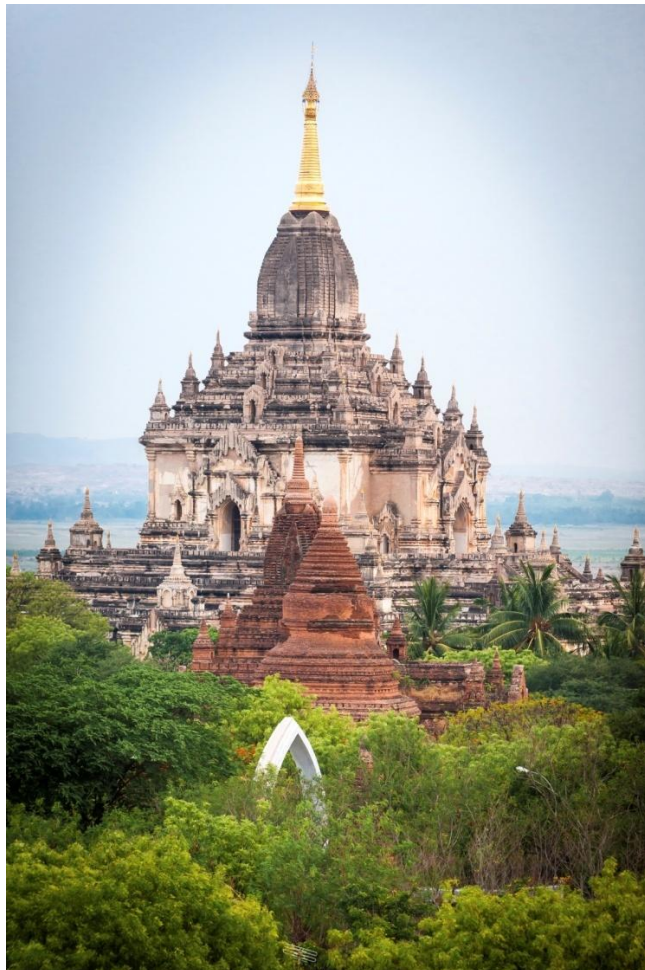

THE REVIEW OF
FAITH &
INTERNATIONAL
AFFAIRS

အတွဲ ၁၃၊ အမှတ် ၄၊
ဆောင်းရာသီ ၂၀၁၅

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘာသာရေး၊ ဥပဒေ နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း

မာတိကာ

ဆောင်းပါးများ

မြန်မာပြည်၌ ဘာသာရေးကို ဥပဒေဖြင့်တည်ဆောက်ခြင်း <i>Melissa Crouch</i>	1
အမျိုးသားရေးဝါဒ၊ ဘာသာရေးနှင့်အကြမ်းဖက်မှုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ခေတ်ဟောင်းနှင့်ခေတ်သစ်ဝံသာနုလှုပ်ရှားမှု သရဖီသန်း	16
မြန်မာပြည် “ဗုဒ္ဓတရားတော်နှင့်ညီသည့်ဒီမိုကရေစီ” ၏နှစ်ဖက်သွားစား <i>Susan Hayward</i>	34
အမျိုးသမီးများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘာသာသာသနာ ကာကွယ်ရေး ဥပဒေများ <i>Matthew J. Walton, Melyn McKay နှင့် ဒေါ်ခင်မာမာကြည်</i>	49
သီးခြားပယ်ထုတ်ခံရခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးကိစ္စဖြစ်လာရခြင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ မွတ်စလင်တို့၏ ဥပဒေအရ၊ ယဉ်ကျေးမှုအရ လူ့အဖြစ် ဖြစ်တည်မှု ညီညီကျော်	68
မြန်မာနိုင်ငံ၏လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုအပိုင်းတွင် ခရစ်ယာန် ဘာသာ၏ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍ <i>Benedict Rogers</i>	83
မြန်မာနိုင်ငံ၏အနာဂတ်အတွက် ဘာသာပေါင်းစုံတွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးက အရေးကြီးကြသည့်အကြောင်း စောလှိုင်ဘွား	100

စာတမ်းများ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကလေးသူငယ်များအပေါ် မတရားပြုမှုအပေါ်တုံ့ပြန်ခြင်း - ပုသိမ်မြို့ရှိ ဆင်းရဲမွဲတေမှု၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနှင့် ဘာသာတရား ဆိုင်းမိုင်အောင်	111
--	-----

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ-မွတ်စလင်နှစ်ဖက်ဆက်ဆံရေးအပေါ် နိုင်ငံတကာ၏ ထိတွေ့မှု 115
Owen Frazer

အများနှင့်မတူသော်လည်း ပြစ်ချက်ရှိနေသည့် မြန်မာပြည်၏ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် ချဉ်းကပ်မှု - 122
နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုအမြင်တစ်ရပ်
Tina L. Mufford

တရားမျှတပြီး ငြိမ်းချမ်းကာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့် မြန်မာ့အနာဂတ် တစ်ခုဆီသို့ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် 126
တစ်ဦး၏ အမြင်
ကာဒီနယ် ချားလ်စ် မောင်ဘို

မူပိုင်ခွင့် © 2015 ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပါဝင်ရေးအဖွဲ့စည်း (IGE)။ CETRA မှ ဘာသာပြန်သည်။ www.cetra.com။ မျက်နှာဖုံး © iStock.com/ /Alberto Marotta။

ယင်းဆောင်းပါးများအား Taylor & Francis တို့မှသက်ဝင်ယုံကြည်မှုနှင့် နိုင်ငံတကာရေးရာတို့အား သုံးသပ်ခြင်း ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ပထမဆုံး ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ပြီး
<http://www.tandfonline.com/toc/rfia20/13/4> တွင် ရရှိနိုင်ပါသည်။

*ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုအား John Templeton ဖောင်ဒေးရှင်းမှ ထောက်ပံ့ငွေဖြင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အကောင်အထည်ဖော်စေခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။
ယင်းစာတမ်းများတွင်ဖော်ပြထားသော အယူအဆများသည် စာရေးသူများ၏ အမြင်များသာဖြစ်ပြီး ဖောင်ဒေးရှင်း သို့မဟုတ် IGE တို့၏ အမြင်များကို
တိုက်ရိုက်ထင်ဟပ်စေခြင်း မရှိပါ။*

မြန်မာပြည်၌ ဘာသာရေးကို ဥပဒေဖြင့်တည်ဆောက်ခြင်း

Melissa Crouch

၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစပြီး အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရအဖြစ် ပြောင်းလဲအုပ်ချုပ်ခဲ့ သည့်နောက်ပိုင်းတွင် ဥပဒေရေးရာပြုပြင်ပြောင်းလဲစရာတစ်သိတစ်တန်းကိုအရေးကြီးလုပ်ဆောင်ရမည့်သဘောရှိရာတွင်ဘာသာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ဥပဒေပြုကဏ္ဍပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမှာ အံ့ဩစရာအကောင်းဆုံးနှင့် ပြောစမှတ်အတွင်းဆုံးဖြစ်သည်။ ထိုဥပဒေများသည် ပြင်းထန်သည့်မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေးစိတ်ဓာတ်နှင့် အတူ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သူများ၏ အပြုအမူ နှင့် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုတို့ကိုထပ်မံကန့်သတ်မည့်အကျိုးရလဒ်များ ပေါ်ထွက်လာဖွယ်ရှိသည်။ ယခုဆောင်းပါးတွင် မြန်မာပြည်၏ဘာသာရေးနှင့် ဥပဒေတို့အကြား ဆက်စပ်မှုကို ပို၍ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လေ့လာဆန်းစစ်ပြီးလျှင် နိုင်ငံတော်သည် ဘာသာရေးဆိုသည်ကိုလည်းကောင်း၊ “လက်ခံရမည့်” ဘာသာရေးကျင့်သုံးပုံများကိုလည်းကောင်း မည်သို့နားလည်လက်ခံရမည်ဟုတည်ဆောက်ရာတွင်ဥပဒေကို မည်သို့အသုံးပြုသည် ကိုလည်းမေးခွန်းထုတ်မည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်တွင်ဘာသာတရားကိုးကွယ်ကျင့်သုံးပုံနှင့်နားလည်သိမှတ်ပုံတို့အပေါ် ဥပဒေကလွှမ်းမိုးထားကြောင်း၊ ဘာသာတရားတစ်ခုကို ကိုးကွယ် ကြသူအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် နိုင်ငံတော်တို့အကြား၊ တစ်ခါ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် နှင့် တခြားဘာသာဝင်တို့အကြား ဆက်ဆံရေးများအပေါ် ပုံဖော်ကြောင်းကိုလည်း ဆောင်းပါးတွင်တင်ပြပါမည်။

လွတ်လပ်ရေးရသည်မှစကာ မြန်မာပြည်၏ ဘာသာရေးဘဝနှင့် အလေ့အထများကိုထိန်းကျောင်းကန့်သတ်ရန်ဥပဒေကိုအသုံးပြုလာခဲ့သည့် နယ်ပယ်သုံးခုရှိသည်။ ပထမနယ်ပယ်မှာ ပြဌာန်းဥပဒေနှင့် စီရင်ထုံးဥပဒေတို့ဖြင့်ထိန်းကျောင်းသည့်ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဥပဒေနှင့် ဘာသာများအကြား ဆက်ဆံရေးတို့ဖြစ်သည်။ ဒုတိယနယ်ပယ်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အများပြည်သူဘဝအတွင်းဘာသာရေး၏အခန်းကဏ္ဍဖြစ်သည်။ တတိယကြည့်မည့် နယ်ပယ်မှာအငြင်းပွားမှုနှင့်ပညာရေးအပိုင်းတို့တွင်သံဃာက ဥပဒေကြောင်းဖြင့်ထိန်းချုပ်ပုံနှင့် ရာဇဝတ်ဥပဒေကိုအသုံးပြုပုံ တို့ဖြစ်သည်။ ထိုအရေးကိစ္စတစ်ခုချင်းစီကိုနိုင်ငံတော်ကချဉ်းကပ်ခဲ့ပုံသည် အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲခဲ့ပြီး ဆိုရှယ်လစ်နှင့်စစ်အစိုးရအဆက်ဆက်ကတင်းကျပ်ခြင်းကိုခံခဲ့ရသည်။ ယင်းကြောင့် မျက်မှောက်ခေတ်မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဥပဒေနှင့်ဘာသာရေးတို့ အကြားအသုံးပြုဆက်ဆံရေးသို့ ဦးတည်သွားသည်။ ဘာသာရေးကိစ္စများ အပေါ်ထိန်းချုပ်ရန် ဥပဒေကိုအသုံးပြုခြင်းသည် မြန်မာပြည်၌ ဘာသာရေး၏အနားဝန်းများနှင့် ဥပဒေအရာမြှောက်မှုတို့ကို ပြန်လည်သတ်မှတ်ရာ၌ နိုင်ငံတော်သည် ဥပဒေကိုအသုံးပြုသော ဥပဒေဆန်သည့်ဘာသာတရားကို အားပေးကြောင်းကို လေ့လာတင်ပြမည်ဖြစ်သည်။

ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဥပဒေနှင့် ဘာသာချင်းကြားဆက်ဆံရေး

ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဥပဒေကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း

ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်က ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၊ မွတ်စလင်များ၊ ဟိန္ဒူများနှင့် ခရစ်ယာန်များအတွက် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဥပဒေကို အသိအမှတ်ပြုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကိုယ်ရေးကိုယ်တာဥပဒေ၏မူလဇာစ်မြစ်ကိုလိုက်လျှင် ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီအင်ပါယာ၏အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ခဲ့ဖူးသည့် အတိတ်အခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်သည် (Crouch 2015b)။ ၁၈၉၈ ခုနှစ် Burma Laws Act ဖြင့် အထက်မြန်မာပြည်သည် ဗြိတိသျှ ပိုင်အိန္ဒိယ၏လက်အောက်သို့ သွတ်သွင်းခံလိုက်ရပြီး ကျူးကျော်မှု နောက်ဆုံးအဆင့်ပြီးဆုံးသွားသည်။ ၎င်းသည်လည်း ထူးခြားသည်။ အကြောင်းမှာမိသားစု ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ဥပဒေရေးရာများတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေကို လိုက်နာခွင့် ပေးထား၍ ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေနယ်ပယ်သည် အလျှော့ပေးလိုက်လျော့ချက်တစ်ခုရော ကိုလိုနီခေတ်ဖန်တီးချက်တစ်ခုရော ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် “အရှိန်အရာဆက်ခံခြင်း၊ အမွေဆက်ခံခြင်း၊ လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှု သို့မဟုတ် အမျိုးဇာတ်၊ သို့မဟုတ် ဘာသာရေး အသုံးအနှုန်း သို့မဟုတ် စနစ်ကျင့်ထုံး” နှင့်ဆိုင်သည့် အကြောင်းကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်သမျှလောက်ကိုသာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ Burma Laws Act တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ မွတ်

စလင်နှင့် ဟိန္ဒူ ဆိုသည့် ဘာသာဝင်များအတွက် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေပါဝင်သည်။^၁ ဟိန္ဒူနှင့်ခရစ်ယာန်များအတွက် ဥပဒေအချို့ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော်လည်း ယင်းဥပဒေကဏ္ဍတွင် ဗြိတိသျှကိုလိုနီအိန္ဒိယ၌ အလားတူပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ဥပဒေများအပေါ် အခြေခံကာ စီရင် ထုံးဥပဒေများအပြား ပါဝင်သည်။

မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဥပဒေဟုသိလာမည့်အရာမှာ မြန်မာဘုရင်များ လက်ထက်မှ ဆင်းသက်လာခဲ့သည့် ကောက် နတ်ထားသည့် ဥပဒေသ အစုအဝေးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းသည် ဘာသာရေးကျမ်းစာမဟုတ်သဖြင့် “ဗုဒ္ဓဘာသာ” ဥပဒေမ ဟုတ်သလို တစ်ခေတ်ပြီးတစ်ခေတ် လက်ဆင့်ကမ်းခဲ့သည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအစုအဝေးဆိုသည့် အဓိပ္ပာယ်အကြည့်လျှင်လည်း ယင်းသည် “ဓလေ့ထုံးတမ်း” ဥပဒေမဟုတ်ပါ (Huxley 1989, 24)။ အခြားတိုင်းပြည်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ဥပဒေစနစ်ကိုစနစ်တကျဥပဒေသပြုရန်ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပြီးဖြစ်သော်လည်း ၁၉၂၀ ပြည့်လွန်နှစ်တစ်ဝိုက်ကမြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဥပဒေ ကိုစနစ်တကျစီရင်ရေးသားရန် ကြိုးပမ်းမှုမှာ မအောင်မြင်ခဲ့ပေ (Aye Kyaw 1994)။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် မိသားစုဥပဒေဟု ပြော၍ရမည့် တစ်ခုတည်း သောဥပဒေမှာ မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဥပဒေနှင့်အညီမွေးစားသား သို့မဟုတ် မွေးစားသမီးအတွက် အမွေ ဆက်ခံပိုင်ခွင့်ကိုပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ၁၉၃၉ ခုနှစ် ကိတ္တမသားမွေးစားမှုမှတ်ပုံတင်ခြင်းအက် (Registration of Kittama Adoptions Act)^၂ ဖြစ်သည်။ ယခုဆွေးနွေးသည့် ဥပဒေအကြောင်းအရာ အရေးပါခြင်းအကြောင်းရင်း တစ်ခုမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၌သေတမ်းစာအရ အမွေဆက်ခံခွင့်မရှိသဖြင့် (Huxley 2014) အမွေလုသည့်ကိစ္စများပေါ်ပေါက်ပါကတရားရုံးသို့သာသွားရောက်ဖြေရှင်းရရှိဖြစ်သည်။

မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဥပဒေအပြင် အများပြည်သူ စိတ်ဝင်စားမှု အများဆုံးရခဲ့သည့် ပုဂ္ဂလိကဥပဒေကဏ္ဍမှာ အစ္စလာမ်ဥပဒေ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မွတ်စလင်အသိုင်းအဝိုင်းသည် တစ်မျိုးတည်း မဟုတ်ဘဲ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံဖြစ်နေပြီး (Crouch 2015a) တရားရုံးတော်သို့ရောက်လာသည့် အမှုများအနက် လက်ထပ်ထိမ်း မြားမှု၊ အမွေဆက်ခံမှုနှင့်ကွာ ရှင်းပြတ် စဲမှုကိစ္စတို့တွင် အစ္စလာမ်ဥပဒေ နှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်သည်။ ဗြိတိသျှအုပ်စိုးမှုအောက် မြန်မာနိုင်ငံရှိနေစဉ်ကာလက ပေါ် ထွက်ခဲ့ သော အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ရေးထားသည့် လက်စွဲစာအုပ်များအပေါ် အခြေခံကာ စီရင်ထုံးဥပဒေဖြင့် လုံးလုံးဆုံးဖြတ်ပေး သည်။ ဥပဒေအချို့မှာ အိန္ဒိယမှတိုက်ရိုက်ကူးချခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ အတွက် လက်တွေ့အသုံးဝင်မှုနည်းပုံရသည်။ ဥပမာအား ဖြင့် ကာဇီ (ကာဒီ သို့မဟုတ် တရားသူကြီး)တစ်ဦးကိုလက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုသို့မဟုတ်အခြားအခမ်းအနားတစ်ခု၌ကြီးကြပ် ဆောင် ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရအား ခန့်အားခွင့်ပေးထားသည့် Kazis Act 1880။ ကျန်ဥပဒေများမှာ အိမ်ခြံမြေခွဲဝေမှုအပေါ် သိသာထင် ရှားသည့် လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ အထူးအားဖြင့် Mussalman Wakf Validating Act 1913 ဖြစ်သည်။ Wakf ဆိုသည်မှာ သားသမီး သို့မဟုတ် ဆွေစဉ် မျိုးဆက်များကိုထောက်ပံ့ရန်ဖြစ်စေ၊ မိမိကိုယ်တိုင်အတွက်ဖြစ်စေ၊ ကြွေးမြီပေးဆပ်ရန်ဖြစ်စေမိမိပိုင်အိမ်ခြံ မြေကို လျှာဒါန်းရန် ရည်ရွယ်ထားသောအရာဖြစ်သည်။ Mussalman Wakf Act 1924 သည် wakf ၏ကြီးကြပ်မှု နှင့် တာဝန်ခံမှု တို့ကို ထပ် မပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်။ ယင်းဥပဒေများကို ဗြိတိသျှအိန္ဒိယမှတိုက်ရိုက်ကူးယူခဲ့ပြီး မွတ်စလင်မြေပိုင်ရှင်များ ၏အကျိုး စီးပွားကို ကာ ကွယ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သည် (Kozlowski 1985)။ အစ္စလာမ်ဘာသာရေးအဆောက်အအုံအများအပြားကို ယခု ထက်ထိ ယင်းဥပ ဒေဖြင့်ထိန်းချုပ်ထားဆဲဖြစ်ပြီး ရန်ကုန်မြို့လယ်ကဲ့သို့ တည်ဆောက်ရေးလုပ်ဆောင်မှုမြင့်သည့် နေရာများ၌ မြေနုပတ်သက်၍ ဖိအားများမြင့်တက်လျက်ရှိရာ ယခုထက်ပိုမိုသုတေသနပြုရန် လိုအပ်နေ ပါသည်။

သို့ဖြစ်လင့်ကစား တရားရုံးသို့အရောက်အများဆုံးကိစ္စမှာ ဘာသာမတူသူချင်းလက်ထပ်မှု သို့မဟုတ် ဘာသာကူးပြောင်း မှု ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် တစ်ဦးကမွတ်စလင်ဖြစ်ပြီး ကျန်တစ်ဦးက ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်သည့်အခါမျိုးတွင်ဖြစ်သည်။ တရားရုံး၌ခေါင်း အရှုပ်ရဆုံးမှာ ထိုကိစ္စမျိုးတွင် မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာ ဥပဒေ၊ အစ္စလာမ်ဥပဒေစနစ်အနက် မည်သည့် ဥပဒေဖြင့်ဆုံးဖြတ်ရ မည်နည်း ဆိုသည့်မေးခွန်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် မွတ်စလင်အမျိုး သားတစ်ဦးနှင့်ထိမ်းမြား သည့် အခါမျိုးတွင် ဘာသာမတူသူချင်းလက်ထပ် ထိမ်းမြားသည့်ကိစ္စအပေါ် “ပြဿနာ” တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်လာကြသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှစ ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သော ယောက်ျားတစ်ဦးနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုကို ထိန်းချုပ်မည့်ဥပဒေသစ်တစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းရန် ဆွေးနွေး မှုများတွင် ထိုသို့သောဘောင်ခတ်အမြင်က စွဲစွဲမြဲမြဲပါဝင်ခဲ့သည်။ ယင်းကို ဆက်လက်တင်ပြပါမည်။ ထိုကိစ္စဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုဖြစ် ပေါ်လာပုံကိုလည်းကောင်း၊ ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ အထူးထိမ်းမြား လက်ထပ်ခြင်းဥပဒေကြမ်းသည်

၁၉၅၄ ခုနှစ်ကပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ရှိပြီးသား အက်ဥပဒေကိုပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ထားခြင်းဖြစ်သဖြင့် အဟောင်းကိုပြန် အသက်သွင်းခြင်းဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဆက်လက်ပြဆိုပါမည်။

ဘာသာကွဲလက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုနှင့် ကွာရှင်းပြတ်စဲမှုတို့ကို ထိန်းကျောင်းကြီးကြပ်ခြင်း

ဘာသာကွဲလက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုကိစ္စတွင် ဥပဒေထုတ်သင့်မသင့် အငြင်းအခုံသည် ၁၉၂၀ ပြည့်လွန်နှစ်များကပင် အစပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ၁၉၃၈ ခုနှစ် ကိုလိုနီခေတ် ကုလားဗမာ အဓိကရုဏ်းများ ဖြစ်ပွားမှသာ အရှိန်မြှင့်ဆွေးနွေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအဓိကရုဏ်းများကြောင့် လူအများအပြားသေဆုံး ဒဏ်ရာရကာ အထူးသဖြင့် နေအိမ်များ၊ ဗလီများ ပျက်စီးခဲ့သည်။ ထိုဖြစ်ရပ်နောက်ပိုင်းတွင် ကိုလိုနီအစိုးရအာဏာပိုင်များက စုံစမ်း စစ်ဆေးရေးကော်မတီတစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းသည်။ ကော်မတီအစီရင်ခံစာတွင် ရွှေတိဂုံဘုရား၌ ၁၉၃၈ ဇူလိုင် ၂၆ ရက် နေ့တွင် သာသန မာမက ရဟန်းပျိုများအသင်းက ကြီးမှူး၍ကျင်းပသည့် စည်းဝေးပွဲမှဆွေးနွေးချက်များပါဝင်သည် (Final Report 1939)။ အဆိုပါ အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းတွင် “အစိုးရအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီးများ အထူးထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်း ဥပဒေကြမ်းကို ချက်ချင်းပြဋ္ဌာန်းပေးရန်တောင်းဆို”မှုအပါအဝင် ဆုံးဖြတ် ချက်များပါဝင်သည်။ ထိုအစီရင်ခံစာသည် ကုလားမုန်းတီးစိတ်နှင့်ကုလားဗမာအဓိကရုဏ်း တို့ကို မွတ်စလင်ယောက်ျားကိုယူသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မိန်းမများ ဘာသာအတင်းပြောင်းခံရပြီး အစွာလာမ်ဥပဒေအရ ၎င်းတို့၏ အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့် ဆုံးရှုံးရသည်ဆိုခြင်းဟုရှုမြင်ပုံနှင့် ဆွဲစပ်ထားသည်။ ယင်းသည် ထိုဥပဒေမျိုးကို မြန်မာပြည်၌ပထမဆုံးအကြိမ် အဆိုပြုခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီး များ အထူးထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်း အက်ဥပဒေ အမှတ် ၁၄/၁၉၃၉ ကို လွှတ်တော်က အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ရည်ရွယ်ချက်က ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သည့် ယောက်ျားကို လက်ထပ်ယူသည့်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ၏အမွေဆက်ခံခွင့်နှင့်ကွာရှင်းပြတ်စဲခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ ကာကွယ်ပေးရန်ဖြစ်သည်။ ကိုလိုနီခေတ်တစ်လျှောက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ဝင်ရောက်ခဲ့ကြသည့် အိန္ဒိယသားဦးရေ အတော်များများရှိ (ယင်းအနက် အများအပြားမှာ မွတ်စလင်များ) ပြီးအချို့မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မြန်မာအမျိုးသမီးများကိုလက်ထပ်ယူခဲ့ကြသည်။ ဖြစ်ပုံမှာ ထိုဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် လက်ထပ်ထိမ်းမြား နိုင်ရန်အတွက် အစွာလာမ်ဘာသာသို့ကူးပြောင်းရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လက်ထပ်ယူမှုများအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မြန်မာများ၏ မနှစ်မြို့မှု ပြင်းထန်လာခဲ့သည် (Chakravarti 1971, 11)။ မွတ်စလင်များယောက်ျားများကိုယူခြင်းဖြင့် မြန်မာ အမျိုးသမီးများသည် ဥစ္စာပစ္စည်းတစ်ဝက်စီပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို လက်လွှတ် ဆုံးရှုံးလိုက်ရသလို အစွာလာမ်ဥပဒေအရလည်း အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့်များ မှေးမှိန်ဆုံးရှုံးရသည်ဟု ၎င်းတို့ကခံယူကြသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ အထူးထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းအက်သည် မွတ်စလင်ယောက်ျားများကို လက်ထပ်ယူ ရန်ဆုံးဖြတ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် ရည်ရွယ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဧပြီလတွင် ထိုဥပဒေအသက်ဝင်သော်လည်း စစ်ပွဲကြောင့် အသုံးမပြုနိုင်ခဲ့ပေ။

စစ်ပြီးနောက်တွင် ဘာသာခြားချင်းလက်ထပ်သည့်ကိစ္စနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီးများအား ပိုမိုကာကွယ်ပေးရန်လိုသည်ဆိုသည့် ခံယူချက်တို့မှာ ရှေ့တန်းသို့ပြန်ရောက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင် မွတ်စလင်များ အိမ်ထောင်ကွာရှင်းခြင်းအက်^{၁၁} ဖြင့် မွတ်စလင်အမျိုးသမီးများအား ကွာရှင်းခွင့်ပေးကာ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ဥပဒေများစနစ်ကို မွမ်းမံပြုပြင်ကန့်သတ်သည်။ ထိုစဉ်က တရားရေးဝန်ကြီး ဦးခင်မောင်လတ် (မြန်မာမွတ်စလင်) ကတင်သွင်းခဲ့သောထိုဥပဒေ၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ မွတ်စလင် ယောက်ျားနှင့် လက်ထပ်ရန်အတွက် အစွာလာမ်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းခဲ့သည့် မြန်မာအမျိုးသမီးများ ယောက်ျားဖြစ်သူနှင့်ကွာရှင်းခွင့်ရနိုင်စေရန် ဖြစ်သည် (Yegar 1972, 77)။ အကြောင်းရင်းမှာ မွတ်စလင်မလိုလားမှုများမြင့်တက်နေခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်ခံရမည်ကို စိုးရိမ်ခြင်းတို့ကြောင့် အိန္ဒိယမှလာသည့် မွတ်စလင် ယောက်ျားအများအပြား မြန်မာပြည်မှစွန့်ခွာထွက်ပြေး ကြရာတွင် ၎င်းတို့၏ မြန်မာဇနီးများကို ထားပစ်ခဲ့ကြခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း Tinker ၏အဆိုအရမူ အဆိုပါအိန္ဒိယယောက်ျားအချို့ သည်၎င်းတို့

ဇနီးများအား ပြည့်ပြည့်စုံစုံထားပေးပြီးမှထွက်ခွာသွား ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် (Tinker 1986, 42)။ သို့ဖြစ်ရာ မြန်မာအမျိုးသမီးအများ အပြားမှာ တရားဝင်လက်ထပ် ပေါင်းသင်းခဲ့ကြပြီး ခင်ပွန်းများက စွန့်ခွာထားပစ်ခဲ့သည်ကိုခံရပြီးနောက် အစွာလာမိဥပဒေအရ ကွာရှင်းခွင့်လည်းမရဘဲ နောက်ထပ်အိမ်ထောင်ပြုမရဖြစ်ခဲ့ရသည့် အခြေအနေတွင်ရှိခဲ့သည်။

မွတ်စလင်များ အိမ်ထောင်ကွာရှင်းခြင်း အက်ဥပဒေသည် ၎င်းနှင့် နာမည်တူ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ၁၉၃၉ မွတ်စလင်အိမ်ထောင်ကွာရှင်းခြင်းအက် ဥပဒေအပေါ် မှီးယူထားပုံရသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်ပြဋ္ဌာန်းသည့် ထိုဥပဒေအား "လူမှုရေးဥပဒေကဏ္ဍ၏ အဆုံးစွန်သောဥပဒေ"အဖြစ် မှတ်ယူကြသည်။ အကြောင်းမှာ ဗြိတိသျှအိန္ဒိယတွင် ထိုအချိန်ကဟိန္ဒူအမျိုးသမီးများမရသည့် အခွင့်အရေး ဖြစ်သော ကွာရှင်းပိုင်ခွင့်ကို ယင်းဥပဒေတွင် မွတ်စလင်အမျိုးသမီးများအား ပေးထား၍ဖြစ်သည် (De 2009)။ မြန်မာပြည်၌မူ မွတ်စလင်များ အိမ်ထောင်ကွာရှင်းမှုအက်က အစွာလာမိဥပဒေကို မထိခိုက်ဟုဆိုသော်လည်း အမျိုးသမီးများ၏ ကွာရှင်းပိုင်ခွင့်ကို ဥပဒေတွင်ခြွင်းချက်အဖြစ်ပေးထားသည်။ ကွာရှင်းခွင့်ပြုရန်အတွက် ၎င်း၏အမျိုးသားဘယ်ရောက်နေမှန်း မသိရခြင်း၊ ထိုယောက်ျားသည် စိတ်မနှံ့ သို့မဟုတ် အချို့သော ရောဂါများကို ခံစားနေရသူဖြစ်ခြင်း၊ ဇနီးမယားဖြစ်သူအား ခြောက်လ တိတိငွေကြေးထောက်ပံ့ရန်ပျက်ကွက်ခြင်း (အိန္ဒိယဥပဒေအရမူ နှစ်နှစ်)၊ အိမ်ထောင်ကျစဉ်က မိန်းကလေးသည် အသက်မပြည့်သေးသူဖြစ်ခြင်း၊ ထိုယောက်ျားသည် ဇနီးမယားအပေါ် ကိုယ်ထိလက်ရောက် ကျူးလွန်ခြင်း သို့မဟုတ် အစွာလာမိဥပဒေက လက်ခံထားသည့် ကွာရှင်းခွင့်ပြုပေးနိုင်သည့် အခြားမည်သည့်အချက်ကိုမဆိုတို့နှင့် ညီညွတ်ရမည်။ အကယ်၍ ခင်ပွန်းဖြစ်သူကဇနီးဖြစ်သူနှင့် တစ်နှစ်ကြာအောင် အတူနေထိုင်ခြင်းမပြုလျှင်တရားရုံးကယာယီကွာရှင်းခွင့်ကိုလည်းပေးနိုင်သည်။ အပြီး တိုင်ကြားရှင်းခွင့်ကိုမူ လေးနှစ်ပြည့်ပြီးမှ ခွင့်ပြုပေးနိုင်ပြီးလျှင် ထိုကာလအတွင်းခင်ပွန်းဖြစ်သူက တရားရုံးတော်သို့ လာရောက်ပါကယာယီကွာရှင်းခွင့်ကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အိမ်ထောင်ရှိသူ မွတ်စလင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည်ဘာသာကူးပြောင်းရန်ဆုံးဖြတ်ပါက ကွာရှင်းပြတ်စဲမှုချက်ချင်း အထမြောက်သည်ဟုလည်း ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဆိုထားသည်။ ထိုအချက်က ဘာသာစွန့်ခြင်းကို ဥပဒေနှင့်အညီခွင့်ပြုထားပြီး ဘာသာစွန့်ခြင်းဖြင့် မွတ်စလင်ထုံးစံထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုကို ပယ်ဖျက်နိုင်သည့် အခွင့်ရှိသည်ဟုလည်း အာဏာအပ်နှင်းထားသည်။ သို့သော်လည်း ကွာရှင်းခွင့်ရရှိခြင်းကြောင့် အစွာလာမိဥပဒေအရ အမျိုးသမီးများ၏ မင်္ဂလာခန်းဝင်ကြေးရပိုင်ခွင့်ကို မရုပ်သိမ်းစေရဟု ဖော်ပြခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ခန်းဝင်ကြေးကိုလည်း မစွန့်လွှတ်ရဘဲ ဘာသာကူးပြောင်းခွင့်ရအောင် ထပ်ပြီးကာကွယ်ပေးထားသည်။

၁၉၅၃ ခုနှစ် မွတ်စလင်များ အိမ်ထောင်ကွာရှင်းမှုအက် ပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက်တွင် ၁၉၅၄ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ အထူးထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းအက်ကိုဆက်လက် ပြဋ္ဌာန်းသည်။^{iv} ယင်းသည် ၁၉၃၉ ခုနှစ်အက်ကို ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ အထူးထိမ်းမြားလက်ထပ် ခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းအက် (၁၉၅၄) က ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သော အမျိုးသားတစ်ဦးနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးတို့ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသော လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုအတွက် လိုက်နာရမည့်အဆင့်များကို ဖော်ပြသတ် မှတ်ပေးထားသည်။ ထိုဥပဒေအရဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးကိုလက်ထပ် ရန်ရည်ရွယ်သည့် ဘာသာခြားအမျိုးသားတစ်ဦးသည် မိမိဒေသရှိ အရာရှိထံ စာဖြင့်ရေးသားအကြောင်းကြားရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအမျိုးသမီးများသည် အသက် ၂၀ ပြည့်ပြီးဖြစ်ရမည် သို့မဟုတ် အသက် ၁၄ နှစ်နှင့် ၂၀ ကြားဖြစ်ပါက မိဘများ၏ခွင့်ပြုချက်ကို ရယူရမည်။ လက်ထပ်ခွင့်တောင်းခြင်းအပေါ် တရားရုံးထံကန့်ကွက်လိုသူရှိက ကန့်ကွက်နိုင်ရန် အချိန်ပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မဟုတ် မမှန် လီဆယ်တိုင်ကြားပါက အပြစ်ပေးခံရမည်ဖြစ်သည်။ ထို ဘာသာခြားနှစ်ဦး လက်ထပ်ခွင့်ကို ခွင့်ပြုမည်မပြုမည် နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်ကို တရားရုံးကချမှတ်သည်။ ထိုဥပဒေအရလက်ထပ်ပြီးမှတ်ပုံတင်ထားသည့်လင်မယားနှစ်ဦးသည်ပစ္စည်းနှင့်အိမ်ခြံ မြေပိုင်ဆိုင်မှု၊ ကလေးအုပ်ထိန်းပိုင်ခွင့်နှင့် ကွာရှင်းမှုတို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဥပဒေအရသာဆုံးဖြတ်ခြင်းကို ခံယူရမည် ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မွတ်စလင်ယောက်ျားတစ်ဦးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးနှင့် ပေါင်းသင်းနေထိုင်နေစဉ် အမွေဆက်ခံမှု သို့မဟုတ် ကွာရှင်းမှုတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှုပေါ်ပေါက်ပါက ထိုယောက်ျားသည် ထိုအမှုကို အစွာလာမိဥပဒေ အရဆုံးဖြတ် ပေးပါရန် တရားရုံးထံလျှောက်ထားခွင့် မရှိတော့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုယောက်ျားသည် နောက်ပိုင်းကွာရှင်းပြတ်စဲရန်လျှောက်ထားလာ ပါက ၎င်း၏မိန်းမသည် ကလေးများကိုအုပ်ထိန်းခွင့်ရမည်ဖြစ်ပြီး ယောက်ျားက ငွေကြေးဆက်လက်ထောက်ပံ့ရမည်ဖြစ်သည်။ အ ကြောင်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ရေးကိုယ်တာဥပဒေသည် အစွာလာမိဥပဒေထက် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးကို ပိုလိုလားသည်ဟုခံယူ ခဲ့ကြ၍ဖြစ်သည်။

ဘာသာမတူသူချင်းလက်ထပ်ခြင်းနှင့် ထိုအိမ်ထောင်ရေးကို အဆုံး သတ်ရန်ကြိုးပမ်းသော အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးကိစ္စသည် မြန်မာ ပြည်တွင် မပြီးဆုံးသေးသောကိစ္စဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စတစ်ကျော့ပြန်လာသည်ကို မြင်ခွဲရပြီးဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်က တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီးချုပ် ဦးထွန်းထွန်းဦးသည် ဘာသာမတူ သူချင်း လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ညွှန်ကြားချက်တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြောင်း မြန်မာ့ဥပဒေနှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာများ အတွဲတွင် ဖော်ပြထားသည်။ ထိုညွှန်ကြားချက်အရ နိုင်ငံခြားသားယောက်ျား တစ်ဦးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်ပါက ၎င်းနှင့် မြန်မာအမျိုးသမီးတစ်ဦး လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုကို တရားသူကြီးတစ်ဦးသည်အတည်ပြုမပေးရ။ “နိုင်ငံခြားသားယောက်ျား”ဆိုသည်မှာ မွတ်စလင်ယောက်ျားကိုဆိုလိုပြီး မြန်မာအမျိုးသမီးတစ်ဦးဆိုသည်မှာ “ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာအမျိုးသမီး”ကို ဆိုလိုသည်ဆိုသည့် အများနားလည်မှုအပေါ် အခြေခံထားဟန်တူသည်။ ထိုညွှန်ကြားချက်သည် အသစ်မဟုတ်ဘဲယခင်ကရှိဖူးသည့် ညွှန်ကြားချက်ကိုရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်သည် (ညွှန်ကြားချက် အမှတ် ၂/၁၉၉၈)။ ၁၉၉၈ ခုနှစ်ညွှန်ကြားချက်အရ တရားရုံးအားလုံးသည် နိုင်ငံခြားသား တစ်ဦးနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးအကြားလက်ထပ်ခွင့်ကို ပယ်ချရမည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်ညွှန်ကြားချက်တွင် မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ဆုံးရှုံးနစ်နာချက် များကိုဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းသည် အစ္စလာမ်ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဥပဒေ အရ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရရှိသည့် အမွေဆက်ခံခွင့်များ လျော့နည်းသွား ခြင်းကို ဆိုလိုဟန်ရှိသည်။ ၎င်းတွင် ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မြန်မာအမျိုးသမီးများ အထူးထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုနှင့် အမွေဆက်ခံမှုဥပဒေကို ကျင့်သုံးဆဲဖြစ်သည်ဟု ဆိုထားသည့်အပြင် နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်မှသာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မြန်မာအမျိုးသမီးကို လက်ထပ်နိုင်သည်ဟုလည်း ပြသည်။ ထို့ပြင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုအားလုံးကို လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုမှတ်ပုံတင်သူ (ဆိုလိုသည်မှာ မြို့နယ်ရုံး၊ ခရိုင်ရုံး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်/တိုင်း အထက်တရားရုံးတစ်ခုခု၏ တရားသူကြီး)က ခွင့်ပြုမှရမည်ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများအား ထိုသို့ကာကွယ်ပေးထားသော်လည်း ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဥပဒေနှင့်ဆိုင်သည့် အမှုများတွင်မွတ်စလင် လင်မယားအား “အစ္စလာမ်ဥပဒေ” ဖြင့်ဆုံးဖြတ်ပေးသင့်သည်ဟု အသိ အမှတ်ပြုထားသည်။

၁၉၅၄ ခုနှစ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ အထူး ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း နှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းအက်မုလွဲ၍ မည်သည့် အခွင့်အာဏာအရ ထိုညွှန်ကြားချက်ကိုထုတ်ကြောင်း မပြဆို ထားပေ။ စိတ်ဝင်စားစရာမှာ ထိုညွှန်ကြားချက်ထုတ်သည့်အချိန်သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ပဋိပက္ခများ မပေါ်ပေါက်မီ ဖြစ်ရာ ထိုကိစ္စကြောင့် ထုတ်ပြန်ခြင်းလည်းမဟုတ်နိုင်သလို ၂၀၁၃ ခုနှစ်က ပထမဆုံးစကြားရသည့် ဘာသာတူမဟုတ်သူများလက်ထပ်ခြင်းကိုကန့်သတ်သည့် ဥပဒေကြမ်းအပေါ် အငြင်းအခုံများကိုတုံ့ပြန်ရန်လည်း မဖြစ်နိုင်ပေ။ ဥပဒေကြမ်းသစ်ကို တရားရုံးချုပ်ကရေးဆွဲသည်ဟု ဆိုသော်လည်း ၎င်းသည် ရှိပြီးသား ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ အထူး ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းအက်ကိုခေတ်နှင့်လျော် ညီအောင် ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်းမျှသာဖြစ်သည်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်ဥပဒေတွင် အချက်အနည်းငယ်ထပ်တိုးခြင်းသာရှိသည်။ ဥပမာ ယခုဥပဒေတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို လက်ထပ် ထားသည့်ယောက်ျားသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို စော်ကားသည့်ပြစ်မှုမျှောက်ပြီး ထိုပြစ်မှုမျိုးအတွက် ပြစ်ဒဏ်ကိုဖော်ပြထားသည်။ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေတွင် ဘာသာသာသနာတစ်ခုခုကို ညှိုးနွမ်းစေသည်ဟု ယူဆရသောလူတစ်ဦးကို တရားစွဲဆိုရန်အသုံးပြုနိုင်သည့် ပုဒ်မများ ရှိပြီး ဖြစ်ရာ ယင်းအချက်သည်မလိုအပ်ပေ။ ထိုဥပဒေကြမ်းကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် အတည်ပြုပေးခဲ့သော်လည်း ထိုဥပဒေအမှန်တကယ်အကောင်အထည် ဖော်မဖော်ဆိုသည်ကသာ တကယ့်အရေးကိစ္စဖြစ်သည်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်အက်ဥပဒေကိုကြည့်လျှင် တကယ်ထိထိရောက်ရောက် သုံးစွဲခဲ့ခြင်းရှိမည်ဆိုပါက ယခုမသုံးဖြစ်တော့သည်မှာထင်ရှားသည်။ မွတ်စလင်မုန်းတီးရေးအရှိန်လျော့ကျသွားသည့်အခါဥပဒေသစ်သည်လည်းအလားတူတစ်ခန်းရပ်သွားနိုင်ခြေရှိသည်။

အဆိုပါ လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုဥပဒေအပြင် လူဦးရေထိန်းချုပ်မှုဥပဒေ၊ တစ်လင်တစ်မယားစနစ်ဥပဒေနှင့် ဘာသာကူးပြောင်းခြင်းဥပဒေတို့ကို လည်း မဘာသာအဖွဲ့ဦးဆောင်သည့် အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုတွင်ပါဝင်သူ များကတွန်းအားပေးခဲ့ကြသည်။^၂ ဘာသာကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေကြမ်းမှာလည်း ၁၉၅၄ ခုနှစ်ဥပဒေ နှင့် ချိတ်ဆက်မှုရှိကာ ထိုဥပဒေမှပင်ဆွဲယူထားသည်ဟု မြင်နိုင်သည်။ သို့သော် ၎င်းကတားမြစ်သည့်အပြုအမူအမျိုးအစား၊ ဘာသာကူးပြောင်းမှုဖြစ်စဉ်အပေါ် စနစ်မျိုးစေ့ချပေးရန်ကြိုးပမ်းပုံနည်းလမ်းစသည်အားဖြင့်မူ ၁၉၅၄ ဥပဒေထက် ပိုပြီးတာသွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ (HRRC 2015: 341-342)။ ထို့ပြင် တစ်လင်တစ်ယားစနစ်ဥပဒေကြမ်းသည် မွတ်စလင်များကို ပစ်မှတ်ထားခြင်းဟု ယူဆကြသော်လည်း ထိုသို့မဟုတ်ပါ။ ယင်းဥပဒေ အရ မည်သည့်ယောက်ျားမဆိုမယားနှစ်ယောက်ယူ၍မရပါ။ သာဓကအနေဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် တရားလွှတ်တော်ချုပ်ကြီးနာခွဲသည့် အမှုတစ်ခုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာအိမ်ထောင်တစ်ခု၌ယောက်ျားလုပ်သူကပထမယား၏ကြည့်ဖြူမှုမရဘဲနောက်မယားထပ်ယူရာပထမ

မယားက ကွာရှင်းခွင့်တောင်းခံခွင့်ရှိမရှိဖြစ်သည်။^{vi} ပထမမယားတွင် ကွာရှင်းခွင့်ရှိသည်ဟု ရုံးတော်ကဆုံးဖြတ်သည်။ ယောက်ျား ဖြစ်သူသည် ၎င်း၏ပထမဇနီးမယားအပေါ် မလေးမစား ဇော်ကားမိသဖြင့် ၎င်းရမည့်ပစ္စည်းတစ်ဝက်ကိုလည်း ဆုံးရှုံးရသည်။ ရုံးတော်၏ရှင်းလင်းချက်တွင် ထိုယောက်ျားသည်အခြားမိန်းမများနှင့် ဇာတ်လမ်းရှုပ်သည့်ဖြစ်စဉ်များရှိခဲ့ပြီး ထိုသို့ပြုမူခြင်းသည် မြန်မာ့ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဆန့်ကျင်သည်ဆိုသည့်အချက်ကိုထောက်ပြသည်။

သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံတကာ၏အမြင်တွင် ၎င်းတို့သည်အရေးကိစ္စအသစ်များ ဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ အထူးထိမ်းမြားလက်ထပ် ခြင်းဥပဒေသည် အတိတ်ကတည်းကရှိခဲ့သည့် ဘာသာခြားများနှင့် လက်ထပ်သည့်ကိစ္စ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင်အမျိုးသမီးများအား ကာကွယ်ရမည် ဆိုသည့်အမြင်တို့အပေါ် ရှည်ရှည်ဝေးဝေးငြင်းခုံမှုများကိုထင်ဟပ်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ယခင်နှင့်မတူသည်ကလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းဆိုင်ရာအခြေအနေများမှာများစွာပြောင်းလဲခဲ့ပြီဖြစ်ပြီးဘာသာခြားအမျိုးသားအမြောက် အမြားက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများကိုယူနေကြောင်း သက်သေခိုင်မာမှုမရှိပေ။ ထိုသို့ရှိနေခဲ့လျှင်တောင်မူဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မိန်း မတစ်ဦးသည်ဘာသာခြားယောက်ျားတစ်ဦးကိုသဘောဆန္ဒနှင့်အညီလက်ထပ်နိုင်သည်ဆိုခြင်းကိုထိုဥပဒေကလျစ်လျူပြုထားပြီး မိမိစောင့်ရှောက်ရန်ရည်ရွယ်ထားသည့် အမျိုးသမီးများ၏လွတ်လပ်ခွင့်ကို ပြန်ကန့်သတ်မည့်ပုံစံဖြစ်နေသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အများပြည်သူ၏ဘဝရှိ ဘာသာရေး

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘာသာရေး-နိုင်ငံတော်ကြားဆက်ဆံရေး၏ ဒုတိယ မျက်နှာစာမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ဆိုင်သည်။ အခြေခံဥပဒေတွင် ဘာသာရေးကို မည်သည့်နေရာ ပေးမည်ဆိုသည်မှာ လွတ်လပ်ရေးကာလကတည်းက အငြင်းပွားခဲ့ရ သည့်ကိစ္စ ဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် လောကီနိုင်ငံဖြစ်သင့်သည်ဟု လူမျိုးစုအများအပြားက ကြွေးကြော်နေဆဲဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်ရေးမရမီ အခြေခံဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲစဉ်ကာလက ဗုဒ္ဓဘာသာ ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ထည့်သွင်းချီးမြှောက်သင့်သည်ဟု ဆိုသူအချို့ ရှိခဲ့သည်။ ထိုအဆိုကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက လက်မခံခဲ့ဟုဆိုသည် (Smith 1965, 230)။ အခြေခံဥပဒေ၏ မူလမူကြမ်း အရဆိုလျှင် မြန်မာနိုင်ငံသည် လောကီသီးသန့်နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်လာတော့မည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း တိုင်းပြုပြည် ပြုလွှတ် တော်ဆွေးနွေးပွဲများ မပြီးဆုံးမီ ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှာပင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းလုပ်ကြံခံခဲ့ရသည်။ ၎င်းကွယ်လွန်ပြီးနောက် ဦးနုက ဗုဒ္ဓဘာသာအား ဂုဏ်ထူးစိသေသတစ်ခု တပ်ကာချီးမြှောက်သည့် ပြဌာန်းချက်တစ်ခုထည့်သွင်းရန်တင်ပြပြီး ယင်းနှင့်အညီ အခြေခံဥပဒေမူကြမ်းကိုပြင်ဆင်ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ယင်းသည် အိုင်းရစ်အခြေခံဥပဒေပါ ကက်သလစ်ဘာသာအား “အထူးအ ဆင့်အတန်း” ပေးထားချက်ကို အတုယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေက ဗုဒ္ဓဘာသာသည် နိုင်ငံသားအများဆုံးကိုးကွယ် ရာဖြစ်သော ဂုဏ်ထူးစိသေသနှင့်ပြည့်စုံ သည့်ဘာသာကြီးဖြစ်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုသည် (s 21(1))။ သို့သော် မည်သည့်ဘာသာဝင်မဆို ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှခွင့်ပေးထားပြီး ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု ကိုလိုက်၍ ခွဲခြားခြင်းကိုမပြုရဟုလည်းတားမြစ်ထားသည် (s 13, 21(3))။ “ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေး၊ ကိုယ်ကျင့်တရား သို့မဟုတ် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ ထို့ပြင် ထိုအခန်းရှိအခြားပြဌာန်းချက်တို့နှင့် ဆန့်ကျင်မှ သာလျှင်” ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်နိုင်သည် (s 20)။ ထို့ပြင် ထိုအခြေခံဥပဒေအာဏာတည်ချိန်တွင်ရှိနေသည့် အစ္စလာမ်၊ ဟိန္ဒူ၊ ခရစ်ယာန်နှင့်နတ်ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာများကိုလည်း အခြေခံ ဥပဒေက တစ်သီးတစ်သန့် ထုတ်ဖော်အသိ အမှတ်ပြုသည်။ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီခေတ်တွင် တရားရုံးကဖြေရှင်းပေးရသည့်အမှုဟူ၍ မတွေ့ရပါ။ သို့ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာအပေါ် ဂုဏ်ထူးစိသေသနှင့်ပြည့်စုံသော ဘာသာကြီးဟုဆိုခြင်းနှင့် ကျန်ဘာသာများကိုအသိအမှတ်ပြုခြင်းတို့ကို မည်သို့ ဆက်စပ် ထားကြောင်း မရှင်းလင်းပါ။

ထိုသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာအားအထူးအဆင့်အတန်းပေးခြင်းနှင့် တခြား ဘာသာများအားအသိအမှတ်ပြုခြင်းနှစ်ခုကြား မလွယ်ကူသော၊ နှစ်စွစွန်း ထွက်သော ဟန်ချက်သည် ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေကိုပြင်ဆင်သည့်အခါတွင် ပြောင်းလဲသွားသည်။ ထိုပြင်ဆင်ချက်သည် လွန်စွာအငြင်းပွားစရာဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျန်ရှိသည့် လောကီနိုင်ငံတော်နှင့် ပတ်သက်သမျှ အမြင်ဟူသမျှလည်း နောက်ဆုတ်ပေးခဲ့ရသည်။ တကယ်တော့ ထိုသို့ပြင်ဆင်ရန်လှုံ့ဆော်သည့်အကြောင်းများမှာ ဖဆပလပါတီ၏ထိုစဉ်ကခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည့် ဦးနုက ၁၉၅၆ ခုနှစ်လောက်ကတည်းက ဗုဒ္ဓဘာသာကိုနိုင်ငံတော်ဘာသာသတ်မှတ်ရန် ရည်ရွယ်သည်ဟု ထုတ်ဖော်ပြောကြားနေပြီဖြစ်သည် (Maung Maung 1963, 117)။ အိမ်စောင့်အစိုးရခေတ်လွန်ပြီး နောက် ဦးနုသည် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်ရွေး ကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရခဲ့ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုနိုင်ငံတော်ဘာသာ သတ်မှတ်ပေးပါမည် ဆိုသည့်ကတိကြောင့်လည်း ပါသည်။ ထို့နောက်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်ရေးအဆိုကို စဉ်းစားရန် အတွက် နိုင်ငံတော်ဘာသာကိစ္စ စုံစမ်းရေးကော်မတီကို ဆက်လက်တာဝန်ပေးဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ မြန်မာ့မွတ်စလင်လည်းဖြစ်၊ ရှေ့နေလည်းဖြစ်သည့် ဦးသန်းထွန်း ဦးဆောင်သည့် မွတ်စလင်၊ ခရစ်ယာန်နှင့်ကျန်လူနည်းစုဘာသာများမှ ခေါင်းဆောင်များ ပူးပေါင်းဖွဲ့ထားသည့် အမျိုးသားလူနည်းစုများ မဟာမိတ်ကဲ့သို့သောအဖွဲ့များက ထိုအဆိုကိုကန့်ကွက်ခဲ့ကြသည်။

ကန့်ကွက်နေသည့်ကြားမှပင် ၁၉၆၁ ဩဂုတ်လ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ထိုအဆိုကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ပေါင်းညီလာခံတက်ရောက်လာသည့် ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး၏ သုံးပုံနှစ်ပုံကထောက်ခံခဲ့ကြသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အား နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ်သတ်မှတ်ကြောင်း အခြေခံဥပဒေတွင် ပြင်ဆင်ရေးဆွဲလိုက်ကြသည်။^{vii} “ဘာသာရေးနှင့်ဆက်စပ်သည့်ကိစ္စများအတွက် နှစ်စဉ်စာရင်းရှင်အသုံး စရိတ်” ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရကခွဲဝေပေးရန် ပြဋ္ဌာန်း ချက်ကိုလည်း ထည့်သွင်းခဲ့သည်။ ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်သည် လုံးလုံးလျားလျားအကောင်အထည်မပေါ်ခဲ့သော် လည်း မနည်းမနောငွေကြေးသုံးစွဲမည့်အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ ထိုဖြစ်စဉ်များအပေါ်တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ခရစ်ယာန်အများစုဖြစ်သည့် ကချင်ကဲ့သို့သော လူနည်းစုများက ထုတ်ဖော်ကန့်ကွက်ကြသည်။ ၎င်းတို့အမြင်တွင် ထိုအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက်သည် လူနည်းစု ဘာသာဝင်များကြား ဗုဒ္ဓဘာသာကိုသွတ်သွင်းခြင်းဖြစ်သည် (Farrelly 2014)။

ထို့ပြင်ဗုဒ္ဓတရားတော်များသင်ကြားမှုအပေါ် ကာကွယ်ပေးရန်နှင့်မြှင့်တင် ရန်၊ နိုင်ငံတော်က ဘုရားပုထိုးပြုပြင်ရာတွင် အကူအညီပေးရန်နှင့်ဆိုင် သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ သံဃာ့ဆေးရုံများနှင့်သီးခြားဆိုင်သည့် ပြဋ္ဌာန်း ချက်များကိုလည်း ထပ်မံဖြည့်စွက်သည်။ ထိုပြင်ဆင်ချက်များတွင် နိုင်ငံရေးအတွက် ဘာသာရေးကိုအသုံးမချရန် တားမြစ်ချက်လည်းပါဝင်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအပြင် နိုင်ငံတော်ဘာသာထွန်းကားရေးအက် (၁၉၆၁) ဟုသိကြသည့် အမျိုးသားဥပဒေတစ်ခုကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ယင်းဥပဒေအရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ကျောင်းသားများအား ဗုဒ္ဓစာပေများသင် ကြားပေးရမည်ဖြစ်သလို အကျဉ်းသားများကိုလည်း အကျဉ်းထောင်များ အတွင်း သင်ကြားပေးရန်ပြဋ္ဌာန်းသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်းအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုနိုင်ငံတော် ဘာသာအဖြစ်တရားဝင်သတ်မှတ်ပြီးနောက် မြန်မာ့မွတ်စလင်များအပေါ် မုန်းတီးမှုနှင့် တင်းမာမှုများ သိသိသာသာမြင့်တက်ခဲ့သည်။^{viii} အခြေခံဥပဒေ ဒုတိယမြောက်ပြင်ဆင်ချက်ကို လူနည်းစုတိုင်းရင်း သားများ၏မကျေနပ်ချက်များကိုငြိမ်းသတ်ရန် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ပြင်ဆင်ချက်အရကျောင်းများ၌ ဘာသာရေးစာပေသင်ကြားခြင်းကို လည်းကောင်း၊ မိဘများအနေဖြင့် မိမိတို့သားသမီးများသက်ဆိုင်ရာ ဘာသာတရားများသင်ကြားခွင့်ရှိစေရန်ကြပ်မတ်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း ထပ်မံအတည်ပြုသည်။ သို့သော်လည်းထိုအချိန်ကနိုင်ငံရေးတင်းမာမှုများကိုလျော့ကျ မသွားစေခဲ့ဘဲနောက်ဆက်တွဲလာသည့် ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်အာဏာ သိမ်းမှုကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏နိုင်ငံတော် ဘာသာအဆင့်အတန်းမှာ နိဗ္ဗိတံသွားခဲ့ရသည်။

ထိုအဆိုပြုချက်အတိုင်း အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် အစိုးရထံတွင် အချိန်နည်းပါးခဲ့ပြီး တရားရုံးများသည်လည်း အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်မှပေါ်ထွက်လာသည့် သဘောတရားများကို စဉ်းစားနားလည်နိုင်မည့်အခွင့်အရေးလည်း လုံးဝမရှိခဲ့ပါ။

၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းယူပြီး တော်လှန်ရေးကောင်စီဟူ၍ တက်လာသည့်အခါတွင် ဘာသာရေးအပေါ်ထားသည့် နိုင်ငံတော် မူဝါဒအကြီးအကျယ်ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။ တော်လှန်ရေးကောင်စီသည်ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သည့်ဥပဒေအချို့ ကိုရုပ်သိမ်းခဲ့သည်။ (ဥပမာအားဖြင့် နိုင်ငံတော်ဘာသာများ မြှင့်တင်ရေးအက် ၁၉၆၁) ထို့ပြင် ၁၉၆၂ ခုနှစ်မေလ ဗုဒ္ဓသာသနာ့ ကောင်စီကို မဖျက်သိမ်း မီအထိ အထောက်အပံ့များကို ရပ်တန့်ခဲ့သည် (TMMT 1993)။ ထိုကောင်စီ၏ လူမှုဘဝအပေါ် ထိန်းချုပ်မှုကြောင့် ဘာသာရေးအ သင်းအပင်းများ အထူးအထိနာခဲ့ရပြီး ၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် ဘာသာရေးအဖွဲ့ အစည်းများအပါအဝင် နိုင်ငံရေးနှင့်မပတ်သက်သည့်အဖွဲ့ အားလုံး သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များထံတွင်မှတ်ပုံတင်ရမည်ဟုအမိန့်ထုတ်ခဲ့သည်။ တော်လှန်ရေးကောင်စီသည်၎င်း၏ထုတ်ပြန် ကြေညာချက်တွင် ရဟန်းတော်များ နိုင်ငံရေးတွင်မပတ်သက်ရန်နှင့် ကောင်စီကိုယ်တိုင်က ဘာသာရေးအတွက် နိုင်ငံရေးအတွက် အသုံးချမည်မဟုတ်ကြောင်း ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ကိုရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ရာ ၎င်း ဥပဒေတွင်မူ ဗုဒ္ဓဘာသာကို အထူးအဆင့်အတန်းတစ်ခုပေးတော့ပေ။ လွတ်လပ်စွာစဉ်းစားတွေးခေါ်ယုံကြည်ခွင့်နှင့်အတူဘာသာ အယူ သက်ဝင်ယုံကြည်ခွင့်ရှိသည်ဟုဆိုထားသည်။ သို့သော် ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေးကိုမရောယှက်ရဟု အတိအလင်းဆိုထား သည် (s 156(a)-(c))။ အခြေခံဥပဒေပါအခြားအခွင့်အရေးများနည်းတူ လွတ်လပ်စွာယုံကြည် သက်ဝင်ကိုးကွယ်ခွင့်ဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်း ချက်များ (ss 22, 147) သည် အဆိုပါလွတ်လပ်ခွင့်များတွင် နိုင်ငံတော်၏ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကို ပေးထားသည့် ကျယ်ပြန့်သော ကန့်သတ်မှုများ၏အောက်တွင်ရှိနေသည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ် စစ်တပ်ကတဖန်အာဏာပြန်သိမ်းပြီး အငြင်းပွားဖွယ်ရာ အခြေအနေများအောက်တွင်အခြေခံဥပဒေအသစ် တစ်ရပ် စတင်ရေးဆွဲ သည့်အခါ အထက်ပါအနေအထားများ ပြန်ပြောင်းသွားရပြန်သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေကိုအနှစ်ချုပ် ပါက ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သည့် ဖော်ပြချက်များမှာ ၁၉၄၇ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေပါ စာသားများနှင့်အလွန် ဆင်တူသည်ကိုတွေ့ရ သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေသည် ဗုဒ္ဓဘာသာအား ဂုဏ်ထူးစီသေသနှင့် ပြည့်စုံသောဘာသာကြီးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြု သည်။ ထို့ပြင် အစ္စလာမ်၊ ခရစ်ယာန်၊ ဟိန္ဒူနှင့်နတ်ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာများကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုသည်။ ဘာသာရေးကို နိုင်ငံရေးအတွက် အသုံးမချရန် ပြဋ္ဌာန်းပြီး ဘာသာတစ်ခု နှင့်တစ်ခုအကြား အမုန်းပွားအောင်၊ သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခဖြစ်အောင် လှုံ့ဆော်သွေးထိုး မှုကို လည်းပိတ်ပင်သည်။ အသိအမှတ်ပြုထားသည့်ဘာသာများအား နိုင်ငံတော်ကအစွမ်းကုန် ကူညီစောင့် ရှောက်ခွင့်ကိုပေးထားသည် (s 363)။ အထက်ဖော်ပြပါ ဘာသာလေးခုကိုဆိုလိုသည်ဟု ယူဆရသည်။ ထိုအခြေခံဥပဒေအရ သာသနာ့ဝန်ထမ်းများ မဲပေးပိုင် ခွင့်မရှိစေရ ဆိုသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကဲ့သို့သော အသေးစိတ်ကန့်သတ်ချက်များလည်း ပါဝင်သည် (s 392(a))။

တစ်ဖက်ကကြည့်လျှင် အခြေခံဥပဒေအရ ဘာသာတရားကိုအသိအမှတ် ပြုထားခြင်းသည် ဘာသာသာသနာအရေး ကိစ္စများဆိုင်ရာ ယနေ့ခေတ် အငြင်းအခုံများနှင့် ကြီးကြီးမားမားပါဝင်သည့်မပုံပါ။ သို့သော် ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်များအပေါ် အားလုံးက သဘောတူညီထောက်ခံ ထားသည်ဟု ဆိုလိုရင်းမဟုတ်ပါ။ ဥပမာအနေဖြင့် ၂၀၁၂ မေလတွင် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အဓိကနိုင် င်တကာအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုကို မြန်မာနိုင်ငံ၌ပထမဆုံးအကြိမ် ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုအခမ်းအနားကို ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် အပါအဝင် ရှေ့နေများ၊ တရားသူကြီးများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် အရပ်ဘက် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို မီဒီယာနှင့် အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့ တို့က စိတ်ဝင်စားမှုရှိခဲ့သည်။ ပထမနေ့ဆွေးနွေးသည့်ခေါင်း စဉ်တွင် အတော်အံ့ဩစရာကောင်း သည့် တုံ့ပြန်မှုပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အားမေးသည့် မေးခွန်းမှာ အခြေခံ ဥပဒေတွင် ဘာသာရေးနှင့် ပတ်သက်သည့်စာကြောင်းကို အင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန်ဆိုထားသည်မှာ မှားယွင်းမနေဘူးလားဟူ၍ဖြစ် သည်။ ထိုမေးခွန်းကိုမေးသူမှာ လူမျိုးအရ၊ ဘာသာအရ လူနည်းစုတစ်ခုမှ ဖြစ်ပြီး အခြေခံဥပဒေပါ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ “special position” ကို အသိအမှတ် ပြုထားသည့်အပိုင်းကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က မမှားပါဟုဖြေသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်သည် မှန်ကန်တိကျသည်ဟု ၎င်းကထင်သည်။ သို့သော် မေးခွန်းထုတ်သူက ထိုဘာ သာပြန်ဆိုပုံ သည်မှားယွင်း ကြောင်းမလျော့တမ်းပြောပြီးနောက်တွင် အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုရှည်ရှည် လျားလျား ဆက်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင် အခြားတက် ရောက်သူများနှင့် ထိုကိစ္စကို ကျွန်မ ဆွေးနွေးသည့်အခါ အမှန်တကယ်ထွက်နေ သည့်အနက်ကို၎င်း တို့ကရှင်းလင်းပြောပြကြသည်။ ထိုမေးခွန်းထုတ်သူအနေဖြင့် အခြေခံဥပဒေအရ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ “special position” ဖြစ်မှုဆိုသည့် အချက်ကို တရားကိုယ်သဘော အရ လက်မခံနိုင်သည်မှာ ထင်ရှားသည်ဟု ၎င်းတို့ကဆိုသည်။ ထိုဘာသာပြန်ကိစ္စ၎င်းက မေးခွန်း ထုတ်လိုက်ခြင်းသည် ယင်းအပိုင်း နှင့်ပတ်သက်၍ သူ့စိတ်ထဲရှိသည့်စနိုးစနောင့်ဖြစ်မှုကို တိုက်ရိုက်ကြီး မဟုတ်ဘဲ မသိမသာဖော်

ထုတ်ခြင်းနည်းလမ်း တစ်မျိုးပင်ဖြစ် သည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်ကိုကြည့်လျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ဗုဒ္ဓဘာသာ အား အထူးပြုထားခြင်းအပေါ် ကျန်ဘာသာငယ်ဝင်များ အကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်နေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုကိစ္စကို၎င်းတို့ ရှေ့တန်းတင်လာဖွယ် ရှိသည့် နည်းလမ်းများကိုလည်း ကောင်းတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမြင်ရမည်ဖြစ်သည်။

သံဃာကိုထိန်းချုပ်ခြင်း

ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဥပဒေ၊ အခြေခံဥပဒေတို့ပြီးလျှင် မြန်မာပြည် နိုင်ငံတော်နှင့် ဘာသာရေးအကြားဆက်ဆံရေး၏ တတိယ မြောက်နယ်ပယ်မှာ သံဃာအဖွဲ့အစည်းအပေါ် နိုင်ငံတော်ကထိန်းချုပ်ရန် နှင့် လွှတ်မထားရန်အတွက် ဥပဒေကိုအသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းပင်ဖြစ် သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစုရှိသည့်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် နိုင်ငံတော်တို့အကြားတွင် ရှည်လျားသည့်ဆက်ဆံရေးသမိုင်းကြောင်း ရှိခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် မြန်မာဘုရင်များအုပ်စိုးမှုနှင့် အဆုံးစွန်အားဖြင့်ဆက်ဆံနေသည်မှာ မှန်သော်လည်း ယခုဆောင်းပါးတွင် ၁၉၄၈ ခုနှစ်လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း ဥပဒေကဏ္ဍဖြစ်ပေါ် တိုးတက်လာပုံကိုသာ အဓိကဆွေးနွေးမည်ဖြစ်သည်။^{၁*} နိုင်ငံတော်က မတူညီသောအတိုင်းအဆများဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် ဝင်ရောက်ကိုင်တွယ်ခဲ့သည့် အဓိကကဏ္ဍနှစ်ခုရှိသည်။ သံဃာအဖွဲ့အစည်းအပေါ် စည်းကမ်းကိုင်တွယ်ခြင်းနှင့် လက်ခံထားပြီးသား ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းများမှ ခွဲထွက်သွားသည်ဟုယူဆသည့် လုပ်ရပ်များကို ရာဇဝတ်မှုတပ်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

သံဃာအဖွဲ့အစည်းအပေါ် စည်းကမ်းကိုင်တွယ်ခြင်း

သံဃာအဖွဲ့အစည်းအပေါ် နိုင်ငံတော်ကစည်းကမ်းကိုင်တွယ်ခြင်း သည် အဖွဲ့အစည်း၏တည်ဆောက်ပုံ၊ ဝိနည်းဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်း ခြင်းနှင့် ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်သင်ကြားမှု၊ ပြန့်ပွားရေးလုပ်ငန်းတို့အပေါ်တွင် လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ် နိုင်ငံရေးအရလွှမ်းမိုးမှုကို ထိန်းချုပ်ထားနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုအဖြစ် သံဃာအဖွဲ့အစည်းအပေါ် စည်းကမ်းကိုင်ရန် နိုင်ငံတော်က အထူးဆန္ဒရှိသည်။ ထိုလွှမ်းမိုးမှုသည် နိုင်ငံအဆင့်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်ဥပဒေများ၏ဘောင်ကို ကျော်လွန်တည်ရှိသော်ငြားလည်း ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် အဆိုပါဘာသာရေး အမှုကိစ္စကို စည်းမျဉ်းချမှတ်ပေးသည့် နိုင်ငံအဆင့်ဥပဒေများကို ရွေးချယ် တင်ပြပါမည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ်မှစပြီး သံဃာများအချင်းချင်း အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး ကိစ္စကို ကိုင်တွယ်သည့်ဥပဒေအချို့ကို လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် သံဃာနှင့်ပတ်သက်သမျှအမှုမှန်သမျှကို ကြားနာဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရသည့် သံဃာကောင်စီတစ်ခု တည်ထောင်ရန် အတွက် ဝိနစ္ဆယခုံရုံးဥပဒေကိုပြဋ္ဌာန်းသည်။ ထိုကာလမတိုင်မီက သံဃာအငြင်းပွားမှုများကို ဗြိတိသျှခုံရုံးများ၌ ကြားနာနိုင်ပြီး အထက်ပါဥပဒေအရ သံဃာနှင့်ဆိုင်သောအမှုများအပေါ် အရပ်ဘက်တရားရုံးများ၏စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ရုပ်သိမ်းလိုက်ခြင်းဖြစ်သည် (Smith 1965, 217-220)။ ယာယီဝိနစ္ဆယခုံရုံးအက်နှင့် ဝိနစ္ဆယခုံရုံးများ (ပြင်ဆင်ချက်) အက်တို့ အပြင် ယင်းဥပဒေများအရတည်ထောင်သည့် ခရိုင် ၁၅ ခုရှိ တရားရုံး ၉၄ ရုံးတို့တွင် သံဃာအမှုအခင်းများကို ဖြေရှင်းစီရင်ပိုင်ခွင့် သီးသန့်ရှိသည်။ ယင်းတွင် မြို့နယ်၊ ခရိုင်နှင့်ပြည်ထောင်စုအဆင့်ဆင့်တိုင်းရှိ ဝိနစ္ဆယခုံရုံးများပါဝင်သည်။ ယင်းသည် ဝိနယကျမ်းကျင်မှုအားဖြင့် ဦးဆောင်နိုင်မှု၊ ဝါစည်မားစဉ် တည်ထောင်မှုများပြုနိုင်ရန် လမ်းဖွင့်ပေးခဲ့ပြီး ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် ဝိနယဓရ ဆရာတော်နှင့် ဩဝါဒါစရိယဆရာတော်အရေအတွက် စုစုပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော်အထိ ရှိလာခဲ့သည်ဟုဆိုသည် (U Nu 1958, 109)။

သံဃာအမှုအခင်းများကို ယခုနည်းဖြင့်ဖြေရှင်းသည့်အပြင်စာပေသင်ကြားရေးစနစ်အတွက်စံချိန်စံညွှန်းများကိုပါ နိုင်ငံတော်က သတ်မှတ်ပေးခဲ့ပြီး ယင်းအတွက် ဥပဒေအချို့ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှစပြီး ပထမငယ်၊ ပထမလတ်နှင့် ပထမကြီး ပါဠိစာမေးပွဲများ ကို ဦးစီးကျင်းပသည့် ပါဠိစာပေသင်ကြားရေးဘုတ်အဖွဲ့ရှိလာခဲ့သည် (U Nu 1958)။ ၁၉၅၀ ပြည့် လွန်နှစ်များ

နောက်ပိုင်းတွင် ထိုဘာသာရေးကိစ္စများအပေါ် နောက်ထပ်စည်းမျဉ်းထုတ်ပြန်မည့် ဥပဒေသစ်များကိုပြဋ္ဌာန်းလိုက်ပြန်သည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ သာသနာ့ကောင်စီအက် (၁၉၅၀) အရ နိုင်ငံခြားတွင် ဗုဒ္ဓသာသနာပြန့်ပွားစေရန်၊ စာအုပ်စာပေများထုတ်ဝေမှုနှင့် အဓိကကျမ်းဂန်များဘာသာပြန်ဆိုမှုကို ကမကထပြုရန်၊ တောင်တန်း ဒေသများ၌သာသနာပြုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် သာသနာ့ကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းသည်။ ၁၉၅၀ ပါဠိတက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေနှင့် ဓမ္မာစရိယအက်ဥပဒေတို့အရ ပရိယတ္တိသာသနာကိုမြှင့်တင်ရန် ပါဠိတက္ကသိုလ်တစ်ခုကို ဖွင့်လှစ်သည်။ ယင်းဥပဒေအရ ကောလိပ်အဆင့်အဖြစ်သတ်မှတ်ခံရရန်အတွက် ကျောင်းတစ်ကျောင်းတွင် အနည်းဆုံးစာသင်သား ၁၀ ဦးရှိရမည်ဟု ဆိုထားရာ ယင်းသည် နိမ့်သည့်သတ်မှတ်ချက်ဖြစ်သည်။ ပါဠိတက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေက သံဃာတော် ၅၇ ပါးပါ ပါဠိတက္ကသိုလ် ဗဟိုအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းရေးအတွက် အခွင့်အာဏာပေးသည်။ ၁၉၅၆ ခုနှစ်ရောက်သည့်အခါ တစ်တိုင်းပြည်လုံး၌ကောလိပ်ပေါင်း ၄၈ ကျောင်းရှိသည်ဟုသိရသည်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်ဓမ္မာစရိယအက်ဥပဒေအရ တပေါင်းလတွင် ဓမ္မာစရိယ စာမေးပွဲကိုနှစ်စဉ်ကျင်းပရန် ဆုံးဖြတ်သည်။ ထို့ပြင် ၁၉၅၂ ခုနှစ်ပါဠိစာပေသင်ကြားရေးဘုတ်အဖွဲ့အက်ဥပဒေက ပါဠိစာပေသင်ကြားဘုတ်အဖွဲ့နှင့် နာယကဆရာတော်များဘုတ်အဖွဲ့တို့ ကို စာမေးပွဲများကြီးမှူးကျင်းပနိုင်ရန် ဖွဲ့စည်းပေးသည် (Smith 1965: 227; U Nu 1958: 110)။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်း၏ တော်လှန်ရေးကောင်စီလက်ထက် ၁၉၆၅ ခုနှစ်တွင် အမိန့်ထုတ်ပြန်၍ ထိုဥပဒေများကို ရုပ်သိမ်းသည့်အခါ ထိုမူဝါဒများပြောင်းပြန်ဖြစ်သွားသည်။ အစိုးရမီဒီယာများအရ “ထေရ်ကြီးဝါကြီးဆရာတော်များ” က ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကိုထောက်ခံသည်ဟုဖော်ပြသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးပေါင်း ၈၀၀၀ အစား ပါဠိတက္ကသိုလ် ၈၃ ကျောင်း ပိတ်သိမ်းခဲ့ရသည်။ ထိုကာလတစ်လျှောက်ကိုကြည့်လျှင် နိုင်ငံတော်သည် ရဟန်းတော်များ၏ ဝိနည်းစည်းကမ်းကိစ္စတွင် ပါဝင်မှုကိုနောက်ဆုတ်ခဲ့သည်။

စာပေသင်ကြားမှုအပိုင်းကိုကြည့်လျှင် မကြာသေးမီအတွင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာထေရဝါဒသာသနာပြုတက္ကသိုလ်ဥပဒေအမှတ် ၁၀/၁၉၉၈ နှင့် တိပိဋကဓရ တိပိဋကကောဝိဒရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့ဥပဒေ အမှတ် ၃၇/၂၀၁၀ တို့ကိုပြဋ္ဌာန်းပြီး ပရိယတ္တိ စာပေသင်ကြားရေး ကဏ္ဍအပေါ် ပြန်လည်ကြီးကြပ်ကိုင်တွယ်သူနေရာသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ တိပိဋကဓရ တိပိဋကကောဝိဒရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့ကို သာသနာရေး ဝန်ကြီးဌာနအောက်တွင်ဖွဲ့စည်းထားသဖြင့် အစိုးရလက်အောက်ခံဖြစ် သည်။ အဆိုပါဥပဒေများ သည် အတိတ်တစ်ခါကဥပဒေများနှင့် ပုံစံချင်းဆင်တူသော်လည်းမတူသည့်တစ်ချက်မှာယခင်က ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ သာသနာရေးဦးစီးဌာနကို ၁၉၉၂ ခုနှစ်မှစပြီး သာသနာ ရေးဝန်ကြီးဌာနအဖြစ် သီးခြားခွဲထုတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သာသနာရေးဝန်ကြီး ဌာနသည် ဗုဒ္ဓစာပေသင်ကြားမှုနှင့် ကျင့်ကြံ အားထုတ်မှုတို့ကို နိုင်ငံတော်ကတိုက်ရိုက်ကြီး ကြပ်ထိန်းချုပ်မှုပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော် သည် ရဟန်းသံဃာတို့၏စာပေသင်ကြားမှုနှင့်စုစည်းနေထိုင်မှုတို့ကိုထိန်းကျောင်းရန်အတွက်ဥပဒေကို အသုံးပြုခဲ့ခြင်းဖြင့် ပြောရေး ဆိုခွင့်၊ ဦးစီးဦးဆောင်ပိုင်ခွင့်၊ စာပေသင်ကြားရာ၌အရည်အချင်းသတ်မှတ်ပိုင်ခွင့်တို့အပေါ် ရယူလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။

သံဃာတော်များအား ပိုပြီးကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စုစည်းထိန်းချုပ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များကုန်ခါနီးတွင် နေဝင်းသည် သံဃာ့ရေးရာများတွင် သိသိသာသာပင်ပို၍ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သည့် မူဝါဒဘက်သို့ ယိမ်းသွားခဲ့သည်ကိုပင်တွေ့ရသည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်းအစိုးရသည် နိုင်ငံအဆင့်တစ်ခုတည်းသောကောင်စီ၏ထိန်းချုပ်မှုဖြင့် သံဃာကိုစုစည်းခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်းသံဃာအမှုအခင်း ဖြေရှင်းမှုဆိုင်ရာဥပဒေနှစ်ခုကိုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ သို့သော် အောက်တွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း အချို့သောလုပ်ရပ်အပြုအမူများကို ရာဇဝတ်မှုပုဒ်မတပ်သည်အထိ ပြဋ္ဌာန်းသည်။

အယူကွဲသူများအား ရာဇဝတ်ပုဒ်မတပ်ခြင်း

လက်မခံနိုင်ဟု သို့မဟုတ် လက်ခံထားပြီးသားတရားတော်များမှ သွေဖည်သည်ဟုယူဆရသော သံဃာလောကမှလုပ်ရပ်ကို တားမြစ်ရန် နှင့် အပြစ်ပေးရန်အတွက် နိုင်ငံတော်ကဥပဒေကိုအသုံးပြုသည်။ ယင်းဥပဒေများအနက်ပထမဆုံးတစ်ခုဖြစ်သည့် ဝိနယဓမ္မကံ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးဥပဒေ (၃/၁၉၈၀) ကို ၁၉၈၀ ကာလများကထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ နောက်သုံးနှစ်အကြာတွင် ဝိနယဓမ္မကံအငြင်းပွားမှုဥပဒေပါ ဆုံးဖြတ်ချက်များအားကာကွယ်သည့်ဥပဒေ (၉/၁၉၈၃)ထွက်လာသည်။ ထိုဥပဒေအရ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် သံဃာကောင်စီ၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုမလိုက်နာပါရာဇဝတ်မှုမြောက်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ရာဇဝတ်မှုတပ်ရာ၌ လူဝတ်လဲထားပြီးသားရဟန်းတစ်ပါးသည် သက်န်းပြန်ဝတ်ရန်ကြိုးပမ်းလျှင်၊ ဘုန်းကြီးသို့မဟုတ်သီလရှင်အဖြစ်ဟန်ဆောင်လျှင်၊ ဗုဒ္ဓဟောကြားသည့်တရားတော်များနှင့် ဆန့်ကျင်သွေဖည်သောတရားများကို ဟောကြားလျှင်ဆိုသည့်အခြေအနေများပါဝင်သည်။ ထိုပြစ်မှုများကိုကျူးလွန်ပါက ထောင်ဒဏ်ချောက်လမှ ငါးနှစ်အထိချမှတ် နိုင်သည်။ ယင်းအပေါ် သံဃာထုအတွင်း ပို၍တစ်ပုံတည်းဖြစ်စေရန်လည်းကောင်း၊ သံဃာနှင့်ပတ်သက်သည့်အရာများကိုနိုင်ငံတော်ကျောထောက်နောက်ခံပြုသံဃာကောင်စီက ပိုမိုထိန်းချုပ်နိုင်သည့်အခွင့်အာဏာရှိစေရန် လည်းကောင်း ကြိုးပမ်းမှုအဖြစ်မြင်နိုင်သည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ်ဒီမိုကရေစီတောင်းဆိုဆန္ဒပြမှုများအပြီးတွင် သံဃာအဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာဥပဒေ ၂၀/၁၉၉၀ ဆိုသည့်ဥပဒေ သစ်တစ်ရပ် ထပ်တိုး လာသည်။ ယင်းမတိုင်မီ မန္တလေးမြို့၌ ရဲအရာရှိများနှင့်သီးခြားစုဝင်များထံမှ ရဟန်းတော်များက ဆွမ်းလောင်းမခံမှုဖြစ်ရပ်ဖြစ်ပြီးနောက်တွင် ထိုဥပဒေ ထွက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ မန္တလေးရှိဘုန်းကြီးကျောင်းအမြောက်အမြားကို ဝင်ရောက်စီးနင်းခဲ့ပြီး ဂိုဏ်းခွဲအများအပြားကို တရားမဝင်ကြောင်းကြေညာခဲ့သည်။ (HRRC 2015: 337)။ ထိုဥပဒေအရ သံဃာဂိုဏ်းကြီး ၉ ဂိုဏ်းကိုသာ လက်ခံပြီး နောက်ထပ်ဂိုဏ်းသစ်ထပ်မံဖွဲ့ခွင့်မပေးတော့ချေ။ ထို့ပြင်သံဃာ့အသင်းအပင်းအားလုံး သံဃာ့မဟာနာယကကော်မတီ၏ ကြီးကြပ်မှုအောက်တွင်သာရှိရမည်ဖြစ်ပြီးသံဃာအဖွဲ့အစည်းများကိုထိပါးရန်မည်သည့်ကြိုးပမ်းမှုကိုမဆိုတားမြစ်သည်။ ထိုဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကိုချိုးဖောက်ပါထောင်ဒဏ် ခြောက်လ နှင့် သုံးနှစ်အတွင်းကျခံရနိုင်သည်။ ထိုဥပဒေသည် ယနေ့အထိကျင့်သုံးနေဆဲဖြစ်ပြီး ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မများကိုပါ ကိုင်၍ သံဃာနှင့်သဘောကွဲလွဲသူများအပေါ် အဓိက နှိပ်ကွပ်သည့်အရာလည်းဖြစ်သည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်အတွင်း တရားလွှတ်တော်ချုပ်ကိုင်တွယ်ခဲ့သည့် ရှင်ဉာဏ်(ခေါ်) ရှင်မိုးပြာ (ရဟန်း) နှင့် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ တော်*အမှုကိုကြည့်လျှင် ဘာသာရေးတွင် သီးခြားဟောပြော ဂိုဏ်းဖွဲ့လိုသူတို့အပေါ် ရာဇဝတ်မှုဖြင့်အပြစ်ပေးနိုင်ရေးအတွက် ဥပဒေကိုအသုံးပြုထား ပုံကိုမြင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ရဟန်းတစ်ပါးသည် “မိုးပြာ” ဟုခေါ်သည့် ဂိုဏ်းကိုသီးခြားခွဲထူထောင်ပြီး နိုင်ငံတော်သံဃာ့မဟာနာယကအဖွဲ့၏ဆုံးမမှုကို မနာခံဟုဆိုသည့် အမှု ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထိုရဟန်းအား ရာဇဝတ်မှုပုဒ်မများဖြင့်စွဲချက်တင်ပြီး အနည်းဆုံး သီးခြားအမှုသုံးမှုဖြင့် ရုံးတင်စစ်ဆေးခံခဲ့ရသည် (Crouch 2014b: 149-151)။ ၎င်းအား သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာဥပဒေ (အမှတ် ၂၀/၁၉၉၀) အရ ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ်အပြစ်ပေးခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေတွင် ရဟန်းတစ်ပါးသည် သံဃာ့မဟာနာယက၏လက်အောက်ရှိဂိုဏ်း (ss 8-9) များတွင်မပါဝင်သော “ဂိုဏ်းသစ်” (ငါ) အဖွဲ့အစည်းသစ်တစ်ရပ်ကို တည်ထောင်ပါက ထိုသူအားထောင်ဒဏ်ချောက်လနှင့်သုံးနှစ်အတွင်း ပေးရမည် (s 12)။ ဒုတိယအမှုတွင် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေပုဒ်မ ၂၉၅ အရ အများဝတ်ပြုကိုးကွယ်ရာနေရာကိုညစ်ညမ်းစေမှုဖြင့် ထိုရဟန်းအား ထောင်ဒဏ် နောက်ထပ်နှစ်နှစ်ချလိုက်သည်။ တရားရုံး၌တတိယအမှုကိုစစ်ဆေးပြီး အဖွဲ့အစည်းများဖွဲ့စည်းခြင်း ဆိုင်ရာ ဥပဒေ (အမှတ် ၆/၁၉၈၈) ၏ပုဒ်မ ၆ အရ သံဃာ အားစော်ကားမှု၊ ဗုဒ္ဓတရားတော်များနှင့်ဖီလာဖြစ်သော အယူအဆများကို ဟောပြောမှုတို့ဖြင့် ထောင်ဒဏ်ငါးနှစ်ချမှတ်ခဲ့သည်။ စွပ်စွဲခံ ရသူထိုရဟန်းက တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်သုံးခုစလုံးကို အယူခံဝင်ခဲ့သော်လည်း အယူခံကိုအထက်ရုံးကလက်မခံခဲ့ပေ။ ထို့နောက် တရားလွှတ်တော်ချုပ်သို့အထူးအယူခံဝင်ခွင့်ကို လျှောက်ထား ခဲ့သော်လည်း တစ်ခါပယ်ချခံခဲ့ရပြန်သည်။ လက်မလျှော့သေးဘဲ လူတစ်ယောက်သည် တစ်ခုတည်းသောပြစ်မှုဖြင့် သုံးကြိမ်ရုံးတင်စစ်ဆေး၍မရနိုင်ဆိုသည့်အချက်ကိုကိုင်ကာ ထိုတရားရုံး အမိန့် သုံးခုစလုံးကိုပယ်ဖျက်ပေးရန်အတွက် အမှုခေါ်တချွန်တော်အမိန့် ထုတ်ပေးပါရန် လျှောက်ထားပြန်သည်။ အကြောင်းရင်းမှာ ရာဇ သတ်ကြီးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေတို့အရ လူတစ်ဦးအား တစ်ခုတည်းသောပြစ်မှုအတွက် နှစ်ကြိမ်အပြစ်ပေးခွင့် မရှိဆိုသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ တရားလွှတ်တော်ချုပ်ကမူ

၎င်းကိုယ်တိုင်အမိန့်ချမှတ်ရန်အတွက် ၎င်း ကိုယ်တိုင်စာချွန်တော်အမိန့်ထုတ်ကာ ကြားနာခွင့်မရှိဘဲ အောက်ရုံးနှင့် ပတ်သက်၍သဘာကြားနာနိုင်သည်ဟုဆုံးဖြတ်သဖြင့် ထိုအ မှုကို နည်းစနစ်ရှုထောင့်မှပယ်ချခဲ့သည်။

ဘာသာရေးနှင့်နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်မှ သဘောကွဲလွဲသူများအား တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ နှစ်စဉ်ထုတ်မြန်မာဥပဒေအစီရင်ခံစာတွင် မှတ်တမ်းတင်ကာ အများပြည်သူထံတင်ပြမှုမျိုးရှားသော်လည်း ယခုအမှု မျိုးတစ်ခုတည်းရှိသည်မဟုတ်ပါ။ ယင်းသည် လက်ခံထားပြီးသားလည်းဖြစ်၊ နိုင်ငံတော်၏ခွင့်ပြုချက်ရ ဗုဒ္ဓ ဘာသာသမာဓိမဟုတ်သော အမွေဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ အပြစ်ရှိကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခံခဲ့ရသည့် ရဟန်းတစ်ပါး၏ ဖြစ်ရပ်သာကေပင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းဖြစ်ရပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ထေရဝါဒဗုဒ္ဓ ဘာသာတရားမွေများအဖြစ် လက်ခံထားသည့်ဟောကြားချက်များနှင့် မကိုက်ညီသူများအပေါ် သံဃာ့ နာယကအဖွဲ့ ကိုသုံး၍ အပြစ်ပေးရန်၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များအပေါ် အာဏာစက်ဖြန့်ရန် ရာဇဝတ်ဥပဒေကိုအသုံးပြုသွားပုံကို ပြဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

နိဂုံး

မြန်မာနိုင်ငံ၌မျက်မှောက်ခေတ် ဘာသာရေးနှင့်နိုင်ငံတော်တို့ နေရာယူ အလုပ်လုပ်ပုံများသည် မူဟောင်းကြီးများ၏ သံတူကြောင်းကွဲများ၊ နေရာတော်တော်များများတွင် မပြောင်းလဲသောမူဝါဒများသာဖြစ်နေပြီး ရဟန်းသံဃာများနှင့် နိုင်ငံအာဏာပိုင်များအကြား အပြန်အလှန်သံသယ များကိုလည်း အသက်ဆက်ပေးလျက်ရှိသည်။ အနာဂတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ဘာသာရေးကိုယ်ရေးကိုယ်တာဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍မူ ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသမီးများနှင့် ဘာသာခြားလက်ထပ်မှု ဆိုင်ရာဥပဒေသစ်ကို အမှန်တကယ်ကျင့်သုံးမည်လားဆိုသည့်အပေါ် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိမူတည်လိမ့်မည်။ ကျင့်သုံးသည်ဆိုပါကယင်းသည်မိဟာမေဒင်မိသားစုလေ့ဥပဒေ၏ သက်ရောက်မှုကိုရော အမျိုးသမီးများ၏လွတ်လပ်ခွင့်ကိုရော လျော့ချမည်ဖြစ်သည်။ ဟိန္ဒူ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ခရစ်ယာန်များအတွက် မိသားစုဥပဒေ သီးခြားစနစ်နှင့်ပတ်သက်၍ (ကျန်ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများမှာလုပ်မဟုတ်ဘဲ) ယင်းအပိုင်းကို ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအဖြစ်ပြောင်းလဲရေးသားရန် လတ်တလောကြိုးပမ်းမှု မရှိသည့်အတွက် စီရင်ထုံးဥပဒေအပေါ်တွင်သာ အချိန်အတော်ကြာ ဆက်လက်မှီတည်ပြီးတည်ရှိနေမည့် အလားအလာရှိသည်။ ဆိုလိုသည်မှာမိသားစုဥပဒေနှင့်ပတ်သက်လျှင်လွှတ်တော်ထက်တရားရုံးကသာ အဆုံးအဖြတ်ပေးသူအဖြစ် အဓိကအရေးအပါဆုံး နေရာတွင်ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအပိုင်းကိုကြည့်လျှင် ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှစပြီး အခြေခံ ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးလမ်းကြောင်း ပေါ်ပေါက်နေသော်လည်း ဘာသာရေး ပုဒ်မများသည် ပြင်ဆင်ရန်တောင်းဆိုကြသည့်အထဲတွင် မပါဝင်သေးပါ။ အနာဂတ်တွင် အခြေခံဥပဒေခုံရုံးထံသို့ အသစ်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဘာသာရေးအခြေခံဥပဒေသစ်များကို စွဲ ရောက်လာရန်အလားအလာရှိသော်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ဘာသာရေးဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက် များနှင့်ဆိုင်သည့် တစ်မှုကိုမျှ ခုံရုံးကမကြားနာရသေးပါ။ ဖြစ်တန်ရာသည်မှာခုံရုံးသည် အခြေခံဥပဒေတွင်ဆိုထားသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ဂုဏ်ထူးဝိသေသဆိုသည်နှင့် အခြားဘာသာများအပေါ်အသိအမှတ်ပြုမှုတို့အကြား မည်သို့အပ်စပ်ကြောင်းဆုံးဖြတ်ရမည့် နေရာသို့ရောက်လိမ့်မည်မည်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် မွေစာပေသင်ကြားမှုအပေါ်ဥပဒေထုတ်ခြင်းနှင့် ရာဇဝတ်ပြစ်မှုများဖြင့်ခြိမ်းခြောက်၍သံဃာအားစောင့်ကြည့်ခြင်းတို့ကိုဆောင်ရွက်နေသည့်နိုင်ငံတော်၏အနေအထားအရနိုင်ငံတော်သည် နိုင်ငံရေးအင်အားစုတစ်ရပ်ဖြစ်လာနိုင်သည့်သံဃာအား၎င်း၏ထိန်းချုပ်မှုအောက်မှာသာဆက်လက်လုပ်ဆောင်သည့်နည်းလမ်း ဖြစ်သည်။

အနာဂတ်ကမည်သို့ရှိလာမည်ဆိုစေ အတိတ်တစ်ခါက ဥပဒေဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်က ဘာသာရေးကျင့်သုံးမှုနှင့် ပြုမူပုံတို့တွင် ဘယ်ဟာကိုလက်ခံသည်၊ ဘယ်ဟာကိုလက်မခံသည်ကိုသဘောပေါက်ထားရန်အတွက်သုံးသည့်နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ကြောင်းထင်ရှားသည်။ အထူးသဖြင့် ကျန်ဘာသာကိုးကွယ်သူများကို သီးခြားကန့်ထုတ်ပြီး စည်းခြားထားရန်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သည့်အယူအကျင့်များကဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအပေါ် လွှမ်းမိုးလာမှုကိုကန့်သတ်ရန်၊ သံဃာကိုရောသံဃာနှင့်သဘော

ထားကွဲသူများ၏အသံကိုရော နိုင်ငံတော်ပါဝါကို မခြိမ်းခြောက်နိုင်အောင် လုပ်ရန် ဥပဒေကိုအသုံးပြုခဲ့သည်။ လက်ရှိလွှတ်တော် အင်အားနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာမျိုးချစ်များ၏ဩဇာညောင်းမှု တို့ကိုအရှိအတိုင်းမြင်သည်ဆိုပါက ၂၀၁၅ နှင့် ၂၀၁၅ အလွန်နိုင်ငံရေးအ နေအထား၏ဆန့်ကျင်ဘက်အသွင်ဆောင်မှုများကြောင့် ဘာသာခြား အုပ်စုများကိုသာမက အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိရဟန်းသံ ယာတော်များ နှင့်ပတ်သက်လျှင် ဥပဒေသည် မျက်မှန်တစ်လက်အနေဖြင့်ရော၊ လှောင်အိမ်အနေဖြင့်ပါဆက်လက်အသုံးချခံနေ သည်ကို မြင်ရဖို့ရှိပေသည်။

ကိုးကားသည့်စာများ

- Aye Kyaw. 1994. "Religion and Family Law in Burma," In *Tradition and Modernity in Myanmar: Culture, Social Life and Languages*, edited by Uta Gaertner and Jens Lorenz , pp. 237-250. Hamburg: Lit Verlag.
- Brohm, John. 1957. *Burmese Religion and the Burmese Buddhist Revival*. PhD dissertation, Cornell: Cornell University.
- Crouch, Melissa. 2015a. "Myanmar's Muslim Mosaic and the Politics of Belonging," in *Islam and the State in Myanmar: Muslim-Buddhist Relations and the Politics of Belonging*, edited by Melissa Crouch. Oxford University Press.
- Crouch, Melissa. 2015b. "Personal Law and Colonial Legacy: State-Religion Relations and the Practice of Islamic Law in Myanmar," in *Islam and the State in Myanmar: Muslim-Buddhist Relations and the Politics of Belonging*, edited by Melissa Crouch. Oxford University Press.
- Crouch, Melissa. 2014a. "Rediscovering 'Law' in Myanmar: A Review of Scholarship on the Legal System of Myanmar." *Pacific Rim Law and Policy Review* 23(3): 543-577.
- Crouch, Melissa. 2014b. "The Common Law and the Constitutional Writs: Prospects for Accountability in Myanmar," in *Law, Society and Transition in Myanmar*, edited by Melissa Crouch and Tim Lindsey, pp. 141-158. Oxford: Hart Publishing.
- De, Rohit. 2009. "Mumtax Bibi's broken heart: The many lives of the dissolution of Muslim Marriages Act." *The Indian Economic and Social History Review* 46(1): 105-130.

- Farrelly, Nicholas. 2014. "War, Law, Politics: Reflections on Violence and the Kachin," in *Law, Society and Transition in Myanmar*, edited by Melissa Crouch and Tim Lindsey, pp. 305-322. Oxford: Hart Publishing.
- Riot Inquiry Committee. 1939. *Final Report of the Riot Inquiry Committee 1939* ("Final Report"). Rangoon: Government Printing and Stationary.
- Horsey, Richard. 2015. *New Religious Legislation in Myanmar*. Conflict Prevention and Peace Forum, February.
- Hooker, M. B. 1984. *Islamic Law in Southeast Asia*. Oxford: Oxford University Press.
- HRRC. 2015. *Keeping the Faith: A Study of Freedom of Thought, Conscience and Religion in ASEAN: Myanmar*. Jakarta: Human Rights Resource Centre.
- Huxley, Andrew, 2014. "Is Burmese Law Buddhist? Transition and Tradition" in M Crouch and T Lindsey (eds) *Law, Society and Transition in Myanmar*. Hart Publishing. 59-75.
- Huxley, Andrew. 2001. "Positivists and Buddhists: The Rise and Fall of Anglo-Burmese Ecclesiastical Law." *Law and Social Inquiry* 26: 113-142.
- Kozlowski, Gregory. 1985. *Muslim Endowments and Society in British India*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Maung Maung. 1963. *Law and Custom in Burma and the Burmese Family*. The Hague: Martinus Nijhoff.
- Nyi Nyi Kyaw. 2015. "Islamophobia in Buddhist Myanmar: The 969 Movement & Anti-Muslim Violence," in *Islam and the State in Myanmar: Muslim-Buddhist Relations and the Politics of Belonging*, edited by Melissa Crouch. Oxford University Press.
- Perriere, Benedicte Brac de la. 2009. "An Overview of the Field of Religion in Burmese Studies." *Asian Ethnology* 68(2): 185-210.
- Smith, Donald Eugene. 1965. *Religion and Politics in Burma*. Princeton: Princeton University Press.

- Spiro, Melford E. 1982. *Buddhism and Society: A Great Tradition and its Burmese Vicissitudes*. 2nd ed. Berkeley: University of California Press.
- Tin Maung Maung Than. 1988. "The *Sangha* and *Sasana* in Socialist Burma." *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia* 3(1): 26-61.
- Tin Maung Maung Than. 1993. "Sangha Reforms and Renewal of Sasana in Myanmar: Historical Trends and Contemporary Practise," in *Buddhist Trends in Southeast Asia*, edited by Trevor Ling, pp. . Singapore: ISEAS.
- Turner, Alicia. 2014. *Saving Buddhism: The Impermanence of Religion in Colonial Burma*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- U Nu. 1958. *Premier Reports to the People on Law and Order, National Solidarity, Social Welfare, National Economy, Foreign Affairs*. Translation of speech delivered by the Hon'ble Prime Minister U Nu in the Chamber of Deputies on September 27, 1957. Rangoon: s.n, 1958.
- Yegar, Moshe. 1972. *The Muslims of Burma*. Germany: Otto Harrassowitz.

ⁱ Burma Laws Act 1898 is 13(1)။

ⁱⁱ Registration of Kittama Adoption Act 1939 (Burma Code, Vol XI)။

ⁱⁱⁱ မွတ်စလင်များ အိမ်ထောင်ကွာရှင်းခြင်း အက်ဥပဒေ နံပါတ် ၁၄/၁၉၅၃ (Burma Code Vol XI) [မြန်မာဘာသာဖြင့်]။

^{iv} ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများအထူးထိမ်းမြားလက်ထပ်မှု နှင့် အမွေဆက်ခံမှုအက်ဥပဒေ (Burma Code Vol XI) [မြန်မာဘာသာ]

^v ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစပေါ်ပေါက်လာသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားမှုအကြောင်း ထိထိမိမိလေ့လာမှုများကိုသိလိုပါက Nyi Nyi Kyaw 2015 တွင် ရှိပါ။

^{vi} *ဒေါ်မိမိထွန်းနှင့် ဦးမောင်မောင်လွင်* (၂၀၁၂) MLR (တရားမမှု) ၄၈။ [မြန်မာဘာသာ]

^{vii} ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (တတိယပြင်ဆင်ချက်) အက်ဥပဒေ ၁၉၆၁။

^{viii} ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ နိုင်ငံရေးနှင့်နိုင်ငံတော်တို့အကြားရှိ အပြန်အလှန် ဆက်ဆံရေးများအကြောင်း သမိုင်းစုစမ်းလေ့လာမှုများကို ပို၍ယေဘုယျသဘောသိလိုပါက ဥပမာအားဖြင့် Smith 1965၊ Mendelson 1975၊ Spiro 1982 နှင့် Brohm 1975 တို့တွင်ရှိပါ။

^{ix} မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဥပဒေအပေါ် ပညာရပ်လေ့လာမှုဆိုင်ရာ လေ့လာချက်များအတွက် Crouch 2014a တွင်ရှိပါ။ မြန်မာပြည်ဗုဒ္ဓဘာသာအပေါ် ရှိပြီးသားစာပေလေ့လာချက်အတွက် ပိုမို ပြည့်စုံစွာသိလိုပါက Perriere 2009တွင် ရှိပါ။

^x *ရှင်ဉာဏ (ခေါ်) ရှင်မိုးပြာ (ရဟန်း)* နှင့် *ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာ နိုင်ငံတော်* (၂၀၁၁) MLR (ရာဇဝတ်မှု) ၁၂၆။ [မြန်မာဘာသာ]

အမျိုးသားရေးဝါဒ၊ ဘာသာရေးနှင့်အကြမ်းဖက်မှုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ခေတ်ဟောင်းနှင့်ခေတ်သစ်ဝံသာနုလှုပ်ရှားမှု သရဖီသန်း

ကျွန်ုပ်တို့ထူးထူးခြားခြား သတိပြုမှုသည့်ဖြစ်ရပ်အများစုတွင် ဓားနှင့်တခြားလက်နက်များကိုင်လူရမ်းကားများအကြားတွင် ဘုန်းကြီးများရှိချင်ရှိ၊ သို့မဟုတ်လျှင် (ထို့ထက်ဆိုးသည့်) ဘာမှပြန်မခံနိုင်သည့် အင်းဒီးယန်းများအား သေရာပါဒဏ်ရာစေမှု သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်မှုတို့တွင် ဘုန်းကြီးများ ကိုယ်တိုင်တာဝန်ရှိသူဖြစ်ချင်ဖြစ်ဟု တွေ့ရှိမှတ်တမ်းတင်ရခြင်းသည်စိတ်မကောင်းစရာဖြစ်သည်။

-- အဓိကရုဏ်းစုံစမ်းရေးကော်မတီ၊ ၁၉၃၉

ကရုဏာသည်လူတိုင်းအတွက်မဟုတ်

--တိလောကာဘိဝံသ၊ မဘာသဉ္စက္ကဋ္ဌ၊ ၂၀၁၅^၁

လူအများအတွက်တော့ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များနှင့် အကြမ်းဖက်မှုတို့သည် မည်သို့မျှဆက်စပ်၍မရသည့်အရာ နှစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ယင်းကိစ္စသည်အသစ်အဆန်းမဟုတ်ပါ။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်က ရန်ကုန်မြို့၌ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ကုလား-ဗမာအဓိကရုဏ်းကိစ္စကို စုံစမ်း စစ်ဆေးရေးဝင်သည့် ကိုလိုနီအရာရှိများအတွက် ထိုစဉ်ကဖြစ်ရပ်သည် “စိတ်မကောင်းစရာ” ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း သံဃာတော်များသည် အဘယ်သို့လျှင် အကြမ်းဖက်ခြင်းတရားကို လက်သင့်ခံကျင့်သုံးနိုင်သွားကြပါသနည်း။ သံဃာတော်တို့သည်အတိတ်သမိုင်းတစ်ချိန်ကရော ရခိုင်ပြည်နယ်၌၂၀၁၂ ခုနှစ်က “ဘင်္ဂါလီ” (ခေါ်) ရိုဟင်ဂျာများအပေါ်ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်သည့် အကြမ်းဖက်မှုများ မှာရောမည်သို့လျှင် အကြမ်းဖက်မှုကိုလက်ခံနိုင်ခဲ့ကြပါသနည်း။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဒကာ ဒကာမများကရော အဆိုပါဘာသာရေး လူမျိုးရေး အမျိုးသားရေးဝါဒပိုက်ကွန်တွင်မည်သို့ဝင်ရောက်ပြီး တွယ်ခဲ့ကြပါသနည်း။ ယခုဆောင်းပါးတွင် အကြောင်းအရာလေးရပ်ကို လေ့လာမည်ဖြစ်ပါသည်။ (၁) မြန်မာ့အမျိုးသားဝါဒ သို့မဟုတ် ဝံသာနု (“အမျိုးအနွယ်ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း”) လှုပ်ရှားမှုများ၏ ဇာစ်မြစ်၊ (၂) မဘာသက အကြမ်းဖက်မှုကိုမည်သို့ လက်ခံ၍ “သူစိမ်းများ” အပေါ် “စာနာနားလည်မပေး” ရန် ဟောကြားမှုအပေါ် မည်သို့ယုံကြည်ကြောင်း၊ (၃) သမိုင်းကြောင်း တစ်လျှောက် သံဃာတော်များမည်သို့နိုင်ငံရေးနှင့် မကင်းရာမကင်းကြောင်းဖြစ်ခဲ့ကြောင်းနှင့် နောက်ဆုံး (၄) သံဃာတော်များနှင့် ဒကာမများအကြားဆက်ဆံရေးက ခေတ်ဟောင်းနှင့်ခေတ်သစ်ဝံသာနုလှုပ်ရှားမှုများကို မည်သို့ဆက်လက်သယ်ဆောင်သွားကြကြောင်းများဖြစ်သည်။

လက်ရှိအခြေအနေ ဘင်္ဂါလီများထိုးဖောက်ဝင်ရောက်ကာ ရခိုင်ပြည်ဆုံးရှုံးရလိမ့်မည်ဟုယုံကြည်မှု

ရခိုင်တို့သည် ဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်မှဘင်္ဂါလီများ “ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်မှု” အပေါ် ရခိုင်လူမျိုးနှင့်ရခိုင်အဓိမြေတည်တံ့ရေး၏ အကြီးမားဆုံးဘေးရန်ဖြစ်သည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ရှုမြင်ကြသည် (တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ ဇူလိုင် ၂၀၁၅)။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်အရေးအခင်းများပြီးနောက်တွင် ရခိုင်ခေါင်းဆောင်များသည် “တိုင်းပြည်ရဲ့ အနောက်ဘက်တံတိုင်းတော့ ပြိုကျသွားပြီ” စသည့် စကားများကို ထုတ်ဖော်ပြောခဲ့ကြသည်။ အိမ်နီးချင်းဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်မှ လူအမြောက်အများစီမံဝင်လာမှုကို အစိုးရက မတားဆီးနိုင်ဟုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

ရခိုင်အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးနှင့် စာရေးသူတွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်အရ စစ်အစိုးရလက်ထက် နစက (ခေါ်) နယ်စပ် ကာကွယ်ရေးနှင့်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းမှုကြောင့် ဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်ဘက်မှလူများ လှိုင်းလှိုင်းလိုပြိုကျလာခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရခိုင်အများအပြားက ယုံကြည်ကြသည်ဟု သိရသည် (တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ ဇူလိုင် ၂၀၁၅)။ သို့သော်လည်း အစိုးရအဖွဲ့များဘက်က တရားဝင်

ကိန်းဂဏန်းများကို မထုတ်ပြန်သဖြင့် တကယ့်အသားတင်လူဝင်မှုပမာဏကို အတည်ပြုနိုင်ရန် ခဲယဉ်းသည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ် များတစ်ဝိုက်က မြန်မာ-ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်တစ်လျှောက် တာဝန်ကျခဲ့ဖူးသည့် လဝကအရာရှိတစ်ဦးကမူ ထိုကာလက ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဘက်မှ အသားတင်လူဝင်ရောက်မှုမရှိခဲ့ပါဟု ပြောသည်။ လဝကအာဏာပိုင်များအပါအဝင် အစိုးရနယ်စပ် ဌာနဝန်ထမ်းများ၏ လာဘ်စားမှုကြောင့် အဓိကအားဖြင့်မောင်တောနှင့်ဘူးသီးတောင်နယ်စပ်မြို့များ၌လူသစ်များဝင်ရောက် အခြေချနေထိုင်မှုကို ပိုမိုလွယ်ကူလျင်မြန်လာစေခဲ့သည်ဟု စာရေးသူတွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူတစ်ဦးက စွပ်စွဲပြောဆိုပါသည်။

အစိုးရအပေါ် ရခိုင်တို့၏ ရင်ထဲအသည်းထဲကမယုံကြည်မှုကြောင့်လည်း အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်က ရခိုင်အမျိုးသမီးငယ် မသီတာထွေးကို ဒေသခံမွတ်စလင်သုံးဦးက မုဒိမ်းကျင့်သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုထားသည့် ဖြစ်ရပ်ပြီးပြီးချင်း ရခိုင်များက ဒေသခံဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့များသည် မွတ်စလင်များထံမှ လာဘ်ယူထားသည်ဟု စွပ်စွဲကြသည်။ လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် တရားဥပဒေစနစ်၏အောက်တွင် ထိုကျူးလွန်သူများကို အပြစ်ပေးနိုင်မည်မဟုတ်ဟုရခိုင်တို့ကယုံကြည် ကြသဖြင့် ထိုကိစ္စကို ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ဖြေရှင်းလိုက်ကြသည်။ မွတ်စလင်ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်း ၁၀ ဦး တောင်ကုတ်မြို့၌ အသတ်ခံရခြင်းသည်ကျူးကျော်ဝင်ရောက်သူများနှင့်အကျင့်ပျက်သူများရရှိလိုက်သည့်တရားစီရင်မှုပင်ဖြစ်သည်ဟုပြောကြသည်။ⁱⁱ

မြန်မာနိုင်ငံ၏တရားရေးစနစ်သည် လူတစ်ဦးချင်းနှင့်လူအများစု၏အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်ပေးနိုင်ဟုလည်း ယုံကြည်နေကြသည်။ ၁၈၈၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာပြည်ကိုဗြိတိသျှအင်ပါယာအတွင်း သွတ်သွင်းလိုက်သည့်အခါ^{iv} ဗြိတိသျှတို့က အိန္ဒိယတွင်ကျင့်သုံးသည့် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေနှင့် တရားရေးစနစ်တို့ကို မြန်မာပြည်သို့ယူသွင်းလာခဲ့သည်။ လူနည်းစုများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ဗြိတိသျှရာဇသတ်ကြီးဥပဒေများ ကျင့်သုံးရန် မဖြစ်နိုင်သည့်ဒေသများ၌ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများကိုကျင့် သုံးခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ထိုသို့ မြန်မာပြည်၌ ဥပဒေစနစ်အမျိုးမျိုးရှိသည့်အတွက် အကျိုးအမြတ်ထွက်ခဲ့သူများမှာ မွတ်စလင်နှင့်ဟိန္ဒူ များဖြစ်သည် (Thurein Kyaw-Zaw, pers. comm)။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်များတစ်ဝိုက်က အိန္ဒိယသား ၄ ဦးရှိလျှင် မြန်မာတစ်ဦး သာရှိသည့် ရန်ကုန်လိုမြို့ကြီးများတွင်နေသည့် မြန်မာများ၏အမြင်တွင် ထိုလူမျိုးခြား ဘာသာခြားများနှင့်လက်ထပ်သည့်ဗုဒ္ဓဘာ သာဝင်အမျိုးသမီးများအပေါ် အထက်ကပြောသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများ၏အန္တရာယ်ကျရောက်နေသည်။ ဟိန္ဒူ သို့မဟုတ် မွတ်စလင်ယောက်ျားကိုယူသော မြန်မာမများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီးများအဖြစ် ၎င်းတို့ရရှိသည့်အခွင့်အရေးများကို ဆုံးရှုံးသွားကြတော့သည်။ ဥပမာ ပစ္စည်းဥစ္စာကိုတစ်ဝက်စီပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ဦးစားပေးအမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့် (Gutter 2001, 3)။

သို့သော် တစ်တိုင်းပြည်ထဲနေ လူအားလုံးအတွက် ဥပဒေတစ်မျိုးတစ်စားတည်းကိုသာ ကျင့်သုံးရန် လှုံ့ဆော်တိုက်တွန်း ရမည့်အစား ဗမာတို့သည် အိန္ဒိယမနုဇဉ်သတ်များမှ ဆင်းသက်လာသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေကိုသာ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် မူကြမ်းရေးဆွဲ၍ ၁၉၅၄ ခုနှစ်တွင်ပြင်ဆင်ခဲ့သော ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေတစ်ရပ်မှာ ဘာသာခြားများနှင့်လက်ထပ် သော ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာအမျိုးသမီးများကို ကာကွယ်သည့်ဥပဒေဖြစ်ပြီး အတော်လေးကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ငြင်းခုံခဲ့ရသည့်ဥပဒေဖြစ် သည် (Than 2014, 127-128)။ ထိုဥပဒေအရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများသည် လင်ယောက်ျား၏အမွေကို ဆက်ခံပိုင်ခွင့်ရပြီး ထိုအမျိုးသမီး၏လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုသည် ဥပဒေအရ တရားမဝင်ခွဲလျှင်တောင် ထိုအမျိုးသမီးသည် သူ့ကလေးများကို အုပ်ထိန်း ခွင့်ရသည်။^v

၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် ထိုစဉ်ကတရားသူကြီးချုပ် ဒေါက်တာမောင်မောင်ဦးဆောင်သည့် ခုံရုံး^{vi}တစ်ခုက နိုင်ငံတော် တရားစီ ရင်ရေးစနစ်ဖြင့် မကိုင်တွယ်နိုင်သည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများကို ဖျက်သိမ်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ဖူးသည်။ ဒေါက်တာမောင်မောင်က ဘာသာရေးနှင့်နိုင်ငံရေးသည် သီးခြားစီဖြစ်သင့်ကြောင်း၊ ပုဂ္ဂလိကအရေးကိစ္စ၊ လူတစ်ဦးချင်းနှင့်ဆိုင်သည့်ကိစ္စဟုသတ်မှတ်ထား သည့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှု၊ အမွေဆက်ခံမှုတို့လို အမှုများအပေါ် နိုင်ငံတော်သည် ဝင်ရောက်ပြဌာန်းစီရင်ခွင့်ရှိသင့်ကြောင်းတင်ပြ သည်။ ခရစ်ယာန်ဖြစ်စေ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်စေ မြန်မာနိုင်ငံသားတိုင်းအပေါ်တွင် တစ်ခုတည်းသော ဥပဒေကသာ အာဏာတည်သင့် သည်။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုကို နိုင်ငံ့ဥပဒေက အသိအမှတ်ပြုသင့်သည် (ဒေါ်ကြည်ကြည် နှင့် မစွစံမေရီဝိန်း အမှု ၁၉၇၁ အပေါ်

မှတ်ချက်များ)။ ဒေါက်တာမောင်မောင်၏အကြံပြုချက်များအတိုင်း ဖြစ်မလာခဲ့ဘဲ တိုင်းပြည်အတွင်း တစ်ရွာတစ်ပုဒ်ဆန်းဖြစ် နေသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများကို စုစည်းကျစ်လျစ်သော ဥပဒေတစ်ခုတည်းပေါ် ထွက်အောင် တခြားမည်သည့်တရားသူကြီးကမျှ မကြိုးပမ်းခဲ့ပါ။ လူမျိုးစုငယ်ဖြစ်စေ၊ အင်အားနည်းဘာသာရေးဖြစ်စေ သက်ဆိုင်ရာဓလေ့ဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်ပြီး ထိုလူမျိုးစု၊ ဘာသာဝင်အစုတို့အပေါ် နိုင်ငံ၏တရားရေးစနစ်က ကာကွယ် အုပ်ချုပ်ပေးမည်ဟု ထိုလူမျိုးစု၊ ဘာသာဝင်အစုတို့ကမယုံကြည်သည့်အခါ တိုင်းပြည်၏ဥပဒေများ၏အဆုံးအဖြတ်ကိုခံယူလာစေဖို့ မဆွဲဆောင်နိုင်သလောက် ဖြစ်ရသည်။ ဥပဒေ၏ဆောင်ရွက်မှုများအပေါ် လူအများယုံကြည်လာအောင် မစွမ်းဆောင်နိုင်သည့် အခါ သို့မဟုတ် လူတိုင်းကိုစုစည်းပေးမည့် တစ်ခုတည်းသော တရားရေးစနစ် မရှိသည့်အခါ အကြမ်းဖက်မှုသည်သာလျှင် မလွှဲမရှောင်သာသုံးရမည့် အရာမျိုးဖြစ်လာတော့သည်။

ပုံ (၁-၁) - ဒို့မြေ ဒို့မြေ အိန္ဒိယလူမျိုး“ကျူးကျော်ဝင်ရောက်မှု” သမိုင်းဝင်ကြောက်ရွံ့ခြင်း ပုံ အုပ် မဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၃၇ နိုဝင်ဘာလ၊ အမှတ် (၁၇၁)။

ထိုကာတွန်း၏ အပေါ်ကွက်တွင် “ဗမာပြည်သည် ဒို့မြေ၊ ဒို့မြေ၊ ဒို့မြေ” ဟု ကြွေးကြော် နေသော နိုင်ငံရေးသမားတစ်ပုံနှင့် ထိုနိုင်ငံရေးသမားကိုကြည့်ပြီးကျေနပ်ကာ “အားတက်ဘို့ပေါ့” ဟုပြောနေသည့်ဘုန်းကြီးများပုံကိုတွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။အောက်ကွက် ကိုကြည့်လျှင် ချစ်တီးငွေတိုးချေးသူများက ရှိသမျှမြေအားလုံးကို ပိုင်ဆိုင်ထားကြပုံကိုပြသည့် မြန်မာပြည်ကျေးလက်မြေပုံကို ဆွဲပြ ထားသည်။ ကာတွန်းဆရာသည် စိတ်ပျက်လက်ပျက်ဖြစ်နေသည့် နိုင်ငံရေးသမားများနှင့် ဘုန်းတော်ကြီးများကို ဟာသလုပ်ထား ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့သောကာတွန်း သည် စာဖတ်သူများ၏စိတ်ထဲရှိသည်များကို အမိအရဖမ်းထားပြီး မြန်မာပြည်သည် အိန္ဒိယလူမျိုးငွေတိုးချေးစားသူများ၏ လက်သို့ကျလုဆဲဆိုသည်ကို သတိပေးထားသည်။

ဤနေရာတွင် နိုင်ငံရေးသမားများနှင့်ဘုန်းကြီးများကို ဝင်ရိုးတန်းတစ်ခုတည်းအဖြစ် ပုံဖော်ထားသည်။ ဘုန်းကြီးများက နိုင်ငံရေးသမားများကို လွတ်လပ်ရေးလှုပ်ရှားမှု ဒီရေမြင့်သစ်ကာလအတွင်း အားပေးထောက်ခံနေပုံမျိုးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအရ လုံဆော်မှုအများအပြားတွင် လူမျိုးသည်မပါမဖြစ်ဖြစ်ပြီး အမျိုးသားရေးဝါဒီ တစ်ဦးဖြစ်သည့် ဒီးဒုတ်ဦးဘချိုမှတ်ချက်ပြုခဲ့သလိုပင် အမျိုးသားရေးသည် ဘုံရန်သူများကို ရင်ဆိုင်တွန်းလှန်ရာ၌ အသုံးအဝင်ဆုံးသောလက်နက်ဖြစ်သည်။

ဗမာအမျိုးသားရေးဝါဒ

ဝိုက်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်အတူ ၁၉၄၇ ခုနှစ်က လုပ်ကြံခံခဲ့ရသည့် အာဇာနည်ကိုးဦးတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည့် ဒီးဒုတ်ဦး ဘချိုက ၁၉၃၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက ထိုအမျိုးသားရေးအကြောင်းကို စာရေးသားခဲ့သည်။ “အမျိုးသားရေးသည် (ကွန်မြူနစ်ဝါဒ) ကို ဦးညွှတ်သင့်သလော” ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်ထားသည့် သူ၏ဆောင်းပါးတွင် အမျိုးသားရေးဝါဒသည် ထိုစဉ်ကလူကြိုက်များနေသည့် ဝါဒ တစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ၏ အရိပ်ထိုးခြင်းကိုခံနေရသလောဟု မေးခွန်းထုတ်သည် (ဘချို နေ့စွဲမပါ ၁၄၁-၁၇၄)။ ထိုကာလအတွက် မြန်မာပြည်၏အဓိကလုပ်ရမည့်အရာမှာ ဗြိတိသျှတို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေးရဖို့ပင်ဖြစ်ပြီး တိုင်းပြည်ကိုစုစည်းပေး မည်မှာ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒမဟုတ်ဘဲ အမျိုးသားရေးဝါဒပင်ဖြစ်ကြောင်း ဆရာကတင်ပြသည်။ လွတ်လပ်ရေးရမှသာလျှင် ဗမာပြည် သည် ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကိုကျင့်သုံးသင့်သည်။ ထိုစနစ်သည် ဗမာပြည်သူပြည်သူများအား ဆင်းရဲတွင်းမှကူညီကယ်ထုတ်မည့် စနစ်ဖြစ်သည်ဟု ဆရာကယုံကြည်သည် (ဘချို နေ့စွဲမပါ၊ ၁၄၆)။

ဦးဘချိုသည် ဆိုရှယ်လစ်တစ်ဦးဟုခံယူသူဖြစ်ပြီး အမျိုးသားရေးကိုရှေ့တန်းတင်ရေး သူ့အဆိုနှင့်ပတ်သက်ပြီး သူ့အ တော်လေးရုန်းကန်လွန်ဆွဲခဲ့ရသည်။ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်သည် တိုင်းပြည်ကိုနှစ်ခြမ်းကွဲစေနိုင်သလိုလွတ်လပ်ရေးပန်းတိုင်မှ လည်း သွေဖည်သွားစေနိုင်သည်ဟု ဆရာကဝန်ခံခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း တိုင်းပြည်ကို လွတ်လပ်ရေးအမြန်ဆုံးရအောင်လုပ်ပေး မည့်အရာမှာ အမျိုးသားရေးသာဖြစ်သည်ဟုဆရာက နိဂုံးချုပ်သည်။ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒသည် အဘယ်ကြောင့် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကို ပိုဖင့်နေကြန့်ကြာစေ နိုင်သလဲဆိုသည့်မေးခွန်းအတွက် ဆရာကအဖြေလေးခုပေးသည်။ (၁) မြန်မာပြည်တွင် စည်းလုံးသည့်ဇေလူ စရိုက်မထွန်းကားသေးခြင်း၊ (၂) ဗမာလူမျိုးများသည် အရင်းရှင်စနစ်နှင့် ဘောဂဗေဒပညာရပ်များအကြောင်း မကြားဖူးသေးခြင်း၊ (၃) ဗြိတိသျှတို့က လက်နက်ကိုင်ခွင့်မပေးခြင်းနှင့် ဗမာပြည်သူတို့ ကလည်း ထိုလက်နက်များကို မည်သို့အသုံးပြုရမည်ကို မသိ ခြင်း၊ (၄) လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်တင်ပြခွင့်မရှိခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ဖိနှိပ်ခံရပြီး အခွင့်အရေးဆုံးရှုံးနေသည်ဟု ခံစားနေရသည့် မြန်မာ ပြည်သူတို့ကို အမျိုးသားရေးဝါဒဖြင့်သာလျှင် လျင်လျင်မြန်မြန် ထိထိရောက်ရောက် စည်းရုံး၍နိုင်ပြီး အမျိုးသားရေးသည် ဗမာတို့ ထံတွင် တော်လှန်ရေးဝိညာဉ်ကိုနိုးအောင်စေနိုင်သည့် တိုးတက်နေသောအင်အားတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆရာကနှိုင်းပြသည် (ဘချို နေ့စွဲမပါ၊ ၁၅၄)။ မြန်မာပြည်ကိုသို့သော လူမျိုး ဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုစုံသောနိုင်ငံတစ်ခုတွင် အခြား ဝါဒများထက် အမျိုးသားရေးဝါဒ ကရှေ့တန်းတင်ရခြင်း၏ အပြစ်များကိုဆရာက အသိအမှတ်ပြုသော်လည်း ပြင်ပနှင့်အဆက်ပြတ်ကာ၊ စစ်တိုက်လိုစိတ်လည်းမရှိသ လို ပါးနပ်လိမ္မာမှုလည်းနည်းသော ဗမာတို့အတွက် အမျိုးသားရေးဝါဒသည်သာ အသုံးချနိုင်မည့်တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းအဖြစ် ဆရာကရွေးချယ်သည်။

ထို့ပြင် ဆရာက ကွန်မြူနစ်ဖြစ်စေ ဆိုရှယ်လစ်ဖြစ်စေ ကမ္ဘာကြီးကို အခြေခံ လုပ်သားပြည်သူနှင့် ဘူဇာအရင်းရှင်ဟူ၍ အုပ်စုနှစ်ခုအဖြစ်သာ ခွဲခြားကြောင်း၊ ထိုအမြင်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်သံဃာတော်များအတွက် အန္တရာယ်ရှိကြောင်း၊ အကြောင်းမှာ သံဃာတော်များအပေါ် အချို့သောကွန်မြူနစ်များက အခွင့်ထူးခံ လူတန်းစားဖြစ်သည်ဟုမြင်ပြီး မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် နေရာရ တော့မည်မဟုတ်ကြောင်း အလေးအနက်ပြောသွားသည် (၁၅၇-၉)။ ဗမာများသည် ချစ်တီးငွေရှင်ကြေးရှင်များ၏ အန္တရာယ်ကို လည်းရင်ဆိုင်နေရသည်ဟု ဆရာကတင်ပြသည်။ “ငါတို့လို အသားဝါဗမာများ မျိုးပြုတ်သွားမည် မကြောက်ပြီလော” ဆိုသည့် စာသားမျိုးသည် ဖိနှိပ်ခံဗမာတောင်သူလယ်သမားများ၏ ခံစားချက်နှင့်ရင်ဆိုင်သံချင်း ထပ်တူညီပြီးလျှင် ၎င်းတို့ထံမျိုးချစ်စိတ်များ ပေါက်ဖွားစေခဲ့သည် (ဘချို နေ့စွဲမပါ၊ ၁၇၄)။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်းမှာပင်လျှင် အမျိုးသားရေးကိုကြည့်သောစီးပွားရေးသည် အစိုးရ၏ပြည်သူပိုင်သိမ်းရေးစီမံကိန်းများ၏ စနစ်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံခြားသားများအပေါ် ထားသည့် ပြည်သူတို့၏ထင်မြင်ပုံကိုလည်း ပုံဖော် ပေးခဲ့သည် (Than 2013, 114-136)။

လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၈၀ က ရေးသားခဲ့သည့်ထိုဆောင်းပါးတွင် ဦးဘချိုသည် ဗြိတိသျှနှင့်အိန္ဒိယသားတို့ ဆန့်ကျင်တွန်း လှန်မည့်အားကောင်းသောလက်နက်မှာ အမျိုးသားရေးလက်နက်ဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်ခဲ့သည်။ ဦးဘချို၏စဉ်းစားပုံမှာ တိုင်းပြည်တစ်

ပြည်ကိုစုစည်းညီညွတ်စေသည်မှာ ဘုံရန်သူသာလျှင်ဖြစ်ပြီး အမျိုးသားရေး ဇာတိသွေး၊ ဇာတိမာန်တို့သည် တိုင်းပြည်ကို စုစည်းညီညွတ်စေနိုင်လိမ့်မည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် သံဃာတော်များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမြတ်တန်းထား ကိုးကွယ်ပူဇော်ရသည့်လူတန်းစားဖြစ်ပြီး ကုန်ထုတ်လုပ်မှုလုပ်စရာမလိုသဖြင့် ဆိုရှယ်လစ်ဖြစ်ဖြစ်၊ ကွန်မြူနစ်ဖြစ်ဖြစ်၊ တခြားမည်သည့်တန်းတူညီမျှမှုအသားပေးဝါဒပဲဖြစ်ဖြစ် သံဃာတော်များကိုခြိမ်းခြောက်သည့် ဝါဒဖြစ်သည်။ သာတူညီမျှကောင်းစားရေးကျင့်သုံးသည့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုတွင် ဘုန်းတော်ကြီးများသည် အခွင့်ထူးခံဖြစ်နေနိုင်ပါဦးမည်လော။ ဦးဘချိုအဆိုအရမူ မဖြစ်နိုင်ပါ။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း သံဃာတော်များနေရာပျောက်မည်ကို မျိုးချစ်များက ကြောက်ရွံ့ကြသည်ဆိုခြင်းသည် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသည်။ ထိုသို့ကြောက်သည်ဟုဆိုခြင်းသည် နိုင်ငံရေးသမားများနှင့် မျိုးချစ်ခေါင်းဆောင်များ၏ စိတ်ထဲတွင် သံဃာတော်များ၏အရေးပါမှုကို လှစ်ဟပြခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးဆက်မည့်ပုံစံကို မည်မျှအသေးစိတ်အစီအစဉ်ဆွဲသည်ဖြစ်စေ သံဃာတော်များ၏ အခန်းကဏ္ဍကို တော့ တိုင်းပြည်၏အနာဂတ်ဗိသုကာများ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့်သဘောပင်ဖြစ်သည်။ ဆိုရှယ်လစ်လိုဝါဒမျိုးသည် ဆန်းသစ်မှုကို ကိုယ်စားပြုသည်ဆိုပါလျှင် မျိုးချစ်ဝါဒီများသည် သံဃာဆိုသည့်အမှတ်အသားပါဝင်သည့် အစဉ်အလာများကို ကာကွယ်လိုစိတ် ရှိပုံရသည်။ သာဓကအနေဖြင့် ဦးဘချိုသည် ခေတ်သစ်စနစ်သစ်ကာလသို့ရောက်ခြင်းကြောင့် သံဃာတော်တို့၏အခန်းကဏ္ဍ မှေးမှိန်သွားမှာ၊ ကွယ်ပျောက်သွားမှာကို မလိုလားပေ။

မျိုးချစ်ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးထံမှ ရဟန်းသံဃာများနှင့်ပတ်သက်၍ ထိုသို့ထည့်သွင်း စဉ်းစားမှုကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် လက်ရှိဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေးပဋိပက္ခကို မည်သည့် အဆက်အစပ်အတွင်း ထည့်ကြည့်ရမည်ကို နားလည်မည်ဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မြန်မာ့အမျိုးသားရေးဝါဒတို့အကြားက ပေါ်ပေါ်ထင်ထင်ရော၊ မသိမသာရောရှိနေသည့် အားကောင်းပြီးမကျိုးပျက်သည့် ဆက်သွယ်ချက်များကို နားလည်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သံဃာတော်များသည် လောကီအရေးကိစ္စများတွင် အဓိကအခန်းမှပါဝင်ခဲ့သလို အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာ၊ အစဉ်အလာတို့မပျောက်ပျက်အောင် စောင့်ရှောက်ပေးသူများ အဖြစ် နေရာယူပြသည်။ လောကီကိစ္စများတွင် ထိုသို့ဝင်ပါသည့်အတွက် သံဃာတော်များသည် ငြိမ်းချမ်းသော ဗုဒ္ဓတရားတော်များနှင့်ဆန့်ကျင်ကာ မငြိမ်းချမ်းသောနည်းလမ်းများကို ဟောပြောဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ထိုနည်းလမ်းများဖြင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းများပြုသူများ ဖြစ်လာရသည်။

လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုတွင် ဇာတိသွေးနှင့်ဇာတိမာန်တို့ကိုသာ အသုံးဝင်သည့် လက်နက်အဖြစ်မြင်သည်သာမဟုတ်ဘဲ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် နိုင်ငံရေးရောဂါအနာ အားလုံးကိုပျောက်စေသည့် ဩဇာဆေးဟုလည်း ခံယူကြသည်။ အာဏာရဖဆပါလပါတီ နှစ်ခြမ်းကွဲသည့် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် သီပေါမင်း၏မြေးတော်တော်ဖုရားသန့်စင်ဦးဆောင်ကာ ဆွေတော်မျိုးတော်များစုပေါင်းပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံတော်ဘာသာဖြစ်မြောက်ရေး ဆိုသည့်စာအုပ်တစ်အုပ် ရေးသားကြသည်။ ထိုစာအုပ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို တစ်ခုတည်းသော နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ရန် အတူတကွလက်တွဲလုပ်ကိုင်ကြမည်ဟု နိုင်ငံနှင့်အစိုးရကို စာရေးသူများက ကတိပေးကြသည်။ ဗုဒ္ဓတရားတော်များ၏အထိမ်းအကွပ်ပါသည့် ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် သာယာဝပြောမှုသည် ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေးကိုအာမခံပေးနိုင်ပြီး နိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေးပြဿနာများကိုကူညီ ဖြေရှင်းနိုင်သည်ဟု၎င်းတို့ကချပြသည် (သန့်စင် ၁၉၆၀၊ ၇)။^{viii}

လူအများစုကြီးကို လမ်းမှန်သို့လမ်းပြနိုင်သည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာသာဖြစ်ပြီး ဘာသာရေး အဆုံးအမများအားဖြင့်သာပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကို ရရှိနိုင်မည်ဟု (တော်ဖုရား) သန့်စင်ကဆိုသည် (သန့်စင် ၁၉၆၀၊ ၉)။ တစ်ချိန်ကမင်းမျိုးမင်းနွယ်ဖြစ်ခဲ့သူများ၏တာဝန်မှာဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံတော်ဘာသာ သတ်မှတ်နိုင်ရေးပင်ဖြစ်သည်ဟု သူကခံယူသည်။ ဤနေရာတွင် ဦးဘချိုနှင့်သန့်စင်တို့ လေသံတူနေသည်ကို မြင်နိုင်သည်။ နှစ်ဦးစလုံးက အမျိုးသားရေးနှင့် ဘာသာရေးပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့်သာတိုင်းပြည်၏အခက်အခဲအကျပ်အတည်းများကို ဖြေရှင်းပေးမည်ဟု ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမြင်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံတော်ဘာသာဖြစ်ရေးကြိုးပမ်း ချက်တွင် ဦးဆောင်ရန်အတွက် တစ်ချိန်က သာသနာ့ဒါယကာများ ဖြစ်ခဲ့ကြသော ဆွေတော်မျိုးတော်များတစ်ပါး သင့်တော်သူမရှိချေ။

မဘာသ၊ လူမျိုးမပျောက်ရေးနှင့် “အပြင်လူ”တို့၏ ခြိမ်းခြောက်မှု

ဆွေတော်မျိုးတော်များကြီးပမ်းကြသည့်ကြားမှ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် နိုင်ငံတော်ဘာသာ ဖြစ်လာခဲ့ပါ။ လက်ရှိ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေသည် ဗုဒ္ဓဘာသာအား လူအများဆုံး ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကြီးအဖြစ်သာ အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ ဗြိတိသျှခေတ် မှ လက်ရှိအစိုးရခေတ်အထိ သံဃာတော်များရော အမျိုးသားခေါင်းဆောင်များရောအမြင်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အခြိမ်းခြောက်ခံ နေရသည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။ တစ်စတစ်စအင်အားကောင်းလာသည့် မဘာသ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လက ရန်ကုန်၌ကျင်းပခဲ့သည့် ဒုတိယမြောက်နှစ်ပတ်လည် အစည်းအဝေးတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့်ကြေညာချက်တွင် အမျိုးသားရေး သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားအားလုံး၏ (ဗမာ) လူမျိုးမပျောက်အောင်ကာကွယ်ရမည့်တာဝန်ကို သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အတွက်မူ တိုင်းပြည်ကောင်းစားရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးတို့ထက် “အမျိုးမပျောက်ရေး”တို့က ပိုအရေးကြီးသည် (မဘာသ ၂၀၁၅)။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် မှန်ကန်သော ရွေးချယ်မှုကိုပြန်လုပ်ရန်နှင့် ဝံသာနုစိတ်ဓာတ်ကိုပြသရန် ၎င်းတို့က ပြည်သူတို့ကိုတိုက်တွန်းသည်။

သမိုင်းတစ်ပတ်ပြန်လည်ခြင်းဖြစ်သည်။ မဘာသ၏ကြေညာစာတမ်းတွင် (ဒီးဒုတ်)ဦးဘချို၏စကားများကို ပြန်မြင်တွေ့ရသည်။ နှစ်ခုစလုံးက အမျိုးသားရေးသည်ရန်သူကိုတိုက်ရန်အတွက် လက်နက်တစ်ခုဖြစ်သည် ဟု မြင်ကြသော်လည်း နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့သည် မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ် ရှင်သန်ရေးလောက် အရေးမကြီးဟုမြင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဗမာအစိုးရတစ်ရပ်လက်အောက် (ယင်းကိုလည်း လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများရှုထောင့်မှ ငြင်းခုံရသေး) ငြိမ်းချမ်းသည်ဟုယူဆ၍ရသည့်ကာလအတွင်း “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ” ဟု ၎င်းတို့နာမည်တပ်သည့် လူတစ်စု၏ ခြိမ်းခြောက်မှုအောက် ရောက်နေပြီဟု မဘာသက ဘာကြောင့်ယုံကြည်ရသလဲ ဆိုသည်ထက် ဦးဘချိုက ဘာကြောင့်နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး အမျိုးသားရေးတရားကို ဟောခဲ့ရသလဲဆိုသည်ကိုပိုပြီးနားလည်ရလွယ်ကူပါလိမ့်မည်။ “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ” တို့၏အမျိုးဘာသာအပေါ်ခြိမ်းခြောက်နေသည်ဟုသံဃာတော်များယုံကြည်နေကြသည်တွင် မဘာသသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံရေးတွင် အသုံးချရန် ကြိုးပမ်းကာ တိုင်းပြည်ကိုနှစ်ခြမ်းခွဲပြီး ဘာသာရေးလူမျိုးရေးအဓိကရုဏ်းများတွင် မလွှဲမရှောင်သာ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။

၂၀ ရာစုအစောပိုင်းကာလ ဖိနှပ်အရေးတိုက်ပွဲ^{၁၆} မှသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးအထိ ရဟန်းသံဃာတော်များသည်နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု အများအပြားတွင်ရှေ့တန်းမှပါဝင်ခဲ့သည်ကိုတွေ့ရပြန်သည်။ ဦးဥတ္တမ၊ ဦးဝိစာရနှင့်ဦးက္ခိရတို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံရေးဘုန်းတော်ကြီးများ၏ အမည်ကို ကြားတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်သံဃာတော်တို့သည် နိုင်ငံရေးနှင့်ခွဲခြားမရဆို သည်ကို သတိရမိ တတ်ကြသည်။ ယခုစာတမ်းသည် နိုင်ငံရေးဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မူလဗုဒ္ဓဘာသာအစစ် (နိုင်ငံရေးနှင့် သီးခြားနေသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ) တို့အကြား ခွဲခြားပြရန်မဟုတ်သော်လည်း မြန်မာလူမျိုးနှင့် ခေါင်းဆောင်များသည် ဘာသာရေး (ဗုဒ္ဓဘာသာ) ကို ကိုယ်ရေးကိုယ်တာနှင့် နိုင်ငံပြဿနာများကိုဖြေရှင်းရာ၌ချသုံးရကြောင်းကို ဆွေးနွေးမည်ဖြစ်သည်။

G. E. Harvey (1946, 25-26) ကိုကိုးကားရင်း J. F. Cady (1953, 150) က “ဗမာတို့သည်၎င်းတို့နိုင်ငံတည်ရှိရသည့် အကြောင်းရင်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည်အရေးအပါဆုံးအဖြစ် စဉ်းစားကြ” ပြီးလျှင် “အဝါရောင်သင်္ကန်းကိုဆင်ခြန်းသူများသည် ပြည်သူလူထု၏ ကျော်ကြားသည့်ကျင့်ဝတ်စံ၊ စာပေနှင့်ပညာသင်ယူမှုကိုထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သူ၊ လူငယ်တို့၏ပညာသင်ဆရာ၊ ကိုယ်ကျင့်တရားဘက်မှတည်မတ်ပေးသူများဖြစ်သည်” ဟုမှန်ကန်စွာတင်ပြဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ထို့တင်မကသံဃာတော်များအပေါ် ကိုယ်ကျင့်တရားတည်မတ်ပေးသူများသာမက နိုင်ငံရေးတွင်လည်းဆရာများအဖြစ် စဉ်းစားကြသည်ဟု ထပ်ဖြည့်စွက်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံအကျပ်အတည်းဖြစ်သည့်အခါများတွင် ရဟန်းသံဃာများသည် ခေါင်းဆောင်များ၊ လူအများကိုလှုံ့ဆော်စည်းရုံးသူများအဖြစ် နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏နိုင်ငံရေးကိစ္စလမ်းညွှန်မှုကို လူဝတ်များကတောင်းဆိုကြသည်။ ယနေ့မြန်မာပြည်အတွက် အနောက်ဘက်မှ “အပြင်လူ”တို့၏ခြိမ်းခြောက်မှုသည် အထူးသဖြင့် ရခိုင်ဒေသခံများအတွက်တော့ အကြီးဆုံးနှင့် အနီးကပ်ဆုံးသော ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာအမှတ်လက္ခဏာနှင့် (ရခိုင်)အမျိုးသားရေးအကြား တိုက်ဆိုင်ညီညွတ်မှု

မွတ်စလင်များသည် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းသို့ ခိုးဝင်သူများဖြစ်သည်ဆိုသည့် ယုံကြည်မှုနှင့် ရခိုင်တို့သည် ကိုယ့်မြေ ကိုယ့်ဒေသမှာပင် ခိုကိုးရာမဲ့နေသည်ဆိုသည့်ခံစားမှုတို့ကြောင့် ရခိုင်တို့သည် ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်နှင့် တရားမျှတမှုကိုရှာဖွေကြ သည်။ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဘာသာရေးအဆုံးအမတို့ မည်သို့သဟဇာတဖြစ်ပါသနည်းဟု မေးသည့်အခါ ရခိုင်အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင် တစ်ဦးက အမျိုးသားရေးကပထမ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများက ဒုတိယဟုဖြေသည် (တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ ဇူလိုင် ၂၀၁၅)။ ဗုဒ္ဓဘာ သည် အကြမ်းဖက်မှုကိုမဟော သို့မဟုတ် အားမပေးသော်လည်း ကိုယ့်မြေကိုယ့်ရေနှင့် ကိုယ့်လူမျိုးကိုခြိမ်းခြောက်လာလျှင်မူ အ ကြမ်းဖက်သင့်က ဖက်ရမည်ဟုဆိုအမျိုးသမီးက ယုံကြည်သည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ကာကွယ်သည့်အကြမ်းဖက်မှု သည် တရားသည်။

မွတ်စလင်တို့အပေါ်အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် တရားသည်ဆိုသည့် ထိုရခိုင်အမျိုးသမီး၏ အမြင်သည် မကြာသေးမီကရခိုင် ပြည်နယ်ကိုစွန့်ခွာ၍ ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား ကမ်းခြေများသို့ လေ့ဖြင့်သွားရောက်ကြသူများသို့မဟုတ် ရိုဟင်ဂျာများနှင့်ပတ် သက်ပြီး မဘာသာထုတ်ပြန်သည့်ကြေညာချက်နှင့် အတော်လေး ဆင်တူနေသည်။ ထိုကြေညာချက်ထဲတွင် မဘာသာဥက္ကဋ္ဌဆရာ တော်က နိုင်ငံတည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးတို့ကို “ပြင်ပလူများ” (ဆိုလိုသည်မှာ) ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သူများနှင့် မြန်မာမဟုတ်သူ များကလာထိပါးနေသည်ဟုဆိုထားသည်။ ဒုက္ခရောက်နေသူများအား ကိုယ်ချင်းစာနာသင့်သော်လည်း ဟန်တော့မဆောင်သင့်ပါ။ ထိုဆရာတော်က ကရုဏာထားခြင်း၊ ကိုယ်ခြင်းစာနာခြင်းတို့ကို ကာယကံ၊ ဝစီကံနှင့် မနောကံဟူ၍ အဆင့်သုံးဆင့်ခွဲပြသည်။ ဝစီ ကံကရုဏာနှင့် ကာယကံကရုဏာတို့ကို “ပြင်ပလူ”များအပေါ် မပြသင့်ပေ။ မဟုတ်လျှင် ဗမာ(မြန်မာ)များ၊ ဆိုလိုသည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာ သာဗမာ (မြန်မာ) များသည် ကိုယ့်တိုင်းပြည်ကိုယ် ဒုက္ခရောက်အောင်ဖိတ်ခေါ်နေသလိုဖြစ်လိမ့်မည် (တိလောကာဘိဝံသ ၂၀၁၅)။ ထို့ပြင် ဆရာတော်က “သဗ္ဗေသတ္တာ ကမ္မဿကာ” ဆိုသည့် ဓမ္မစာသားကိုပင် ကိုးကားခဲ့သေးသည်။ သတ္တဝါတိုင်းသည် ကံစီမံရာ ဖြစ်သည်ဟုဆိုလိုသည်။

မြန်မာပြည်ဗုဒ္ဓဘာသာအကြောင်း အစောပိုင်းလေ့လာခဲ့သည့်ပညာရှင်များအနက် Lewy (1972, 22) က ခုလိုရေးသား ခဲ့သည်။ “သံဃာတော်များသည်တစ်ခါတစ်ရံတွင်ဦးဆောင်တော်လှန်သူများဖြစ်သည်သို့သော်လည်းထိုအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်သည် မှာနည်းပါးပြီးဗုဒ္ဓဘာသာသည်တည်ငြိမ်စေသည့်အင်အားတစ်ရပ် နေရာ၌သာများသောအားဖြင့်နေသည်။” သံဃာတော်များသည် တော်လှန်ရေးလမ်းစဉ်ကိုအတိအလင်းလိုက်ချင်မှလိုက်မည်၊ သို့သော်လည်း အမျိုးသားရေးတရားများ၊ နိုင်ငံခြားသားများ သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သူများ၏အန္တရာယ်သတိပေးတရားများဟောခြင်းက နေ့စဉ်နှင့်အမျှ နားချတိုက်တွန်းသလိုဖြစ်လာသလို၊ ဗုဒ္ဓဘာ သာဝင်မဟုတ်သူများ၊ အထူးသဖြင့် မွတ်စလင်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး သံဃာများသုံးသည့်အသုံးအနှုန်းများကလည်းသာမန်လူ၊ အဖွဲ့၊ အစည်းတို့နေ့စဉ်သုံးသည့် ဘာသာစကားများထဲသို့ပါ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်သွားကြသည်။ သာဓကပြရလျှင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကဘတ်စ် ကားကုမ္ပဏီတစ်ခုက “မွတ်စလင်နှင့် မိစ္ဆာမတက်ရ” ဆိုသည့်စာတမ်းကိုတပ်သည်။ မဘာသာသည် ၎င်း၏ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်များ ထဲတွင် ထိုဝေါရဟာကိုထည့်သွင်းလေ့ရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးပိုင်အများပြည်သူကိုဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ စာသား ကိုကြည့်လျှင် မဘာသာ၏နောက်လိုက်များအကြားထိုဝါဒဖြန့်ချိမှုမည်မျှ ရောက်နေပြီဆိုသည်ကိုတွေ့နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုသာဓက မျိုးက ဘာကိုပြသလဲဆိုလျှင် ရဟန်းသံဃာနှင့် မဘာသာသို့သော သံဃာ အဖွဲ့အစည်းများသည် တည်ငြိမ်စေသောအင်အားတစ်ခု မဖြစ်တော့ခြင်းဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သူများ၊ အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာများကို “ပြင်ပလူများ”၊ “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိများ” စသည်ဖြင့်အမည်တပ်ခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦး၏ဆောင်ရွက်မှုများ ကို အကန့်အကန့်များစွာပေးလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ မြတ်ဗုဒ္ဓ၏တရားတော်များသည် “ပြင် ပလူများ” အပေါ်ကျင့်သုံးရာတွင်မလိုဟုခွဲကိုင်ကြပြီး အမျိုးဘာသာကိုစောင့်ရှောက်ကာကွယ်ခြင်းအတွက်ဖြစ်ပါကဗုဒ္ဓတရား တော် နှင့်အညီမကျင့်သုံးခြင်းသည် မှားယွင်းသောလုပ်ရပ်မဟုတ်ဟုယုံကြည်ကြသည်။ စစ်တွေမြို့မှ အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်နောက်တစ်

ဦးက “တစ်ဖက်” မှလူများ ဟု ရိုဟင်ဂျာများကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုသည် (တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ ဇူလိုင် ၂၀၁၅)။ သူပြောသည့် “တစ်ဖက်” မှလူများသည် မယားအများအပြားယူခြင်း၊ အမျိုးသမီး အခွင့်အရေးများဖြစ်သည့် ပဋိသန္ဓေသားဆေး သုံးခြင်းနှင့်ပညာရေးတို့ကို ပိတ်ပင်ခြင်း စသည့် ရပ်ရွာအလိုက်စောင့်ထိန်းလိုက်နာအပ်သည်များကို မလိုက်နာသဖြင့် နိုင်ငံသားအားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေများအတိုင်း အခွင့်အရေးမပေးသင့်ပါ။ ဆိုလိုသည်မှာ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးကို ကန့်သတ်ရန်ဥပဒေကြမ်းတစ်ခုဆွဲပါကလက်ခံ စရာရှိသည်။ ထိုအမျိုးသမီး၏စဉ်းစားပုံမှာ ဝံသာနုကိုအနက်ပြန်ပုံအသစ်တစ်မျိုး ဖြစ်ပြီး အသစ် ပြဋ္ဌာန်းမည့် ဥပဒေအသစ်များအ တွက် လှုံ့ဆော်မှုကိုမှန်ကန်ကြောင်းပြရန်အတွက် “လူမျိုး” ဆိုသည့်အနက်ဖွင့် ဆိုချက်တွင်လူသားအားလုံးကိုထည့်သွင်းလိုက်သည့် ပုံရသည်။ ထိုဥပဒေအသစ်များသည် ထို “တစ်ဖက်” မှလူသား လူမျိုး၏ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၏ ငြင်းပယ်ခြင်းကိုခံထားရ သည့် အမျိုးသမီးအားလုံး၏အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သူကဆိုသည်။

အကြမ်းဖက်မှုကို လက်ခံပြီးကိုင်စွဲကြသော သို့မဟုတ် ဒုက္ခသည်များအပေါ် ဗုဒ္ဓတရားတော်များနှင့်သွေဖည်ကာ ဘာမှမ ကူညီကြသော သံဃာတော်များသည် အလွန်ထူးခြားသည်။ လောကုတ္တရာအရေးမှာသာမက လူသားတို့၏နေစဉ်လောကီလူမှုကိစ္စ များမှာပါ ဆရာဖြစ်ကြသော သံဃာတော်များသည် ၎င်းတို့၏မျိုးချစ်ဒကာ၊ ဒကာမများကို မည်သို့လမ်းညွှန်ရမည်ကို ကောင်းစွာသိ ပုံရပြီး မွတ်စလင်တို့အပေါ်ဆက်ဆံပုံများနှင့် ပတ်သက်၍လိပ်ပြာသန့်အောင်လည်း ကူညီပေးကြသည်။ ထို့ပြင် သူတို့ကိုယ်တိုင်က လည်း ဗုဒ္ဓတရားတော်များထဲမှ လိုရာကွက်ဆွဲယူကာ ၎င်းတို့ နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်နေမှုကို စိတ်ရှင်းနေကြဟန်လည်းရှိသည်။

ဘာသာရေး လူမျိုးရေးအဓိကရုဏ်းတစ်ခုအနေဖြင့်စဉ်းစားလျှင် ဗမာလူမျိုးနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကာကွယ်ရန်အတွက်ဖြစ် ပါက အကြမ်းဖက်မှုကို မြန်မာ့လူ့ အသိုင်းအဝိုင်း၏ အလွှာအတော်များများက လက်သင့်ခံပြီးဖြစ်လောက်ပုံရသည်။ အကြမ်းဖက်မှု ကျင့်သုံးသည်မှာမှန်သည်ဟု မြင်ကြသည်။ အကြောင်းက ဗမာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် တိုင်းပြည်နှင့်ဘာသာတရားကို ကာကွယ် ရန်ဆိုသည့် ဘုံအကျိုးစီးပွားအတွက် လုပ်ကိုင်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ တစ်ဦးကိုတစ်ဦးစောင့်ရှောက်ရန်နှင့် ဗမာလူမျိုးမပျောက် အောင်ကာကွယ်ရန်တာဝန် သည် ဗုဒ္ဓဓမ္မများတွင်ပါရှိသည့် ကိုယ်ကျင့်သီလထက် ရှေ့တန်းရောက်လာတော့သည်။

ဘုန်းတော်ကြီးများ လောကီအရေးတွင်ပါသင့်ကြောင်း ဗုဒ္ဓတရားတော်များထဲမှ အချက်များကို ရှာဖွေကိုးကားကြသည့် မဘာသာဘုန်းကြီးများက အောက်ပါရလဒ်နှစ်ခုကို ထုတ်ပေးလိုက်သည်။ (၁) သံဃာတော်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ပတ်သက်လျှင် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိကြပြီး အဖြစ်အပျက်တစ်ခုအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှကြည့်၍အဖြေထုတ်ခွင့်ရှိကြသည်။ (၂) ၎င်းတို့၏ဗုဒ္ဓဘာ သာအပေါ်အနက်ပြန်မှုသည် ဒကာ၊ ဒကာမများကိုစိတ်ဓာတ်မြှင့်တင်ပေးပြီး နိုင်ငံရေးအလုပ်အဆောင်များ ဖြစ်ထွန်းစေသည်။ သာကေအနေဖြင့် စာရေးသူအင်တာဗျူးခွဲသည့် ရခိုင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ရဟန်းတော်များ၏နိုင်ငံရေးအခန်းကဏ္ဍအရေးကြီးပုံကို ခုလိုမှတ်ချက်ပြုသည်။ သံဃာတော်များသာ ဝင်မပါပါက “မျိုးစောင့်ဥပဒေ” ပြဋ္ဌာန်းသည့်ကိစ္စသည် ယခုထက် ပိုကြာသွားနိုင်သည် ဟု သူကပြောသည်။ ၂၀၁၅ ဇူလိုင်လအတွင်း ယခု အင်တာဗျူးကို ပြုလုပ်နေစဉ် ထိုဥပဒေကြမ်းများ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ ရောက်ရှိပြီးဖြစ်ကာ ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။

မြန်မာပြည်သူများအပေါ် သံဃာတော်များသည်ဩဇာညောင်းသူများဖြစ်ရာ ယင်းကလည်း ထိုဥပဒေကြမ်းများ ဥပဒေအ ဖြစ်သို့အတည်ဖြစ်ရေးတွင် မြန်ဆန်စေခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်ကာလ အမျိုးသားရေးစိတ်များနိုးကြားလာခြင်းသည် ရခိုင် ဟုတ်သူရော ရခိုင်မဟုတ်သူရောပါဝင်သည့် လူထုကြီးတစ်ရပ်လုံးကို အောင်မြင်စွာစည်းရုံးလှုံ့ဆော် နိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု သူကပြောသည်။

သံဃာနှင့် မာတုဂါမများကြားမှ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး

လောကီအရေးကိစ္စများမှာတင်မက အမျိုးသမီးအရေးကိစ္စများမှာ သံဃာများပါဝင်ခြင်းသည် အသစ်အဆန်းတော့မဟုတ်ပါ။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်ခန့်က ဦးဝါသဝဘွဲ့တော်ရှိ ရဟန်းတစ်ပါးက *အီးဒုတ်* မဂ္ဂဇင်းတွင် “မာတုဂါမများအတွက်” ခေါင်းစဉ်ဖြင့် စာတစ်ပုဒ်ရေးသည်။ ၎င်းက မာတုဂါမများအား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများပီသအောင်နေထိုင်ရန် တိုက်တွန်းသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ “ယုတ်မာသည့်လူမျိုး၏အပျော်မယား” အဖြစ်မခံနိုင်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ၁၉၃၀ ကုလား-ဗမာအဓိကရုဏ်းအပြီး ငါးနှစ်အကြာ အိန္ဒိယလူမျိုးတို့နှင့် ဗမာတို့အကြား တင်းမာမှုများမြင့်နေစဉ်တွင်ရေးသားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယသား မွတ်စလင်များမှာ သတင်းစာစောင်များ၏မကြာခဏမကျေမနပ်ရေးသားမှုကို ခံရသူများဖြစ်သည်။ ပြင်းထန်သော မွတ်စလင်မုန်းတီးရေး ဘုန်းကြီးတရားများသည် အရေးပါအရာရောက် လှပြီးလျှင် ဘုန်းတော်ကြီးများသည် မာတုဂါမများအား “မလော်လီ” ရန်၊ အမျိုးကိုစောင့်ရှောက်ရန်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ပီသသောနေထိုင်ကြရန် သတိပေးခြင်းဖြင့် တိုင်းသူပြည်သားတို့အပေါ် ဆုံးမပွဲပြင်ထိန်းကျောင်းသည့်နေရာကိုရယူကြသည်။

အမျိုးဘာသာ သာသနာမကွယ်ရအောင် စောင့်ရှောက်မှုမှန်လျှင် ဘုန်းတော်ကြီးများက လူမျိုးခြား၊ ဘာသာခြားများအပေါ် စကားလုံးရင့်ရင့်သီးသီးသုံးလျှင်တောင်မှ ယင်းကို သည်းခံခွင့်လွှတ်ပေးကြသည်။ ဝဇီကံအဖြစ်သာမက ကာယကံမြောက်အကြမ်းပတမ်းကျူးလွန်လျှင်လည်း ထိုဘုန်းတော်ကြီးများကို အပြစ်မယူကြချေ။ ၁၉၅၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက မန္တလေးရဟန်း ပျိုများသည် မာတုဂါမများ၏ ဘလောက် အကျီပါးများကို နောက်ဘက်မှနေ၍ဆုတ်ဖြုတ်ကြဖူးသည်။ သို့သော်လည်း အများအပြားတွင် အဝတ်အစားလော်လီသည့်မိန်းမများကို ဆုံးမခြင်းသာဖြစ်သည်ဟု နားလည်ပေးခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် ဘုန်းကြီးရဟန်းများသည် မန္တလေးမြို့လမ်းမများထက် ကျက်စားနေသည့် ပြည့်တန်ဆာခေါင်းများနှင့် ပြည့်တန်ဆာများကို အစိုးရကဘာမှအရေးမယူသည်ကို တွေ့သည့်အခါ ကိုယ်တိုင်ဝင်ရောက်တုတ်ဖြင့်ရိုက်ကြသည် (Than 2014, 156)။

ထိုသို့ဖြစ်လျှင် မေးခွန်းတစ်ခုမေးရန်ရှိသည်။ ရဟန်းသံဃာသည် မာတုဂါမများ၏နေပုံထိုင်ပုံ၊ သွားပုံလာပုံ၊ ဝတ်ပုံစားပုံတို့ကို အမြဲလိုက်လံကြည့်ရှု၍ လိုအပ်ပါကဆုံးမတတ်သည့်ကြားက ထိုသံဃာနှင့်မာတုဂါမ တို့သည် ဦးတည်ချက်တစ်ခုတည်းတူသည့်အခါ သမိုင်းတစ်လျှောက် အဘယ်ကြောင့် အပြန်အလှန်ထောက်ခံခဲ့ကြပြန်ပါသနည်း။ အဘယ်ကြောင့် မာတုဂါမများက ရဟန်းသံဃာများ၏အဆုံးအမကိုလောကီအရေးကိစ္စများအတွက်တောင်းခံရပါသနည်း။ တကယ်တမ်းတွင်ထိုသံဃာနှင့်မာတုဂါမကြားမှအားကောင်းသောဆက်ဆံရေး ကြောင့် ဗြိတိသျှအစိုးရက သံဃာများအပေါ်နိုင်ငံရေးသွေးထိုးလှုံ့ဆော်သူများအဖြစ် မြင်လာကြကာ၎င်းတို့၏ ဒကာ၊ ဒကာမများ၊ အထူးသဖြင့် ဝံသာနုလှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့ဝင် ကုမ္ဘာ့ရီအမျိုးသမီးများအပေါ် မလျော်သြဇာများလွှမ်းမိုးမည်ကိုလည်း ကြောက်လာကြသည် (Carlson 1991, 66)။

ဘုရင်မကြီးရှင်စောပုမှသည် ဒေါ်မြမေအထိတိုင်အောင် မြန်မာ့သမိုင်းတွင်ထင်ရှားခဲ့သည့် အမျိုးသမီးများသည် ဗုဒ္ဓသာသနာကို ချီးမြှောက် ထောက်ပံ့ခဲ့ကြသူများဖြစ်ကြသည်။^၃ ဗုဒ္ဓဘာသာအတွက် သည်ပိုးထမ်းရွက်ခဲ့မှုများကြောင့်လည်းကောင်း၊ ၂၀ ရာစုထဲဝင်ရောက်လာသည့်အခါမှာလည်းအမျိုးဘာသာအရေးကိစ္စများနှင့်အမျိုးသားရေးဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပါဝင်မှုကြောင့်လည်းကောင်း လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမျိုးသမီးများအရေးပါလာရသည်။ ပထမဆုံးသောအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် ဗမာအမျိုးသမီးအသင်းကို ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး အမျိုးသမီးများအတွက်ကိုယ်စားလှယ်နေရာသတ်မှတ်ပေးရေး၊ ဓာတ်ရထားစီးရာတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် ရထားခလျှော့ပေးရေး၊ ပီနန်တွင်ဒုက္ခရောက်နေသည့် အမျိုးသမီးအလုပ်သမားများကို ပြန်လည်ခေါ်ယူရေးနှင့် ပြည့်တန်ဆာဥပဒေများကို ထောက်ခံခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည် (Carlson 1991, 52-53)။

ဗမာအမျိုးသမီးအသင်းသည် မြန်မာအမျိုးသမီးများလူမျိုးခြားနှင့်လက်ထက်မှုကို ကန့်ကွက်ခြင်း၊ အိမ်တွင်းဖြစ်အဝတ်များကိုသာဝတ်ဆင်ခြင်းဖြင့် တစ်ပိုင်တစ်နိုင် လုပ်ငန်းများကိုအားပေးခြင်းစသည့် လှုပ်ရှားမှုများကိုဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်လွန်

နှစ်များကာလတစ်ဝိုက်တွင် ဗမာအမျိုးသမီးအသင်းမှ ဝံသာနု သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီအသင်းဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဆရာတော်ဦးဥတ္တမနှင့် ဂျီစီဘီအေအသင်း ကြီးတို့က ဦးဆောင်သည်။^{xi} ထိုအသင်းအဖွဲ့များသည် ကမ္ဘာ့တစ်ဝန်းရှိအမျိုးသမီးအသင်းအဖွဲ့များနှင့် ဆက်သွယ်ပြီး ၎င်းတို့လိုလားသည့်နိုင်ငံရေးတောင်းဆိုမှုများကို တောင်းဆိုစေခဲ့သည်။ ဥပမာ - ဒိုင်အာခီထက် ဟုမ္မရူးသာပေးရန် တောင်းဆို ခြင်း (Carlson 1991, 62-63)။ ဦးဥတ္တမသည် အမျိုးသမီးများအား နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်အတွင်းသို့ခေါ်ဆောင်ခြင်း၊ အမျိုးသားများအား အမျိုးသမီးတို့၏ဆောင်ရွက်ချက်များကို အားပေးရန်တိုက်တွန်းခြင်း တို့ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ၎င်း၏အခန်း ကဏ္ဍသည် ဝံသာနုအသင်း အဖွဲ့များအောင်မြင်မှုတွင် အရောကျသည် (သခင်လွင် ၁၉၆၇၊ ၂၄-၂၈)။

အမျိုးသမီးများနှင့်သံဃာများသည် ဘာသာရေးမှာရော နိုင်ငံရေးမှာပါဆောင်ရွက်သည့် ၎င်းတို့အဖွဲ့အစည်းများကြောင့် အသိအမှတ်ပြုခံလာကြရသည်။ မြန်မာ့အစဉ်အလာအရ မိန်းမနှင့်ဘုန်းကြီးသည် နိုင်ငံရေးတွင်ဝင်မပါစကောင်းသူများ ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုထုံးတမ်းအရ နိုင်ငံရေးတွင်မိန်းမဝင်ပါလာလျှင် အန္တရာယ်များသည်။ မိန်းမများသည် ယောက်ျားများလောက် ဉာဏ်မပြေးသဖြင့် နိုင်ငံရေးတွင်ဝင်ပါခြင်းခြင်း အစဉ်အလာအိမ်တွင်းမှုကိစ္စ၊ မိခင်တာဝန်၊ မယားတာဝန်များလစ်ဟင်းလိမ့်မည်ဟု အယူရှိခဲ့သည်။ သတင်းစာများ၊ မဂ္ဂဇင်းများကလည်း မိန်းမများအား ကိုယ့် တာဝန် ကိုယ်သိရန် အမြဲသတိပေးတိုက်တွန်းကြသည်။ “ကြက်မတွန်လို့မိုးမလင်း”၊ “မိန်းမဖျက် ပြည်ပျက်” စသည့် ဗမာဆိုရိုးစကားပုံများကိုလည်း မကြာခဏထည့်သွင်းဖော်ပြ တတ်ကြ သည် (ဗမာ့ခေတ် ၁၉ မေ ၁၉၅၈၊ ၃၊ Than 2014, 141, 150-152)။ အမျိုးသမီးများထူထောင်ထားသည့် လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်း မှုအသင်းအဖွဲ့များကမူ ၎င်းတို့အဖွဲ့ဝင်အမျိုးသမီးများအား အိမ်ထောင်တာဝန်များလည်း မလစ်ဟင်းစေရန် တောင်းဆိုတိုက်တွန်း သည် (Than 2014, 71)။

တစ်ဖက်ကလည်း ရဟန်းသံဃာဆိုသည်မှာ အိမ်ရာတည်ထောင်မှုကိုစွန့်ခွာခဲ့ပြီး လောကီအရေးတွင်မပါဝင် လိုသူများ ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏တကာ၊ တကာမများအား သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်အောင် “ကယ်မ” ဖို့တာဝန်သာရှိသူများဖြစ်သည်။ သံဃာ တော်များထမ်းဆောင်ရမည့်တာဝန်သုံးရပ်မှာ “ပရိယတ္တိ၊ ပဋိပတ္တိနှင့် ပဋိဝေဓ” တို့သာဖြစ်သည်။ ဘုရင်နှင့်မိဖုရားတို့၏ ဆရာဖြစ် ခြင်းကြောင့် မြန်မာ့သမိုင်းတွင် သာသနာပိုင်ဆရာတော် တို့က ၎င်းတို့၏အကူအညီဖြစ်သော မင်းစိုးရာဇာတို့အား မင်းကျင့်တရား နှင့်အညီ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်အောင် ဆုံးမပေးရသူများဖြစ်သည်။ မြန်မာဘုရင်တို့သည် “သာသနာ့ဒါယကာ” အဖြစ်ခံယူကြပြီးသာ သနာ့ တံခါးမျိုးများဖြစ်သည့် ရဟန်းသံဃာတို့အား မင်းနှင့်ပြည်သူတို့က ဝိုင်းဝန်းချီးမြှောက် ထောက်ပံ့ကြသည်။

သဘောအရ သံဃာတော်တို့၏အခန်းကဏ္ဍမှာ လောကုတ္တရာအရေးသက်သက်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ထိုရဟန်းတို့ နိုင်ငံရေးအတွင်း အဘယ်ကြောင့် ဤမျှကျွံဝင်ခဲ့ကြရ သနည်းဆိုသည့်အပေါ် အကျဉ်းမျှဆွေးနွေးသင့်ပါသည်။ သီပေါဘုရင်ပါ တော်မူသည့် ပါတော်မူနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များအတွက် အချိုးအကွေ့တစ်ခုဖြစ်သည်။ သာသနာ့ဒါယကာ မင်းမိဖုရားတို့မရှိတော့သဖြင့် သာသနာကိုချီးမြှောက်ထောက်ပံ့မည့် သူများကိုလည်း ဆုံးရှုံးလိုက်ရသည်။ သံဃာသည် ဆက်လက်ရှင်သန်ရပ်တည်ရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ သာသနာတော် ဆက်လက်တည်တံ့ ထွန်းကားရေးအတွက် လည်းကောင်း ပြည့်ရှင်မင်းတို့အပေါ် ဦးစီး၍ မရတော့ပါ။ ဘာသာသာသနာကိုကာကွယ်ရန်မှာ လက်ရှိဗမာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူး ပေါင်းပြီး လက်တွဲလုပ်ဖို့သာဖြစ်သည်။ ဝိုင်အမ်ဘီအေကဲ့သို့သောအဖွဲ့အစည်းများက ဒါယကာမဲ့နေသည့်သံဃာတော်တို့ အတွက် စင်မြင့်တစ်ခုဖြစ်လာပြီး ဝိုင်အမ်ဘီအေ၏ ပထမဆုံးသောအရေးကိစ္စမှာလည်း ဗြိတိသျှနှင့်ဥရောပသားများ ဘုရားပေါ်သို့ ဖိနှပ်မ ချွတ်ဘဲတက်သည့် “ဖိနှပ်ပြဿနာ” ဖြစ်သည်။ ရာစုနှစ်တစ်ခုမှတစ်ခုအကူးကာလတွင် နိုင်ငံရေးတက်ကြွသောရဟန်းများ အများ အပြားပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြီး ၎င်းတို့သည် ဝိုင်အမ်ဘီအေကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများတွင် ခေါင်းဆောင်နေရာကို ရယူလာခဲ့ကြသည်။

ထို့ပြင် သံဃာတို့၏ရပ်တည်ရေးမှာလည်း နေ့စဉ်နှင့်အမျှ တစ်နိုင်ငံလုံးရှိသိန်းနှင့်ချီသောသံဃာတော်များကို ဆွမ်းစသည့် ပစ္စည်းလေးပါးထောက်ပံ့နေသည့် မာတုဂါမများပုခုံးအပေါ် ကျရောက်လာခဲ့သည်။ မိန်းမများသည် ယောက်ျားများနှင့်ယှဉ်လျှင် ဘုန်း နိမ့်သည်၊ ကုသိုလ်ကုန်သည်ဟု ယူဆကြပြီး သူတို့ကလည်း

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဆောင်ရွက်ဖြည့်ကျင့်ဖွယ်များအနက်မှပထမဆုံး ဖြစ်သော ဒါနပါရမီကိုဖြည့်ရန်အတွက် ရဟန်းသံဃာတော် တို့အပေါ် မှီခိုပြန်သည်။^{xii} ထိုကဲ့သို့ အညမညမှီခိုမှုသည် တစ်မူထူးခြား သည့် ဘုန်းကြီး-ဒကာမဆက်ဆံရေး ပေါ်ထွက်လာခဲ့ သည်။ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုအတွင်း ဘုန်းတော်ကြီးများ၏ နိုင်ငံရေးနိုးကြား မှုတိုးမြှင့်လာသည်နှင့်အမျှ မာတုဂါမတို့သည်လည်း ထိုနိုင်ငံရေး ဘုန်းကြီးများ၏ နောက်လိုက်နောက်ပါများ အလိုအလျောက်ဖြစ် လာကြသည်။ ရခိုင်ရဟန်းတော်ဦးဥတ္တမက ပထမဆုံး သော ဝံသာနုအသင်းများဖွဲ့စည်းစဉ်က အဖွဲ့ဝင် အတော်များများမှာ မာတုဂါ မများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့သည် ဝံသာနုအသင်းများနှင့် ဝံသာနု လှုပ်ရှားမှုများ၏ အမာခံများဖြစ်လာကြသည်။

Richard James Carlson (1991, 66) က “သံဃာတော်များ နိုင်ငံရေးဘက်သို့ ပါလာခြင်းကြောင့် အများစုမိန်းမများ ဖြစ်ကြသည့် ၎င်းတို့၏နောက်လိုက်နောက်ပါများ လည်း နိုင်ငံရေးဘက်သို့ပါလာကြသည်” ဟု ရေးသားသည်။ ဆရာ-ဒကာဆက် ဆံရေးကြီးတစ်ခုလုံး နိုင်ငံရေးဆန်လာခြင်းသည် အချိန်တော်ကြာလာ ခဲ့သော်လည်း မပြောင်းလဲတော့ပါ (ဆိုလိုသည်မှာ ကိုလိုနီ ခေတ်၊ လွတ်လပ်ရေးရပြီးခေတ်၊ ယနေ့ခေတ်တစ်လျှောက်)။ “အမျိုးသမီးများ တိုင်းပြည်နှင့်လူမျိုးကိုစောင့်ရှောက်သူများဖြစ်၏”၊ “ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသမီးကောင်းသည် တိုင်းပြည်ကိုလည်းစောင့်ရှောက်ရာ၏၊ ဘာသာသာသနာနှင့် (ဗမာ)အမျိုးကိုလည်း စောင့် ရှောက်ရာ၏” (Than 2014, 125) စသည့် ဆိုရိုးစကားများကိုလည်း နိုင်ငံရေးသမား၊ ဘုန်းကြီးနှင့်စာရေးဆရာများက ပြန်လည် ဖော်ပြသုံးစွဲကြသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ပီသအောင်နေပြရန်ဆိုသည့်တာဝန်နှင့် ဗမာ-ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံ၏ တာ ဝန်ကျေသောနိုင်ငံသားများဆိုသည့်ဂုဏ်ကိုထိန်းသိမ်းရန် ဆိုသည့်တာဝန်များကို ပုခုံးပေါ်ထမ်းရွက်ထားရသည်။

အောက်ပါပုံတွင် ဓမ္မစာမေးပွဲအောင်မြင်သည့် “အမျိုးကောင်းသမီး”များကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် တရားဓမ္မဘက်တွင်လည်း သိမြင်နဲ့စပ်မှ တန်ဖိုးရှိသည်။ ထို့ပြင် “အမျိုးကောင်းသမီး” ဆိုသည့်အသုံးကိုပုံစာတွင်ထိုးထားခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓတရားတော်များကို လိုက်စားပြီး တိုးတက်ထွန်းကားအောင်လုပ်ပေးသူနှင့် အမျိုးကောင်းသမီးကိုဆက်စပ်ပြထားခြင်းမှာလည်း ထူးခြားသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်လွန်နှစ်တစ်ဝိုက်ကလည်း “ဓမ္မမယ်”ပြိုင်ပွဲအမည်ဖြင့် ဗုဒ္ဓစာပေရွတ်ဆိုပြိုင်ပွဲ ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ရှိခဲ့သည့် အလှမယ်ပြိုင်ပွဲကို တိုက်ရိုက် တိုက်ခိုက်ခြင်းလည်းဖြစ်သည် (Than 2014, 151)။ ဓမ္မမယ်သည် တိုင်းပြည်ဂုဏ်ဆောင် ဖြစ်ပြီး အလှမယ်ကတော့ အနောက်တိုင်းကို ပုံတူ ကူးချထားသည့်သူများဖြစ်ပြီး လျှပ်ပေါ်လော်လီသူများ၊ တိုင်းပြည်ကိုဖျက်ဆီး မည့်သူများ ဖြစ်သည်။

ပုံ (၁-၂) 'အမျိုးကောင်းသမီး' ဆိုသည်မှာ ပုံ ဒဂုံ မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၁၆၁၊ ၁၉၃၄ ဇန်နဝါရီလ။

“မျိုးစောင့်” ဥပဒေများ

လတ်တလောဖြစ်ခဲ့သည့် လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးပဋိပက္ခများတွင် ရဟန်းသံဃာတော် များသည် ဒကာမများ၊ အထူးသဖြင့် ရခိုင်အမျိုးသမီးဒကာမများထံမှ လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲထောက်ခံအားပေးမှုကိုရခဲ့သည်။ မျိုးစောင့်ဥပဒေရေးရာကို ထောက်ခံကြောင်း မဘာသာ လက်မှတ်များလိုက်လံ ကောက်ခံစဉ်က^{xiii} ထိုလှုပ်ရှားမှုတွင် ရခိုင်အမျိုးသမီးများသည် အဓိကအင်အားတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးလှည့်လည်၍ မျိုးစောင့်ဥပဒေများထောက်ခံကြောင်း လက်မှတ်များ လိုက်လံကောက်ခံရာ၌ မဘာသာသည် ဦးဆောင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး လက်မှတ်ပေါင်း ၁ ဒသမ ၃ သန်းရရှိခဲ့သည်။

သာမန်အားဖြင့် ဘုန်းကြီးရဟန်း(နှင့် သီလရှင်)များသည် လောကုတ္တရာ လောကသားများဖြစ်ကြပြီး လူဝတ်ကြောင်များမှာ လောကီလူသားများ ဖြစ်သည်။ မြန်မာအမျိုးသမီး အများအပြား ဘိုကတော်ဖြစ်သွားရခြင်း၏နောက်တွင် လောကီ အာရုံကာမဂုဏ်တို့ကို ခင်တွယ်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု သတင်းစာများနှင့်ကာတွန်းများက ပုံဖော်ကြသည် (Than 2014, 125)။ ဗမာ့ခေတ် သတင်းစာခေါင်းကြီးပိုင်း (၂၈ မေ ၁၉၅၆၊ ၃) တွင် တစ်ခါက သီလရှင်များ သည် အမျိုးသမီးများအ တွက်စံပြကိုယ် ကျင့်သိက္ခာရှင်များဖြစ်ကြောင်း၊ အကြောင်းက သီလရှင်များသည် နိုင်ငံခြားယဉ်ကျေးမှုနှင့်လွှမ်းမိုးမှုတို့တွင် လုံးဝစိတ်မဝင်စား၍ ဖြစ်ကြောင်း ရေးသားခဲ့ဖူးသည်။ ထိုခေါင်းကြီးပိုင်းမှနေ၍ မိန်းမပျိုလေးများအား ယာယီဖြစ်ဖြစ်သာသနာဘောင်သို့ဝင်ရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ မြင့်မြတ်သောလောကုတ္တရာဘောင်မှလူသားများသာလျှင် လူငယ်လူရွယ်များအတွက် နှိတ်အဆုံးအမ များကိုသင်ကြားပြသပေးနိုင်သည်။ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဘာသာတရားတို့က ခေတ်နှင့်အညီလိုက်မီရေးထက်ပိုအဓိကကျသည်။

အမျိုးသမီးများသည် လုံ့ဆော်မှုများ၊ အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် အဓိကပစ်မှတ် ခံထားရသူများဖြစ်ခဲ့သည်မှာ ရှေးကပင်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများသည် ဝံသာနုရက္ခိတ (အမျိုးကိုချစ်ခြင်း) တရားကိုပြသရမည်မဟုတ်ဘဲ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ ရဟန်းသံဃာမရွေး အဖွဲ့အစည်းအားလုံး၏ လှုပ်ရှားမှုများဖြစ်လာအောင်လည်း နောက်ကွယ်မှအကြောင်းရင်း ဖြစ်နေသည်။ ယင်းအမြင်အခြေအနေကို ၁၉၅၇ ခုနှစ်က ဟံသာဝတီ သတင်းစာတွင်ပါရှိသည့် ဆောင်းပါးတစ်စောင်တွင် လေ့လာနိုင်သည်။ ဆောင်းပါးရှင်က အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများအား (၁)မျိုးချစ်တရား၊ မျိုးစောင့်တရားကို ထွန်းကားအောင်လုပ်ရန်၊ (၂) မိမိဘာသာတရားကို စောင့်ရှောက်ရန်၊ (၃) ဝံသာနု စိတ်ဓာတ်ကိုစွဲရန် (နှစ်ဖက်ချွန် ၁၉၅၇၊ ၄)။ သို့သော် အမျိုးသမီးများ လူမျိုးခြားနှင့်အိမ်ထောင်မပြုတော့မည်ဟုဆိုသည်။ ထို့ပြင် လူမျိုးခြား၊ အထူးသဖြင့် တရုတ်ကုလားနှင့်ယူသောမိန်းမများအား အရှက်ရစေရန်နှင့် ဝိုင်းကြည့်ကြရန်လည်း ထိုဆောင်းပါးရှင်ကတိုက်တွန်းသည်။ “လူမျိုး၊ ဘာသာသာသနာနှင့် တိုင်းပြည်စီးပွားရေး (လူမျိုးခြားတို့လက်တွင်းသို့) ကျရောက်ပါက မိန်းမများတာဝန်ဖြစ်သည်” ဟု ဆောင်းပါးရှင်ကဆိုထားရင်း အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် မလျှပ်ပေါ်မလော်လီရန်နှင့် အပျော်အပါးမမက်ရန် တိုက်တွန်း ထားသည်။

သာမန်လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီက သာမက အစိုးရဌာနများကိုယ်နှိုက်ကလည်း ဤလူမျိုးပျောက်မည့်အရေးနှင့် ပတ်သက်လျှင် ထုတ်ဖော်ပြောကြသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးရှိလဝကရုံးများ၌ “မြေမျို၍လူမျိုးမပြတ် လူမျိုးလူမျိုးပြတ်မည်” ဆိုသည့် စာတန်းများကို ချိတ်ဆွဲထားကြသည်။^{xiv} တိုင်းပြည်နှင့်လူမျိုးအပေါ် လူမျိုးခြားတို့၏ခြိမ်းခြောက်မှုဆိုသည့်အရာကို အစိုးရနှင့် ဖြစ်ဖြစ်၊ မိမိယာနှင့်ဖြစ်ဖြစ် နေ့စဉ်ထိတွေ့ဆက်ဆံရာမှ သာမန်ပြည်သူများ၏အသိစိတ် ထဲတွင် ရိုက်နှိပ်ခံထားရပြီဖြစ်သည်။ ဘုန်းကြီးရဟန်းကဲ့သို့သော သာသနာ့ဝန်ထမ်းများကလည်း လူမျိုးခြားနှင့် ဘာသာခြား၊ အထူးသဖြင့် အစ္စလာမ်၏ ခြိမ်းခြောက်မှုအကြောင်းကို ထပ်မံပြောကြသည်။ ရိုဟင်ဂျာ သို့မဟုတ် ဘင်္ဂါလီတို့နှင့်ပတ်သက်လျှင် “ဧည့်သည်”ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြောဆိုသုံးနှုန်းမှုရှိသည်။ အဆိုပါ “ပြင်ပလူများ”၏ခြိမ်းခြောက်မှုဟု ယုံကြည်နေသောအရာသည် သမိုင်းနှင့်ချီပြီး မြန်မာတို့၏စိတ်ထဲတွင်စွဲဝင်နေခဲ့ပြီဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မြန်မာအများအပြားအတွက် ၎င်းတို့၏ဗုဒ္ဓဘာသာဗမာနိုင်ငံတော်သည် “ပြင်ပလူ”တို့၏ခြိမ်းခြောက်မှုဒဏ်ကို စီးပွားရေး၊ ဘာသာရေး၊ လူမှုရေးစသည့်ဘက်ပေါင်းစုံမှ ခံနေရပြီဖြစ်သည်။

ဤနေရာတွင် မျိုးစောင့်ဥပဒေများနှင့်ပတ်သက်လျှင် အမျိုးသမီးများအကြား လူမျိုးကို လိုက်၍၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကိုလိုက်၍ ကွဲပြားကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစုဖြစ်သည့် ဗမာ၊ ရခိုင်နှင့်မွန်တို့က ထိုဥပဒေများကို ယေဘုယျအားဖြင့်ထောက်ခံကြပြီးခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်အများစုဖြစ်သည့် ကချင်၊ ချင်းနှင့်ကရင်အမျိုးသမီးတို့ကမူထိုဥပဒေများကိုမထောက်ခံကြပါ။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးမှစပြီး နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်လာသော ဗုဒ္ဓဘာသာ သီလရှင်များကလည်း ထိုဥပဒေများကို ထောက်ခံကြသည်။ သီလရှင်များအကြားတွင် သည်ဘက်ခေတ်ကျမှနိုင်ငံရေးအသိအမြင်နိုးကြားမှုသည် ထူးခြားသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ ၎င်းတို့၏အခန်းကဏ္ဍသည် ကိုလိုနီခေတ်ကဆိုလျှင် မတွေ့ရသလောက်ဖြစ်ပြီး ကိုယ်ကျင့်သိ ကွာတရားနှင့်ပတ်သက်လျှင် စံနမူနာယူရမည့် သူများအဖြစ် မကြာသေးမီကမှ ၎င်းတို့ကိုစဉ်းစားလာခြင်းဖြစ်သည်။

မျိုးစောင့်ဥပဒေများသည် ဘင်္ဂါလီ “ကျူးကျော်မှု”ကိုတားဆီးမည့်နည်းလမ်းဟု ယုံကြည်ရသည်များအနက်မှ တစ်ခုသာဖြစ်သည်ဟုရခိုင်အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင် တစ်ဦးက ဆိုသည် (တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ ဇူလိုင် ၂၀၁၅)။ တကယ်တမ်းတားဆီးနိုင်မည့်နည်းလမ်းမှာ ၎င်းတို့အား အပြီးတိုင်နှင့်ထုတ်လိုက်ရေးသာဖြစ်သည်ဟု ထိုအမျိုးသမီးကပြောသည်။ ထိုဘင်္ဂါလီများအားမှတ်ပုံတင်ထုတ်ပေးခြင်းသည် မှန်ကန်သည့် သို့မဟုတ် လက်သင့်ခံနိုင်သည့်အဖြေမဟုတ်ဘဲ ၎င်းတို့တိုင်းပြည်တွင်းရှိနေသမျှ အကြမ်းဖက်မှုကို မရပ်တန့်နိုင်ဟုလည်း ၎င်းကပြောသည်။ ထိုအတွေးမျိုးကိုကြည့်လျှင် ရခိုင်အသင်းအဖွဲ့များကြားတွင် တက်ကြွလှုပ်ရှားလိုသည့်စိတ်များ ဆက်လက်ကိန်းအောင်းနေဆဲဖြစ်သည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

ထိုဥပဒေလေးခုသည် အမျိုးသမီးများကိုပစ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီးအမျိုးသမီးများသည် အဘယ်ကြောင့် အမျိုးစောင့်ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ပြီး “သန့်စင်သော”ဗမာ(မြန်မာ) လူမျိုး မပျောက်ရေးအတွက် တာဝန်ရှိသူများဖြစ်ကြောင်းကို တဖန်ပြန်လည်ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှု ရှိပါသည်။ အမျိုးသမီးများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအုပ်စုအများအပြားက ထိုဥပဒေများကိုကန့်ကွက်ကြ သော်လည်း အမျိုးသမီးလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တချို့အပါအဝင် ကျန်အမျိုးသမီးများ ကမူ လက်ခံကြဆိုကြသည်။ ထိုလက်ခံသူများက မြန်မာအမျိုးသမီးများကိုကာကွယ်ပေးရန်နှင့် မွတ်စလင် “ထိုးဖောက်မှု”ကိုထိန်းချုပ်ရန်လိုအပ်နေသည်ဟု မြင်ကြသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် အားပျော့သူများဖြစ်ပြီး နိုင်ငံအဆင့် ဥပဒေများ၏လမ်းညွှန်မှုအောက်တွင် အကာအကွယ်ယူရန် လိုအပ်နေသူများဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ လက်ရှိဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများသည် အမျိုးသမီးများ၏ (မွတ်စလင်ဘေးရန်မှ) လုံခြုံရေးကို အာမခံနိုင်ပါ။ လက်ရှိ “လူဦးရေတိုးပွားနှုန်းထိန်းချုပ်ရေးဥပဒေ”သည် မွတ်စလင်များကိုသာ ရည်ရွယ်သည်ဟု ဆိုမထားသော်လည်း မွတ်စလင်လူဦးရေကို ထိန်းချုပ်သင့်သည်။^{xv}

ပြန်လည်ပေါ်ထွက်လာသည့်အမျိုးသားရေး၊ ခေတ်သစ်ဝံသာနုလှုပ်ရှားမှုနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာရုပ်လက္ခဏာ

၂၀၁၂ ခုနှစ် လူမျိုးရေးဘာသာရေးအရေးအခင်းများဖြစ်ချိန်မှစပြီး ရခိုင်များထဲမှာရော ဗမာများထဲမှာပါ အမျိုးသားရေးပြန်လည်ခေါင်းထောင်လာခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်က ကျောက်ဖြူမြို့တွင် ကျင်းပသည့် ညီလာခံအပြီးတွင် ရခိုင်တို့သည် ရခိုင်အမျိုးသားနေ့သစ်အဖြစ် မြန်မာပြက္ခဒိန်၏ဒုတိယမြောက်လ၏ လပြည့်ကျော်တစ်ရက်နေ့ကို “တီထွင်သတ်မှတ်”ခဲ့ရာ^{xvi} ရှိပြီးသား ရခိုင်နေ့ထူးနေ့မြတ်ကြီး နှစ်ခုအပြင် နောက်ထပ်တစ်ရက်ထပ်တိုးလာခြင်းဖြစ်သည်။ ရခိုင်လူငယ်များအကြား အမျိုးသားရေးနိုးကြားစေရန်ရည်ရွယ်သောနေ့များအနက် ဆရာတော်ဦးဥတ္တမနေ့သည် လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုကာလက ရခိုင်ဆရာတော်တစ်ပါး၏ စွန့်လွှတ်အနှစ်နာခံကြိုးပမ်းမှုကို ဂုဏ်ပြုသည့်သက်တမ်းအရှည်ဆုံးနေ့ဖြစ်သည်။^{xvii} ဆရာတော်သည် မြန်မာပြည်တစ်ဝန်း ဝံသာနုအသင်း များပေါ်ပေါက်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့သူဖြစ်ပြီး “ဆရာတော်၏တရားများမှတစ်ဆင့်နိုင်ငံရေးမျက်စိပွင့်သည့် ရဟန်းမျိုးဆက်သစ်”တစ်ခုကိုလည်း ဦးဆောင်ခဲ့သည် (Carlson 1991, 46)။

အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်များ မမှန်မသွားစေရန်နှင့် ရခိုင်လူငယ်မျိုးဆက်တို့အား လွတ်လပ်ရေးတွင်ရခိုင်တို့၏ အခန်းကဏ္ဍပါဝင်မှုကို မမေ့လျော့စေရန်အတွက် နှစ်စဉ် ဦးဥတ္တမနေ့ကိုကျင်းပလာခဲ့ပုံရသည်။ ရခိုင်နေ့ထူးနေ့မြတ်သုံးရက်ဖြစ်သည့် ဦးဥတ္တမနေ့ (စက်တင်ဘာလ ၉ ရက်)၊ ရခိုင်ပြည်နယ်နေ့ (ဒီဇင်ဘာလ ၁၅ ရက်) နှင့် ရခိုင်အမျိုးသားနေ့တို့တွင် ဦးဥတ္တမနေ့ အခမ်းအနားသည် တက်ရောက်သူအများဆုံးပွဲဖြစ်ပြီး ရခိုင်များသာမကဗမာများပါတက်ရောက်ကြသည်။ ဆရာတော်ဦးဥတ္တမ၏ထင်ရှားသည့် သမိုင်းကဏ္ဍကြောင့် ရခိုင်အစည်းအရုံးများသည် ဗမာများထံမှ ရခိုင်အရေးအတွက်ထောက်ခံမှုကို ရှာဖွေသည်ဟုယူဆရသည်။ ထိုနေ့သည် ရခိုင်များနှင့်သာဆိုင်သည်မဟုတ်ဘဲ ဗမာအားလုံးနှင့်လည်းဆိုင်ကြောင်း၊ ထိုပွဲအခမ်းအနားကိုတက်ခြင်းဖြင့် ရခိုင်နှင့်ဗမာ သွေးစည်းညီညွတ်မှုကိုပြသရမည် ဖြစ်ကြောင်း ပွဲစီစဉ်သူများကပြောသည်။^{xviii}

၂၀၁၂ ခုနှစ် လူမျိုးရေးဘာသာရေးအဓိကရုဏ်းပြီးနောက် အမျိုးသားရေးပြန်လည် နိုးကြားစေရန်နှင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှုရှိစေရန်အတွက် နောက်ထပ်အမျိုးသားနေ့သစ် တစ်ရပ်ကို သတ်မှတ်ကာကျင်းပကြသလို ဗမာလူမျိုးများအကြားတွင် မဘာသာလမ်းညွှန်မှုဖြင့် တနင်္ဂနွေဓမ္မစကားလုံးများဖွင့်လှစ်သင်ကြားလာကြသည်။ ခရစ်ယာန်တို့၏တနင်္ဂနွေသင်တန်းကျောင်းများအတိုင်းနည်းမှီရင်း၊ မွတ်စလင် ဘာသာရေးသင်ခန်းစာများ ကျယ်ပြန့်မှုကိုယှဉ်ပြိုင်ရင်း ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းများက “ယဉ်ကျေးလိမ္မာသင်တန်း”များကို ဖွင့်လှစ်လာကြသည်။ မွတ်စလင်ဦးရေပေါက်ကွဲမှုနှင့် ရခိုင်ဒေသသို့ မွတ်စလင်များ “ကျူးကျော်ဝင်ရောက်မှု”၊ အစ္စလာမ်ဘာသာနယ်ချဲ့သည့်အပေါ် ကြောက်ရွံ့စိုးရိမ်မှုတို့သည် ရခိုင်နှင့်ဗမာများ အကြား “ယဉ်ကျေးလိမ္မာသင်တန်း”ကဲ့သို့သော ရေရှည်စိမ့်ကိန်းများကို စတင်ဦးဆောင် ဦးရွက်ပြုရန်တွန်းအားပေးခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ပြည်သူတို့၏အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ကျင့်ဝတ်ရေးသောကံဖြစ်ပြီး အဖြစ် ရှေးပဝေသကီကပင်တည်ရှိခဲ့သည်ဟု ခံယူထားကြသည်။ ၁၉၅၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂ ရက်နေ့ထုတ် ဗမာ့ခေတ် သတင်းစာပါ သတင်းစာခေါင်းကြီးက ပြောသလို “မြန်မာပြည်၏ယဉ်ကျေးမှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုပင်ဖြစ်သည်”။ ဗုဒ္ဓဘာသာတနင်္ဂနွေဓမ္မစကားလုံးများသည် သံဃာတော်များနှင့် မာတုဂါမများအကြား တည်ဆောက်ထားခဲ့သည့် မဟာမိတ်ဆက်ဆံရေး၏ နောက်ထပ်သာခေတ် တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ဘုန်းတော်ကြီးများက ကျောင်းနေရာပေးပြီး အမျိုးသမီးများက ဆရာနှင့် ကျောင်းသားမိသားစုတို့စည်းရုံးခြင်း၊ ရန်ပုံငွေရှာဖွေခြင်းတို့ကိုဆောင်ရွက်သည် (တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ ဇူလိုင် ၂၀၁၅)။

အမျိုးသားရေးဝါဒအသစ်သည် အဆင့်နှစ်ရပ်တွင် ဖြစ်တည်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ အဆင့်တစ်ဆင့်တွင် မဘာသကဲ့သို့အဖွဲ့အစည်း များနှင့် ရခိုင်အစည်းအရုံးများ၏စိတ်တွင် မွတ်စလင်နှင့် အစ္စလာမ်ထိုးဖောက်မှု၏ ခြိမ်းခြောက်မှုဟု ၎င်းတို့မြင်သည့်အရာကိုဆန့်ကျင်ဖို့ ဗမာဖြစ်စေ၊ ရခိုင်ဖြစ်စေ၊ မွန်ဖြစ်စေ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အားလုံး အရေးကြီးပြီ သွေးစည်းကြရမည့်အချိန်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။ ထိုသို့သွေးစည်းရန်အတွက် အမျိုးသားရေးနေ့အသစ်များသတ်မှတ်ခြင်း၊ လူမှုရေးနှင့် ဘာသာရေးလှုပ်ရှားမှု (ဥပမာ တနင်္ဂနွေဓမ္မစကားလုံးများ) ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဓမ္မစကားပိုင်းများကျင်းပခြင်း စသည်တို့ကို မဘာသခေါင်းစဉ်အောက်မှာပင် ပြုလုပ်ကြသည်။ ထိုဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် မဘာသအပေါ်တစ်ပြည်လုံးက (တစ်ပြည်လုံးဆိုသည်တွင် လူအတော်များများက “ဘင်္ဂါလီ” မွတ်စလင်ကိစ္စကိုသာ စိုးရိမ်ပါသည်ဟု ဆိုသည်) ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သူရဲကောင်းများ၊ မွတ်စလင်များကို စုပေါင်းခံတွန်းလှန်နေသည့် မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ အဖြစ် ရှုမြင်ခံလာရသည်။ နောက်အဆင့်တစ်ဆင့်တွင်မူ ရခိုင်အစည်းအရုံးများ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့၏နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားသည့်အဖွဲ့များကလည်း အမျိုးဘာသာသာသနာကို စောင့်ရှောက်မည့် နိုင်ငံအဆင့် စီမံချက်များကို စတင်ရန်အားခံနေပြီဖြစ်သည်။

နိဂုံး

ကိုလိုနီခေတ်မှသည် ယနေ့ခေတ်ထိအောင် အမျိုးသားရေးဝါဒသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြဿနာများကိုဖြေရှင်းပေးမည့်အဖြေတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်လာခဲ့ကြသည်။ ဘာသာသာသနာ (ဗုဒ္ဓဘာသာ) သည် မြန်မာအများစုအတွက် ပတ်ဝန်းကျင် ကမ္ဘာကြီးနှင့်ဆက်ဆံရာတွင် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဘာဖြစ်သည်ကို သိစေသည့်အရာဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်သူတို့၏ အစိုးရအပေါ် နှစ်ပေါင်းများစွာကြာအောင် စွဲကပ်ခဲ့သည့် မယုံကြည်မှုနှင့် နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများအတွက် အယူဝါဒအသစ်များနှင့် အမှတ်လက္ခဏာအသစ်များကို နိုင်ငံတော်ကလည်းမပေးနိုင်သလို လောကီ အဖွဲ့အစည်းများကလည်း မပေးနိုင်တို့ကြောင့် နှုတ်စွဲသလိုဖြစ်ရသည်။ ဘာသာရေးနှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များသည် လောကုတ္တရာရေးရာသာမက လောကီအရေးရာပါ ဆုံးမဩဝါဒပေးနိုင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများအဖြစ် ဆက်လက်နေရာ ယူထားကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူနည်းစုများ အထူးသဖြင့် အနည်းစုကိုးကွယ်သည့်ဘာသာရေးများအတွက် ၎င်းသည် စိုးရိမ်စရာပင်ဖြစ်သည်။ ဘာသာရေးနှင့်လူမျိုးရေးနွယ်သော အမျိုးသားရေးဝါဒသည် သမိုင်းတစ်လျှောက် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းအမြစ်တွယ်ခဲ့ပြီး အထက်တန်းလွှာပိုင်းကလေး လူထုကြီးတစ်ရပ်လုံး (အမျိုးသမီးများအပါအဝင်) ကပါ အားပေးထောက်ခံမှုကိုရထားသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဗမာလူမျိုးနှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာမပျောက်ရအောင် ကာကွယ်မည့်အမျိုးသားရေး ဝါဒ နှင့်တကွ အမျိုးသားရေးဝါဒီများ၏ဆောင်ရွက်ချက်များမှာ ရွေးကောက်ပွဲနှစ်ဖြစ်သည့် ၂၀၁၅ မှာရော ယင်း၏အလွန်မှာပါ ဆက်လက်အင်အားကောင်းနေဦးမည်ဖြစ်သည်။

ကိုးကားသည့်စာများ

သတင်းစာ၊ မဂ္ဂဇင်းနှင့်အစီရင်ခံစာများ

မြန်မာ

တိလောကာဘိဝံသ၊ *Statement* စာအမှတ် ၀၀၃၁/စီမံ-မဘာသ/၂၀၁၅ ဇွန်လ ၁ ရက်၊ ၂၀၁၅။

နှစ်ဖက်ချွန် "Should Women not Have Modesty?" *ဟံသာဝတီ*၊ ၂၁ နိုဝင်ဘာ ၁၉၅၇၊ စာ ၄။

ဗမာ့ခေတ် ခေါင်းကြီး၊ ၂ ဇူလိုင် ၁၉၅၆၊ စာ ၃။

ဗမာ့ခေတ် ခေါင်းကြီး၊ "Nunnery" ဗမာ့ခေတ် ၂၈ မေ ၁၉၅၆၊ စာ ၃။

ဗမာ့ခေတ် ခေါင်းကြီး၊ "When Women Dare, the Country will Come into Ruins" ဗမာ့ခေတ် ၁၉ မေ ၁၉၅၈၊ စာ ၃။

မဘာသ၊ "To monks and people who love their race, religion and Sasana" ၂၀၁၅ ဇွန်လက ရန်ကုန်မြို့၌ကျင်းပသည့် ဒုတိယအကြိမ်နှစ်ပတ်လည် အခမ်းအနားတွင် ဖြန့်ဝေသည့်လက်ကမ်းစာစောင်

မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာ ၃၁ မေ ၂၀၁၅။

ဦးဝါသဝ ၁၉၃၅ "For Women" *အိုးဒုတ်* မဂ္ဂဇင်း ၁၂(၈) ၅-၆။

Riot Inquiry Committee. 1939. *Final Report of the Riot Inquiry Committee*. Rangoon: Government Printing Office.

တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ

ရခိုင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး ကော်မတီဝင်တစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု (ရန်ကုန်)၊ ရန်ကုန်၊ ၅ ဇူလိုင် ၂၀၁၅။

ရခိုင်အမျိုးသမီးကွန်ရက်မှ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု (စစ်တွေ)၊ ရန်ကုန်၊ ၂၁ ဇူလိုင် ၂၀၁၅။

စာအုပ်နှင့်ဂျာနယ်ဆောင်းပါးများ

မြန်မာ

ဒီးဒုတ်ဦးဘချို (နေ့စွဲမပါ) "Should we surrender nationalism?" ဗမာ့အရေး တည်းဖြတ်သူ မောင်မောင်မြင့်၊ စာ ၁၄၁-၁၇၄
ရန်ကုန် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ထုတ်ဝေရေး။

သခင်လွင် (ပြုစုသူ) ၁၉၆၇ ဦးညွှတ္တမလက်ရွေးစင် ရန်ကုန်၊ ဦးမြရီ။

သန့်စင် ၁၉၆၀ ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံတော်ဘာသာဖြစ်မြောက်ရေး ရန်ကုန်။

Cady, John F. 1953. "Religion and Politics in Modern Burma." *The Far Eastern Quarterly* 12(2): 149-162.

Carlson, Richard James. 1991. *Women, Gender, and Politics in Burma's Nationalist Movement, 1900-1931*. MA Thesis, Ohio University.

Gutter, Peter. 2001. "Law and Religion in Burma." *Legal Issues on Burma Journal*. Number 8: 1-17.

Harvey, G.E. 1946. *British Rule in Burma, 1824-1942*. London: Faber and Faber.

Lewy, Guenter. 1972. "Militant Buddhist Nationalism: The Case of Burma." *Journal of Church and State* 14(1): 19-41.

Myint Zan. 2001. "Of Consummation, Matrimonial Promises, Fault, and Parallel Wives: The Role of Original Texts, Interpretation, Ideology and Policy in Pre-and Post-1962 Burmese Case Law." *Columbia Journal of Asian Law*, 14(1): 155-208.

Than, Tharaphi. 2014. *Women in Modern Burma*. London: Routledge

မဘာသဆိုသည်မှာ အမျိုးဘာသာသာသနာစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး ၉၆၉ လှုပ်ရှားမှုနှင့်ဆက်သွယ်သည်။ ၉၆၉ ဆိုသည်မှာ ဘုရားဂုဏ်တော် ၉ ပါး၊ တရားဂုဏ်တော် ၆ ပါး၊ သံဃာဂုဏ်တော် ၉ ပါးကိုဆိုလိုသည်။

ⁱⁱ ဟိန္ဒူဖြစ်စေ မွတ်စလင်ဖြစ်စေ အိန္ဒိယလူမျိုးများကို ဒေသခံများက ဘင်္ဂါလီဝေါဟာရ ကုလား (အသည်းမည်းသူ) ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ မြန်မာပြည်ပြင်ပ၌ ရိုဟင်ဂျာဟုသိနေကြသော ရခိုင်တစ်ဖက်နယ်စင်ရီ မွတ်စလင်များကို ဒေသခံများက ကုလား ဟုခေါ်ပြီး အစိုးရမီဒီယာက ဘင်္ဂါလီဟု ခေါ်သည်။ ရှိဟင်ဂျာ နာမည်ကို မသုံးရန်ပြည်တွင်း၌တားမြစ်ထားပြီး မြန်မာအစိုးရသည် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအား ထိုနာမည်အသုံးပြုသည့်အတွက် တရားဝင်ကန့်ကွက် ထားသည်။

ⁱⁱⁱ တောင်ကုတ်သည် ရခိုင်ပြည်နယ်၏ မွတ်စလင်ကင်းမဲ့မြို့ဖြစ်ပြီး မွတ်စလင်များ မဖြတ်သန်းရန်ဖြစ်သည်ဟု အသိများသည်။ အဆိုပါခရီးသွား အိမ်နီးများသည် အစိုးရအရာရှိများကို လာဘ်ထိုးရန်လာရောက်သည့် လော်ဘီသမားဖြစ်သည့်အပြင်ရခိုင်မြေပေါ်တွင်ရောက်ရှိနေခြင်း ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပြစ်မှုကြီးနှစ်ခုကို ကျူးလွန်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း သူတို့ကိုသတ်ဖြတ်သည်မှာ တရားသည်ဟု မြင်ကြသည်။ ပြစ်မှုကြီးနှစ် ခုဆိုသည်မှာ ရခိုင်သားများသီးသန့်ပိုင်မြေ ပေါ်သို့ “ကျူးကျော်မှု” နှင့် ရခိုင်သားများအတွက် တရားမူတမူမရအောင် ကြိုးပမ်းမှုတို့ဖြစ်သည် (တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဇူလိုင် ၂၀၁၅)။

^{iv} ဗြိတိသျှတို့က မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် သုံးကြိမ်သုံးခါစစ်ပွဲဆင်နွှဲပြီး ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ပထမစစ်ပွဲက ၁၈၂၄ ခုနှစ်တွင်ဆင်နွှဲပြီး ရခိုင်နှင့် တနင်္သာရီတို့ကိုသိမ်းသည်။ ၁၈၅၂ တွင် ဒုတိယအကြိမ်စစ်ဆင်ပြီး အောက်မြန်မာပြည်ပဲခူးနယ်ကို သိမ်းသည်။ ၁၈၈၅ တွင် တတိယနှင့်နောက် ဆုံးအကြိမ် စစ်တိုက်ပြီး တစ်ပြည်လုံးကိုသိမ်းပိုက်ကာ သီပေါမင်းနှင့်မိသားစုကိုလည်း အိန္ဒိယသို့ ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးခဲ့သည်။

^v ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများအကြောင်းသိလိုပါက Myint Zan 2001 တွင်ကြည့်ပါ။

^{vi} ထိုခုံရုံး၌ နောင်အခါ နမူနာယူရမည့်အမှုဖြစ်လာသည့် ဒေါ်ကြည်ကြည်နှင့် မစွတ်မေရီတို့၏ အမှုကို ကြားနာခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဒေါ်ကြည်ကြည်က ၎င်း၏ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်ခင်ပွန်း၏ ခရစ်ယာန်ထုံးတမ်းစဉ်လာနှင့်အညီ လက်ထပ်ထားသည့် ဇနီးဖြစ်သူ မစွတ်မေရီတို့ထံမှ သူရသင့်ရထိုက် သည့် ခင်ပွန်းသည်၏ ပိုင်ဆိုင်မှုကိုရလိုကြောင်း လျှောက်ထားသည့်အမှုဖြစ်သည်။ ခုံရုံးကဒေါ်ကြည်ကြည်သည် ကွယ်လွန်သူခင်ပွန်း ဖြစ်သူ၏ပိုင် ဆိုင်မှုတစ်ဝက်ကို ရထိုက်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်သည် (Zan 2000, 198)။

^{vii} ဤနေရာတွင် အိန္ဒိယလူမျိုးဆိုသည်မှာ အိန္ဒိယနှင့်ပါကစ္စတန် (နောင်တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်လည်းပါ) မခွဲမီကာလ ဗြိတိသျှပိုင်အိန္ဒိယမှ လူအားလုံးကိုဆိုလိုသည်။

^{viii} ဆွေတော်မျိုးတော်များက ကတိပါးခု သို့မဟုတ် လမ်းညွှန်အခြေခံမူဝါဒချက်ကို ချပြသည်။ (၁) ဗုဒ္ဓသာသနာတိုးတက်ထွန်းကားရေး၊ (၂) ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေး၊ (၃) အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး (၄) ဒီမိုကရေစီနှင့် (၅) ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးတို့ဖြစ်သည်။

^{ix} ရဟန်းသံဃာတော်များနှင့်အဖွဲ့အစည်းများ (ဥပမာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝ အသင်း) သည် ဘုရားပုထိုးများပေါ်သို့ ဗြိတိသျှတို့ဖိနှိပ်စီး တက်သည့်ကိစ္စကို ကန့်ကွက်ခဲ့ကြသည်။ ပိုင်အိမ်ဘီအေကို ခရစ်ယာန်ကလျာဏယုဝအသင်းကိုအားကျသည့် မြန်မာလူငယ်ပညာတတ်များက ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာအကျိုးအတွက်ဆောင်ရွက်မည့် ဘာသာရေးအဖွဲ့အဖြစ် ထူထောင်ခဲ့သော်လည်း ပိုင်အိမ်ဘီအေသည် နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးကိစ္စများ အတွက်ပါ တောင်းဆိုလာခဲ့သည်။ ဥပမာပေးရလျှင် မွန်တေဂူချမ်းစဖို့ကော်မရှင်က မြန်မာ ပြည်ကိုအိန္ဒိယမှ ခွဲထုတ်သင့်မသင့်စဉ်းစားသည့်အချိန်က ပိုင်အိမ်ဘီအေသည် မြန်မာပြည်ကိုအိန္ဒိယနှင့်တန်းတူအဆင့်ပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။

^x မွန်ဘုရင်မရှင်စောပု (၁၄၅၄-၁၄၆၀) ကို အစ်ကိုဖြစ်သူ မွန်ဘုရင်ဗညာဓမ္မရာဇာ (၁၄၂၃-၁၄၂၆) က အင်းဝရှိဗမာဘုရင်ထံ လက်ဆောင်ပ ဣာအဖြစ် ဆက်သခဲ့သည်။ ရှင်စောပုသည် မွန်ရဟန်းတော်နှစ်ပါး၏အကူအညီဖြင့် အင်းဝမှရန်ကုန်သို့ ပြန်လည်ထွက်ပြေးလာခဲ့သည်။ ဗညာဓမ္မရာဇာ၏သားဖြစ်သူ သေပြီးသည့်နောက် မွန်ဘုရင်တို့မင်းဆက်ပြတ်ရာ ရှင်စောပုကိုဘုရင်မအဖြစ်တင်မြှောက်ကြသဖြင့် မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ပထမဆုံးနှင့် တစ်ဦးတည်းသော ဘုရင်မဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထင်ရှားသည့်ရခိုင်အမျိုးသား ဦးလှအောင်၏ဇနီး ဒေါ်မြမေသည် ဘာသာရေးအ သင်းအဖွဲ့များစွာကို ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့ခဲ့ပြီး ၁၉ ရာစုအကုန်ပိုင်းလောက်က ယောက်ျားလေးနှင့်မိန်းကလေးသီးသန့် ဘာသာရေးအထက် တန်းကျောင်း နှစ်ကျောင်းဆောက်လုပ်ခဲ့သလို ဗုဒ္ဓဘာသာမဂ္ဂဇင်း တစ်စောင်ကိုလည်း ပြည်ပ၌ထုတ်ဝေနိုင်ရန်ကူညီပေးခဲ့သည်။

^{xi} ရှိမီဘီအေကို ပိုင်အိမ်ဘီအေခေါင်းဆောင်များ အစိတ်စိတ်ဖြိုကွဲပြီးနောက် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

^{xii} ကျန်နှစ်ခုမှာ သီလ နှင့် ဘာဝနာ ဖြစ်သည်။

^{xiii} မျိုးစောင့်ဥပဒေလေးခုမှာ လူဦးရေတိုးပွားနှုန်းထိန်းချုပ်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသမီးများထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းအထူးဥပဒေ၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ ကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် တစ်လင်တစ်မယားစနစ်ကျင့်သုံးခြင်းဥပဒေတို့ဖြစ်ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလ ၁၉ ရက်၊ ဩဂုတ်လ ၂၆၊ ဩဂုတ်လ ၂၆ နှင့် ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်တို့တွင် အသီးသီးအတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

^{xv} လူဦးရေတိုးနှုန်းသည်ကျဆင်းနေသည်ဟု ၂၀၁၄ ပြည်လုံးကျွတ်သန်းခေါင်စာရင်း တွင်ဖော်ပြသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ကလေးမွေးနှုန်းမှာ အရှေ့တောင်အာရှ ပျမ်းမျှနှုန်းထက်နိမ့်သည်ကိုတွေ့ရသည် (မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာ၊ ၃၁ မေ ၂၀၁၅)။ သို့ရာတွင် မြန်မာလူ မျိုးအ တော်များ များကမူ မွတ်စလင်တို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ထက်ဦးရေများနေပြီး ဥပဒေထုတ်တားမြစ်ခြင်းဖြင့်သာ မွတ်စလင်ဦးရေမြင့်တက်ခြင်းကို ကာကွယ် နိုင်မည်ဟု ယူဆကြသည်။ လူဦးရေဥပဒေကြမ်းအရ ထိုကိစ္စသည် သက်ဆိုင်ရာဒေသအလိုက် လူဦးရေထိန်းချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းမဟုတ်ဘဲ တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်အလိုက်ဝန်ကြီးများ၏ လက်တွင်းသို့လုပ်ပိုင်ခွင့်စိတ်ကြိုက်ပေးထားသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ကိုယ့်ဒေသအလိုက် မွတ်စလင်ခြိမ်း ခြောက်မှုဆိုသည့် အရာအပေါ်လိုက်ပြီး ဝန်ကြီးများက ကိုယ့်မှန်နှင့်ကိုယ် အကောင်အထည်ဖော်ကြမည်ဟု ယူဆရသည်။

^{xvi} ရခိုင်အမျိုးသားနေ့အဖြစ် ကဆုန်လပြည့်ကျော်တစ်ရက်နေ့ကို သတ်မှတ်သည်။ ဤတွင် စိတ်ဝင်စားဖို့ကောင်းသည်မှာ ကျန်ရခိုင်နေ့ထူး နေ့မြတ် နှစ်နေ့ကိုသတ်မှတ်ရာ၌ အင်္ဂလိပ်ပြက္ခဒိန်အရသတ်မှတ်သော်လည်း ရခိုင်အမျိုးသားနေ့ကိုမူ မြန်မာပြက္ခဒိန်ဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။

အနောက်တိုင်းအစဉ်အလာများနှင့် ပိုမိုယဉ်ပါးမည့် နှောင်းခေတ်လူငယ်တို့အလိုထက် အမျိုး၏မူလအစဉ်အလာကို ပိုမိုရွေးချယ်လိုက်နာ သည့်သဘောကိုပြလိုခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။

^{xvii} ၂၀၁၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၉ ရက်နေ့သည် ၇၅ နှစ်ပြည့် ဦးဥတ္တမနေ့ဖြစ်သည်။ ဗမာတို့ထံတွင်မူ ထိုကဲ့သို့ ရဟန်းတော်တစ်ပါးကိုဂုဏ်ပြုသည့်နေ့မျိုးမရှိပါ။

^{xviii} မြန်မာစာဖတ်စာတွင် ဦးဥတ္တမအကြောင်းသင်ရသဖြင့် လွတ်လပ်ရေးအတွက် ဆရာတော်ကြီးပမ်းခွဲပုံများသည် လူထု၏အသိစိတ်ထဲတွင် စွဲထင်ကျန်နေမည်ဖြစ်ပြီး နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ရခိုင်အဖွဲ့အစည်းများချည်းဖြင့်သာကျင်းပသည့် ဦးဥတ္တမနေ့အခမ်းအနားကို ဗမာအမြောက်အမြား တက်ရောက်ကြကြောင်း စာရေးသူအင်တာဗျူးခွဲသည့် ကော်မတီဝင်က မှတ်ချက်ပြုသည်။

မြန်မာပြည် "ဗုဒ္ဓတရားတော်နှင့်ညီသည့်ဒီမိုကရေစီ"၏နှစ်ဖက်သွားစား

Susan Hayward

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ခေတ်နှင့်အညီပြောင်းလဲလာမှုကို ပညာရှင် ဒေးဗစ် မက်မဟန်က "ခေတ်ပြောင်းလဲမှု၏ လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အသိပညာဆိုင်ရာ စွမ်းအားစုများနှင့် ထိတွေ့ ပတ်သက်ရာမှ ပေါ်ထွက်လာသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ပုံသဏ္ဌာန်များ" ဟု သရုပ်ဖော်သည် (McMahan 2008, 6)။ အဆိုပါမော်ဒန်ဖြစ်မှုနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့အကြား ထိတွေ့မှု၏လက္ခဏာသွင်ပြင် တစ်ရပ်က ကွန်မြူနစ်နှင့်ဒီမိုကရက်တစ်အပါအဝင် ခေတ်ပြိုင် နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးပုံသဏ္ဌာန်များကို ဗုဒ္ဓဘာသာမြင်ကွင်းဘောင်အတွင်း ငြင်းခုံခြင်းနှင့် ပြန်လည်စဉ်းစားပုံဖော်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် အနာဂါရိက ဓမ္မပါလနှင့် ဆယ့်လေးပါးမြောက် ဒလိုင်လာ မားတို့လို သည်ဘက်ခေတ်အတွင်းမှ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ သည် ဒီမိုကရက်တစ်အုပ်ချုပ်မှု စနစ်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာရပ်ဝန်းအတွင်း ထည့်သွင်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ပြုရာ၌ ဒီမိုကရက်တစ်အုပ်ချုပ်ရေး (နှင့်တကွ ယင်းကို တွန်းအားပေးသော၊ ကန့်သတ်ထားသော လူ့အခွင့်အရေးများ)သည် ရှေးနှစ်ပေါင်း များစွာကတည်းက တည်ရှိလာခဲ့သည့် မင်းကျင့်တရားနှင့်အညီအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုသည့် ဗုဒ္ဓတရားတော်သဘောတရားအတိုင်းဖြစ်သည်ဟု ထိုပုဂ္ဂိုလ်များက စီစဉ်တင်ပြသည်။ အမှန်တကယ်တော့ ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ယင်းမတိုင်မီကသမိုင်းတွင်၊ စာထက် အကွာရာတင် တည်ရှိခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာလာ မင်းပြုစိုးစံမှုမှ ခွဲထွက်ခြင်းဖြစ်သည်။

ယခုဆောင်းပါးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏သမိုင်းကြောင်းတစ်လျှောက် အုပ်ချုပ်သူမင်းအပေါ် သိမှတ်နားလည်မှုကို နောက်ကြောင်းခင်းမည်ဖြစ်ပြီး ထိုအယူအဆများသည် ခေတ်သစ်ကာလအတွင်းရှိ ဒီမိုကရေစီဘောင်များအတွင်း မည်သို့ပြောင်းလဲလာခဲ့ ကြောင်း စူးစမ်းလေ့လာတင်ပြမည်ဖြစ်သည်။ ယခု ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုသည် အခြားသောအခြေအနေပတ်ဝန်းကျင်များမှ ပေါ်ထွက်လာသည့် အသံများကိုဆက်စပ်ဆွဲယူပြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံကို အဓိကလေ့လာ မည်ဖြစ်သည်။ Juliane Schober (2005, 117) က ရေးသားခဲ့သည့်အတိုင်း "လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာတို့အကြား ဆက်ဆံရေးသည် အစဉ်အလာ ပါရာဒိုင်းပေါ်တွင်ခေတ်သစ်အသွင်ကွဲတစ်မျိုးဖြင့် ဆက်ဆံခြင်းဖြစ်သည်။" မြန်မာပြည်ဖြစ်ရပ်ကိုကြည့်လျှင် ကိုလိုနီခေတ်ကရော၊ ကိုလိုနီခေတ်နောက်ပိုင်းမှာရော တရားဝင်သည်ဆိုသောအုပ်ချုပ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အယူအဆကွဲလွဲငြင်းခုံမှုများဆုံး ဖြစ်ရပ် ဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ယင်းအတွက် လွတ်လပ်သောမြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးသောဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်လာသည့် ဦးနု၊ လွတ်လပ်ရေး ဗိသုကာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် သမီးဖြစ်သူဒီမိုကရေစီသူရဲကောင်းဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်တို့သုံးဦး သူတို့ထက်ရှေးကျသည့် ဘုရင်ခေတ် ပညာကျော်အမတ်ကြီးများ၏ သတ်မှတ်ချက်များအပေါ် တည်ဆောက်ကာ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားတော်များလာ မင်းကျင့်တရားနှင့်အညီအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုသည်ကို ဆွဲထုတ်ယူ၍ ဒီမိုကရေစီခေတ်နှင့်ကိုက်ညီအောင် ပြန်လည်နေရာချကြခြင်းဖြင့် တခြား အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များထက် ဒီမိုကရေစီကသာ တရားတော်နှင့်အညီဆုံးဖြစ်သည်ကို သက်သေပြပုံကို ကြည့်ရှုလေ့လာပါ မည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် အဆိုပါအငြင်းအခုံများသည် ခေတ်သစ်မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ "ဗုဒ္ဓဘာသာ" ရုပ်ထွက်လက္ခဏာအပေါ် မည်သို့ရောင်ပြန်ဟပ်ပြီး အားကောင်းအောင် လုပ်ပေးခဲ့သည်၊ အထူးအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သည့် နိုင်ငံသားများ၏ စိတ်တွင် ခံစားရှုမြင်ကြသည်ကိုလည်းကောင်း ကြည့်ရှုမည်ဖြစ်သလို၊ ထိုအငြင်းအခုံများသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၏ သည်ဘက်ပိုင်း နိုင်ငံရေးအကူးအပြောင်းကာလအတွင်း မည်သို့ လှုပ်ရှားကစားသွား ကြသည်ကိုလည်း လေ့လာဆန်းစစ်မည်ဖြစ်သည်။ ခေတ်သစ်ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာခေါင်းဆောင်များက ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ညီကြောင်း ကြည့်ရှုအောင်ကြိုးပမ်းမှုသည် နှစ်ဖက်သွားစားတစ်လက် ပင်ဖြစ်သည်။ စားသွားတစ်ဖက်သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်မှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို တရားဝင်အောင်ပြုလုပ်ကာ တိုးတက်စေမည့်နည်းလမ်းဖြစ်ပြီး ကျန်စားသွားတစ်ဖက်က ရှေ့ကပြောသည့်အခွင့်အရေး (အထူးသဖြင့် ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လူနည်းစုများကို ကာကွယ်ပေးမည့်အခွင့်အရေး) အချို့ကို မကျင့်သုံးနိုင်အောင် သဘောတရား ရေးရာအရရော လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုအရပါ အတားအဆီးများတည်ဆောက်နေခြင်းဖြစ်သည်။

ကျမ်းများကပြသော မင်းဖြစ်ခြင်းအပေါ် နားလည်မှု

မျက်မှောက်ခေတ်မြန်မာပြည်၌ နိုင်ငံရေး-ဘာသာရေးအငြင်းအခုံများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံကိုယ်တိုင်ကို ပုံဖော်ခဲ့သည့် ဩဇာညောင်းသည့် ဝေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဓမ္မကို ပါဠိဘာသာဖြင့်ရေးထားသည့် သုတ္တန်များ၊ သမိုင်းဝင် မင်းကောင်းမင်းမြတ်တို့၏ နမူနာများနှင့်ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်က မင်းတိုင်ပင် အမတ်များ၏အချေအတင်ဆွေးနွေးမှုမှတ်တမ်းများ မှတစ်ဆင့် (အခြား စာပေ များလည်းပါ) ထုတ်နုတ်ကိုးကားထား ခြင်းဖြစ်သည်။ အကျယ်ဆိုရလျှင် ထိုစာပေများသည် ဗုဒ္ဓဓမ္မနှင့်အညီ အုပ်ချုပ်သည်ဟုယုံကြည်သည့် မင်းစိုးရာဇာတစ်ပါး၏ အကျင့်နှင့်အပြုအမူတို့ကို ပုံဖော်ပေးထားသည်။

ဒီဃနိကာယ်ပါ အဂ္ဂညသုတ္တန်တွင် ကမ္ဘာဦးကာလ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့်မင်းအကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ ထိုသုတ္တန်တွင် ဗုဒ္ဓက ရှေးကမ္ဘာဦးလူသားတို့သည် လောဘတို့၏ စေတား တိုက်တွန်းမှုကြောင့် မငြိမ်းချမ်းနိုင်သည့်အဖြစ်သို့ရောက်ကြရသည်ကို ဟောပြထား သည်။ နောက်ဆုံး လူသားတို့စည်းဝေး၍ "အချင်းတို့ သတ္တဝါတို့၌ အယုတ်တရားသည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်ပြီတကား၊ အကြင် ကြောင့် မပေးဘဲယူခြင်းသည် ထင်ရှား၏၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည်ထင်ရှား၏၊ မဟုတ်မမှန် ပြောခြင်းသည်ထင်ရှား၏၊ တုတ်ကိုင်ခြင်း သည်ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် ရှုတ်ချထိုက် သူကိုတရားသဖြင့်ရှုတ်ချသော၊ ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူကိုတရားသဖြင့်ကဲ့ရဲ့သော၊ နှင်ထုတ် ထိုက်သူကို တရားသဖြင့်နှင်ထုတ်သောသူကို ငါတို့ သမုတ်ကုန်အံ့။ ထို့ပြင် ငါတို့သည် ထိုသူအား သလေးဆန်တို့၏အဖို့အစုကို ပေးကုန်အံ့" ဟု တိုင်ပင်ကြသည် (Walshe 1995, 413)။ ဤသို့ဖြင့် မြန်မာတို့က မဟာသမ္မတမင်းသိထားကြသော ကမ္ဘာဦးမင်းကို တင်မြှောက်ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ မဟာသမ္မတ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ "ပြည်သူတို့ရွေးချယ် သောမင်း"၊ "ပြည်သူတို့ကခန့်အပ်သောမင်း" (Collins 2001, 46) သို့မဟုတ် "အကြီးအမှူးခေါင်းဆောင်"ဟု အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုကြသည်။¹ ထိုသုတ္တန်အလိုအရ အုပ်ချုပ်သူမင်း ဆိုသည်မှာ လူသားတို့အကြား တရားသဖြင့်ဆုံးဖြတ်ပေးသူအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ကျင့်တရားအရာတွင် စံနမူနာ အဖြစ်လည်း ကောင်း ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသူဖြစ်သည်။ ထိုဇာတ်လမ်းအလိုအရကြည့်လျှင် လူတို့သည် တဏှာ၏စေ့ ဆော်မှုဖြင့် လောဘကြီး ရာမှ လူရပ်ရွာအတွင်းမငြိမ်မသက်မှုများ၊ ပြဿနာများပေါ်ပေါက်လာပြီး ယင်းတို့ကို လောကီနည်း ဖြင့်ဖြေရှင်းရန်အ တွက် နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုကို ပထမဆုံးစတင် ကျင့်သုံးခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။²

ထို အဂ္ဂညသုတ္တန် အပေါ် မြန်မာတို့က ရာဇဝင်ကျမ်းများ၊ ဥပဒေကျမ်းများနှင့် နိုင်ငံရေးမိန့်ခွန်းများတွင် အနက်ပြန်ရာ၊ ဆီလျော်အောင်ပြန်တင်ပြရာတို့၌ အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ မဟာသမ္မတမင်း၏အခန်းကဏ္ဍမှာလည်း ကျယ်ဝန်းလာ ခဲ့ပြီး ထိုမင်း၏မင်းဖြစ်ထိုက်မှုကို သက်သေပြသောအားဖြင့် ထိုမင်း၏ဂုဏ်ပုဒ်များထဲတွင် ထပ်ဖြည့်ခြင်း (ဥပမာ "ရိုးသားဖြောင့်မတ်ခြင်း နှင့် သီလတရား၌လေ့ကျက်ခြင်း")၊ သုတ္တန်တရားတော်တွင်ပြဆိုထားသည့် ပြည့်ရှင်းမင်းတာဝန်များထက်ပင် ပိုမို တာဝန်ထမ်းရွက် သောမင်းအဖြစ် ဖော်ပြခြင်းတို့အထိဖြစ်လာခဲ့သည်။ သုတ္တန်အလိုအရမူ မဟာသမ္မတသည် မူလအားဖြင့်တရားသူကြီး တစ်ဦး ဖြစ်သည် (Walton 2012, 82)။ မြန်မာမှတ်တမ်းများ၌ မင်းကျင့်တရားဆယ်ပါးပေါ်ပေါက်လာပုံကို ရေးသားထားပုံကို လေ့လာ သည့်အပိုင်းတွင် ရှေးကဏ္ဍရေးဆရာတို့က ဘုရင့်အပေါ်ထားသည့် ကိုယ့်ကျင့်တရားဆိုင်ရာမျှော်လင့်ချက်နှင့် ရာဇဓမ္မမျှော်လင့် ချက်တို့အပေါ် သာသာထိုးထိုးရေးခဲ့ပုံကို Aurore Candier က တင်ပြထားသည် (Candier 2007)။ အဆိုပါ မင်းကောင်းမင်းမြတ်၏ မင်းတို့တာဝန်နှင့်တကွ အကျင့်သီလတို့အပေါ် အထူး အလေးဂရုပြုခြင်း၊ အဂ္ဂညသုတ်လာ မူရင်းစာသားပါထို "အဦးဆုံးမင်း"နှင့် ပတ်သက် သည့် ဖော်ပြထားချက်ကို ကျော်လွန်ကာ တန်ဆာဆင်စဉ်းစားခြင်းတို့သည် ထိုအချိန်က မျိုးကြီးမတ်ရာများက ရှင်ဘုရင် ၏တရားဝင်မှုကို ပြသရန်လုပ်ဆောင်သည့် အစီအမံတစ်ခုတွင်ပါဝင်နေပေသည်။

ကမ္ဘာ့ရှေးဦးမင်းများနှင့် ၎င်းတို့၏မင်းကျင့်တရားများနှင့်ပတ်သက်၍ မူရင်းကျမ်းများမှ ထပ်ဆင့်ထုတ်နုတ်ရှင်းလင်းသော ရေးသားချက်များသည် (ဒီဃနိကာယ်မှာပင် လာသည့်) စက္ကဝတ္တိသုတ် မှ ဆင့်ပွားယူထားခြင်းဖြစ်သည်။ အဂ္ဂညသုတ်မှာလိုပင် အဆိုပါကမ္ဘာဦးအကြောင်းဇာတ်လမ်းတွင် လူသားတို့၏ အသက်ရှည် ပျော်ရွှင်ချမ်းသာစွာနေခဲ့ရသည့် တက်ကပ်ကာလတစ်ခုကို ဖော်ပြထားသည်။ မတူသည်မှာ ထိုစက္ကဝတ္တိသုတ်တွင်ဖော်ပြထားသည်မှာ မင်းသည် ကမ္ဘာဦးအစ ကတည်းကပင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာသားတို့ငြိမ်းချမ်းစွာ ချစ်ကြည်ညီညွတ်စွာ နေထိုင်နိုင်ကြသည်မှာ ဒဠ္ဋနေမိအမည်ရှိသော စကြာဝတေးမင်း၏ တရားနှင့် အညီ မင်းပြုမှုကြောင့်ဖြစ်သည်ဟုဖြစ်သည် (Strong 1983, 46)။ ဓမ္မ၏သင်္ကေတဖြစ်သည့် စကြာရတနာသည် ဒဠ္ဋနေမိမင်း မင်းပြုစမှပင် ရှေ့တွင်ပင် ပေါ်လာ၍ ထိုမင်း မင်းပြုသည့်ကာလအပိုင်းအခြားပတ်လုံး နန်းပြာသာဒ်မှတွဲလောင်း ချိတ်ကာ တည်နေ၏။ တရားဓမ္မနှင့်အညီမင်းပြုသော စကြာဝတေးမင်းတို့ အစဉ်အဆက်မင်းပြုပြီးသည့်နောက် တွင် တစ်ယောက်သော

မင်းအလှည့်တွင် တရားနှင့်အညီမင်းပြုရန်ပျက်ကွက်၏။ ထိုအခါ ထိုမင်းအလှည့်တွင် စကြာရတနာပေါ်ပေါက်မလာတော့ဘဲ တိုင်းပြည်သည် လည်း မငြိမ်မသက်ဖြစ်လာတော့သည်။

ထိုသုတ္တန်တွင် စကြာဝတေးမင်းကို ဒဏ္ဍာရီဆန်သော စံပြပုဂ္ဂိုလ်၊ သမုဒ္ဒရာလေးစင်း ကျွန်းကြီးလေးကျွန်းတို့ကို အစိုးရ၍ တိုင်းနိုင်ငံကိုတည်တည်ငြိမ်ငြိမ်အုပ်ချုပ်နိုင်သော တန်းခိုးနှင့်လည်းပြည့်စုံသူအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာကျမ်းပြုအကျော်တို့ သည် စက္ကဝတ္တိသုတ်ကို အဂ္ဂဉာသုတ်လောက် သိပ်မကိုးကားကြသော်လည်း အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ထိုသုတ္တန်မှ အရေး ကြီးအချက်များကို ထုတ်နုတ်ယူကြသည်။ ပထမအနေဖြင့် ပြည့်ရှင်မင်းတစ်ပါးသည် မင်းကျင့်တရားနှင့်အညီမပြုကျင့်ပါက ထိုမင်း ၏ တိုင်းကားပြည်ရွာ ဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းကြောင်း၊ ထို့ပြင် လူ့ဘောင် တစ်ရပ်လုံးအတွက်လည်း ထိုသဘောပင်ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သည်။

နောက်ဆုံးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်းများအနေဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ တစ်ချိန်က ဧကရာဇ်ဘုရင် အသောကအကြောင်း ကို ထည့်သွင်းကြသည်။ ဘီစီသုံးရာစုက အိန္ဒိယကိုအုပ်စိုးခဲ့သည့် ထိုဘုရင်အား စံပြထိုက်သည့်ဗုဒ္ဓဘာသာမင်းကောင်းမင်းမြတ် အဖြစ် တခမ်းတနား ဖော်ပြကြသည်။ အသောကမင်းနှင့် သူ့အုပ်စိုးမှုအကြောင်းသိရသမျှမှာ သူ့အုပ်စိုးခဲ့သည့်အကြောင်း ၎င်းစိုက်ထူရေးသားခဲ့သည့် အသောက ကျောက်စာများနှင့် အစောပိုင်း အိန္ဒိယစာပေများ (အထူးသဖြင့် အေဒီ ၂ ရာစုက သင်္သက ရိုက်ဘာသာဖြင့် ရေးထားသည့် အသောကဝဒနာ နှင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံမှ ပါဠိကျမ်းနှစ်ဆူဖြစ်သော ဒီပါဝံသ နှင့် မဟာဝံသ) မှသိရ သည့် သမိုင်းသက်သေမပြနိုင်သည့်ဘဝဇာတ်ကြောင်း များဖြစ်သည်။ အသောကသည် ဘီစီ ၂၇၀ တွင် မောရိယမင်းဆက်ထီးနန်း ကိုဆက်ခံခဲ့ပြီး အဘိုးဖြစ်သူနှင့် ဖခင်ဖြစ်သူ၏ရှိပြီးသား ဘုရင်နိုင်ငံအပြင် မဇ္ဈိမဒေသအရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကလိင်္ဂတိုင်းကို အောင်နိုင်ပြီးနောက် အိန္ဒိယရှိတိုင်းပြည်အားလုံးကို စုစည်းကာ ဧကရာဇ်နိုင်ငံတစ်ခုကိုထူထောင်ခဲ့သည် (Strong 1981, 5)။ ထိုသို့အောင်နိုင်ပြီးနောက်တွင် နှစ်လေးဆယ်မျှကြာအောင် သူတိုင်းပြည်ကို တည်ငြိမ် အေးချမ်းစွာဖြင့်အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာတို့သည် အသောကဘုရင်အပေါ် ကိုယ့်ဘုရင်အဖြစ်သတ်မှတ်ကြသည်။ ရာဇဝင်ကျမ်းစာများအလိုအရ အသောကသည် သူနန်းတက်ခါစက သတ်ဖြတ်သုတ်သင်မှုပြုခဲ့၍ သွေးချောင်းစီးခဲ့သည်များကိုကြည့်ကာ နောင်တရပြီး ဗုဒ္ဓဘာ သာဝင်ဖြစ်လာခဲ့ကြောင်း၊ ထို့နောက်တွင် စစ်မတိုက်တော့ဘဲ အကြမ်းမဖက်တရားနှင့် အယူမတူသူတို့အပေါ် မနိပ်ကွပ်ခြင်းတရား တို့ကိုသာကျင့်သုံးသွားကြောင်းဆိုသည်။ သို့သော်လည်း ထိုဇာတ်ကြောင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး သမိုင်းအထောက်အထားမရှိဟု ဆိုကာ ပညာရှင်အချို့က ယုံကြည်လက်ခံရန်လက်တွန့်ကြသည်။ⁱⁱⁱ အသောကကျောက်စာအမြောက်အများတွင် ဓမ္မ ဟူသောစကားလုံးကို သုံးစွဲထားသည်များရှိပြီး ယင်းက ထိုဘုရင်အုပ်စိုးခဲ့ကြောင်းနှင့် သူတိုင်းနိုင်ငံအတွင်း ထို ဓမ္မနှင့် အညီသာအုပ်ချုပ်ကြောင်း သိရှိနိုင်သည်။ ဓမ္မနှင့်အညီအုပ်ချုပ်ခြင်း၊ နေထိုင်ခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ပြည်သူတို့အပေါ် ထောက်ထားဥဉ္ဇာခြင်း၊ ဘာသာကွဲများ ကိုလက်ခံပေးခြင်းနှင့် ကျင့်ဝတ်နီတိများကို မူအားဖြင့်လိုက်နာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုကာလနောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းများတွင် အသောကမင်းအား စံပြသာသနာပြု မင်းကောင်းမင်းမြတ်အဖြစ် တခမ်းတနားထုတ်ဖော်ချီးကျူးဂုဏ်ပြုကြသည်။ သို့ရာတွင် တူးဖော်ရရှိသည့်အသောကကျောက်စာပါ အချက်များအပေါ် အမှီပြုခြင်းမဟုတ်ဘဲ ရှေ့တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် မူလကျမ်းရင်းများ တွင်မပါသည့် ကျမ်းများမှယူကာရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကျမ်းများအားလုံးမှာ အသောကသေပြီးနောက်နှစ်များစွာကျမှ ရေးသားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး အသောကဘဝဇာတ်ကြောင်းကို အလွမ်းအသောဖွဲ့ကာ ကျမ်းပြုဆရာ၏အတ္တနောမတ္တိများလည်း ပါဝင်သည်။^{iv}

နမူနာမြန်မာဘုရင်များ

ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်းကားသည့်အာရှတိုက်၏ အခြားဒေသများမှာကဲ့သို့ပင် မြန်မာ့သမိုင်းရှိ မင်းအဆက်ဆက်သည် မဟာသမ္မတ၊ စကြာဝတေးမင်းနှင့် အသောကမင်းတို့ကို အားကျကြပြီး ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ ထိုသူတို့နှင့်တူအောင်ကြိုးပမ်းကာ ပြည်သူ့ထောက်ခံမှုကို ရယူကြသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ထိုဘုရင်အသိုင်းအဝိုင်း (အထူးသဖြင့် မင်းဆရာနေရာကနေသည့် ရဟန်းသံဃာများနှင့် အခြားသောမျိုးကြီးမတ်ရာများ) ကလည်း သူတို့၏ဘုရင်အား ဗုဒ္ဓတရားတော်လာ ကျင့်စဉ်ကျင့်ဝတ်များနှင့် အညီ မည်သို့ကျင့်ကြံနေထိုင်သင့်ကြောင်းကိုပြဆိုရာ၌ အထက်ပါမင်းသုံးပါးကို နမူနာပေးလေ့ရှိသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ် (၁၇၅၂-၁၈၈၅) ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟ (ခေါ်) မင်းကျင့်တရားဆယ်ပါး အယူအဆပေါ်ပေါက်လာပုံကို အသေးစိတ်နောက်ကြောင်းပြန်လိုက်သည့် Aurore Candier က ဗြိတိသျှတို့နှင့်စစ်ဖြစ်ခြင်း၊ နောက်ဆုံးမြန်မာဘုရင်ပါတော်မူရခြင်းတို့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် လှိုင်းထန်သည့်ထိုကာလအတွင်း အဆိုပါလိုက်နာအပ်သော ကျင့်ကြံအုပ်ချုပ်မှုများ ပုံစံပြောင်းလဲခဲ့သည်ကို ဖွင့်ချပြထားသည်။ မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ဘဝဖြစ်တော်စဉ်များအကြောင်း ဇာတ်လမ်းပုံဝတ္ထုများပါသည့် ဇာတကဇာတ်နိပါတ်တော်များ (အထူးသဖြင့် မဟာဟင်္သာဇာတက) နှင့် အစောပိုင်း မြန်မာ့သမိုင်းနှင့်ဥပဒေကျမ်းများမှလာသည့် အဆိုပါမင်းကျင့်တရားဆယ်ပါး တရားသည် ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦးတွင် အားကောင်းမောင်းသန်ဖြင့် အသစ်တဖန် ပြန်လည်ရေးရှုပြုခံခဲ့ရသည်။ Candier ၏အဆိုအရ “မင်းကောင်းမင်းမြတ်၏စံ” ဆိုသည်ကို ပထမအင်္ဂလိပ်မြန်မာ စစ်ဖြစ်သည့် ၁၈၂၄ ခုနှစ်ကာလက နန်းတက်သည့် ဘကြီးတော်မင်းတရားလက်ထက် တွင် ပထမဆုံးသတ်မှတ်ခဲ့သော်လည်း သူ့နောက် နှစ်ပေါင်းခြောက်ဆယ်အတွင်း ရာဇဓမ္မအပေါ် နားလည်မှုမှာ မင်းပြောင်းမင်းလွှဲဖြစ်ခြင်း၊ ဗြိတိသျှတို့နှင့်စစ်ဖြစ်ခြင်းနှင့် မြန်မာပြည်တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ဖဲ့အယူခံရခြင်းတို့ကြောင့် တဖြည်းဖြည်းပြောင်းလဲသွားခဲ့သည် (Candier 2007, 7)။

အထူးသဖြင့် ပြည်သူ့အလိုနှင့်မဆန့်ကျင်ခြင်းဆိုသည့် အစီရောခန့် ကျင့်ဝတ်အပေါ် အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲအာရုံကျလာပုံကို Candier က ပြသည်။ ထိုသို့ အလေးဂရုထားမှုပြောင်းလဲခြင်းမှာ အထူးသဖြင့် မင်းတုန်းမင်း (၁၈၅၃-၁၈၇၈) နှင့် သီပေါမင်း (၁၈၇၈-၁၈၈၅) တို့နန်းတက်သည့်ကာလအတွင်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ထိုမင်းနှစ်ပါးလက်ထက်တွင် ဗြိတိသျှအရာရှိများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရာမှ အနောက်တိုင်းနိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်များ၊ လက်တွေ့ ကျင့်စဉ်များနှင့် ရင်းနှီးယဉ်ပါးသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲလိုစိတ်ရှိသူဝန်ကြီးများကို နေရာပေးသည် (Candier 2007, 8)။ ယောအတွင်းဝန် ဦးဘိုးလှိုင်နှင့်ဦးတင်တို့ကဲ့သို့သော ဝန်ကြီးများသည် အလေးအမြတ် ထားသည့်ဗုဒ္ဓကျမ်းများပါစာသားများနှင့် လူကြိုက်များသည့်အချက်များအပေါ် အခြေပြုထားသည့် နိုင်ငံရေးကျမ်းများကို ရေးသားခဲ့သည်။^v ထိုသို့ရေးရာတွင် အစဉ် အလာအတိုင်းလက်ခံထားသည့် ရာဇဓမ္မနှင့်အညီဘောင်ချသော်လည်း “ပြည်သူ့အလိုနှင့်မဆန့်ကျင်ရာ”ဆိုသည့် မင်းကျင့်တရားအပေါ် အလေးအနက်ပြု ရေးသားကာ ပြည်သူ့အပေါ်ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်မင်း၏တာဝန်တို့ကိုလည်း အသေးစိတ် ရေးသားခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ အစီရောခန့် တရားနှင့်ညီအောင်နေရန်ပျက်ကွက်သည့် အုပ်ချုပ်သူများအနေ ဖြင့် နိဂုံးချုပ်လှမည်မဟုတ်ဟု ဦးတင်က သတိပေးသည်။ ဇာတကပုံဝတ္ထုများထဲမှာ ရော သူ့ကိုယ်တွေ့များထဲမှာ မှပါ သာကေပြသည် (Candier 2007, 34)။ ဦးဘိုးလှိုင်သည် အင်္ဂလန်တွင်ကျင့်သုံးသည့် ပါလီမန်စနစ်အကြောင်းကို စိတ်ပါပါဖြင့် မှတ်ချက်ပြုခဲ့ရာတွင် ထိုစနစ်အောင်မြင်ခြင်းမှာ အစီရောခန့် ကျင့်ဝတ်ကို လိုက်နာခြင်းကြောင့်သာဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည် (Candier 2007, 33)။

Candier ၏ စည်းရုံးမှုကောင်းသည့် သက်သေပြချက်ကဲ့သို့ပင် ထိုကဲ့သို့သော ရာဇဓမ္မတရားအပေါ် လူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေးအရအနက်ပြန်ပုံများနှင့် အလေးထားပုံများပြောင်းလဲခြင်းများသည် နိုင်ငံရေးအယူအဆပိုင်းတွင် ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်နှင့် နီးကပ်လာသည့် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာတန်ဖိုးများဘက်သို့ ယေဘုယျအားဖြင့် ယိမ်းလာခဲ့သည်ကို ထင်ဟပ်ပြလျက်ရှိသည်။ ထိုသို့ပြောင်းလဲရာတွင် အထက်ပါကျမ်းပြုဆရာတို့သည် ၎င်းတို့ပြောသည့်တန်ဖိုးများ၊ ၎င်းတို့တင်ပြသည့်နိုင်ငံရေးကျင့်စဉ်များ ဆိုသည်မှာ မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှု အစဉ်အလာနှင့်အသစ်အဆန်းမဟုတ်ဘဲ ရှိပြီးသားဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံရေးဒဿနများ၏ ရောင်ပြန်ဟပ်မှုသည်ဖြစ်ကြောင်း ဘောင်သွင်းတင်ပြကြသည်။^{vi} ထို့ပြင်လည်း အဆိုပါနိုင်ငံရေးကျမ်းများသည် ကိုလိုနီခေတ်လွန် မြောက်သည့်ကာလ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးရေးကြွေးကြော်မှုများအပေါ် အရိပ်ထိုး(ပြီး တကယ်လည်း တွန်းအားပေးခဲ့)သည်။

ကိုလိုနီခေတ်လွန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ဆိုသည်က ရှေးအတိတ်က သမိုင်းဝင်ဂန္ထဝင် စံပြမင်းကောင်းမင်းမြတ်များ၏စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် အညီ တွေးခေါ် ယူဆထားကြောင်းကို ရှေ့တွင်မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။

ယနေ့ခေတ် ပြန်လည်ဘောင်ကန်ကြည့်ခြင်း—ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ညီသောဒီမိုကရေစီ

ယခုဆောင်းပါးနိဒါန်းပိုင်းမှာတင်ပြခဲ့သလိုပင် ပြီးခဲ့သည့် ၂၀ ရာစုအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသိုင်းအဝိုင်းများမှ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘာသာရေးနယ်ပယ်မှ ကျော်ကြားသူများ၊ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဂုဏ်များသည် အတိတ်သမိုင်းအစဉ်အလာ ဗုဒ္ဓဘာသာမင်းကောင်းမင်းမြတ်ဆိုသည်ကို အထက်ပါဒီမိုကရက်တစ် အဝန်းအဝိုင်းများ အတွင်းမှသော်လည်းကောင်း၊ အတိတ်ပုံစံများမှလမ်းခွဲထားလာသည့်ပုံစံတစ်မျိုးမှ သော်လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုရှင်းပြရန်ကြိုးပမ်းကြပြီးတိုက်ရိုက်ကလည်း သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ကျင့်သုံးမှုစနစ်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဘောင်အတွင်းမှ ဒီမိုကရက်တစ်အစဉ်အလာကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်ဟူ၍ သဘောကျနှစ်ခြိုက်မှုရှိကြ သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဝါရှင်တန်ဒီမိုကရေစီမိန့်ခွန်းပြောရာ၌ တိဘက်ဘုန်းတော်ကြီး ဒလိုင်လားမားက ...

ဗုဒ္ဓတည်ထောင်ခဲ့သည့် သံဃာအဖွဲ့အစည်းသည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျအလုပ်လုပ် ပါသည်။ သံဃာတစ်ပါးချင်းစီတိုင်းသည် အမျိုး၊ ဇာတိမည်သို့ပင် ကွဲပြားခဲ့စေကာမူ ထိုအဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာတော့ အားလုံးတန်းတူညီမျှသာဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းဆိုသည့် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏စိတ်မှတစ်ဆင့် သံဃာထုတစ်ရပ်လုံး၏ ပန်းတိုင်ပင်ဖြစ်သည် ... ထို သံဃာအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အကြောင်းကိစ္စတစ်ခုအပေါ် သံဃာများကဆန္ဒမဲပေးရပြီး အားလုံးသဘောတူမှသာ ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ သံဃာသည် လူမှုရေးတန်းတူညီမျှမှု၊ ရင်းမြစ်ခွဲဝေသုံးစွဲမှုနှင့် ဒီမိုကရက်တစ် လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ စံပြအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည် (Dalai Lama, 1993)။

လူတိုင်းလူတိုင်းသည် နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုနိုင်စွမ်းရှိသည်ဆိုသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ယုံကြည်မှုသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်အတွက်ရေခဲမြေခံကောင်းပင်ဖြစ်သည်ဆိုသည့် အယူအဆသည် မောက္ခတရား၊ ဝိမုတ္တိတရားဆိုင်ရာ ကျမ်းဂန်လေ့လာမှုနယ်ပယ်တွင် သမိုင်းဝင်ထူးခြားသည့်အလှည့်အပြောင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် သံသရာမှလွတ်မြောက်နိုင်သည့် လူတစ်ဦး၏အစွမ်းအပေါ် နိုင်ငံရေး ရှုထောင့်မှအနက်ပြန်မှုနှင့် အကျိုးပစ္စယုပ္ပါန်တို့ကို ပေးထားသည်။ လူတိုင်းတွင် ထိုသို့လွတ်မြောက်နိုင်စွမ်းတူညီစွာရှိကြသဖြင့် လူသားတိုင်း၏ “အခြေခံ ကျသည့် တူညီမှု” ဟု အကျိုးဆက်တစ်ခုမှာ အားလုံးတွင်တူညီသောဂုဏ်သိက္ခာရှိ သည် (လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆရပ်တည်ရာ အရှိတရား)၊ ပြီးလျှင် ဥပဒေ၏အောက်တွင် လူတိုင်းလူတိုင်းသည် “အသက်ရှင်နေထိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ဖျော်ရွှင်ခွင့်” တို့ကို တူညီစွာရရှိကြသည်ဟု ထိုအယူအဆက ဆိုသည်။ “သို့ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် သဟဇာတဖြစ်ရုံသာမက တန်းတူညီမျှခြင်းနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ဓာတ်ခံတို့အပေါ် တစ်ပုံစံတည်းနား လည်မှုတွင် မြစ်ဖျားလည်းခံသည်” ဟု ဒလိုင်လားမားက ဆိုသည် (Dalai Lama 1999, 3-7)။ ကာလာမသုတ္တန်ပါအတိုင်း အစဉ်အလာပို့ချမှု၊ အတင်းယုံကြည်ခိုင်းမှုတို့ကိုဆန့်ကျင်ကာ မိမိကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့်ဝေဖန်ပိုင်းခြားမှုကို အားပေးသည့် ဗုဒ္ဓတရားသည် ဓလေ့အရ ဒီမိုကရေစီရှင်သန်မှု၏သက်သေဖြစ်သလို ကမ္မနိယာမ သည်လည်း ထိုနည်းတူပင် ဖြစ်သည်ဟု တင်ပြကြသူများရှိသည်။ (ကမ္မနိယာမကို အနောက်တိုင်းအယူအဆဖြစ် သည့် မိမိတာဝန်မိမိယူမှုနှင့်ယှဉ်ပြလေ့ရှိသည်)(Leidecker 1963, 2-3)။ ထိုတင်ပြချက် ထိုအဆိုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာများ ကိုးကားသည့်အဆိုဖြစ်ပြီး မြန်မာပြည်မှာတော့ အတော်လေးလက်ခံယုံကြည်ကြသည်။

သို့ရာတွင် ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ဘုရင်စနစ်နှင့် အတော်လေးကွဲပြားသည့် နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ သည်ဘက်ခေတ်အတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာအများဟူ၍သည့်နိုင်ငံများရှိ နိုင်ငံရေးစနစ်များ ဘုရင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီဘက်သို့ ပြောင်းလဲလာမှုတွင် နိုင်ငံရေးအာဏာ၊ တရားဝင်မှုနှင့် ဓမ္မနှင့်အညီဆုံးဖြတ်ခြင်းတို့အပေါ် နားလည်မှုများလည်း အလွန် ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။^{vii} ထိုသို့အခိုင်အမာပြောကြရာတွင် အထက်ကပြောခဲ့သည့် မင်းကောင်းမင်းမြတ် သုံးပါးအပါအဝင် အတိတ်ကရှင်ဘုရင်များကို ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကြည့်ကာ ပြန်လည်အနက်ဖွင့်ဆိုကြသည်။ သာဓကမှာ ၁၉၆၃ ခုနှစ်က သီရိလင်္ကာတွင် ဗုဒ္ဓဒဿ ပီ၊ ကာထိဆင်ဂေးက ရေးသည်မှာ အသောက၏အုပ်ချုပ်မှုသည် ဒီမိုကရေစီဓလေ့ထုံး စံများထွန်းကားရေး အတွက်

မရှိမဖြစ်လိုအပ်ချက်အဖြစ်စဉ်းစားကြသည့် တန်ဖိုးစံများနှင့်ကိုက်ညီသည် ဟူ၍ဖြစ်သည်။ လူသားတို့အား ဆင်းရဲတွင်းမှ ကယ်ထုတ်မည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု ထွန်းကားသည့် စီးပွားရေးစနစ်၊ လွတ်လပ်မှု၊ သာတူညီမျှအခွင့်အရေးနှင့် စောင့်ထိန်းရမည့်ဥပဒေ အပေါ်အခြေခံသည့် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းစနစ် စသည်တို့ကို သူကဥပမာပေးသည် (Kirthisinghe 1963, 6)။
“အသောကခေတ်သည် ... အတိတ်က အဝေဆာအပေါ်လွင်ဆုံးသော လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရက်တစ်များအနက် တစ်ခုဖြစ်သည်” ဟု ၎င်းက ဆိုသည် (Kirthisinghe 1963, 8)။

ဒီမိုကရေစီကိုဗုဒ္ဓဝါဒကထောက်ခံကြောင်း ရေးသားပြောဆိုမှုများမှာ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆများသည် အနောက်တိုင်းအယူအဆများ သက်သက်ဖြစ်ပြီး အာရှတန်ဖိုးများ၊ အာရှ၏အရှိတရားများနှင့် မတိုက်ဆိုင်သည့် ဂျူဒီယို-ခရစ်ယာန် အရှိတရားများနှင့် သီယိုလိုဂျီယူဆချက်များ၊ ကမ္ဘာ့အမြင်များမှ ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသူများကို ငြင်းချက်ထုတ်ခြင်း လည်းဖြစ်သည် (Kithisinghe 1963, 5)။ တချို့သောသူတို့ကမူ “အခွင့်အရေး”ဆိုသည့် အယူအဆကိုယ်နှိုက်က ဗုဒ္ဓအယူ အဆများ ဖြစ်သည့် အနတ္တသဘောတရားနှင့် မကိုက်ညီဟုဆိုသည်။ သူငါပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူ၍ မရှိပါက ထို “ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ” နှင့်ဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးလည်း မရှိဟုဆိုကြသည်။ ထိုသို့ ဝိရောဓိဖြစ်ဟန်ရှိသဖြင့် “အစဉ်အလာနှင့် ခေတ်သစ်တို့အကြားတွင် တင်းမာမှု၊ ပဋိပက္ခကိုဖန်တီးခဲ့သည်” (Keown 1998, 3)။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ ထိုအငြင်းအခုံများမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာရပ်ဝန်းအတွင်း “ခေတ်သစ်” နိုင်ငံရေးတန်ဖိုးစံများဟုဆိုသည့်အရာများကို ကာကွယ်ရန်နှင့် နေရာချထားရန် ကြိုးပမ်းရာ၌ ဩဇာညောင်းပြီးမရှိမဖြစ်လည်းလိုအပ်သည်။

မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ညီသောဒီမိုကရေစီ

ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီက မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော်အရေးကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်လျှင် အုပ်ချုပ်သူမင်းအလုပ်၊ မျိုးကြီးမတ်ရာတို့အလုပ်၊ အထက်တန်းလွှာ၏အလုပ်ဟုသာ ယူဆခဲ့ကြသည်။ Matthew Walton (2012, 71) မှတ်ချက်ပြုခဲ့သလို သမိုင်းအထောက်အထားအချို့ အရ နိုင်ငံ၏အရေးကိစ္စများသည် လူနည်းစု၏ကိစ္စဖြစ်ပြီး လူအများအတွက် လိုလားဖွယ်မရှိဆို သည့် အတွေးတစ်ရပ်ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရှိခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုကာလအတွင်း အမျိုးသားခေါင်းဆောင် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်း သည် နိုင်ငံရေးဘောင်ထဲသို့ လူအများပိုမိုဝင်ရောက်လာကြစေရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ “နိုင်ငံရေးသည် လူသားအား လုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည်” ဟု သူက ချပြသည် (Mya Han 1998, 92)။ ယင်းသည် လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုအရေးကိစ္စတွင် လူအများစုကြီးပါဝင်လာ စေလိုသည့် စိတ်ဆန္ဒကြောင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည်ဆိုသည်မှာ သံသယဖြစ်စရာ မရှိပါ။ သို့သော် အောင်ဆန်း၏နိုင်ငံရေးအမြင်နှင့် လွတ်လပ်ရေးရပြီးခေတ် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုလက်ထက် ပထမဆုံးသော ဒီမိုကရေစီအစိုးရ၏ အမြင်တို့ကိုလည်း ယင်းကိုကြည့်လျှင်သိမြင်နိုင်သည်။

လွတ်လပ်ရေးမရမီခြောက်လအလို အလုပ်ကြံမခံရမီတွင် အောင်ဆန်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ရေခံမြေခံတွင် ဒီမိုကရေစီ ပေါက်ဖွားရှင်သန်နိုင်မည့် အယူဝါဒမြေဆီလွှာ တစ်မျိုးရရှိအောင် ကူညီအားထုတ်ခဲ့သည်။ မှာစ်ဝါဒကိုသဘောကျ သည့်အောင်ဆန်းသည် ဒီမိုကရက်တစ်နှင့်ဆိုရှယ်လစ် အတွေး အခေါ်များနှင့် တန်ဖိုးစံများကို ၎င်းတို့နှင့်သီးခြားစီဖြစ်နေသည့် မြန်မာ့ဗုဒ္ဓဟူဝါဒတရားပေါ်မှ ဖောက်လုပ်မည့် မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာလမ်းစဉ်အတွင်းသို့ သွတ်သွင်းခဲ့သည် (Schober 2005, 139)။ တစ်နည်းပြောရလျှင် အောင်ဆန်းသည် သူ့ကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံရေးအမြင်ကိုလက်ခံလာအောင်ချပြနိုင်ရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာရေး ကျင့်စဉ်များဆိုင်ရာ ရှိပြီးသား ဝေါဟာရများ၊ လမ်းစဉ်များကို ယူသုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံရေးလောကဆိုသည်မှာလည်း သက်ရောက်မှု၊ တန်ပြန်သက်ရောက်မှုဆိုသည့် ကမ္မနိယာမ ကိုနာခံရသည့်အရာတစ်ခုအဖြစ် အောင်ဆန်းက ယူဆပြခဲ့ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံရေးသည် “ပကတိသဘောကိုယ်နှိုက်က ကောင်းမြတ်သောကျင့်စဉ်ဖြစ်သည်ဟု ချပြခဲ့သည်” (Walton 2012, 76)။

လွတ်လပ်ရေးရပြီး ပထမဆုံး ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုသည် အကြောင်းရင်း သုံးခုကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဒီမိုကရေစီ ကိုက်ညီမှုကို များစွာ ပြောဆို ညွှန်ပြခဲ့သည်။ ပထမ အကြောင်းရင်းမှာ ဦးနု၏ ကိုယ်ပိုင် ဘာသာရေး အယူအဆဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင် ဗုဒ္ဓဘာ

သာ အမူအကျင့်များနှင့် သာသာနာ ပြန့်ပွားရေး ဆောင်ရွက်ချက်များကို ကောင်းစွာ မှတ်တမ်းများ တင်ထားသည်။ ဒုတိယ အကြောင်းရင်းမှာ အင်အားကောင်းနေသော ကွန်မြူနစ်/မာ့ခ်ဝါဒီ ပါတီများ၏ အဆိုများကို အင်အားယုတ်လျော့စေရန်နှင့် ၎င်းကိုယ်ကို ထို ပါတီများနှင့် ကင်းကင်းရှင်းရှင်း ဖြစ်စေရန်ဖြစ်သည်။ ထိုပါတီများက ဒီမိုကရေစီသည် (အရင်းရှင်ဝါဒနှင့်အတူ) အနောက်နိုင်ငံများ၏ တည်ထွင်မှုဖြစ်ပြီး မြန်မာ့ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် မကိုက်ညီသော ကိုလိုနီဝါဒနှင့် ခေတ်သစ် နယ်ချဲ့ဝါဒတို့၏ လက်နက်တစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ တတိယ အကြောင်းရင်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသားရေး ဝါဒကို ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့နှင့် ပေါင်းစပ်ထားသော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံသစ်အဖြစ် အယူဝါဒ အခြေခံတစ်ခုကို တည်ဆောက်ပေးရန် ၎င်း၏ ကြိုးပမ်းမှု ဖြစ်သည်။ ဤအကြောင်းရင်းသုံးခုကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဦးနုသည် တရားဓမ္မဖြင့် အုပ်ချုပ်ပြီး ဗုဒ္ဓသာသနာကို မြှင့်တင်ပေးသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရင်များ ပုံစံ အတိုင်း ကျင့်သုံးသူအဖြစ် ၎င်းကို အမြင်ရောက်စေသည်။

မနုဿဗေဒပညာရှင် Ingrid Jordt က ဦးနု၏ အကူအညီဖြင့် တည်ထောင်ခဲ့သော မဟာစည်သာသနာ့ရိပ်သာ၏ သမိုင်းနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များသည် ဦးနုက ၎င်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာ အုပ်ချုပ်သူအဖြစ် နိုင်ငံရေးအရ နာမည်ယူကာ ရိုးရာ ဘုရင်တို့၏ ပုံစံပေါ်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၏ ပြယုဂ်ဖြစ်ကြောင်း ဆိုသည်။ သကျမုနိ ဘုရားပွင့်ချိန်အထိ ဘုရင်ပေါင်း ၃၃၄,၅၆၉ ပါး ပေါ်ထွန်း မည်ဖြစ်ပြီး သီပေါ ဘုရင်လက်ထက်အထိ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရင်ပေါင်း ၂၂၁ ပါး ပေါ်ထွန်းခဲ့ကာ ဗြိတိသျှ နယ်ချဲ့၊ ဂျပန် နယ်ချဲ့လက်ထက်နှင့် လွတ်လပ်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကြောင့် ဘုရင်အဆက် ပြတ်သွားခဲ့ရပြီး ယခုအခါ ဦးနုက ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ပေါ်ထွန်းလာကာ “၎င်းကို ရာဇဝင်တွင် နေရာတနေရာ ယူခဲ့သည်” (Jordt 2007, 28)။

ဤအချက်များသည် နိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်များထက် ပိုမိုသည်။ လူသားတို့ ချမ်းသာရေးအပြင် သံသရာမှ လွတ်မြောက် ရေးအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ အုပ်ချုပ်သူ လိုအပ်ကြောင်းကို သီပေါ ဘုရင်၊ အောင်ဆန်းနှင့် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး ဘုန်းတော်ကြီး ဆရာတော် ဦးဥတ္တမတို့က ပြောဆိုခဲ့မှုများကို Mathew Walton က ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေး မိန့်ခွန်းများနှင့် စာပေများ တွင် ဖော်ပြ ချက်များကို ပြသခဲ့သည်။ အကယ်၍ နိုင်ငံရေးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ တန်ဖိုးများကို ကောင်းစွာ မထင်ဟပ်ဘဲ သာသာ နာတော် တိုးတက်ရေးအတွက် မဆောင်ရွက်လျှင် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အားထုတ်မှုကို အတားအဆီး ဖြစ်လိမ့်မည်။ (Walton 2012, 118-122) ထို့ကြောင့် “လွတ်လပ်ပြီး” ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အတွက် နယ်ချဲ့နှင့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကို တွန်းလှန်ခြင်း (သို့မဟုတ် မြန်မာ မာမ်ဝါဒီများ၏ အရင်းရှင်ဝါဒမှ စီးပွားရေး လွတ်လပ်ရေးအတွက် တွန်းလှန်ခြင်း) တို့သည် နိုင်ငံရေး တစ်ခုတည်းဖြင့် နားလည်နိုင်မည် မဟုတ်ဘဲ ဘာသာရေးအရပါ ကြည့်မှ နားလည်နိုင်သည်။^{viii}

ဒီမိုကရေစီသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ တန်ဖိုးများကို မည်သို့ ထင်ဟပ်သည်ကို အောင်ဆန်းစုကြည်က များစွာ ပြောကြားခဲ့သည်။ သူမ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ရခြင်းမှာ “ဒီမိုကရေစီအရေး လှုပ်ရှားမှုကို ဆန့်ကျင်သူများက ဒီမိုကရေစီသည် မြန်မာနှင့် မကိုက်ညီဟု ရှုတ်ချပြောဆိုမှုများကြောင့် ဖြစ်သည်” (ASSK 1991, 167)။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် သူမက မြန်မာပြည်သူလူထုသည် ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်မှု ပုံစံနှင့် ဒီမိုကရေစီ၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို မည်သို့ လက်ခံကြကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ကာလများတွင် ဒီမိုကရေစီအရေး မြေအောက်ဆွေးနွေးမှုများတွင် “အများပြည်သူက ၎င်းတို့အတွက် ပရမတ္ထသစ္စာတရားကို ညွှန်ပြပေးနေသောသူများအဖြစ် လက်ခံထားကြသည့်” သံဃာတော်တို့ ပါဝင်ခဲ့ကြောင်း ၎င်းက ဆိုသည် (ASSK 1991, 168)။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဒီမိုကရေစီသည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု အပြန်အလှန် ကိုက်ညီပြီး နှစ်ခုလုံးက တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီကို လေးစား တန်ဖိုးထားသည်ဟု သူမက ဆိုသည် (ASSK 1991, 173-174)။ သူမ၏ အဖေကဲ့သို့ပင် အောင်ဆန်းစုကြည်က ဒီမိုကရေစီသည် ဗုဒ္ဓဘာသာတန်ဖိုးများ အထူးသဖြင့် (မေတ္တာတရား) နှင့် ကိုက်ညီရပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျင့်စဉ်များကို လိုက်နာရန် လိုအပ်ကြောင်း ဒီမိုကရေစီနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ချိတ်ဆက်ခဲ့သည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် သူမသည် ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်ရေးကို မင်းကျင့်တရား ၁၀ ပါးနှင့် ညှိခဲ့သည်။ အုပ်ချုပ်သူ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားသည် နိုင်ငံတိုးတက်ချမ်းသာရေးနှင့် မည်သို့ ဆက်စပ်ကြောင်း ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် သုတ္တန်များအတိုင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ မင်းကျင့်တရားဖြင့် အုပ်ချုပ်ရန် ပျက်ကွက်သော စစ်အစိုးရကို ဝေဖန်သော မြန်မာနိုင်ငံမှ ထင်ရှားသည့် သီတဂူဆရာတော် သို့မဟုတ် ရေပတမ္မဆရာတော်တို့ကလည်း ဤအဆိုများကို ဟောပြောခဲ့သည်။ ထိုတရားများသည် ဘုရင်စနစ်၊

ဆိုရှယ်လစ် စနစ်၊ သို့မဟုတ် ဒီမိုကရေစီ စနစ် မည်သည့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်မဆို ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်မှုအတွက် လိုအပ်ကြောင်း ၎င်းတို့က ဟောကြားသည် (Walton 2012, 214)။ ၂၀၀၇ ရွှေ့ပြောင်းတော်လှန်ရေးနှင့် ဆက်စပ်သော ဘုန်းတော်ကြီးများက လည်း လူ့သဘာဝသည် လွတ်လပ်မှုကို ရှာဖွေသည်။ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုကို ဆန့်ကျင်သည်။ ၎င်းသည် “ဒီမိုကရေစီပင် ဖြစ်သည်” ဟု ရေးသားကြသည် (Hti La Aung 2007, 38)။ ဤအဆိုများကြောင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် အသုံးဝင်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းက လူတစ်ဦးချင်းစီကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘဝကို လွတ်လပ်စွာ တည်ဆောင်စေပြီး ကိုယ်ကျင့်တရားဖြင့်သာ ထိန်းကျောင်းသောကြောင့်ဖြစ်သည်။^{ix}

ဒီမိုကရေစီဘုရင်ဖြစ်သော မဟာသမ္မတမင်း

ဦးဘိုးလှိုင်၏ စာပေများကို တည်းဖြတ်ခဲ့သော ဦးထင်ဖတ်က ၁၉၆၀ တွင် မဟာသမ္မတမင်းဇာတ်လမ်းသည် တရား လက်မလွတ်သည့်ဘုရင်စနစ်ဖြစ်ပြီး အပြန်အလှန် သဘောတူညီမှုအရသာ တည်ရှိပြီး မဟာသမ္မတမင်းကို အားလုံး၏ သဘော တူညီမှုဖြင့် တင်မြှောက်ထားသည်ဟု ဆိုသည်။ အောင်ဆန်းလည်း အချို့သော မိန့်ခွန်းများတွင် အလားတူ ပြောကြားခဲ့သည်။ အစိုးရမှာ မူလအစက ပြည်သူများ၏ ပဋိပက္ခများကို ညှိနှိုင်းဖြန်ဖြေပေးရန် လူများက ဖန်တီးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် ဟု ဆိုသည်။ အဂ္ဂဉာ သုတ်တွင် “စာချုပ်နှင့် သဘောတူညီမှုကို အခြေခံသော သဘောတူညီမှုသည် ပါဠိစာသားများထက် ကျော်လွန်နေသည်” ဟု ဆိုသည် (Walton 2012, 86)။

“ကမ္ဘာ့သမိုင်းအပေါ် ဗုဒ္ဓဝါဒရဲ့ အမြင်က လူတွေရဲ့ သန့်ရှင်းစင်ကျယ်မှုတွေ ပျောက်ဆုံးသွားတဲ့အခါ လူမှုရေးနဲ့ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ရှုပ်ထွေးမှုတွေ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဒါကို တည်မတ်ဖို့အတွက် ဘုရင်ကို တင်မြှောက်ခဲ့ကြတယ်” ဟု အောင်ဆန်းစုကြည်က ရေးသားသည် (ASSK 1991, 169)။ “မဟာသမ္မတမင်း” သည် “ကောင်းမှု၊ မှန်ကန်တည့်မတ်မှုနှင့် တရားရှိခြင်း” ဟူသော ဓမ္မကြောင့် ပြည်သူတို့၏ ချစ်ခင်မြတ်နိုးမှုကို ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သူမက ဖော်ပြခဲ့သည် (ASSK 1991, 169-170)။ ထိုသို့ ဖော်ပြခြင်းသည် အုပ်ချုပ်သူကို တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးဖြင့် ထိန်းကွပ်ထားပြီး ခေတ်သစ် ဒီမိုကရက်တစ် အုပ်ချုပ်မှုမှာ တရားဖြင့် အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူဝါဒနှင့် ဒီမိုကရေစီ ကိုက်ညီခြင်းတို့ ရှိကြောင်း လက်ခံလာစေနိုင်သည်။ မဟာသမ္မတမင်းကို အုပ်ချုပ်မှုအတွက် အဖိုးအခအဖြစ် ဆန်စပါးအဖို့အစုတစ်ခု ပေးခြင်းသည်ပင်လျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လူမှုပဋိညာဉ်တစ်မျိုးပင်ဖြစ်ကြောင်း သူမက ဆက်လက် ရေးသားသည်။

ဤသို့ဖြင့် အောက်ဆန်းစုကြည်က “ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော” ဘုရင်စနစ်သည် ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းဖြင့် အုပ်ချုပ်မှုဖြစ်ကြောင်း မြန်မာ့ ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူဝါဒနှင့် ဒီမိုကရေစီ ဝါဒကို ချိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ သို့သော် သူမသည် ၎င်း၏ ဖခင်နှင့် ဦးထင်ဖတ်တို့ကဲ့သို့ပင် အဂ္ဂဉာ သုတ်ကို အသုံးပြုကာ ဖော်ပြခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ Setven Collins က အဆိုပါ ကိစ္စအပေါ် “(အဂ္ဂဉာ သုတ္တန်) နှင့် အခြားသော သီအိုရီများကို အသုံးပြုသည့်သက်သေ လုံးဝ သို့မဟုတ် လုံးဝနီးပါးမရှိ” ဟု ဆိုရာ Matthew Walton ၏ မြန်မာနိုင်ငံမှ မှတ်တမ်းများနှင့် ကိုလိုနီခေတ် မတိုင်မီ စာပေများကို လေ့လာရာမှရသည့် ရှုထောင့်အမြင်နှင့် အသံတူနေသည် (Collins 2001, 94; and Walton 2012, 85)။ မဟာသမ္မတမင်းသည် ဒီမိုကရေစီနည်းဖြင့် အုပ်ချုပ်သော စံပြမင်းတစ်ပါး ဖြစ်သည်ဟူသော အဆိုပြုချက် အသစ်များလည်း ရှိပြီး ထိုအဆိုများသည် စာပေများတွင် ဖော်ပြထားချက်များထက် ကျော်လွန်စဉ်း စားသော နည်းလမ်းများ လိုအပ်သည်။ ထိုသို့သော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်မှု အသစ်များကို အချို့သော လူမှုနိုင်ငံရေး ပန်းတိုင်များက တွန်းအားပေးသည်ခြင်းဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာများက ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံရေး အတွေးအခေါ်များနှင့် အမူအကျင့်များကို ထောက်ခံ လာကြချိန်တွင် ပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ခေတ်မီသော ဗုဒ္ဓဘာ သာဝင်များက ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ခေတ်သစ် အဖွဲ့အစည်းများကို သမိုင်းကြောင်းအရ အင်အားကောင်းသော ယဉ်ကျေးမှုဘောင်အတွင်း ထည့်သွင်းရန် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြစ်ပြီး ကိုလိုနီခေတ်နှင့် ကိုလိုနီလွန်ခေတ်တွင် နိုင်ငံခြား လွှမ်းမိုးမှုကို စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်းများရှိနေစဉ် အများနားလည် လက်ခံမှုရရှိရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓအယူဝါဒ ဒီမိုကရေစီကို တရားဝင်ခိုင်မာအောင် လုပ်ခြင်း - နှစ်ဘက်သွားစား

များစွာသော ပညာရှင်များထဲမှ Ingrid Jordt နှင့် Juliane Scholber တို့က အသေးစိတ် လေ့လာခဲ့ကြသကဲ့သို့ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်သည်အထိ မြန်မာနိုင်ငံကို နှစ်ပေါင်း ၅၀ နီးပါး အာဏာရှင်ပုံစံဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သော စစ်အစိုးရသည် ၎င်းတို့ကို ဗုဒ္ဓဘာသာနည်းကျ အုပ်ချုပ်သည်ဟု အမြင်ရောက်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။* အထူးသဖြင့် Jordt သည် စစ်အစိုးရ အဖွဲ့ဝင်များသည် ဘုရားများနှင့် ဘုန်းကြီးကျောင်းများတွင် ရာဇဓမ္မဟူသော မင်းကျင့်တရားတွင် ပါရှိသည့် အတိုင်း သံဃာတော်များ၏ ကောင်းကျိုးအတွက် လူ့ဒါနများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် အုပ်ချုပ်သူများ အပါအဝင် တစ်တိုင်းပြည်လုံး ကောင်းကျိုးခံစားရစေရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပုံကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ စစ်အစိုးရသည် မင်္ဂလာဒုံတိုင်းတွင် ပါရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကျင့်ကြံနေထိုင်ပုံများကို ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် နိုင်ငံရေးအမြင်တို့တွင် ထုတ်နုတ်တင်ပြခဲ့ကြသည်။ စစ်တပ်ကထုတ်သော စာစောင်တစ်ခုတွင် “ဤမင်္ဂလာတရားတော်များ ကို ကျင့်ဆောင်လျှင် ပြည်သူပြည်သားကောင်းတစ်ဦးဖြစ်လာမည်။ အုပ်ချုပ်သူ ကောင်းတစ်ဦး ဖြစ်လာမည် သို့မဟုတ် နိုင်ငံခြားဆောင်ကောင်း တစ်ယောက် ဖြစ်လာမည်” ဟု ပါရှိသည် (Jordt 2007, 105)။ စစ်တပ်က ထုတ်လုပ်သော ဤစာစောင်နှင့် အခြားစာစောင်များတွင် ဒါနကို အဓိကထား တင်ပြထားပြီး စစ်တပ်က ကွန်မြူနစ် အယူအဆများဖြစ်သော နိုင်ငံတော် တိုးတက်ရေးအတွက် စကြဝတေးမင်း လက်ထက်တွင် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုတိုက်ဖျက်ရေးအတွက် အများပြည်သူတို့က မည်သို့ ပါဝင်ခဲ့ပုံကို ဖော်ပြခဲ့ကြောင်း Jordt က ဖော်ပြခဲ့သည်။ “တိုင်းပြည်တည်ဆောက်ရာမှာ ဒါနက လိုအပ်တယ်။ အလွန် အရေးကြီးတယ်။ ယနေ့အခါမှာ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူကို အကူအညီအပေးခြင်းဟာ ရှားပါးလာတယ်။ ပိဋကတ်တော်တွင် စကြဝတေးမင်း လက်ထက်က တိုင်းပြည်မှာ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ မရှိ။ လက်ဆောင်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် လူ့ဒါနခြင်းသည် တိုင်းပြည်တိုးတက်ရေးအတွက်ဖြစ်ပြီး ဒါနဉာဏ်လာဖြစ်တယ်” (Jordt 2007, 105-106)။

ဒါနအမျိုးမျိုးကို စစ်အစိုးရက ဆောင်ရွက်ပြီး ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ကြွားဝါကာ ကွန်မြူနစ်တို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ ကို ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ထည့်သွင်းရန်နှင့် စစ်အစိုးရက ၎င်းတို့အနေဖြင့် ရှေးဘုရင်များ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း အများပြည်သူကို အမြင်ရောက်စေသည်။ Scholber က “စစ်တပ်၏ ထောက်ခံမှုသည် ... လက်ရှိ အစိုးရကို သမိုင်းတွင် ပါရှိသော ဗမာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရင်များနှင့် ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ကို နိုင်ငံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရ ယခင် ဘုရင်စနစ်ကို ထွန်းကားစေသူဟု အမြင်ရောက်စေသည်” (Scholber 2005, 117)။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ယခင်နှင့် မျက်မှောက်ကာလ ဒီမိုကရေစီရေး လှုပ်ရှားသူများပြောသော မင်းကျင့်တရားများနှင့် ဆန့်ကျင်နေသည်မှာ ထင်ရှားသည်။ သို့သော် ဦးနုခေတ်မှ ကွန်မြူနစ်ပါတီ အဖွဲ့ဝင်များ၊ စစ်အစိုးရ နှင့် ဒီမိုကရေစီ လှုပ်ရှားသူများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဥရောပ-အမေရိကန် နိုင်ငံရေးအယူ အဆများတွင် တူညီချက်များ ရှိနေသည်။

၂၀၀၇ ရွှေ့ပါရောင်တော်လှန်ရေး တွင် ထောင်ပေါင်းများစွာသော ဘုန်းတော်ကြီးများက ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အိမ်ရှေ့တွင် ၎င်းကို ကောင်းချီးပေးခဲ့ကြပြီး စစ်အစိုးရကို ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြသောကြောင့် စစ်အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် စစ်မှန်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ အုပ်ချုပ်မှုအဖြစ် အဆိုကို ဆက်လက် ပြုလုပ်ရန် ခက်ခဲခဲ့သည်။ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး အဖြစ်အပျက်များ အပါအဝင် အဖြစ်အပျက် များစွာကြားတွင် ဤအချက်သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် အစပြုခဲ့သော ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်ရေး အပြောင်းအလဲ အတွက် နိမိတ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး “စည်းကမ်းပြည့်ဝပြီး ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော” ဒီမိုကရေစီစနစ် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် မှန်ကန်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ အုပ်ချုပ်မှုဖြစ်သည်ဟူသော အဆိုက “အနိုင်ရ” ခဲ့သည်။ ဤနည်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီကျသော အခွင့်အရေး ကို အခြေခံသည့် အုပ်ချုပ်မှုကို ဗုဒ္ဓဘာသာအရ ပြုလုပ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုသည် သမိုင်းကြောင်းနှင့် လက်ရှိအချိန် ကျိုးပမ်းချက်များသည် အကူအညီဖြစ်စေခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးတွင် အာဏာရှင်စနစ်ကို ပယ်ချ ဖျက်သိမ်းစေကာ စစ်အစိုးရကို ဖယ်ရှားပြီး အများပြည်သူ ထောက်ခံသော ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သည် ခေတ်သစ် နိုင်ငံတော်၏ အုပ်ချုပ်မှုပုံစံဖြစ်သည်ဆိုခြင်းကို သေချာစေခဲ့သည်။ (နောက်ဆုံးတွင် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကမူ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရင်နိုင်ငံတော် တည်ထောင်ရန် တောင်းဆိုခြင်း မရှိပေ။) ထိုအပြင် ကိုလိုနီခေတ်လွန်ကာလတွင် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသည် ပြည်ပက တင်သွင်းလာခြင်းဖြစ်သည်ဟူသော စိုးရိမ်ပူပန်မှုကိုလည်း ဖယ်ရှားပေးနိုင်ခဲ့သည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဒီမိုကရေစီ ကျင့်စဉ်များနှင့် ဗုဒ္ဓစာပေများကို ဂရုတစိုက် ခွဲခြမ်းလေ့လာကာ တူညီမှုများ ရှာဖွေခဲ့ခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် များစွာ အထောက်အကူ ဖြစ်စေခဲ့သည်။

သို့သော် ဗုဒ္ဓအယူအဆများကို အုပ်ချုပ်မှုပုံစံ ဖော်ယူခြင်းအတွက် အကူးအပြောင်းကာလ အစမှ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော လုပ်ဆောင်ချက်များသည် အပြည့်အဝ ဖွံ့ဖြိုးရန်အတွက် အတားအဆီးများ ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းကိုလည်း ကြုံတွေ့ရသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် ရာစုနှစ်များစွာ ချိတ်ဆက်ရန် ကြိုးပမ်းမှုနှင့် အုပ်ချုပ်မှု အာဏာ သို့မဟုတ် တရားဝင် အစိုးရဖြစ်ခြင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ကံအရ ဖြစ်သည်ဆိုသည့် အယူသည် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း ဝင်နေသည့်အတွက် ထိုအချက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဒီမိုကရေစီ မကျသည့် အချက်ဖြစ်သည်။ တရားဝင် အုပ်ချုပ်သူသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဖြစ်သည်ဆိုခြင်းအပြင် အကျိုးဆက်အားဖြင့် နိုင်ငံဧရိယာအတွင်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သည် တရားဝင် “နိုင်ငံသား” ဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆများသည် “ဗမာဖြစ်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဖြစ်ရမည်” ဟူသော အဆိုပြုလာသည့် အယူအဆကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။^{xi}

ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘိုးတက်ရေးအတွက် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဖြစ်သည်ဟူသော အယူဝါဒမှာ နက်ရှိုင်းစွာ ဝင်ရောက်နေပြီး ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်ရေးသည် ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်ကို ပိုမိုအားပေးခြင်းကိုလည်း ဆွေးနွေးငြင်းခုံလာကြသည်။ ထို့ကြောင့် အကူးအပြောင်းကာလတွင် ဘုန်းတော်ကြီးများ ဦးဆောင်ကာ နိုင်ငံတော်က သာသနာတော် ဘိုးတက် ပြန့်ပွားရေးအတွက် ကာကွယ်မှုများ ဆောင်ရွက်ကာ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အတားအဆီးများကို တွန်းလှန်ပေးရန် တောင်းဆိုမှုများကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗမာလူမျိုးများက ထောက်ခံခဲ့ကြခြင်းမှာ အံ့ဩစရာ မဟုတ်ပေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သော အသိုင်းအဝိုင်း (များသောအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားများ) က နိုင်ငံအတွင်း ဆယ်စုနှစ်များစွာ ဒီမိုကရေစီရေး လှုပ်ရှားမှုများအပေါ် ၎င်းတို့အနေဖြင့် အဆင်မပြေမှုများကို ဖော်ပြခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့အနေဖြင့် အဆိုပါ နိုင်ငံရေး အမြင်ကို စာနာသော်လည်း ထိုလှုပ်ရှားမှုများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗမာတို့ ကြီးစိုးရေး လှုပ်ရှားမှု တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ ၂၀၁၄ - ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဘာသာခြား လူနည်းစုများကို ဦးတည်ကာ ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်သော ဥပဒေများကို ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသားရေးဝါဒီများက အောင်မြင်စွာ လှုံ့ဆော်နိုင်ခဲ့မှုက ထိုအမြင်ကို ထင်ရှားစေခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ကို ဒီမိုကရေစီ လှုပ်ရှားသူ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗမာများ (အထူးသဖြင့် အောင်ဆန်းစုကြည် အပါအဝင် အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်) က မဆန့်ကျင်နိုင်ခဲ့ပေ။ ဒီမိုကရေစီကို ဗုဒ္ဓဘာသာ မူဘောင်များအတွင်း သွတ်သွင်းခြင်းသည် သာသနာ ဘိုးတက်ရေးကို ကြိုတင် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပြီး အနည်းဆုံးအနေဖြင့် လက်ရှိအချိန်အထိ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများကို ကျင့်သုံးရန် ကန့်သတ်မှုများ ရှိနေပြီး အထူးသဖြင့် ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် အခြားသော ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သည့် ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုများ ပြန့်ပွားလာခြင်းကို ကန့်သတ်နေပြီး (တနည်းအားဖြင့်) ထိုဝါဒများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို ကာကွယ်ရာ၌ အတားအဆီးရှိနေသည်။

ဘာသာရေး လွတ်လပ်မှုကို အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်ရေး၏ မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် ကျင့်သုံးခြင်းကို အမေရိကန်နိုင်ငံ အစိုးရကို စတင်တည်ထောင်သူများအပါအဝင် အစိုးရများက ဘာသာရေး ဘိုးတက်မှုအတွက် လိုအပ်ချက်အဖြစ် ချမှတ်ခဲ့ကြသည်မှာလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်သည်။ ဤအမြင်အရ ဘာသာရေးတွင် နိုင်ငံတော်၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုမှာ မကောင်းဘဲ ထိုသို့ ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးရာတွင် အတားအဆီးဖြစ်စေသည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။ သို့သော် ထိုအဆိုကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုံးဝ မကြားရပေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရင်စနစ်ကို ဖျက်သိမ်းပြီး ကိုလိုနီအစိုးရ အုပ်ချုပ်ကာ သာသနာကို ဖယ်ထုတ်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု ထွန်းကားရေးကို အန္တရာယ်ပြုကာ သာသနာ ညှိုးနွမ်းလာပြီး ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းကို လူပုဂ္ဂိုလ်တို့က တာဝန်ယူကာ ဘာသာရေးကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရပြီး (Braun 2013) နိုင်ငံတော် လွတ်လပ်ရေး ရလာသောအခါ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ထောက်ပံ့သည့် တာဝန်များကို ပြန်လည် လုပ်ဆောင်လာရသည်။

နိဂုံး - ဗမာဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဒီမိုကရေစီကိုတီထွင်ဖန်တီးခြင်း

အခြားနေရာများကဲ့သို့ပင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ဒီမိုကရေစီ စည်းမျဉ်းများအတွက် ဗုဒ္ဓထုံးတမ်းများနှင့် အမှုအကျင့်များကို ကိုက်ညီအောင် ပြုလုပ်ကြခြင်းမှာ ဒီမိုကရေစီ ထွန်းကားရေးနှင့် တရားဝင်ဖြစ်ရေးအတွက် နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ်များက အားပေးလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ခေတ်မီသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ လက်ရှိ အဆိုများထဲမှ အဆိုများနှင့် ကိုက်ညီသော

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ခေတ်သစ် အတွေးခေါ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအတိုင်း ကျင့်ကြံပြုမူသည်သာမက ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အခြားသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများထက် ၎င်းတို့ကို ပိုမို ကျင့်ကြံသည်ဟု ဆိုသည်။ သီရိလင်္ကာမှ Buddhadasa P. Kirthisinghe က အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားခဲ့သည်။

ဒီမိုကရေစီပုံစံ အုပ်ချုပ်မှု၏ အခြေခံစည်းမျဉ်းမှာ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာ ဖြစ်ပြီး ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် အားလုံး တန်းတူဖြစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ... ဤတန်ဖိုးများကို ပထမဆုံး သိရှိ သင်ပြခဲ့သူမှာ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်က ယနေ့အချိန်အထိ လူ့သမိုင်းတစ်ယောက်တွင် လူ့ယဉ်ကျေးမှု၏ အံ့ဖွယ်တစ်ပါး ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ (Kirthisinghe 1963)

ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓအယူဖြစ်သော မိမိကိုယ်ကို အားကိုးမှုသည် မြင့်မြတ်သော ဘဝကို ဦးတည်ပြီး “မိမိကိုယ်မိမိ ကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်ရန် ဖန်ဆင်းရှင်၏ ကရုဏာတော်ထက် ခိုင်မာသော လွတ်လပ်မှုကို ပိုမိုအားပေးသည်” (Kirthisinghe 1963, 6)။ ပါမောက္ခ Malalasekera က “အာရှတိုက်တွင် တစ်နိုင်ငံမှ တစ်နိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန့်ပွားမှုမှာ သွေးထွက်သံယိုမှု မရှိခဲ့ဘဲ အခြားဘာသာတို့ ကြုံတွေ့ခဲ့ခြင်းမရှိသည့် ဒီမိုကရေစီ နည်းလမ်း လုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်းသာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်” ဟု ပြောကြားခြင်းကို Kirthisinghe က ကိုးကားခဲ့သည် (Kirthisinghe 1963, 8)။ ထိုအဆိုများသည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတွင် ဒေသခံ ဗုဒ္ဓဘာသာများနှင့် နိုင်ငံခြားမှ ခရစ်ယာန် သာသနာပြုများအကြား ပြင်းထန်သော စကားစစ်ထိုးမှုများဖြစ်ပြီး ထိုစကားများကို အသုံးပြုကာ ဗုဒ္ဓဘာသာက ခရစ်ယာန် ဘာသာထက် ပိုမိုကောင်းမွန်ကြောင်း တင်ပြရန် အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ (Angarika Dharmapala) က အသုံးပြုခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကာကွယ်ကာ ပြန်လည် ရှင်သန်လာစေရန် ပြောဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သာလွန်ကောင်းမွန်မှု၊ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ခေတ်မှီသော ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအဖြစ် အခြားသော သူများက ပြောဆိုရာတွင်လည်း ထိုအချက်များကို အသုံးပြုကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အခြားသော နေရာများတွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။

သီပေါဘုရင်၏ မှူးမတ်တစ်ဦးဖြစ်သူ ဦးဘိုးလှိုင်က အနောက်တိုင်း၏ ကြွယ်ဝချမ်းသာခြင်း အကြောင်းမှာ ဗုဒ္ဓဝိနည်း တော်အတိုင်း ၎င်းတို့က အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် ရေးသားခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ခံ အမတ်များအ ကြား တိုင်ပင်နှီးနှောခြင်းနှင့် ဘုရင်စနစ်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်ပုံစံဖြစ်သော ကုန်သွယ်မှု အတားအဆီးများကို ပယ်ဖျက်ခြင်းကဲ့ သို့သော ကိစ္စရပ်များကို ၎င်းက ဒီမိုကရေစီကျင့်စဉ်များအဖြစ် တင်ပြထားသည်။ “အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သင်္ဂဟတရား လေးပါး အတိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ထိုတရားတို့ကို တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် အခြားတိုင်းနိုင်ငံ များထက် အနောက်တိုင်း သားတို့သည် ပိုမိုကြွယ်ဝကြသည်။ ရှေ့ကာလက မဇ္ဈိမဒေသမှ ဘုရင်များကဲ့သို့ပင် ယခုအခါ အနောက်တိုင်းသားတို့သည် စီးပွား ရေး၊ စစ်ရေးနှင့် စက်မှု တန်ဖိုးအာဏာ ကြီးကြသည်” (Walton 2012, 95)။ သို့ဖြစ်၍ အနောက်၏လွှမ်းမိုးအားကောင်းမှုသည် တစ်ချိန်ကမြန်မာဘုရင်နိုင်ငံများကို ကြီးပွားအောင် လမ်းညွှန်ပြသခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓတရား တော်နှင့်အညီအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို သိလျက်နှင့် ဖြစ်ဖြစ် မသိဘဲနှင့်ဖြစ်ဖြစ် ကျင့်သုံးခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အထက်ပါ အတိုင်း မှတ်ချက်ပြုသည့်အတိုင်း ဦးဘိုးလှိုင်သည် ဗြိတိသျှ ပါလီမန်စနစ် အပေါ် အဓိရောဂ်ဆန် ဆိုသည့်တရားနှင့်အညီကျင့်သုံးသည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၏ သာဓကအဖြစ် အမွှမ်းတင်ရာ၌ အလားတူတင်ပြမှုမျိုးဖြင့်ဆွေးနွေးခဲ့သည်။

အောင်ဆန်းစုကြည်က အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အောက် မြန်မာပြည်ငါးပါးမှောက် စေခဲ့သည့် သမိုင်းဆိုင်ရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေးအကြောင်းအချက်များအပေါ် ပညာရှင်များဂရုတစိုက်လေ့လာဆန်းစစ်မှုများတွင် ကွဲပြားနေသော်လည်း ကဝိပညာကျော်တို့ကဲ့သို့ ကျမ်းတတ်များမဟုတ်သည့် “မြန်မာပြည်သူများ သည် မင်းကျင့်တရားနှင့် မညီသူတို့အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ စီးပွားရေးကိုလျစ်လျူရှုခြင်း၊ ပျက်စီးနေသည်ကိုမပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် ဆုံးရှုံးသွားသည်များကိုပြန်ရန်မ ကြိုးပမ်းခြင်း ဆိုသည့် ဗုဒ္ဓဟောကြားသည့် ဆုတ်ယုတ်ကျဆုံးမှုအကြောင်းတရားလေးရပ်ကို နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် အကြောင်း ရင်းကိုရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြသည်”ဟု ဆိုသည် (ASSK 1991, 169)။

မျက်မှောက်ခေတ်အသုံးအနှုန်းများဖြင့် ဖလှယ်ရလျှင် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရအောက်တွင် ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသော်လည်း စီမံခန့်ခွဲမှုအလွဲများအကဲ ခံခဲ့ရသည့် စီးပွားရေး၊ ကိုယ်ကျင့်တရားမရှိ၊ ဉာဏ်ပညာမရှိသူတို့အုပ်ချုပ်ခံရသည့် နိုင်ငံအခြေအနေကို ကယ်ဆယ်ရန်လုံလောက်သည့် အားထုတ်မှုမရခဲ့ပေ။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှစပြီး မြန်မာနိုင်ငံ ဆုတ်ယုတ်ခဲ့ရသည့် အဓိကအကြောင်းရင်းများကို ရှာဖွေရာတွင် အကောင်းဆုံးနှင့်ခေတ်အမီဆုံးသုတေသနလုပ်နည်းများသုံးပြီး အတော်ဆုံးပညာကျော်များ ပြုလုပ်သည့်လေ့လာမှုများသည် ပိုမိုနိမ့်တိကျမသွားလှ သေးပါ (ASSK 1991, 169)။

မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ အထက်ပါပြောစကားများက ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် ထိုထုံးတမ်းများအတိုင်းလိုက်နာသူများအနေဖြင့် မျက်မှောက်ခေတ်တန်ဖိုးစံများ၊ အယူဝါဒများနှင့်စနစ်များကို လက်ခံထားပြီးသားဖြစ်သည်ဆိုသည့် ယနေ့ခေတ်အဆိုများကို ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအခေါ်နှင့် အလေ့အကျင့်များသည် ခေတ်သစ်သဘောတရားနှင့် ကိုက်ညီရုံသာမက ဗုဒ္ဓတရားတော်များသည် ဒီမိုကရေစီလိုမျိုး ခေတ်ပေါ်စနစ်ကျင့်ထုံး များကို ခေတ်ရှေ့ပြေးကာကြိုသိပြီး၊ ဟောထားပြီးသားဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုအဆိုများသည် အချို့သောအစိုးရစနစ်ပုံသဏ္ဌာန်များကို တရားဝင်မူပေးရန် အတွက်သာ ပေါ်ထွက်လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဗုဒ္ဓဘာသာသည်ခေတ်သစ်အနေအထားနှင့် သင့်လျော်သည်ဟု တင်ပြမည့် ဗုဒ္ဓဘာသာခေတ်သစ်အယူအဆအတွင်းရှိ ဂိုဏ်းမား သည့် ဖြစ်စဉ်၏အစိတ်အပိုင်းအနေဖြင့်လည်း ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပြီးခဲ့သည့်ရာစုနှစ်အတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာလည်းဖြစ်၊ ဒီမိုကရက်တစ်လည်းဖြစ်သည့် အလေ့အကျင့်များ၊ တန်ဖိုးများကို တင်ပြရင်း (ဗုဒ္ဓဘာသာတရားနည်းကျ အုပ်ချုပ်ရေးအပေါ် ရှေးအမြင်များသည် ဆက်လက်ဆီလျော်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု ပြန်လည်ဘောင်ခတ်ကြည့်ရှုသည့်) အဆိုပါဆွေးနွေးတင်ပြချက်များသည် (ဗုဒ္ဓဘာသာတရားနည်းကျ အုပ်ချုပ်ရေးအပေါ် ရှေးအမြင်များသည် ဆက်လက်ဆီလျော်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု ပြန်လည်ဘောင်ခတ်ကြည့်ရှုသည့်) မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေးလမ်းကြောင်းကို ပုံဖော်ခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးငြင်းခုံမှုများ၏ မပါမဖြစ်အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သူများ၏စိတ်တွင် အပေါ့ဆုံးအနေဖြင့် ဤနိုင်ငံ၏ တကယ့်အစိတ်အပိုင်း မဟုတ်အောင်၊ အဆိုးဆုံးအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ရုပ်သိမ်းခံရ အောင်လုပ်ထားသည့် မျက်မှောက်ခေတ် နိုင်ငံတော်အတွင်းသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏သာလွန်ကောင်းမွန်မှုခံစားချက်နှင့် စိတ်အစွဲတို့ကို လည်း ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းပြီးဖြစ်ကောင်းဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုများနှင့် ရွေးကောက်ပွဲများ ဆက်လက် ကျင်းပနေဦးမည်ဖြစ်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာဒီမိုကရက်များအနေဖြင့် အခွင့်အရေးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် ဒီမိုကရက်တစ်အလေ့အထများကို ဆက်လက်နေရာချထား နိုင်မည့်နည်းလမ်းတစ်ခုကို စဉ်းစားရန်လိုလားပါလိမ့်မည်။ ထိုအခွင့်အရေးဆိုသည် များကတော့ လူအားလုံး၏ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် (မည်သည့်ဘာသာကိုမျှ မကိုးကွယ်သူများနှင့်) ကိုးကွယ်ရာဘာသာအားလုံး စည်ပင်ထွန်းကားမှုတို့ကို ဖြည့်ဆည်းပေးမည့် ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာများအတွင်း ခွင့်ပြုခြင်းနှင့် တစ်ဖက်ကလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သည့် အစဉ်အလာများကိုလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ “လောက်” မမြင့်မြတ်ဟုဆိုကာ ဘေးဖယ်ထုတ်ခြင်း၊ သူစိမ်းသဖွယ်ပြုမှုခြင်း၊ ခွဲခြားဖိနှိပ်ခြင်းတို့ကိုမဖြစ်စေရန် ဂရုစိုက်ခြင်းတို့ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ကိုးကားသည့်စာများ

Aung San Suu Kyi. 1991. *Freedom from Fear and other writings*. Michael Aris, ed. England: Penguin Press.

Braun, Eric. 2013. *The Birth of Insight: Meditation, Modern Buddhism, and the Burmese Monk Ledi Sayadaw* Chicago: University of Chicago Press.

Candier, Aurore. 2007. "A Norm of Burmese Kingship?: The Concept of Raza-dhamma through Five Konbaung Period Texts." *Journal of Burma Studies* 11: 5-48.

Collins, Steven. 2001. *Aggañña Sutta, the Discourse on what is Primary: an Annotated Translation from Pāli*. New Delhi: Sahitya Akademi.

Dalai Lama. January 1999. "Buddhism, Asian Values, and Democracy." *Journal of Democracy* 10(1): 3-4.

_____. April 1993. "Buddhism and Democracy." Public Lecture. Washington, D.C.

_____. September 24, 2011. "Reincarnation." Public Statement. Dharamsala. Accessed online at: <http://www.dalailama.com/messages/statement-of-his-holiness-the-fourteenth-dalai-lama-tenzin-gyatso-on-the-issue-of-his-reincarnation>.

Hti La Aung. January, 2007. "Burma and Democracy." *Ottama Journal*. No. 2.

Huxley, Andrew. 2007. "Rajadhamma confronts Leviathan: Burmese political theory in the 1870s." In *Buddhism, Power, and Political Order*. Edited by Ian Harris, 26-51. London: Routledge.

Jordt, Ingrid. 2007. *Burma's Mass Lay Meditation Movement: Buddhism and the Cultural Construction of Power*. Athens: Ohio University Press/

Keown, Damien, Charles Prebish, and Wayne Husted, eds. 1998. *Buddhism and Human Rights*. Richmond: Curzon Press.

Kirthisinghe, Buddhadasa P. 1963. "The Buddha and Democratic Principles." Kandy, Sri Lanka: Buddhist Publication Society.

Leidecher, Kurt. 1963. "Buddhism in a Democratic World." Kandy, Sri Lanka: Buddhist Publication Society.

Mya Han. 1998. *Bogyoke Aung San's Literary Fingerprint*. Yangon: Innwa Sa Pe Daik.

Schober, Juliane. 2005. "Buddhist Visions of Moral Authority and Modernity in Burma." In *Burma at the Turn of the 21st Century*, edited by Monique Skidmore, 113-132. Honolulu: University of Hawaii Press.

Strong, John. 1983. *The Legend of Aśoka*. Princeton: Princeton University Press.

U Nu. 1975. *Saturday's Son*. New Haven: Yale University Press.

Walshe, Maurice, Trans. 1995. *Aggañña Sutta. The Long Discourses of the Buddha, a Translation of the Dīgha Nikāya*. Boston: Wisdom Publications.

Walton, Matthew J. 2012. *Politics in the Moral Universe: Burmese Buddhist Political Thought*. University of Washington: Unpublished PhD dissertation.

ⁱတတိယတစ်ခုသည် တိုက်ရိုက်ကောက်ယူပြန်ဆိုမှုနှင့်အနီးစပ်ဆုံးဖြစ်သည်။ သည်ဘက်နောက်ပိုင်းထုတ်ဝေသည့်စာအုပ်များတွင်ပေးသည့် ရှေ့ကအနက်နှစ်ခုသည် မဟာသမ္မတအပေါ်နားလည်ပုံ၊ ခေတ်သစ်ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင် အရ တင်ပြပုံတို့အားဖြင့် ပို၍များလာသော ဒီမိုကရက်တစ် "လွှဲလှဲလုံး" များကို ထင်ဟပ်ပြပုံရသည်။

ⁱⁱ Matthew Walton ၏မှတ်ချက်အရ ထိုသို့လူသဘာဝအပေါ်အဆိုးမြင်မှုကို မြန်မာ့ သမိုင်းတွင်လည်း ဘုရင်များနှင့်စစ်အုပ်ချုပ်ရေးခေါင်းဆောင်များက ၎င်းတို့ ပိုမို အာဏာစက်ဖြန့်နိုင်အောင် အသုံးပြုကြသည်။ တစ်ဖက်က ဒီမိုကရေစီဘက်တော်သား များအနေဖြင့်မူ လူသားတို့၏ပြီးပြည့်စုံသွားလိုမှုသဘာဝ၊ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ် ထိုးထွင်းသိလိုမှုနှင့် နောက်ဆုံး ထိုသို့သောအခြေအနေများသို့ ပေါက်ရောက်သွား နိုင်စွမ်းရှိသည့်သဘာဝများအကြောင်း ဟောထားသည့် ထေရဝါဒတရားသဘောများ အပေါ် ပိုပြီးအလေးထား ဟောပြောကြသည် (Walton 2012, 80-81)။

ⁱⁱⁱ အသောကခေတ်မှစ၍ တစ်ခုတည်းသောသမိုင်းအထောက်အထားများဖြစ်သည့် အသောကကျောက်စာတိုင်များအရ အသောက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဖြစ်လာခဲ့သည် ဆိုခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရေရေရာရာမဆုံးဖြတ်နိုင်ပါ။ တကယ်တမ်းတွင် အသောကမင်းကြီး နောင်တရပြီး တရားနှင့်အညီမင်းပြုခဲ့ သည်ဆိုသော "ဓမ္မ"ဆိုသည်မှာ ဂေါတမဗုဒ္ဓ၏တရားဓမ္မကို သဘောပေါက်နားလည် သွားခြင်းမျိုးထက် ဟိန္ဒူ- အင်းဒီးယန်းယဉ်ကျေးမှုအရနားလည်သည့် ဓမ္မသဘောကို ဆောင်သည့် အမျိုးအစားကိုလိုက်၍ ဆောင်ရွက်ကျင့်သုံးဖွယ်တာဝန်များ၊ ကျင့်ဝတ်များကို နားလည်သွားခြင်းသာဖြစ်ရန် ပိုနီးစပ်သည်။

^{iv} John Strong ၏ပြဆိုချက်အတိုင်း အသောကာဝန အကျွမ်းပါ အသောကအကြောင်း ဂရုတစိုက်ဖတ်လျှင် အသောကသည် ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ပတ်သက်လျှင် ပိုလွန်အခြင်းပွားစရာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရမည်။ အသောကသည် ရုပ်ရည်အဆင်းအားဖြင့်ကြည့်ချင်စဖွယ်လည်းမဖြစ်၊ အမျက် ဒေါသလည်းထွက်လွယ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အဖြစ်ပြောင်းလာပြီးနောက်မှာပင် စိတ်မထင်လျှင်မထင်သလို ရက်စက်တတ်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

^v ဦးဘိုးလှိုင်က မဟာသမ္မတမင်း ၏လမ်းသည် "မြန်မာနိုင်ငံရေးအစဉ်အလာ အတွေးအခေါ်များ" ထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုသည် (Walton 2012, 85)။

^{vi} ဦးဘိုးလှိုင်၏ နိုင်ငံရေးကျမ်းအပေါ် Andrew Huxley ၏ သုံးသပ်လေ့လာချက်ကို လည်း ရှုပါ။ စာရေးသူက ၎င်း၏ *Buddhism, Power and Political Order* တွင် ဦးဘိုးလှိုင်သည် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အပေါ် အယူအဆအသစ်များကို တော်လှန်ပြောင်းလဲ နေခြင်းမဟုတ်ဘဲ ရှိပြီးသားအရာများပြန်လည်ထွန်းကားအောင် ကြိုးပမ်းခြင်းသာဖြစ် သည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည် (Huxley 2007, 49)။

^{vii} ဒလိုင်းလားမားက တိဘက်ကိုဥပမာအဖြစ်ပေးသည်။ ဒလိုင်းလားမားက လူထု၏ ဆန္ဒအတိုင်းမဟုတ်ပါက သူသည် လူပြန်ဝင်စားပြီး ဒလိုင်းလားမားရဟန်းမင်း၏ အုပ်ချုပ်ရေးကိုပြန်ပွားစေတော့မည်မဟုတ်ကြောင်း၊ သူ့အနေဖြင့် တိဘက်၏အုပ်ချုပ်ရေး အကြီးအကဲအဖြစ်ဆက်မအုပ်ချုပ်တော့ဘဲ အဝေးရောက်တိဘက်အစိုးရ၏ ခေါင်းဆောင်ကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့်စနစ်ကို အသက်သွင်းခဲ့ကြောင်း ဆိုထားသည်။ သူ၏ဝက်ဘ်ဆိုက်ပေါ်တင်ထားသည့် သူလူပြန်ဝင်စားခြင်းအကြောင်း အကဲဆေးတစ်ပုဒ်တွင် ဒလိုင်းလားမားက အောက်ပါအတိုင်းရေးထားသည်။ "ဒလိုင်းလားမားသည် ၁၆၄၂ ခုနှစ်မှစပြီး ၃၆၉ နှစ်တိုင်တိုင် တိဘက်၏နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်ရာ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်အဖြစ်ပါ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ယခုအထိအစဉ်အလာကို ကျွန်ုပ်တို့ယုံတိုင်၏သဘောထားဖြင့် အဆုံးသတ်ခဲ့ပါပြီ။ ကမ္ဘာကြီးပေါ်တွင် ဖြစ်ထွန်းနေသည့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျတင်မြှောက်သည့် အစိုးရပုံစံမျိုး

ကျင့်သုံးနိုင်ပြီဖြစ်သည့်အတွက် ဂုဏ်ယူကျေနပ်ရပါသည်။ အမှန်တွင် ၁၉၆၉ ခုနှစ်လောက်ကတည်းက ဒလိုင်းလားမားသည် နောင်ဘဝတွင် လူပြန်ဝင်စားသင့်မသင့်ကို သက်ဆိုင်သူပြည်သူအပေါင်းက ဆုံးဖြတ်သင့်ကြောင်း ကျွန်ုပ်ရှင်းလင်းအောင်ပြောခဲ့ပါသည် (Dalai Lama 2011)။^{viii} အချို့သော ပညာရှင်များ ဖော်ပြခဲ့ကြသကဲ့သို့ ဤသို့ ပြည်သူတို့၏ နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုများသည် လယ်တီဆရာတော် တည်ထောင်သော လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ တရားစခန်းများ ပေါ်ပေါက်လာမှုနှင့် ပြိုင်တူ ဖြစ်သည်။ အချို့က ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ရေးနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျင့်စဉ်များကို သာမန်လူပုဂ္ဂိုလ်များ ဆောင်ရွက်လာခြင်းတို့ကို ဆက်စပ်ကြသည်။ ရိုးရာအားဖြင့် ဘာသာရေးကျင့်စဉ်များကို ဘုန်းတော်ကြီးများကသာ ပြုလုပ်ကြပြီး လူပုဂ္ဂိုလ်များ ဆောင်ရွက်လာခြင်းနှင့် သာမန်ပြည်သူများတွင် ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံရေးအသိများ နိုးကြားလာခြင်းတို့ကို ဆက်စပ်ကြသည်။ Jordth 20007 နှင့် Braun 2013 တို့တွင် ရှုပါ။

^{ix} ၂၀၁၁ ခုနှစ်က တရားပွဲ တစ်ခုတွင် “ဒီမိုကရေစီသည် ဗုဒ္ဓဝါဒဖြစ်သည်” ဟု တိုက်ရိုက် ဟောကြားခဲ့သော ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ပါးကို Walton က ကိုးကားခဲ့သည်။ “ဒါဟာ တကယ့်ကို ဗုဒ္ဓဝါဒပါ။ ... သင့်မှာ တရားရှိရင် ဒီမိုကရေစီ ရှိမယ်။ ဒီမိုကရေစီဆိုတာ တရားနဲ့အညီ ကျင့်ကြံနေထိုင်တာဖြစ်တယ်။ တရားရှိခြင်းပင် ဖြစ်တယ်” ဟု ဟောကြားခဲ့သည်။ “တရား” ဟူသော ဝေါဟာရတွင် အဓိပ္ပာယ် များစွာ ရှိသော်လည်း မျှမျှတတရှိမှု၊ တရားမှုတို့ကို ရည်ညွှန်းပြီး ၎င်းတို့သည် ဗုဒ္ဓဝါဒ၏ သဘာဝ ဓမ္မဖြစ်သည် (Walton 2012, 218)။

^x စစ်အစိုးရ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာအရ ကောင်းမှုများ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ရိုးသားမှု မရှိကြောင်း Schober က ဆိုသည်။ “စစ်တပ်၏ အစီအစဉ်သည် ဘုန်းကြီးကျောင်းများကို ထိန်းချုပ်ကာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြည်သူလူထုကို အသုံးချနိုင်ရန် ဖြစ်သည်” (Schober 2005, 117)။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် Jordth က သူမ၏ *Burma's Lass May Meditation Movement* စာအုပ်တွင် အရာရှိများ၏ လူဒါန်းမှု ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရှုပ်ထွေးသည်။ ထိုသို့ ပြုလုပ်ခြင်းသည် အများပြည်သူက အုပ်ချုပ်သူများအနေဖြင့် ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကောင်းကျိုးများရရှိကာ ဗုဒ္ဓဘာသာ လူထုကို ကောင်းကျိုးများ ပြည့်ဝစေရေးအတွက် အုပ်ချုပ်သူများ ထိုသို့ ပြုလုပ်စေလိုသော ဆန္ဒကြောင့် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

^{xi} ထိုအယူအဆသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ မဟုတ်သော (တိုင်းရင်းသား) များသည် နိုင်ငံတော် စည်းလုံးရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်သည် ဟူသော စစ်ခေါင်းဆောင်များ၏ မူဝါဒများနှင့် အတွေးအခေါ်များကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘာသာသာသနာ ကာကွယ်ရေး ဥပဒေများ

Matthew J. Walton, Melyn McKay နှင့် ဒေါ်ခင်မာမာကြည်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အသွင်ကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးအငြင်းအခုံ စကားပိုင်း၏ အငြင်းပွားမှု အများဆုံး ကိစ္စရပ် တစ်ခုမှာ “မျိုးစောင့်ဥပဒေ” လေးခု ပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့် ပြဌာန်းခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ချို့နှင့် နိုင်ငံရေး ပါတီတစ်ချို့ ပူးပေါင်း ဖော်ထုတ်ခဲ့သော ဤဥပဒေများသည် ဘာသာမတူသူများ လက်ထပ်ခြင်း၊ ဘာသာကူးပြောင်းခြင်း၊ လူဦးရေထိန်းညှိခြင်း နှင့်တစ် လင် တစ်မယားစနစ်နှင့်အညီ အိမ်ထောင်ပြုခြင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ဤဥပဒေများကို မွတ်စလင် ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားသော (အမျိုးဘာသာ သာသနာစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့) မဘာသာနှင့် ၉၆၉ လှုပ်ရှားမှုတို့က ဦးဆောင်ကာ အမျိုးသမီးများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ မဟုတ်သူများကို ခွဲခြားဆက်ဆံရန် ပြုလုပ်သော ဥပဒေများအဖြစ် နိုင်ငံတကာက တစ်ဖက်တွင် ပုံဖော်သည်။ ဥပဒေများကို အမျိုး သမီးများ အခွင့်အရေး ဆောင်ရွက်သော အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများကို ချိုးဖောက်ခြင်း၊ မြန်မာ နိုင်ငံက လက်မှတ်ထိုးထားသော သဘောတူညီမှုများကို ချိုးဖောက်ခြင်းနှင့် ဘာသာရေး ပဋိကွဲများ ပိုမိုဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းပြချက်များဖြင့် ကန့်ကွက်ကြသည်။ နိုင်ငံတကာ မီဒီယာတွင် ဖော်ပြမှုနှင့် ၎င်းဥပဒေများကို ပြည်တွင်းပြည်ပမှ တုံ့ပြန်မှု များကို ရုတ်တရက် ကြည့်လျှင် အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် လူတန်းစား တစ်ရပ်လုံးက ဆန့်ကျင် သည့် ပုံပေါ်သည်။ ဤဥပဒေများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သတင်းခေါင်းစဉ်များမှာ “Myanmar women object to proposed restrictions on interfaith marriage” (Cherry Thein 2014)၊ “Women’s rights activists resist Myanmar’s proposed ‘Laws on Protection of Race & Religion’” (AWID 2014) နှင့် “Myanmar women’s rights groups oppose Interfaith Marriage Act” (Thin Lei Win 2014)တို့ ဖြစ်ကြသည်။

နောင်ယုက်မှုများ၊ အမနာပ ပြောမှုများနှင့် အသက်အန္တရာယ် ခြိမ်းခြောက်မှုများကြားမှ အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများ ဦးဆောင်သော တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၏ ကန့်ကွက်ချက်များသည် ဤလေ့လာမှုတွင် အဓိကကျသော အပိုင်းမှ ပါဝင်ပြီး ကျွန်ုပ်တို့၏ ဤဆောင်းပါး ရည်ရွယ်ချက်မှာ ၎င်းကို ဝေဖန်ရန် သို့မဟုတ် နှိပ်စားစေရန် မဟုတ်ပေ။ သို့သော် (လွှတ်တော်အမတ် အများအပြား အပါဝင်) အမျိုးသားထု အများစုသာမက အချို့သော အမျိုးသမီးများက ဥပဒေများကို ထောက်ခံခြင်းကိုမူ ကန့်ကွက် သူများက လျစ်လျူရှုကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးအချို့က ဥပဒေများကို ထောက်ခံပြီး အချို့သော အမျိုးသမီးများက ထိုဥပဒေများသည် အမျိုးသမီးများအတွက် မကောင်းဟူသော အဆိုတို့ကို မည်သို့ ရှင်းပြနိုင်သနည်း။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤဥပဒေများ ကို အမျိုးသမီးများ အပါအဝင် လူထု၏ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထောက်ခံမှု၏ နောက်ကွယ်မှ အကြောင်းရင်းများကို အလေးအနက်ထား ကာ လေ့လာပြီး လျစ်လျူရှုထားသော အမျိုးသမီးများ၏ အသံများနှင့် စိုးရိမ်မှုများကို ကျွန်ုပ်တို့က တင်ပြခြင်းဖြင့် ဥပဒေများကို ဆန့်ကျင်သူများက ထိုအချက်များကို အသိအမှတ်ပြုကာ အဆိုပါ အမျိုးသမီးများ၏ အမြင်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ရန် နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်ထားသည်။ အမျိုးသမီးများက ဥပဒေများကို ထောက်ခံခြင်းကို ယုတ္တိကျသော ဆုံးဖြတ်ချက်အဖြစ် နားလည်လာပြီး အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေး ဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့များအနေဖြင့် ထိုအချက်ကို ယုံကြည်ချက်ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားများအဖြစ် လက်ခံ ချဉ်းကပ်သင့်သည်။ ထိုမျှသာမက အဆိုပါ အမျိုးသမီးများနှင့် ထိတွေ့ရန်နှင့် ဥပဒေများကို ဆန့်ကျင်ရန် ပိုမိုထိရောက်သော ဗျူဟာများ ချမှတ်ရာတွင် အထောက်အပံ့ဖြစ်ကာ ယေဘုယျအားဖြင့် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အလမ်းများနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများအတွက် အသိအမြင်များ ပိုမိုရရှိလာနိုင်မည် ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ “မျိုးစောင့်ဥပဒေများ”

ယနေ့ခေတ် ဘာသာသာသနာ ကာကွယ်ရေး ဥပဒေများ အထူးသဖြင့် ဘာသာခြားနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေသည် ယခုမှပေါ်လာ သည့်အသစ် မဟုတ်ပေ။ ယခင် ဥပဒေများမှာ ၁၈၇၂ ခုနှစ် အထူးလက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းဥပဒေ၊ ၁၉၃၉

ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသမီးများ အထူးလက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းနှင့် ဆက်ခံခြင်းဥပဒေမူကြမ်းများနှင့် ၎င်းဥပဒေကို ပြန်လည်မွမ်းမံသည့် ၁၉၅၄ ဥပဒေ တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဤ ရှေးကျသော ဥပဒေများ၏ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေများကို Chie Ikeya (2011) နှင့် Tharaphi Than (2014) တို့ အပါအဝင် ယခင် ပညာရှင်များက ကောင်းစွာ ဖော်ပြခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည်။

လက်ရှိ ဥပဒေများအပေါ် အများပြည်သူ ပြောကြားရေးသားချက်များမှာ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ၉၆၉ လှုပ်ရှားမှုကြောင့် အလျင်အမြန် ထင်ရှားလာသော ဆရာတော် ဦးဂီရသူက ရန်ကုန်တွင် ကျင်းပသော သံဃာ့အစည်းအဝေးတွင် ဘာသာခြားများနှင့် လက်ထပ်ခြင်းကို ကန့်သတ်သည့် ဥပဒေကြမ်းမူတစ်ခုကို တင်သွင်းခဲ့ရာမှ စတင်ခဲ့သည် (Lawi Weng 2013)။ ထိုဥပဒေကြမ်းက ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသမီး တစ်ဦးသည် ဘာသာခြားတစ်ဦးကို လက်ထပ်ရန် ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များထံမှ တရားဝင်ခွင့်ပြုချက် ရယူရန် ပါဝင်သည်။ ၎င်းဥပဒေတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသမီး တစ်ဦးကို လက်ထပ်လိုသော အမျိုးသားတစ်ယောက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ကူးပြောင်းရန် လိုအပ်သည်ဟူသော ပြဋ္ဌာန်းချက် တစ်ခုလည်း ပါဝင်သည် (Mahtani 2013)။ ဇူလိုင်လဆန်းပိုင်းတွင် အမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ် အင်အားစုပါတီ (NDF) က အလားတူ ဥပဒေတစ်ခုကို လွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းသွားရန် အစီအစဉ်ရှိကြောင်း ကြေညာခဲ့ပြီး ပါတီတင်သွင်းသော ဥပဒေမှာ ၉၆၉ ဥပဒေနှင့် အနည်းငယ် ကွဲလွဲကာ ၎င်းတို့၏ ဥပဒေသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသမီးများကို ချမ်းသာကြွယ်ဝသော ဘာသာခြား အမျိုးသားများက “ဆင်းရဲနွမ်းပါးသည့် အခြေအနေများ”ကို “အခွင့်အရေးယူ”ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် ရည်ရွယ်ကြောင်း ပါတီခေါင်းဆောင်က ရှင်းလင်းပြောကြားသည် (Irrawaddy 2013)။

ဆရာတော် ဦးဂီရသူ၏ ဥပဒေအဆိုပြုချက်အပေါ် ကနဦးတုံ့ပြန်မှုများမှာ ရောထွေးနေသော်လည်း ၉၆၉ လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်သော ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များက နိုင်ငံတစ်ဝှန်းတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးလှုပ်ရှားမှုကို အလျင်အမြန် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လလယ်တွင် လက်မှတ် နှစ်သန်းခွဲ ရရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုသည် (Zarnimann and Michaels 2013)။ ထိုအချိန်တွင် အခြားသော (လူဦးရေထိန်းညှိရေး၊ ဘာသာ ကူးပြောင်းရေးနှင့် တစ်လင်တစ်မယား) ဥပဒေသုံးခု တို့ကို “မျိုးစောင့်ဥပဒေများ” အဖြစ် လွှတ်တော်သို့ လက်မှတ်များနှင့်အတူ တင်သွင်းခဲ့သည်။

အစပိုင်းက ဥပဒေကြမ်းများကို လွှတ်တော်တွင် ဘေးဖယ်ထားသော်လည်း ၂၀၁၄ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် ကျင်းပသော ပထမအကြိမ် နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ မာသ အစည်းအဝေးက သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်ကို အရေးယူဆောင်ရွက်စေရန် တွန်းအား ဖြစ်စေခဲ့ပြီး ၎င်းက လွှတ်တော်နာယက သူရရွှေမန်းထံသို့ ဥပဒေကြမ်းများကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပေးပို့ခဲ့သည် (Eleven News 2014)။ လုပ်ငန်းစဉ်အရ ငြင်းခုံကြပြီးနောက် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ ဌာနများကို အဆိုပါ အကြောင်းအရာ လေးခုအတွက် ဥပဒေကြမ်း ရေးဆွဲရန် တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော် သံဃာ့မဟာ နာယကအဖွဲ့ (နိုင်ငံ၏ အမြင့်ဆုံး ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း) မှ သံဃာ့အကြီးအကဲများ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထောက်ခံမှုသည် (Aung Kyaw Min 2014) တွန်းအားပိုမိုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး ပြန်လည်ပြင်ဆင်ထားသော ဥပဒေကြမ်းများကို သမ္မတက လွှတ်တော်သို့ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် တင်သွင်းခဲ့သည်။ လူဦးရေထိန်းညှိရေး ဥပဒေမှာ လွှတ်တော်က ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလတွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ပထမဆုံး ဥပဒေဖြစ်ပြီး ဘာသာခြားနှင့် ထိမ်းမြားခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ဇူလိုင်လနှင့် ကျန် ဥပဒေ နှစ်ခုကို ဩဂုတ်လတွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

ထိုဥပဒေများ လိုအပ်ရခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများကို ပိုမိုကာကွယ်ရန် လိုအပ်ခြင်းကြောင့်ဟု ဆိုကြသည်။ ရခိုင်အမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးမှုပါတီ (RNDP) ၏ လွှတ်တော်အမတ် ဒေါ်ခင်စောဝေက ဥပဒေများသည် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မွတ်စလင် အမျိုးသမီးများ၏ အခြေအနေများကို တိုးတက်စေလိမ့်မည်ဟုဆိုသည်။ “ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ [ရိုဟင်ဂျာများ]တွင်ဇနီးမယားများစွာရှိကြသည်။ အမှန်တကယ် လူ့အခွင့်ရေး ဆုံးရှုံးနေကြတာ အဲဒီ [ရိုဟင်ဂျာ] အမျိုးသမီးတွေဖြစ်တယ်။ ဘာလို့တုန်းဆိုတော့ သူတို့တွေ ကြုံ နေရတဲ့ အခက်အခဲတွေ၊ သူတို့ ခံစားချက်တွေကို သူတို့ရဲ့ လင်ယောက်ျားတွေကို ပြောပြဖို့ သူတို့ ကြောက်ကြတယ်” (Radio Free Asia 2014)။ မူရင်းဥပဒေကြမ်းများကို ရေးသားရန်ကူညီပေးခဲ့သော ဆရာတော် ဦး ဓမ္မဝိယက “ဖိအားပေးပြီး ဘာသာ ပြောင်းလဲ စေတဲ့ကိစ္စတွေ အများကြီး ဖြစ်နေတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း ဥပဒေက အမျိုးသမီးတွေ တစ်ခုခုပြုလုပ်နိုင်စေ အောင် ကူညီဖို့ ဖြစ်

တယ်” ဟု ဆိုသည် (Ferrie 2014)။ ထိုဥပဒေများ လိုအပ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍တည့်တိုး ဆန်သောမှတ်ချက် တစ်ခုအဖြစ် ထေရဝါဒ တရားတော်ကွန်ရက် ဥက္ကဋ္ဌ ဦးအောင်မြိုင် က “ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသမီးတွေဟာမွတ်စလင်ယောက်ျားတွေက သူတို့ ကို ဘာသာပြောင်းခိုင်းဖို့ရည်ရွယ်ပြီး လက်ထပ်တာမျိုး မဖြစ်စေဖို့ သူတို့ကိုယ်သူတို့ ကာကွယ်ရမယ်ဆို တဲ့အသိဉာဏ်မရှိဘူး” ဟု ပြောကြားခဲ့သည် (Democratic Voice of Burma 2013)။

ဥပဒေများကို ထင်ရှားကျော်ကြားပြီး သြဇာတိက္ကမ ရှိသော ဘုန်းတော်ကြီးများက ဦးစီးဦးဆောင်ပြုကာ လွှတ်တော်အ မတ် အများအပြား၏ ထောက်ခံမှု ရရှိခဲ့သော်လည်း နေရာပေါင်းစုံမှ ကန့်ကွက်မှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လူမှုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ ညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့က ဤဥပဒေများသည် (အထူးသဖြင့် မွတ်စလင်များကို) ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြားမှု၊ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ထိပါးမှု၊ မြန်မာနိုင်ငံက လက်မှတ်ထိုးထားသော သဘောတူစာချုပ်များကို ဖောက်ဖျက်မှု နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့အစည်းပုံ အခြေခံဥပဒေက ပေးအပ်ထားသောလွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်မှုများ ရှိကြောင်း ကြေညာချက်များစွာထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဥပဒေများကိုပထမဆုံး အများပြည်သူသိအောင်လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများက ကန့်ကွက် ခြင်းကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် မေလတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အဖွဲ့ဝင် ၁၃၀ ပါ အဖွဲ့တစ်ခုက ဥပဒေများကို ရုတ်ချပြီး ထိုပြဿနာများသည် ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် နိုင်ငံရေး မှိုင်းတိုက်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ကြေညာခဲ့သည် (Shwe Aung and Solomon 2014)။

မဘာသာမူရင်းကြောချက်ကို “တိုင်းပြည်အရေးကိစ္စများ၏ သစ္စာဖောက်များ” ဟု တုံ့ပြန် ကြေညာချက်တစ်စောင် ထုတ် ပြန်ပြီး ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံခြား အဖွဲ့အစည်းများအကျိုးအတွက် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေကြသူများဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့သည် (Nyein Nyien ၂၀၁၄)။ ဘုန်းတော်ကြီးများ ဦးဆောင်သော အဖွဲ့က ၎င်းတို့ကို လူသိရှင်ကြား ရုတ်ချပြီးနောက် အဆိုပါ လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အ စည်း များ၏ အချို့သော အဖွဲ့ဝင်များသည် ဖုန်း၊ စာ နှင့် လူမှုကွန်ရက်များပေါ်မှတစ်ဆင့် အသက်အန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ရရှိခဲ့ကြ သည် (Yen Snaing 2014)။ သို့သော် ၎င်းတို့က ဆက်လက် ဆန့်ကျင်ခဲ့ကာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် ၎င်းဥပဒေ များကို လွှတ် တော်သို့ တင်သောအခါ ဥပဒေ လေးခုလုံးကို ထောင့်ပေါင်းစုံမှ ဆန့်ကျင်ဝေဖန်ထားသော ကြေငြာချက် တစ်စောင် လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်း ၁၈၀ က ထောက်ခံပြီး ထုတ်ပြန်ကာ ၎င်းတို့ကို မြန်မာ့လွှတ်တော်က စဉ်းစားခြင်း မပြုရန် အဆိုပြုခဲ့ကြသည် (Radio Free Asia 2015)။

ဦးစီရသူက အဆိုပါ ဥပဒေများကို ပထမဆုံး အဆိုပြုစဉ်ကတည်းက နိုင်ငံတကာ အစိုးရများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများက ခိုင်ခိုင်မာမာ တစ်သမတ်တည်း ရုတ်ချခဲ့ကြသည်။ Human Right Watch၊ International Coalition for the Responsibility to Protect နှင့် Fortify Rights တို့ကဲ့သို့သော အဖွဲ့များက လွန်ခဲ့သော နှစ်နှစ်အတွင်း အဆိုပြုခဲ့သော ဥပဒေများကို ဆန့်ကျင်သည့် ကြေညာချက်များ ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် Amnesty International နှင့် International Commission of Jurists တို့က အဆိုပြု ဥပဒေများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ရှိမရှိနှင့် နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များကို ချိုးဖောက်ခြင်း ရှိမရှိ တို့ကို ဥပဒေဆိုင်ရာ အသေးစိတ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။^{၁၁} ထို အဖွဲ့အစည်း နှစ်ခုက ဝေဖန်မှုများ ပြုလုပ်နေကြသည့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့များနှင့် အနည်းငယ် ကွဲလွဲပြီး ဘာသာခြားနှင့် ထိမ်းမြားခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် ဘာသာကူးပြောင်းခြင်း ဥပဒေနှစ် ခုကို လုံးဝ ပယ်ဖျက်ကာ တစ်လင်တစ်မယား ဥပဒေနှင့် လူဦးရေ ထိန်းညှိခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ နှစ်ခုကို “များပြားသော ပြင်ဆင် ခြင်းများနှင့် လုံလောက်သော ကာကွယ်ခြင်းများ ထည့်သွင်းရန်” အဆိုပြုသည်။ အစိုးရက လူဦးရေ ထိန်းညှိခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းသောအခါ (လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် Yanghee Lee၊ လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအထူး ကိုယ်စား လှယ် Heiner Bielefeldt နှင့် လူနည်းစုကိစ္စ အထူး ကိုယ်စားလှယ် Rita Izsak တို့ အပါအဝင်) ကုလသမဂ္ဂ ကိုယ်စားလှယ်များ နှင့် (နိုင်ငံတကာ ဘာသာရေး လွတ်လပ်မှု သံတမန်များ ဖြစ်ကြသော အမေရိကန်နှင့် ကနေဒါမှ David Saperstein နှင့် Andrew Bennett တို့ အပါအဝင်) နိုင်ငံတကာ ကိုယ်စားလှယ်များ က ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလအထိ ဝေဖန်ခဲ့ကြသည် (United Nations 2015)။

သံဃာတော်တစ်စုက ဦးဆောင်ကာ တွန်းအားပေးခဲ့သော ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသည့် ဥပဒေများကို အစကတည်းက မွတ်စလင် ဆန့်ကျင်သော နိုင်ငံရေး သမားများ သို့မဟုတ် “ဗုဒ္ဓဘာသာကာကွယ်ရေး” ကို ဆန့်ကျင်သူဟု အထင်ခံရမည်ကို စိုးရိမ်သော နိုင်ငံရေးသမားများက ထောက်ခံခဲ့ကြပြီး ထိုဥပဒေများကို ဆန့်ကျင်သည့် မြန်မာနိုင်ငံမှ လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများကို နိုင်ငံတကာ မီဒီယာက ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ ဖော်ပြမှုသည် အရေးကြီးသည့် အပိုင်းတစ်ခုကို လှစ်ဟုခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ထိုကဲ့သို့ပင် အလားတူ အရေးကြီးသည့် မေးခွန်းတစ်ခုဖြစ်သော “ဤဥပဒေကို အဘယ်ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာလူမျိုးများစွာက ထောက်ခံသနည်း” မေးခွန်းကိုမူ လျစ်လျူရှုထားကြသည်။ သို့မဟုတ် မသိမသာ ငြင်းဆန်သည်။ ထိုနည်းတူစွာ အကယ်၍ ဤဥပဒေများသည် “အမျိုးသမီးများအတွက် မကောင်းလျှင်” အဘယ်ကြောင့် ထိုဥပဒေများကို ထောက်ခံနေသော အမျိုးသမီးများ ရှိနေသနည်း။ ထိုသူတို့မှာ ထိုဥပဒေကို တက်ကြွစွာ မြှင့်တင်နေကြသနည်း။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်းအမျိုးသမီးများ၏ အခြေအနေ အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်

ဤဥပဒေများကို အောက်ခြေက ကျယ်ပြန့်စွာ ထောက်ခံမှုကို ရှင်းပြသည့် နည်းများထဲမှ အသုံးအများဆုံး နည်းတစ်ခုမှာ နိုင်ငံရေး ဘောဂဗေဒ နည်းဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဤဥပဒေကို ပြဌာန်းခြင်းကြောင့် တိုက်ရိုက် အကျိုးရှိမည့်သူများ သို့မဟုတ် ဤဥပဒေများကို မြှင့်တင်ခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဂုဏ်သတင်း မြှင့်တက်လာမည့် သူများ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများကို စဉ်းစားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤရှင်းပြချက်တွင် ပုံစံမျိုးစုံ ရှိသည်။ⁱⁱⁱ ပုံစံတစ်ခုမှာ ဘာသာရေး ပဋိပက္ခ ဖန်တီးခြင်း သို့မဟုတ် မွတ်စလင်များ၏အခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်သည့် ဥပဒေများကြောင့် (စီးပွားရေးနှင့် တိုက်ရိုက် မသက်ဆိုင်လျှင်ပင်) အကျိုးခံစားရနိုင်သည့် အလားအလာ ရှိသော သူများ (စီးပွားရေး သမား သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးသမား) ကို စဉ်းစားခြင်း ဖြစ်သည်။ အခြားနည်းတစ်ခုမှာ အရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် နိုင်ငံရေးအရ အငြင်းပွားမှု၊ အထူးသဖြင့် အရင်းအမြစ် ချမ်းသာသော ဒေသများတွင် ဥပဒေကို အသုံးပြုပြီး မွတ်စလင်များ (သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ မဟုတ်သူများ)ကို အရင်းအမြစ်များ ခံစားစေခြင်းကို ကန့်သတ်သည့် ဥပဒေများကို အသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ တတိယ တစ်နည်းမှာ (ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရွှေသာဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်း ကဲ့သို့သော) သဘာဝရင်းမြစ် ကြွယ်ဝသည့် နေရာများ သို့မဟုတ် အရေးပါသော အခြေခံအဆောက်အအုံရှိသည့် နေရာများတွင် မတည်ငြိမ်မှုများသည်နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် စစ်တပ်က သဘာဝ ရင်းမြစ်များနှင့် ဝင်ငွေများကို တိုက်ရိုက် ထိန်းချုပ်ရန် လိုအပ်သည်ဟူသော အကြောင်းပြချက်ကြောင့်အကြမ်းဖက်မှုများကို နောက်ကွယ်မှ စစ်တပ်က အားပေးမှုကို ကြည့်သည့် နည်းဖြစ်သည်။

ဤအဆိုများသည် ဥပဒေများကို အချို့သော သူများက ထောက်ခံမှုအတွက် လက်ခံနိုင်သော်လည်း အမျိုးသမီးများက ဤဥပဒေကို ထောက်ခံခြင်းအတွက်မှာမူ နိုင်ငံရေး ဘောဂဗေဒ နည်းအတွက် ပြဿနာ ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဤဥပဒေများကို ပြဌာန်းခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများအတွက် မည်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိမည်ဆိုသည်မှာ ရှင်းလင်းခြင်း မရှိချေ။ ထို့ထက် ဗမာ့ဖြစ်တည်မှု လုံခြုံရေး (Giddens 1991)၊ ဂုဏ်ပကာသန သို့ လားရာ (Ortner & Whitehead 1981) နှင့် ထင်မြင် လက်ခံထားသော ထိခိုက်နိုင်မှု (Butler 2014) တို့ဖြင့် ပြန်လည် သုံးသပ်ရန် လိုအပ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သည် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုတို့ကို ပြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းမှ လက်တွေ့ အချက်အလက်များကို မလေ့လာမီ ဤဥပဒေများကို အမျိုးသမီးများ ထောက်ခံရခြင်းကို နားလည်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူမှုလိင်နှင့် ပါဝါကို လေ့လာမှုများ၊ မနုဿဗေဒ စာပေများနှင့် အခြားသော လူမှုလိင် လေ့လာမှုများကို အသုံးပြုခဲ့သည်။

သမိုင်းကြောင်းအရ မြန်မာ့အရေး ကျွမ်းကျင်သူ နိုင်ငံခြားသားများ (နှင့် မြန်မာများ)က မြန်မာအမျိုးသမီးများကို အခြားသော တောင် သို့မဟုတ် အရှေ့အာရှမှ အမျိုးသမီးများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် “အဆင့်အတန်းမြင့်မား” သည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။ (မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီးကာလ ကိုးကားမှုများသော [Daw] Mya Sein ကို ကြည့်ပါ။) ထိုသို့ ကောက်ချက်ချမှုကို များသောအားဖြင့် အမျိုးသမီးများကို အများပြည်သူရှေ့တွင်မြင်ရမှု၊ ကုန်သွယ်မှုတွင် ပါဝင်မှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့အရ စီးပွားရေးနှင့် မိသားစုတွင်း ငွေ

ကြေးစီမံခန့်ခွဲသူများအဖြစ် တည်ရှိမှု၊ လက်ထပ်ခွင့်၊ အိမ်ထောင်ကွဲခွင့်နှင့် အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့်တို့ကြောင့် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ကိုလိုနီခေတ်လွန် ကျားမကဏ္ဍပညာရှင် Chie Ikeya (2006) နှင့် Tharaphi (2014) တို့က မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ “အခြေအနေ မြင့်မားမှု” ကို ပညာရှင် အသိုင်းအဝိုင်းတွင် အတွေ့ရများသော်လည်း ထိုအမြင်ကို ယနေ့ခေတ်တွင် ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်ကြောင်း ဆိုသည်။ သာဓကအားဖြင့် အမျိုးသမီးများကို လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတို့တွင် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူ ဆက်ဆံသော်လည်းပဲ ဂုဏ်ပိုင်းတွင်မူ အမျိုးသမီးများကို အမျိုးသားများနှင့် ခွဲခြားထားသည်။ အနည်းငယ် ကွဲပြားသော အဆိုကို ဒေါ်ခင်မာမာကြည်က မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် ရှေးယခင် ကာလများက (အနောက်နိုင်ငံများနှင့် ယှဉ်လျှင်ပင် အချို့နေရာများတွင်) မြင့်မားသော နေရာတွင် နေခဲ့ကြရသော်လည်း ကာလကြာရှည်စွာ ကိုလိုနီ လွှမ်းမိုးမှု၊ အမျိုးသားရေး ဝါဒ လွှမ်းမိုးမှုနှင့် အထူးသဖြင့် စစ်တပ်လွှမ်းမိုးမှုတို့ကြောင့် ထိုအခြေအနေမှာ တစ်ဖြည်းဖြည်းချင်း လျော့ပါးလာသည်ဟု ဆိုသည် (Khin Mar Mar Kyi 2013, 2014)။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ထင်ရှားလူသိများသော သို့မဟုတ် အခွင့်ထူးခံစားနေရသော အမျိုးသမီးများ အပါအဝင် အများစုက လက်ရှိ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အမျိုးသမီးများ၏ မြင့်မားသော အခြေအနေရရှိနေဆဲဖြစ်ကြောင်း ဆိုသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ မြင့်မားသော အခြေအနေနှင့် မြန်မာ့အခွင့်ထူးခံလူတန်းစား ၏ ထောက်ခံမှုကိုယ်တိုင်ကပင်လျှင် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုကဲ့သို့သော ကျားမကဏ္ဍဆက်နွယ်မှုကို ကုန်သွယ်မှု နှင့် ဥပဒေတို့တွင် အနောက်တိုင်း အယူအဆက များစွာ လွှမ်းမိုးထားကြောင်း ထင်ရှားသည်။

ဥပဒေကြောင်းအရ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူ အခွင့်အရေးများ ရရှိခဲ့ ရရှိနေသည်။ ဥပဒေတစ်ခုတည်းကို ကြည့်ခြင်းသည် ယဉ်ကျေးမှုအရ ထို လွတ်လပ်မှုများကို ကန့်သတ်သော အမျိုးသမီးများအပေါ် ထားရှိသည့် ရိုးရာအမြင်များကို လျစ်လျူရှုခြင်း မဟုတ်လျှင်ပင် အမြင်လွှမ်းခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာ့အယူအဆအရ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် နိမ့်ကျပြီး ပိုက်ဆံနှင့် အခြားအရာဝတ္ထုများကို ကိုင်ခြင်းမှာ ၎င်းအရာဝတ္ထုများကို ညစ်ထေးစေသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည် (Ikeya 2006)။ ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများကို အမျိုးသားများထက် မြင့်မြတ်သောနေရာ (အထက် သို့မဟုတ် ညာဘက်) တွင် နေရာမယူရ ဆိုသည့် စည်းကမ်းများကိုအမျိုးသမီးများလိုက်နာရန်လိုအပ်သည် (Jordt 2007)။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်၏ ခန္ဓာကိုယ် အောက်ပိုင်းတွင် ဝတ်ဆင်သော အဝတ်ကို အမျိုးသားများ၏ ခေါင်းအထက် တန်းများတွင် လှန်းခြင်း၊ အမျိုးသား၏ ခေါင်းထက် မြင့်သော နေရာတွင် အိပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အမျိုးသား၏ ညာဘက်တွင် အိပ်ခြင်းသည် အမျိုးသားကို ဘုန်းနိမ့်စေသည် (Khin Mar Mar Kyi 2013)။ ပညာရှင်များက ဘုန်းကို နေ့စဉ်ဘဝ၏ အယူအဆတစ်ခုဟု ဆိုသော်ငြားလည်း အပြုအမူများတွင် တည်ရှိနေသည် (Khin Mar Mar Kyi 2015)။ သီလရှင်များသည်ပင် ဘုန်းတော်ကြီးများထက် နိမ့်ကျပြီး သီလရှင်များအတွက် လောကီနှင့် လောကုတ္တရာ နယ်ပယ်တွင် ကန့်သတ်မှုများရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အချို့အရာများကို ကိုင်တွယ်ခြင်း မပြုရပေ။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် သံဃာတော်များအတွက် အစားအစာပြင် ဆင်ပေးခြင်း၊ ငွေကြေးကို သံဃာတော်များ ကိုယ်စား ကိုင်တွယ်ပေးခြင်း ဖြင့် သံဃာတော်များဝိနည်းမကျိုးရအောင် ကာကွယ်ပေးသည် (Monastic community) (Kawanami 2013; Jordt 2007)။

လက်ရှိ မျိုးစောင့်ဥပဒေများတွင် ထို လူမှုလိင်ဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍများကို ဥပဒေအရ ပြန်လည် သတ်မှတ်ခြင်းသည် လူများအကြား ဆက်ဆံရေးကို အခြေခံမှ ပြောင်းလဲခြင်းဟု ယူဆနိုင်သော်လည်း မကြာမီကာလက ပွင့်လင်းလာမှုနှင့် ဒီမိုကရေစီက အမျိုးသမီးများကို ထိခိုက်ခဲ့ပြီး အပြန်အလှန်အားဖြင့် အမျိုးသမီးများကို ဖိနှိပ်သော တုံ့ပြန်မှုများကို အမျိုးသားများက လုပ်လာသည်ဟု ထိုအချက်က အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအကြား ဆက်ဆံရေးဟု အလွယ်တကူ ကောက်ချက်မချနိုင်ပေ။ အမျိုးသမီးများ၏ ထောက်ခံမှုသည် ဤအဆိုကို မှန်ကန်မှု မရှိပဲ ပေါက်စေသည်။ ထို့ထက်ပို၍ လူထုနှင့် အစိုးရကြားဆက်ဆံရေးနှင့် လူထုနှင့် ဘာသာရေးအကြား ဆက်ဆံရေးဟူသော လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ မတူညီသော အသိုင်းအဝိုင်းအကြား ဆက်ဆံရေးကို ကြည့်ရှု ခြင်းသည် အထောက်အကူ ဖြစ်စေသည်။ ဥပမာ - ဒီမိုကရေစီသို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖြေးနှေးစွာ ရွေ့လျားမှုသည် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် နိုင်ငံအတွင်းရှိ အနည်းငယ်သော ဒီမိုကရေစီရေး တက်ကြွ လှုပ်ရှားသူများကို မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် မြန်မာပြည်သူများ အတွက် ဆောင်ရွက်ရန် ဆန္ဒနည်းနိုင်သည့် ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံရေး အသိအမှတ်ပြုမှုများအတွက် ဖိအားပေးလာနိုင်သည်။ နိုင်ငံတကာနှင့် တိုးတက်သူများက ဤအချက်ကို အားလုံး ပါဝင်စေရေးအတွက် ဒီမိုကရေစီတောင်းဆိုမှုဟု ဘာသာပြန်မှု နည်းသော်လည်း အခြား မရှောင်လွှဲနိုင်သော ဒီမိုကရေစီကိစ္စမှာ နိုင်ငံရေး အသိုင်းအဝိုင်း၏ အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် မည်သူက တောင်းဆိုပိုင်ခွင့် ရှိသည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ တိုက်ရိုက် ဆိုရလျှင် ဒီမိုကရေစီသည် မိမိကိုယ်တိုင် အုပ်ချုပ်လိုမှု၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမျိုးရေး လွှမ်းမိုးမှုကို ထိန်းသိမ်းလိုမှုနှင့် နိုင်ငံရေး နယ်ပယ်ကို ထိန်းသိမ်းရန် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီအတွက် တွန်းအားသည် အများစုဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗမာများနှင့် လူနည်းစုဖြစ်သော တိုင်းရင်းသားများနှင့် အခြား ဘာသာဝင်များအကြား ပါဝင်ချိန်ခွင်ကို မဖြေရှင်းရုံသာမက ၎င်းတို့အားသည် ဘယ်သူသည် မြန်မာဖြစ်သည်၊ ဘယ်သူသည် မြန်မာ ဖြစ်သင့်သည်နှင့် မြန်မာဟူသော အမည်ခံယူသူများသည် မည်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများနှင့် ဂုဏ်များ ရသင့်သည်ဆိုသည့် အငြင်းပွားမှုကို ဖြစ်စေသည်။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ ဝင်ရောက်နိုင်မှုနှင့် ကုန်စည်စီးဆင်းမှုအတွက် ဆန္ဒသည် အချို့သော အဖွဲ့အစည်း၏ ဆန္ဒနှင့် အတူတူ ဖြစ်တည်သည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် လုံခြုံရေးနှင့် တည်ငြိမ်မှုမရှိခြင်းကို မကြာမီ နှစ်များက သတင်းဖော်ပြမှုများက မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အနီးနားမှ ဗုဒ္ဓဘာသာ အများစု မဟုတ်သော နိုင်ငံများနှင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် မွတ်စလင်လူဦးရေ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးတက်လာခြင်းတို့က အခြေအနေကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးစေရန် တွန်းအားဖြစ်စေသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာများသည် မွတ်စလင် လွှမ်းမိုးသော (သို့မဟုတ် မွတ်စလင်ဘက်ကို ကိုယ်ချင်းစာသော) နိုင်ငံတကာ မီဒီယာများ၊ ရေနံကြွယ်ဝသော အရှေ့အလယ်ပိုင်း၊ အလယ်နှင့် တောင်အာရှ မွတ်စလင် နိုင်ငံများမှ အရင်းအနှီးများစွာ စီးဝင်မှုနှင့် ရိုဟင်ဂျာတို့၏ အခြေအနေကို နိုင်ငံတကာက ကိုယ်ချင်းစာမှုများ အားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ နယ်မြေ၊ အရင်းအမြစ်များ၊ ဘာသာရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာ နိုင်ငံသားအဖြစ် “ဥပဒေအရ” ဖြစ်ခွင့်ရှိသော ရိုဟင်ဂျာများ က လုယူမည်ဟူသော စိုးရိမ်မှုများ ရှိသည် (Schissler, Walton and Phyu Phyu Thi 2015)။

ဘာသာ သာသနာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ဥပဒေများကို အမျိုးသမီးများ ထောက်ခံခြင်းကို ရှင်းလင်းခြင်း

ဤရှုထောင့်မှ စစ်ဆေးသောအခါ ဤဥပဒေများသည် အာဏာနှင့် ထိန်းချုပ်မှုအတွက် ဆန္ဒကို ဖော်ပြခြင်း သို့မဟုတ် ခြယ်လှယ်ခြင်းသက်သက်သာ မဟုတ်ဘဲ ဖြစ်တည်နေသော မလုံခြုံမှု - မသေချာမှုကို ကြောက်လန့်ခြင်းမှ မည်သူမည်ဝါဖြစ်သည်ကို ချိန်းခြောက်လာမှု- (Mitzen 2006) နှင့် သေခြာရေရာမှု မရှိ လုံခြုံမှု မရှိသည့် ဖြစ်တည်နေမှု၊ မိမိ၏ ကောင်းခြင်းဆိုးခြင်းမှာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းက လက်ခံထားသည့် အခြားသူများအပေါ် မူတည်နေပြီး ထိုလူများနှင့် ဆက်နွယ်မှု ပျက်ယွင်းနိုင်သည့် အန္တရာယ်၊ မိမိတို့သည် အခြားသူများအတွက် သိသာနေပြီး ထိုသိသာနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော အကြမ်းဖက်မှု (Butler 2004) ၊ ဥပဒေ ဖြစ်တည်မှုအတွက် မလုံခြုံမှု၊ အနာဂတ်အတွက် မသေချာ မရေရာမှုတို့ကြောင့် စိုးရိမ်မှုကို ဖော်ထုတ်ပြသခြင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရ “အခြားသူကို” အန္တရာယ် ဖော်ဆောင်ပြီး ခြိမ်းခြောက်ခြင်းဖြင့် အပြန်အလှန်အားဖြင့် ကိုယ်ကျင့်တရားကို ရှင်းလင်းရန် မျှော်လင့်ခြင်းတို့မှာ အထူးအဆန်း မဟုတ်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်မှာမူ မွတ်စလင် “အပြင်လူများ” ကို လွန်ခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း မှတ်တမ်းတင်ထားမှုများ များစွာ ရှိသည်။ (Walton and Hayward 2014; Kyaw San Wai 2014; Schissler, Walton and Phyu Phyu Thi 2015; Nyi Nyi Kyaw 2015) (မျိုးစောင့် ဥပဒေများ ပါဝင်ပြီး ၎င်း ဥပဒေသများသာ မဟုတ်သော) လူမှုရေး တုံ့ပြန်မှုများကို ဒေသဆိုင်ရာ “ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ကြောက်လန့်မှု” နှင့် “ရိုးရာ မကောင်းသူများ” ဟူသော သာဓကများအဖြစ် စစ်ဆေးနိုင်ပြီး ၎င်းတို့တွင် ပါဝင်မှုများသည် ကြောက်လန့်မှုနှင့် မသေချာမှုကို ဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်းများကို သိရှိစေနိုင်သည်။

ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ကြောက်လန့်မှုသည် လူမှုအဆင့်အတန်းအတွက် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်ဟူသော ထိတ်လန့်မှု၊ စိုးရွံ့မှုနှင့် ဒေါသတို့ကို ပုံကြီးချဲ့မှုများ ဖြစ်သည် (Cohen 2002)။ ကိုယ်တိုင် တွေ့ ကြုံခံစားမှုထက် မီဒီယာများက သတိပေးခြင်းတို့ကြောင့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ထိတ်လန့်မှုကို လူထုက တုန့်ပြန်ပြီး ၎င်းကို ကာကွယ်ရန် ဥပဒေများနှင့် ပြည်သူ့ မူဝါဒများကို ချမှတ်လာ ကြသည် (Krinsky 2013)။ ဥပဒေ လေးခုကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ၎င်း ဥပဒေများသည် လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဖြစ်စဉ်များမှတစ်ဆင့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ထိတ်လန့်မှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ပြီး နိုင်ငံရေးအရ ဖန်တီးခြင်း မဟုတ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ Erich Goode နှင့် Nachman Ben-Yehuda (1994: 37-43) တို့၏ အဆိုအရ ကိုယ်ကျင့် တရားဆိုင်ရာ ထိတ်လန့်မှုကို တိုင်းတာ ရာတွင် လူတစ်စု၏ အပြုအမူသည် လူထုအပေါ် ကြီးမားသော ခြိမ်းခြောက်မှုကို ဖြစ်စေကြောင်း ယုံကြည်လောက်ခြင်းမှ မြင့်တက် လာသော စိုးရိမ်မှုအဆင့်၊ ထိုဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော လူထုအပေါ် အန္တရာယ်ဖြစ်ပေါ်စေသူတို့၏ ရန်လိုမှု၊ အလွယ်တကူ ဖော်ထုတ်နိုင် သော လူစု၊ လူထုအပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှု ရှိနေသည်ကို အများစု သဘောတူညီမှု၊ တကယ်ရှိသော တိုင်းတာနိုင်သည့် သို့မဟုတ် ဖော်ပြနိုင်သည့် အန္တရာယ် နှင့် စာလျှင် အန္တရာယ်အမျိုးမညီသော အန္တရာယ်ကို အာရုံခံစားရမှုနှင့် အပြောင်းအလဲ ဖြစ်ပေါ်မှုတို့ဖြင့် တိုင်းတာသည်။

၂၀၁၀ အလွန် မြန်မာနိုင်ငံကို ဖြစ်တည်မှု ပျက်ယွင်းသည့် အခြေအနေကို အလွန်အမင်း ကြုံတွေ့နေရသည်ဟု ရှုမြင်နိုင်သော်လည်း မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် ပုံမှန် စိုးရိမ်ထိတ်လန့်မှုနှင့် ပြောင်းလဲမှု ကာလများကို လွန်ခဲ့သော ရာစုနှစ် နှစ်ခုအတွင်း ခံစားရသည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။ သာဓက အားဖြင့် မလွဲမရှောင်သာသော သံဃာရတနာ ဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းမှုနှင့် ပျောက်ကွယ်မှု၊ သာသနာကို နိုင်ငံရေးအရ ကာကွယ်ရန် လိုအပ်လာမှုတို့ သည် မျက်မှောက်နိုင်ငံရေးတွင် မသာသနာ အခန်းကဏ္ဍ တည်ရှိနေမှုမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ မြှင့်တင်ရေး လှုပ်ရှားမှုနှင့် ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေးကာလတို့ ဖြစ်သော ၂၀ ရာစုတွင် ပေါ်ပေါက်လာသော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ထိတ်လန့်မှု၏ အဓိက အကြောင်းရင်း ဖြစ်သည် (Turner 2014)။ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ကုန်းဘောင်မင်းဆက် ကျဆုံးပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို ဗြိတိသျှတို့က အိန္ဒိယနှင့် တွဲဖက် ထားခြင်းကြောင့် လူဦးရေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု လွှမ်းမိုးခံရမည်ကို စိုးရိမ်ခဲ့ကြသည်။ အိန္ဒိယဘက်မှ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှင့် ဗြိတိသျှ အစိုးရက အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း၊ လုံခြုံရေး၊ ရဲလုပ်ငန်းနှင့် ခေတ်သစ် လုပ်ငန်းများတွင် အိန္ဒိယ နိုင်ငံသားများကို ပိုမို အားထားလာမှုတို့က ထိုစိုးရိမ်မှုကို ပိုမို ခိုင်မာစေခဲ့သည်။ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ၂၀ ရာစု အစောပိုင်း စိုးရိမ်မှုများမှာ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ မဟုတ်သော ကိုလိုနီ အစိုးရက ဗုဒ္ဓဘာသာ အဖွဲ့အစည်းများကို လျစ်လျူရှုခြင်း သို့မဟုတ် ဖိနှိပ်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံကို ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်နှင့် ကမ္ဘာ့ လုပ်ရှားမှုများသို့ ဖွင့်လိုက်ခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီအသွင် ကူးပြောင်းခြင်းအတွက် ဆန္ဒများ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းတို့ကြောင့် အလားတူကိစ္စမျိုး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြေရှင်းမရသော မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း လက်ခံသည့် ကိစ္စ အထူးသဖြင့် အခြားသူများနှင့် ဆက်ဆံရာတွင် အသုံးပြုသည့် မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်းကိစ္စ မဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမှာ လက်ရှိအခြေအနေတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ အခြေအနေ နှစ်ခုလုံးတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း ပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန်မှာ ဗုဒ္ဓ ဘာသာ၏ အတွင်းတွင် ဖြစ်သည်။ ဘာသာရေး သင်ကြားမှုတွင်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကာကွယ်ခြင်းကြောင့် ရရှိမည့် အကျိုးများကို သင်ကြားခြင်းကလည်း တွန်းအားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ရာစုသစ်အပြောင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုကို ယော ကျားလေးများကို ဗုဒ္ဓဘာသာ သင်ကြားရေးမှ ပေးသော အကျိုးကျေးဇူးကလည်း သက်ရောက်သည် (Turner 2014; Khammai Dhammasami 2004)။^{iv} ကိုလိုနီ အစိုးရက ဘာသာရေး ကြားနေမှုအဖြစ် မူဝါဒချမှတ်ပြီး ခရစ်ယာန် သာသနာပြု ကျောင်းများ ပျံ့ နှံ့ ခြင်းကလည်း တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်မှု တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုကို ပြန်လည်အားကောင်းလာစေရန် အဖွဲ့အစည်း များစွာကို တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ မော်လမြိုင်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ သင်တန်းကျောင်း တစ်ခု၊ မန္တလေးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာပြုအဖွဲ့ ပုသိမ် အသောက အဖွဲ့၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုပ အသင်းခွဲများ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင်ဘာသာရေးကျောင်းများ ဖွင့်လှစ် ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့မှာ ၁၉ ရာစု နှောင်းပိုင်းနှင့် ၂၀ ရာစု အစောပိုင်းတွင် လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ကျော်ကြားသော လူပုဂ္ဂိုလ် များအတွက် တရားစခန်းများအပြင် ဖွင့်လှစ်သော အဖွဲ့အစည်းများ ကျောင်းများ ဖြစ်သည် (Braun 2013)။ ယနေ့ခေတ်တွင်မာသ အပါအဝင် အဖွဲ့အစည်းများက သင်ကြားသော ဓမ္မစကားလုံးများ တိုးပွားလာမှုမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ခိုင်မာစေရန် ဗုဒ္ဓစာပေသင်ကြားရေးကို ပြန်လည်အာရုံစိုက်လာခြင်း ဖြစ်သည် (Walton 2014)။

ဤကာလ အပိုင်းအခြားနှစ်ခုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ပြင်ပအကြောင်းအရာ နှင့် ဘာသာရေး အင်အားစုတို့က ခြိမ်းခြောက်ခြင်းဟူသော တူညီမှုတို့ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့တွင် ဘာသာရေးသင်ကြားမှုကို အဓိက ထားဆောင်ရွက်သည်ကိုလည်းတွေ့ရသည်။ ကိုလိုနီခေတ်တွင် မိန်းကလေးများသည် ယောကျ်ားလေးများကဲ့သို့ ကျောင်းနေရန် တန်းတူအခွင့်အရေး မရသောကြောင့် ယောကျ်ားလေးများကို အဓိကထားကြသည်။^v ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ထိတ်လန့်မှုအတွက် အဓိက ထားရာတွင် အရေးပါသော ကွဲပြားချက်မှာ အမျိုးသမီးများ၏ အပြုအမူကို ကန့်သတ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ကိုလိုနီခေတ်တွင် အမျိုးသမီးများ လူမျိုးခြား၊ ဘာသာခြားနှင့် လက်ထပ်ခြင်းမှာ စိုးရိမ်ဖွယ်ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ယနေ့ခေတ်တွင် အန္တရာယ်နှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုကို လျော့ချရာတွင် အမျိုးသမီးများ၏ မျိုးပွားမှုကို ထိန်းချုပ်ရန်နှင့် (ထိုအလေ့အထများကို ထိန်းချုပ်ရန်) ဖြစ်သည်။

ထိုပြောင်းလဲမှုများက ပြောင်းလဲနေသော စိုးရိမ်မှု သဘောသဘာဝများကို မည်သို့ ညွှန်းဆိုပြနေသနည်း။ ထိုမေးခွန်းကို ချဉ်းကပ်ရန်မှာ ကိုယ်ကျင့်တရား စိုးရိမ်ထိတ်လန့်မှုဖြစ်စေသော “လူထုထဲမှ မကောင်းဆိုးဝါးများ” ကို လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။ လူထုထဲမှ မကောင်းဆိုးဝါးများဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် Stanley Cohen ၏ ထင်ရှားခဲ့သော ဝေါဟာရတစ်ခု ဖြစ်ပြီး

၎င်းသည် ကျွန်တော်တို့ကို တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီမှ မြင်တွေ့လိုသော ကိုယ်ကျင့်တရားကို ဖော်ပြနိုင်ပြီး ကာလ ဒေသ တစ်ခုတွင် မည်သည့်အချက်က လူကောင်းတစ်ယောက် ဖြစ်သည် မဖြစ်သည်ကို နှိုင်းယှဉ်သည့် အရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အစောပိုင်း အမျိုးသားရေးဝါဒ ကာလက လူထုထဲမှ မကောင်းဆိုးဝါးမှာ အိန္ဒိယ သို့မဟုတ် တောင်အာရှမှ ပြောင်းရွှေ့လာသည့် မည်သည့် ဘာသာဝင်မဆို (သို့မဟုတ် ကိုလိုနီ၏ ကုပ်သွေးစုတ်သူ ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သော ဥရောပ လူမျိုး အစိုးရ အရာရှိ) ဖြစ်ပြီး မျက်မှောက်ခေတ်ကာလ လူထုထဲမှ မကောင်းဆိုးဝါးမှာ မွတ်စလင် အမျိုးသားသာမက ချမ်းသာသော ကာမအားကြီးသူ အမျိုးသားများပါ ပါဝင်သည်။ ထို လူထုထဲမှ မကောင်းဆိုးဝါးသည် အမျိုးသမီးများအတွက် အန္တရာယ် အဖြစ်သာမက ရိုးရှင်းသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီးနှင့် နှိုင်းယှဉ် ဖော်ပြသည်။ ထိုသို့သော မွတ်စလင် အမျိုးသား၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို တည်ဆောက်လိုက်သော အခါ ယုတ်လျော့နေသော ဗုဒ္ဓဘာသာ အများစု၏ ထိတ်လန့်မှုအတွက် ပြဿနာ တစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်။

လူဦးရေ ပုံစံအရ စိုးရိမ်မှုသည်လည်း လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရက်တစ်ပုံစံ ဖြစ်လာသောအခါ လူဦးရေနှင့် စီးပွားရေး အင်အားသည် နိုင်ငံရေး ဩဇာ လွှမ်းမိုးမှု ရှိလာသောအခါ စိုးရိမ်မှုကို ပိုမို ကြီးထွားစေသည်။ ထိုအထောက်အထားမှနေ၍ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ထိတ်လန့်မှုသည် အပိုင်းတစ်ပိုင်းအားဖြင့် ထိုပြောင်းလဲမှု သို့မဟုတ် စီးပွားရေးသာမက ဂုဏ်ကိုပါ ထိခိုက်စေနိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားများ၏ကုန်သွယ်ရေးအဆက်အသွယ်များကို ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အလမ်းများကြောင့် ဖြစ်ကြောင်း ကောက်ချက်ချနိုင်သည်။ ယခင်က ထိုစိုးရိမ်မှုကို ဖြေရှင်းရန်မှာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများဘက် လှည့်လိုက်ခြင်းဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်သော်လည်း ယခုအခါ နည်းလမ်းအသစ်များ ရှိနေသည်။ ထိုနည်းလမ်းများမှာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မဟုတ်သော်လည်း ပြိုင်ဆိုင်မှုမှာ ပြင်းထန်သည်။ သို့သော် နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ရှင်းလင်းပြီး ထိုနည်းလမ်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလေးများအဖြစ် ပျိုးထောင်ပေးခြင်းနှင့် ယုံကြည်မှု ခိုင်မာသော ဗုဒ္ဓဘာသာ မိသားစုများ တည်ထောင်ရေး ဖြစ်သည်။

Ortner နှင့် Whitehead (1981) တို့က လူထုအတွင်း ရရှိနေကြသည့် အခြေခံအခွင့်ထူးများကို လေ့လာခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မြင်နိုင်ပြီး ၎င်းတို့ ရင်ဆိုင်နေကြရသည့် အခက်အခဲများကိုလည် တွေ့မြင်နိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းတို့ ကအခွင့်ထူး ရရှိခြင်း နည်းလမ်းနှစ်ခုအဖြစ် အကြောင်းတရားနှင့် အောင်မြင်မှု နှစ်ခုကြောင့်ဟု ဆိုသည်။ အမျိုးသမီးများသည်အမျိုး သားများနှင့် မွေးရာပါ အခြေအနေ မတူညီခြင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကြောင်း လေ့လာရာတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခြင်း မရှိပေ။ တနည်းအားဖြင့် ကလေးများအတွက် အဓိကထား ဆောင်ရွက်သည့် ဘာသာရေး သင်တန်းများတွင်ပင် မပါဝင်ပေ။ အမျိုးသမီးများ ၏ အခွင့်ထူး ဂုဏ်ပုဒ်မှာ မျိုးဆက်ပွားနိုင်မှုအပေါ်တွင် အခြေခံသည်။ ထိုသို့သော အခွင့်ထူး ဂုဏ်ကို အခြားသူများက အောင်မြင်မှု အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြပြီး အကျိုးဆက်အားဖြင့် လူတစ်ယောက်သည် ထိုအရာကို ထိန်းသိမ်းထားရန် ကြိုးစားကြရသည်။ အမှန် တကယ်တွင် "အခွင့်ထူး ဂုဏ်ကို လူတစ်ဦးနှင့် အခြားလူတစ်ဦး ထို့အပြင် တတိယ အုပ်စုနှင့် ဆက်ဆံရာမှ ရရှိလာသော ရလဒ် တစ်ခုဖြစ်သည်" (Goode 1978: 18)။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခြေအနေ မြင့်မားမှုကို ဖော်ပြရာတွင် ပညာရေးနှင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုတို့ကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များအောက်တွင် ၎င်းတို့ကို ဖုံးကွယ်ထားကြသည်။ သို့သော် ထိုလမ်းကြောင်းများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာအမျိုးသမီး အများစုအတွက် လက်လှမ်းမမှီဘဲ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများတွင်လည်း အမျိုးသမီးများအတွက် အခွင့်ထူးဂုဏ်နှင့် လုံခြုံမှု ရရှိရန် လက်လှမ်းမမှီပေ (Kawanami 2013, Ei Cherry Aung 2015)။^{vi}

အမျိုးသမီးများသည် လက်ထပ်ကာ အိမ်ထောင်ထိန်းသိမ်းသည့် တာဝန်ကိုသာ မိမိတို့ကိုယ် မိမိတို့ ကန့်သတ်ကြရကာ စိုးရိမ်မှု၊ ထိတ်လန့်မှုနှင့် မပျော်ရွှင်မှုတို့ကို ရရှိစေသည်။ အမျိုးသမီးများကို ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းပြင်ပ မိသားစုတာဝန်များဖြင့် ချည်နှောင်ထားသောကြောင့် သီလရှင် အများစုမှာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများသို့ ဝင်ရောက်ခြင်းသည် သီးခြားကမ္ဘာတွင် နေရသည်ဆိုသော်ငြားလည်း လောကုတ္တရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် အခြားသော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ ထမ်းဆောင်ရန် မလွယ်ကူပေ။ ထိုသို့သော အလွန် ချုပ်ချယ်သည့် အခြေအနေတွင် ၉၆၉၊ မဘာသ သို့မဟုတ် မျိုးစောင့်ဥပဒေများကို ထောက်ခံခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကာကွယ်ရာတွင် ဦးဆောင်ကဏ္ဍမှ ပါဝင်စေနိုင်သည့် နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများကို ပေးထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလေးများ မွေးထုတ်ပေးသည့် နေရာထက် ပိုမိုသော ကောင်းမှုကုသိုလ် လုပ်ငန်းပင် ဖြစ်သည်။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာ ရရှိခြင်းမှ ကာကွယ်ထားခြင်းကြောင့် အချို့သော

အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့ကို ကန့်သတ်ထားသည့် လောကီ လောကုတ္တရာ အသိုင်းအဝိုင်းမှ ကျော်လွန်ကာ ဘာသာရေး ပန်းတိုင်းကို ရောက်ရှိရန် ထိုအခွင့်အရေးကို ရယူအသုံးပြုခြင်းမှာ အံ့ဩစရာ မဟုတ်ပေ။

သို့သော် အခြား စဉ်းစားစရာ တစ်ဘက် ရှိသေးသည်။ ၎င်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အထူးသဖြင့် အချို့သော အမျိုးသမီးထုအတွက် ပိုမိုလွှမ်းမိုးမှု ရှိပေသည်။ ရှေ့တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သကဲ့သို့ အမျိုးသမီးများ၏ အခြေအနေ မြင့်မားသည် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို အခြားဒေသများမှ အမျိုးသမီးများထက် ကာကွယ်ပေးထားသည်ဟူသော အမြင်သည် အမျိုးသမီးများ တွေ့ ကြုံနေရသည့် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မတရားပြုကျင့်ခံရမှုဟူသော တကယ့် အန္တရာယ် များကို မေ့လျော့နေစေသည်။ ၎င်းတို့၏ ဘဝများမှာ အခြားတနည်းအားဖြင့် ရုပ်ပိုင်းအားဖြင့် အန္တရာယ် ရှိနေသည်။ ယခင် စစ်အစိုးရ၊ လက်ရှိ အစိုးရ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းက ထိုအန္တရာယ်အတွက် ဆောင်ရွက်မှုမှာ အလွန်နည်းပါးသည်။ Judith Butler ဖော်ပြသကဲ့သို့အန္တရာယ် ကျရောက် နိုင်စွမ်းကို မြင်ရခြင်းသည် အုပ်စုလိုက် တုံ့ပြန်မှု သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်မှုကို ဖြစ်စေရန် အင်အားကောင်းသည့် လက်နက်တစ်ခုဖြစ် သည် (Butler 2015)။ ထိုကဲ့သို့ ဤနည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ထိုဥပဒေများက ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်စေ ကာမူ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အန္တရာယ် ခံရနိုင်မှုကို ဖော်ထုတ်နိုင်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် (အင်တာပျူအေ ချက်အလက် များအရ) အမျိုးသမီးများသည် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မုဒိန်းကျင့်ခံရနိုင်မှုတို့ကို ကြောက်လန့်သည်။ သို့သော် အစိုးရနှင့် (ယေဘုယျအား ဖြင့် မြန်မာ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းသည်) ဤကိစ္စရပ်များကို လျစ်လျူရှုနေကြပြီး တည်ရှိနေသော ဥပဒေ (နှင့် လူမှုရေး) မူဘောင်တို့က အမျိုးသမီးများကို ကာကွယ်မှု အနည်းငယ်သာ ပေးသည်။

မဘသနှင့် ငြိမ့် တို့သည် ဤအကြောက်တရားနှင့် မုဒိန်းအန္တရာယ် မလုံခြုံမှုမှာ မွတ်စလင် အမျိုးသားများထံမှသာ လာနိုင်သကဲ့သို့ အသုံးပြုကာ ကစားကြသည်။ မဘသ/ငြိမ့် သည် ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာ အမျိုးသားများ၏ အခွင့်ထူးများ လျော့ပါး လာခြင်းမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိုးရိမ်မှုကို တုံ့ပြန်ခြင်း ဖြစ်သော်လည်း အမျိုးသမီးများ၏ အမြင်တွင် ၎င်းတို့အပေါ် ဖြစ်လာနိုင်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် မဘသ/ငြိမ့် တို့က အာရုံစိုက်လာခြင်းမှာ တစ်မျိုးဖြစ်နေသေးကြောင်း ဤလေ့လာမှုက တွေ့ရှိရသည်။ ဤပုံစံကို ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသမီးများ၏ အမြင်တွင် ပိုမိုရှင်းလင်းစွာ ပေါ်လွင် သည်။

အမျိုးသမီးများ၏ မလုံခြုံမှုကို ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အမြင်

၂၀၁၂ ခုနှစ် မေလတွင် ရခိုင်ပြည်နယ် သပြေချောင်းရွာမှ အသက် ၂၆ နှစ်အရွယ် မသီတာထွေးကို မွတ်စလင်လူငယ် သုံးယောက်က မုဒိန်းကျင့် သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသည်။^{vii} ပုံစံပျက်နေသော ၎င်း၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မွတ်စလင်ရွာ တစ်ရွာ အနီးတွင် တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ မသီတာထွေး၏ ရင်သား၊ နားရွက်နှင့် အခြားသော မအင်္ဂါများကို ဖြတ်ကာ မသီတာထွေး၏ ရင်ပတ် ပေါ်တွင် တင်ထားသည်ဟု မသီတာထွေးနှင့် တစ်ရွာတည်းနေသူ ခင်ဦးသာ^{viii} က ပြောသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေများကြောင့် တာဝန်ရှိသူများက အခြားအမျိုးသမီးများကို ကြည့်ရှုခွင့် မပြုဘဲ သူမအနေဖြင့် ထိုအလောင်းကို မြင်ခဲ့သူများက ပြန်ပြောသည်ကို ကြားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^{ix} ထိုအဖြစ်အပျက်သည် ရခိုင်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အခြားဒေသများမှ လူများကို ထိတ်လန့်ဒေါသထွက်စေခဲ့ကာ ၂၀၁၂ ဇွန်လနှင့် အောက်တိုဘာလတို့တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၀ စုနှစ် များစွာအတွင်း အဆိုးဝါးဆုံး လူမျိုးစု ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ ရာ လူ ၂၀၀ သေဆုံးခဲ့ပြီး ထောင်ပေါင်းများစွာ အိုးအိမ်များကို စွန့်ခွာခဲ့ကြရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံတကာမှ မီဒီယာများသည် “မတရားဖိနှိပ်မှု” မျက်လုံး ဖြင့်သာ ဤ ပဋိပက္ခများကို ဆန့်ကျင်ဘက် အမြင်နှစ်မျိုးမှတင်ပြခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် မီဒီယာတို့က မွတ်စလင် လူနည်းစု ရိုဟင်ဂျာတို့ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗမာတို့က လူမဆန်စွာ ဆက်ဆံနေကြသကဲ့သို့ ပုံဖော်ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံမှ မီဒီယာများနှင့် ဒေသခံများ၊ အင်တာနက် လူမှုကွန်ရက်

များက ၎င်းနှင့် ခြားနားစွာ ပုံဖော်ကြသည်။ ၎င်းတို့က မိမိတို့သည် အိမ်ရှင်ကောင်းများဖြစ်ကြသော်လည်း ယခုအခါ မွတ်စလင်များ ၏ ဘာသာရေးနှင့် လူမျိုးရေး ဝါးမျိုမှု အန္တရာယ်ကို ခံစားနေကြရပြီး နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း၏ ဘက်လိုက်မှုဒဏ်ကိုလည်း ထပ် လောင်းခံနေကြရသည်ဟု ဆိုကြသည်။ နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်း အသိုင်းအဝိုင်းတို့ ပြဿနာကို ခံစားရသည့် သက်ဆိုင်ရာလူတစ် စုအပေါ် ကိုယ်ချင်းစာခြင်းကို အခြေခံကာ ချဉ်းကပ်ခဲ့ကြပြီး (ပြဿနာများကို မီးစဖြစ်စေခဲ့သည့် အထူးသဖြင့် ရခိုင်အမျိုးသမီးများ ၏) လုံခြုံရေးကို အဓိကထားခဲ့ကြချေ။

ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ သတင်းတင်ပြမှုများသည် ပဋိပက္ခကို ဘာသာရေး လူမျိုးရေးအသွင်ဖြင့်သာ အများဆုံး တင်ပြခဲ့ကြပြီး ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ အမျိုးသမီးအများစုသည် မသိတာထွေး မုဒိန်းကျင့် သတ်ဖြတ်ခံရမှုသည် ရခိုင်အမျိုးသမီးများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အန္တရာယ်ကို အချက်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။ အသက် ၃၈ နှစ်အရွယ် အိမ်ထောင်ရှင်မ တစ်ဦးဖြစ်သူ မခင်ဦးသာက ဤသို့ ရှင်းပြသည်။

အရင်က ကျွန်မတို့ရဲ့ လုံခြုံရေးကို မစိုးရိမ်ခဲ့ဘူး။ ကျွန်မဆိုလိုတာ သိတာထွေးကိစ္စ မတိုင်ခင်ကပါ။ ဒါပေမယ့် မသိတာထွေးရဲ့ အဖြစ်အပျက်က ရခိုင်ပြည်နယ်မှာ ကျွန်မတို့ရဲ့ အသက်တွေ ဘယ်လောက် အန္တရာယ် ရှိနေတယ် ဆိုတာကို သတိပေးလိုက်ပါတယ်။ ကျွန်မတို့မြေပေါ်မှာ ကျွန်မတို့ရဲ့ လုံခြုံရေးကို ဘာလို့ စိုးရိမ်နေရမှာလဲ။ ကိုယ့်ရပ် ကိုယ့်ရွာမှာ ကျွန်မတို့ ငြိမ်းချမ်းစွာ မနေနိုင်သင့်ဘူးလား။ မနေရဘူး။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ကျွန်မတို့ဟာ ဒီ လူဆိုးတွေနဲ့ အတူနေနေရတယ်။ သူတို့ဟာ ကျွန်မတို့အတွက် အချိန်တိုင်း နေ့တိုင်း အန္တရာယ် ရှိနေတယ်။ ကျွန်မတို့လဲ မသိတာ ထွေးလို ကြုံရနိုင်တယ်။ ဘယ်သူ သိနိုင်မလဲ။ ကျွန်မတို့ကို ဘယ်သူက ကာကွယ်ပေးသလဲ။ အစိုးရကလဲ ကာကွယ်မ ပေးဘူး။ ကုလသမဂ္ဂကလည်းကာကွယ်မပေးဘူး။ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းကလည်းကာကွယ် မပေးဘူး။ ဘယ်သူမှ ကရုမစိုက်ဘူး။^၁

ရခိုင်တို့သည် လူနည်းစု ဖြစ်သည့်အလျောက် ရခိုင်တို့က ၎င်းတို့သည် လူများစု ဗမာများနှင့် တန်းတူ နိုင်ငံသား အခွင့်အရေး၊ နိုင်ငံရေး တန်းတူညီမျှမှုတို့ကို ခံစားရခြင်း မရှိဟု ခံစားကြရသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် အရေအတွက်အားဖြင့် နည်းခြင်းအပြင် ရခိုင်အများစုက ၎င်းတို့အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပြည်နယ်တွင်ပင် လူများစုဖြစ်ခြင်းကို ခြိမ်းခြောက်ခံနေရကြောင်း ပြောကြသည်။ ထိုအချက်အတွက် “ဘင်္ဂါလီများ” ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် မည်သို့ လာရောက် နေထိုင်ကြသည်ကို ၎င်းတို့ မှတ်မိသည် များနှင့် ၎င်းတို့ထက် အသက်ကြီးသူများ ပြောပြသည်ကို ပြန်လည် ရှင်းပြကြသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် မွတ်စလင်အချို့မှာ နှစ်ပေါင်း များစွာ နေထိုင်လာကြသည်ကို လက်ခံသူများကပင် ယခင်က မွတ်စလင် အရေအတွက်မှာ ယခုလောက် မများကြောင်း ထောက်ပြ ကြသည်။ ရခိုင်အမျိုးသမီးများကွန်ရက် ဥက္ကဋ္ဌ ဒေါ်ညိုအေးက ရခိုင်လက္ခဏာ၊ မြန်မာနိုင်ငံသား လက္ခဏာ နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ လက္ခဏာတို့ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တင်ပြသွားခြင်းဖြင့် ထိုစိုးထတ်မှုကိုဖော်ပြသည်။ “ကျွန်မတို့ ရခိုင်တွေက မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ အနောက်တံ ခါးကို ခိုင်ခိုင်မာမာ ကာကွယ်နေတာ။ ဒီနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံအဖြစ် မကျန်တော့မှာ ကျွန်မတို့ စိုးရိမ်တယ်” (Belford 2014)။

မသိတာထွေး အမှုသည် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ အမျိုးသမီးများ စိုးရိမ်မှု၏ အဆိုးဝါးဆုံး ပုံစံဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် အစိုးရ ဖြစ်စေ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းအပေါ် ဖြစ်စေ အားကိုး၍ မရဟု ခံစားနေရချိန်တွင် (လူသိများ ထင်ရှားသော ဘုန်းတော်ကြီးများ ပါဝင်သည့်) မဘာသ သည် အနည်းဆုံးတော့ ၎င်းတို့အား စိတ်ဓာတ်ပိုင်ဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့ပေးသည်။ “ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အမျိုးသ မီးတွေ မုဒိန်းကျင့်ခံနေကြရတယ်” ဟု ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်သောကကို ထုတ်ဖော်ပြောပေးကြသည်။ အမျိုးသမီးများကို ကာကွယ်ရန် ဥပဒေရေးရာအတွက် တိုက်ပွဲဝင်ပေးကြသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အမျိုးသမီးများ အဓိက စိုးရိမ်မှုဖြစ်ပြီး မဘာသကို ထောက်ခံရ သော အကြောင်းရင်းဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများကို ရုပ်ပိုင်း သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို မျိုးစောင့်ဥပဒေ လေးခု တွင် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိသော်ငြားလည်း ထိုဥပဒေများမှာ ၎င်းတို့ကို ကာကွယ်ပေးမည့် တစ်ခုတည်းသော

မျှော်လင့်ချက်အဖြစ် အများစုက ခံယူကြသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ၎င်းအနေဖြင့် မဘာသကို ထောက်ခံခြင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြသည်။

ကျွန်မက ဦးဂီရသူကို ထောက်ခံတယ်။ သူက ကျွန်မတို့အတွက် ပြောဆိုပေးတယ်။ အမျိုးသမီးတွေ အန္တရာယ် ကြုံတွေ့နေရတယ်လို့ သူက ပြောတယ်။ ဟုတ်ပါတယ်။ ကျွန်မတို့ ကြုံတွေ့နေရတယ်။ ကျွန်မတို့ကို ကိုယ်ချင်းစာတာ သူတစ်ယောက်ပဲ ရှိတယ်။ ဘယ်သူမှ ဒါကို မမြင်ကြဘူး။ ဒီ မွတ်စလင်တွေက ကျွန်မတို့ အမျိုးသမီးတွေကို အန္တရာယ်ပေးတာကို သူက မီးမောင်းထိုးပြတယ်။ သူသိတယ်။ ကျွန်မတို့ကို ကူညီဖို့ လုပ်ပေးတာ သူတစ်ယောက်တည်းပဲ ရှိတယ်။ ကျွန်မတို့ သူ့ကို ထောက်ခံရမယ်။ ကျွန်မ သူ့ကို ရင်ထဲကကို ထောက်ခံတယ်။ ကျွန်မ သူ့ရဲ့ လက်မှတ်ထိုး လှုပ်ရှားမှုမှာ လက်မှတ်ထိုးခဲ့တယ်။ ကျွန်မတို့ အကာအကွယ် လိုတယ်။ ဘယ်သူဖြစ်ဖြစ် ကျွန်မတို့ကို ကာကွယ်သူကို ကျွန်မတို့ ထောက်ခံမယ်။^{xi}

အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် လူထုအခြေပြု အဖွဲ့များက ဤဥပဒေများသည် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကို ထိပါးသည်ဟု ယူဆသော်လည်း အခြားသော အမျိုးသမီးများ အထူးသဖြင့် ဆင်းရဲသော၊ ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်နိုင်သော ဆိုးဝါးသော အခြေအနေများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော အမျိုးသမီးများသည် ဤဥပဒေများမှအပ ၎င်းတို့ကို ကယ်တင်မည့်အရာ အခြားမရှိဟု ယူဆကြသည်။ အမျိုးသမီး လွတ်တော်အမတ်များ အပါအဝင် ထင်ရှားသော အမျိုးသမီးများစွာက ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဤဥပဒေများကို ထောက်ခံခြင်း အကြောင်းရင်းကို ထိုဥပဒေများကို ဆန့်ကျင်နေသော အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး လှုပ်ရှားတက်ကြွသူများမှာ တိုးအသုများ၊ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုကိုသာ ရှာဖွေနေကြသူများသာဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြခြင်းဖြင့်ဖော်ပြကြသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် ရမ်းဗြဲကျွန်းတွင် နေထိုင်သော အသက် ၃၂ နှစ်အရွယ် ဒေါ်မြရာဇာက ၎င်းအနေဖြင့် မဘာသ လှုပ်ရှားမှုနှင့် ဦးဂီရသူကို ထောက်ခံခြင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြသည်။

ကျွန်မတို့က မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ လူနည်းစုတွေထဲက လူနည်းစု တစ်ခုပါ။ ကျွန်မတို့ရဲ့ ရခိုင်မှာ ကျွန်မတို့ လူနည်းစု အဖြစ်ခံမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ရခိုင်ပြည်နယ်က ကျွန်မတို့ရဲ့ ရခိုင်ပြည်နယ် ဖြစ်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ ကျွန်မတို့က ဒီမှာမွေးပြီး ဒီမှာ ကြီးခဲ့တာပါ။ သူတို့ (ရိုဟင်ဂျာများ) ကမ်းခြေနားမှာ လာနေတာ ဘာပြဿနာမှ မရှိပါဘူး။ ကျွန်မတို့က ကုန်းတွင်းပိုင်းမှာ နေတာပါ။ အဲဒီတော့ ကျွန်မတို့ကို ခြိမ်းခြောက်တယ်လို့ မခံစားရပါဘူး။ ကျွန်မတို့ လုံခြုံတယ်လို့ ခံစားရပါတယ်။ ကျွန်မတို့က သူတို့ကို အဲဒီမှာ နေခွင့် ပြုခဲ့တာပါ။ သူတို့က ခြိမ်းခြောက်မှု မဟုတ်ခဲ့ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် သူတို့ရဲ့ လူဦးရေက များများလာပါတယ်။ အခုဆို သူတို့က ကျွန်မတို့လူဦးရေထက် ပိုများနေပါပြီ။ ဒါဟာ ထိတ်လန့်စရာပါ။ ကြောက်စရာ ကောင်းပါတယ်။ အခုဆို ကျွန်မတို့က ကျွန်မတို့ရဲ့ အိမ်မှာ ဧည့်သည်လို ခံစားနေရပါတယ်။ ကျွန်မတို့ (မကြိုဆို) နိုင်တော့ပါဘူး။ သူတို့ကို ကျွန်မတို့ မယုံကြည်တော့ပါဘူး။^{xii}

ပဋိပက္ခများကြောင့် နှစ်ဖက်လုံး ထိခိုက်ခဲ့ကြရသော်ငြားလည်း နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့် မွတ်စလင်များကိုသာ ကာကွယ်ပြီး ၎င်းတို့ကိုသာ ပြန်လည်ထူထောင်ရန် အထောက်အပံ့နှင့် အရင်းအမြစ်များ ပေးသည်ဟု လူအများက ခံစားနေကြရသည်။ ရခိုင်အများစုက ၎င်းတို့ကို ဥပက္ခာပြုထားသည်ဟု ခံစားကြရသည်။ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ကုလသမဂ္ဂက ဘက်လိုက်ကာ ၎င်းတို့ကို ခွဲခြားဆက်ဆံသည်ဟု ရခိုင်အများစုက ခံစားနေကြရသည်။ အသက် ၄၅ နှစ်အရွယ် ခိုင်ဦးသာက အောက်ပါအတိုင်း ပြောသည်။

အစောပိုင်းတုန်းက ကျွန်မတို့ (ရခိုင်များနှင့် မွတ်စလင်များ) က မိတ်ဆွေတွေပါပဲ။ (အခု)ကျွန်မတို့ (ရခိုင်တွေဟာ) မလုံခြုံတော့ပါဘူး။ အထူးသဖြင့် မိန်းမပျိုတွေက လုံခြုံမှုကို မခံစားရတော့ပါဘူး။ ကျွန်မတို့ လွတ်လပ်တယ်လို့ မခံစား

ရတော့ပါဘူး။ ကျွန်မတို့ကို အမျိုးသမီးတွေ အနေနဲ့ ကာကွယ်ပေးမှုဆိုတာ မရှိပါဘူး။ သူတို့က မိန်းကလေးတွေကို မုဒိန်းကျင့်တယ်။ ဘယ်သူမှ ကျွန်မတို့ကို ကာကွယ်ပေးဘူး။ အစိုးရလည်းမကာကွယ်ဘူး။ နိုင်ငံတကာ အစိုးရမဟုတ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေလည်း မကာကွယ်ဘူး။ ကျွန်မတို့ မိုးချုပ်ရင် ကျောင်းမသွားနိုင်တော့ဘူး။ ကျွန်မတို့ အချိန်ပို အလုပ်မဆင်းနိုင်တော့ဘူး။ ကျွန်မတို့ တစ်ယောက်တည်းအပြင်ထွက်ဖို့ မလုံခြုံတော့ဘူး။^{xiii}

အမျိုးသမီးများ အဘယ်ကြောင့် ဤဥပဒေများကို ထောက်ခံသနည်း ဆိုသည့် အကြောင်းရင်းများစွာကို ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အဘယ် ကြောင့်ဆိုသော် ထိုဥပဒေများသည် အမျိုးသမီးများ စိုးရိမ်သည့် လိင်ကိစ္စ နှင့်ဆွဲချိတ်သည့်အန္တရာယ်ကို ကိုင်တွယ်သည်။ သို့မဟုတ် အနိမ့်ဆုံးအနေဖြင့် ထိုအကြောက်တရားများ ပပျောက်စေသည်ဟုကြွေးကြော်ထားသည်။ သို့မဟုတ် ၎င်းဥပဒေများသည် အမျိုးသမီးများ အတွက် လူမှုရေးနှင့် ဘာသာရေး နယ်ပယ်များကို ကာကွယ်ကာ ချဲ့ထွင်ပေးနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ သော အောက်ခြေအဆင့်မှ ထောက်ခံမှုသည် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများကထိုဥပဒေများသည်၎င်းတို့၏ ဘဝများကို မြှင့်တင် ပေးပြီး (ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ) မလုံခြုံမှုနှင့် ဖြစ်တည်နေမှုအပေါ် မလုံခြုံမှုတို့ကို လျော့ချပေးမည်ဟု ယုံကြည်ခြင်းသည် ထိုသို့ ဆောင်ရွက်စေသည့် အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်ကိုတော့ ကျွန်ုပ်တို့ အသိအမှတ်ပြုရမည်။

ဤလေ့လာချက်မှ ကျွန်ုပ်တို့ မည်သည့် ကောက်ချက် ချနိုင်သနည်း။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤဥပဒေများကို ဆန့်ကျင်ပြီး ဆန့်ကျင်သူများကို ထောက်ပံ့လိုလျှင် ထိုဥပဒေများကို ဆွဲဆောင်နိုင်စေသော နောက်ကွယ်မှ အရာများကို ဆောင်ရွက်ကာ အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် ဂုဏ်သိက္ခာများ ရရှိလာနိုင်သည့် အခွင့်အရေးများကို ဖန်တီးပေးရမည်။ လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများသည် ပညာရေးကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များကို အာရုံစိုက်ကြသော်လည်း ၎င်းတို့မှာ အမျိုးသမီးများအတွက်မူ များစွာ အသုံးမဝင်ပေ။ အမျိုးသမီးများအတွက် လက်တွေ့ကျသော အခြားရွေးချယ်စရာများ မရှိပေ။ အကယ်၍ အမျိုးသမီးများအတွက် ရရှိနိုင်သော လမ်းကြောင်းများမှာ အကန့်အသတ်များ ရှိနေလျှင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ရရှိသည့် အခွင့်အလမ်းများထဲမှသာ အကောင်းဆုံး အသုံးချသွားမည်ဖြစ်သည်။ Saba Mahmood က ဤတိုးတက်စေသော နည်းလမ်းများမှာ အနောက်တိုင်း အမျိုးသမီးဝါဒ များနှင့် ကိုက်ညီမည် မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သည် အမျိုးသားကြီးစိုးသော ဝါဒ သို့မဟုတ် ခေတ်နောက်ပြန်ဆွဲသည့် စနစ်ကို ပေါ်ပေါ်ထင်ထင် တွန်းလှန်နေခြင်းမဟုတ်ဘဲ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်က ပါဝင်ပတ်သက်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည် (Mahmood 2004)။ မဘာသာသို့သော အဖွဲ့များနှင့် ဘာသာသာသနာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ဥပဒေများ အပေါ် အမျိုးသမီးများ၏ သဘောထားကို လေ့လာခြင်းတွင် ဤသဘောတရားများကို လေးနက်စွာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားကြရမည်။ ဤအမြင်များကို လက်ခံကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် အခြားသော အကျိုးကျေးဇူးများရှိသည်။ လက်ရှိအားကောင်းနေသော မွတ်စလင် ဆန့်ကျင်ရေး အခြေအနေကို ပြန်လည်တွန်းလှန်ရန် အမျိုးသမီးများ၏ အကြောက်တရားကို လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရ လက်တွေ့ဖြစ်နိုင်သော နည်းလမ်းများဖြင့် လမ်းညွှန်ပြသပြီး လူမှုရေးနှင့် ဘာသာရေး ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့်နည်းလမ်းများ ပေးရမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဗမာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အခြားဘာသာများကို ခြားနားစေခြင်းထက် ပေါင်းစည်းလာစေမည်ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ကျွန်ုပ်တို့သည် အမျိုးသမီးများ၏ ဘဝများတွင် တည်ရှိနေသော စိုးရိမ်ထိတ်လန့်မှုများ၊ စိတ်ပိုင်း ရုပ်ပိုင်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖြေရှင်းကြရမည်။ ထိုသို့ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ဥပဒေများကို ဆန့်ကျင်သော အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများက တစ်သမတ်တည်း စွဲစွဲမြဲမြဲ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခဲ့ကြသည်။ ဒေါ်ခင်မာမာကြည်က ၂၀၁၄ ခုနှစ် အင်တာဗျူးတွင် အမျိုးသမီး ဘယ်လောက်များများဟာ သူတို့ဘာသာဝင် အမျိုးသားများရဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့် လိင်ဆိုင်ရာ မတရားပြုကျင့်မှုတွေကို ခံစားနေရသနည်းဟု မေးခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးများကို စွမ်းရည်မြှင့်မပေးလျှင် အမျိုးသမီးများသည် မည်သည့်ဘာသာဝင်ဖြစ်စေ အမြဲတမ်း အန္တရာယ် ကြုံတွေ့နိုင်နေမည်ဖြစ်ပြီး ငွေကြေးအရ လုံခြုံမှု၊ ဗဟုသုတ ရရှိမှုနှင့် ၎င်းတို့၏ ဘဝကို ကိုယ်တိုင် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းတို့အတွက် အထောက်အပံ့ လိုအပ်နေမည်ဖြစ်သည်။ (Khin Mar Mar Kyi 2014) ထင်ရှားသော ကချင် အမျိုးသမီးများ အခွင့်အရေးအတွက် တက်ကြွစွာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူ မေစံပါယ်ဖြူက "သင့်အနေနဲ့ မွတ်စလင်နဲ့ပဲ ယူယူ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာပဲ ယူယူ၊ ခရစ်ယာန်ပဲ ယူယူအမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အိမ်မှာ အကြမ်းဖက်မှုကို ခံစားနေကြရတယ်။ ကျွန်မတို့က အမျိုးသမီးတွေကို ကာကွယ်သွားမယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဒီဥပဒေတွေအစား ဘာဖြစ်လို့ အမျိုးသမီးတွေကို အကြမ်းဖက်မှုမှ ကာကွယ်

တဲ့ ဥပဒေ မရှိသလဲ” လို့ ဆိုပါတယ် (Ferrie 2014)။ တြိဂံ အမျိုးသမီး ထောက်ပံ့ရေး အဖွဲ့ကို တည်ထောင်သူ မခင်လေးက “ကျွန်မတို့က ဒီနိုင်ငံမှာ ဘယ်ဘာသာ ကိုးကွယ်ကိုးကွယ် ဘာ လူမျိုးဖြစ်ဖြစ် ဒီနိုင်ငံမှာ နေတဲ့သူတွေ အကုန်လုံးကို အကြမ်းဖက်ခြင်း အားလုံးကနေ ကာကွယ်ပေးတဲ့ ဥပဒေတွေကို မြင်တွေ့ကလိုတာပါ” ဟု ပြောသည်။ (Radio Free Asia 2015)

နိဂုံး

ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသားရေးဂါဒီ အုပ်စုများ ပေါ်ထွန်းလာခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်လာခြင်းအပေါ် နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် စီးပွားရေးအရ အခြေများထုတ်ခြင်းသည် ဖြစ်စဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများ၏ ထောက်ပံ့မှုကို ရှင်းပြခြင်းသည် အမျိုးသမီးများ၏ အမြင်ကို အလေးအနက် ထားရန် လိုအပ်ပြီး ထိုအမြင်က မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး ဘာသာရေးနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း ခေါင်းဆောင်များသည် ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မလုံခြုံမှုများကို ဖြေရှင်းပေးခြင်း မရှိခြင်းကြောင့် မလုံခြုံခြင်း နှင့် စိတ်ပျက်ခြင်းတို့ကို ဖော်ပြသည်။ သို့သော် ဤလေ့လာမှု၏ ကောက်ချက်များမှာ မဘာသာသို့သော အဖွဲ့များ သို့မဟုတ် ဘာသာ သာသနာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ဥပဒေများကို အစဖော်ထုတ်ခြင်းများကို ဝေဖန်ခြင်း ဆန့်ကျင်ခြင်းတို့နှင့် သဟဇာတ မဖြစ်ပေ။ အမှန်တကယ်တွင် အမျိုးသမီးများက ဤဥပဒေများကို ထောက်ခံမှုကို ကျွန်ုပ်တို့ မီးမောင်းထိုးပြခြင်းမှာ (အနည်းဆုံး) အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ဥပဒေကို ထောက်ခံရသည့် အကြောင်းရင်းဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများ ဖော်ပြသော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုကာ တုန့်ပြန်ရန်နှင့် ထပ်ဆောင်းလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ချက်များကို ဖော်ပြရန် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ကြိုးစား အားထုတ်ခဲ့ခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုမှာ အမျိုးသမီးများ၏ နေ့စဉ်ဘဝတွင် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်နေသော မလုံခြုံမှုများနှင့် အန္တရာယ် အခြေအနေများကို ဖြေရှင်းရုံသာသာမက အမျိုးသမီးများအတွက် ၎င်းတို့၏ ဘာသာရေးနှင့် လူမှုရေးနယ်ပယ်များတွင် ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် အခြားနည်းလမ်းများ ဖန်တီးပေးရန် ဖြစ်သည်။ ပြဿနာကို ဤသို့ ချဉ်းကပ်ခြင်း၏ အခြားအကျိုးကျေးဇူးမှာ ကွဲပြားခြင်းကို ဖြစ်စေသော နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် ကျွန်ုပ်တို့ နားလည်လက်ခံနိုင်သော မြန်မာလူမျိုးများ၏ ဒီမိုကရေစီအပေါ် စိတ်ပျက် ခြင်းများနှင့် တည်ရှိနေသော မသေခြာမှုများထက် အမျိုးသမီးများ၏ အမြင်များနှင့် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ရေးကို အပိုင်းတစ် ပိုင်းအ ဖြစ် ပါဝင်စေခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် တန်ဖိုးများမှာ အဖိုးတန်ကြောင်း ဖော်ပြသည်။

ကိုးကားသည့်စာများ

AWID. 2014. "Women's rights activists resist Myanmar's proposed 'Laws on Protection of Race & Religion.'" *Association for Women's Rights in Development*. November 12. Accessed July 5 2015. <http://www.awid.org/news-and-analysis/womens-rights-activists-resist-myanmars-proposed-law-protection-race-and-religion>

Aung Kyaw Min 2014. "Ma Ba Tha monks declare political independence." *Myanmar Times*. June 27. Accessed June 16 2015. <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/10833-ma-ba-tha-monks-declare-political-independence.html>.

Beauchamp, Max. 2013. "Beyond bigotry: Unravelling ethnic violence in Rakhine." *New Mandala*. December 19. Accessed July 20 2015.

<http://asiapacific.anu.edu.au/newmandala/2013/12/19/beyond-bigotry-unravelling-ethnic-violence-in-rakhine/>.

Belford, Aubrey. 2014. "As Myanmar's Rakhine Buddhist gain strength, so does anti-Muslim apartheid." *Reuters*. June 18. Accessed July 20 2015.

<http://www.reuters.com/article/2014/06/18/us-myanmar-rohingya-idUSKBN0ET2UR20140618>.

Braun, Erik Christopher. 2013. *The Birth of Insight: Meditation, Modern Buddhism, and the Burmese Monk Ledi Sayadaw*. Chicago: The University of Chicago Press.

Butler, Judith. 2015. "Interview on 'Demonstrating Precarity: Vulnerability, Embodiment, and Resistance.'" *LA Review of Books*. March. Accessed July 15 2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=3OmCnyXbgwI>.

Butler, Judith. 2014. "Rethinking Vulnerability and Resistance." Lecture, Madrid. June 1. Accessed July 30.

<http://www.institutofranklin.net/sites/default/files/files/Rethinking%20Vulnerability%20and%20Resistance%20Judith%20Butler.pdf>.

Butler, Judith. 2004. *Precarious Life: The Powers of Mourning and Violence*. London: Verso.

Cherry Thein. 2014. "Myanmar women object to proposed restrictions on interfaith marriage." *Religion News Service*. December 18. Accessed July 15 2015.

<http://www.religionnews.com/2014/12/18/myanmar-women-object-proposed-restrictions-interfaith-marriage/>.

Cohen, Stanley. 2002. *Folk Devils and Moral Panics: The Creation of the Mods and Rockers*. London: Routledge.

Democratic Voice of Burma. 2013. "Monks and religious leaders back inter-faith marriage ban." *Democratic Voice of Burma*. 26 June. Accessed July 6 2015.

<http://www.dvb.no/news/politics-news/monks-and-religious-leaders-back-interfaith-marriage-ban/28988>.

Ei Cherry Aung. 2015. "Why are Myanmar nuns not granted the same respect as monks?" *Myanmar Now*. August 5. Accessed August 5 2015. <http://www.myanmar-now.org/news/i/?id=c514a892-b4b1-4f9a-b255-3f906b885fe9>.

Eleven News. 2014. "Different Opinions over Bills on Safeguarding Nationality, Religion." *Eleven Myanmar*. March 2. Accessed March 15 2015. http://elevenmyanmar.com/index.php?option=com_content&view=article&id=5240:different-opinions-over-bills-on-safeguarding-nationality-religion&catid=32:politics&Itemid=354.

Ferrie, Jared. 2014. "Myanmar lawmakers to debate law curbing religious conversions." *Reuters*. May 28. Accessed March 15 2015. <http://www.reuters.com/article/2014/05/28/us-myanmar-religion-idUSKBN0E815120140528>.

Giddens, Anthony. 1991. *Modernity and Self-identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Stanford, CA: Stanford University Press.

Goode, Erich, and Nachman Ben-Yehuda. 1994. *Moral Panics: The Social Construction of Deviance*. Oxford: Blackwell.

Ikeya, Chie. 2011. *Refiguring women, colonialism, and modernity in Burma*. Honolulu: University of Hawai'i Press.

Ikeya, Chie. 2006. "The 'Traditional' High Status of Women in Burma." *Journal of Burma Studies* 10: 51-77.

Irrawaddy. 2013. "NDF to Propose Interfaith Marriage Law in Parliament." *The Irrawaddy*. July 5. Accessed March 15 2015. <http://www.irrawaddy.org/latest-news/ndf-to-propose-interfaith-marriage-law-in-parliament.html>.

Jordt, Ingrid. 2007. *Burma's Mass Lay Meditation Movement Buddhism and the Cultural Construction of Power*. Athens: Ohio University Press.

Kawanami, Hiroko. 2013. *Renunciation and Empowerment of Buddhist Nuns in Myanmar-Burma: Building a Community of Female Faithful*. Leiden: Brill.

2004. *Between idealism and pragmatism: a study of monastic education in Burma and Thailand from the seventeenth century to the present*. DPhil dissertation, University of Oxford.

Khin Mar Mar Kyi, Daw. 2015. "Special Lecture in Honor of Daw Aung San Suu Kyi's Birthday: Gender and Burmese Studies." Public lecture at Lady Margaret Hall, University of Oxford. June 19.

Khin Mar Mar Kyi, Daw. 2014. "In Places of Military Dominance, Women Can Never Be Equal." *Irrawaddy Magazine*. August 4. Accessed July 15 2015. <http://www.irrawaddy.org/interview/places-military-dominance-women-can-never-valued.html>.

Khin Mar Mar Kyi, Daw. 2013. *In Pursuit of Power: Political Power and Gender Relations in New Order Burma/Myanmar*. PhD dissertation, Australia National University.

Krinsky, Charles. 2013. "The moral panic concept." *The Ashgate Research Companion to Moral Panics*. Ed. Charles Krinsky. Farnham: Ashgate.

Kyaw San Wai. 2014. "Myanmar's Religious Violence: A Buddhist 'Siege Mentality' at Work." *RSIS Commentaries*. February 20. Accessed April 25 2015. http://www.rsis.edu.sg/publications/Perspective/RSIS0372014.pdf?utm_source=getresponse&utm_medium=email&utm_campaign=rsis_publications&utm_content=RSIS+Commentary+037/2014+Myanmar%E2%80%99s+Religious+Violence:+A+Buddhist+%E2%80%98Siege+Mentality%E2%80%9D+a.

Lawi Weng. 2013. "U Wirathu to Propose Interfaith Marriage Law Again at Monks' Conference." *The Irrawaddy*. June 25. Accessed July 1 2015. <http://www.irrawaddy.org/culture/u-wirathu-to-propose-interfaith-marriage-law-again-at-monks-conference.html>.

Mahmood, Saba. 2004. *Politics of Piety: The Islamic Revival and the Feminist Subject*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Mahtani, Shibani. 2013. "Myanmar Plan to Curb Interfaith Marriage Gains Support." *Wall Street Journal*. July 22. Accessed July 1 2015. <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424127887323829104578619462267929512>.

Mitzen, Jennifer. 2006. "Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma." *European Journal of International Relations*. Vol 12, No 3: 341-370.

[Daw] Mya Sein. 1958. "The Women of Burma." *The Atlantic*. February 1. Accessed September 15 2014. <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/1958/02/the-women-of-burma/306822/>.

Nyein Nyein. 2014. "Nationalist Monks call NGOs "Traitors" for Opposing Interfaith Marriage Bill." *The Irrawaddy*. May 12. Accessed March 15 2015. <http://www.irrawaddy.org/burma/nationalist-monks-call-ngos-traitors-opposing-interfaith-marriage.html>.

Nyi Nyi Kyaw. 2015. "Islamophobia in Buddhist Myanmar: The 969 Movement & Anti-Muslim Violence." In *Islam and the State in Myanmar*, ed. Melissa Crouch. Oxford: Oxford University Press.

Ortner, Sherry B., and Harriet Whitehead. 1981. *Sexual Meanings, the Cultural Construction of Gender and Sexuality*. Cambridge: Cambridge University Press.

Radio Free Asia. 2015. "Civil Society Groups Urge Myanmar to Drop Bills to 'Protect' Religion, Race." *Radio Free Asia*. January 29. Accessed March 15 2015. <http://www.rfa.org/english/news/myanmar/bills-01292015150834.html>.

Radio Free Asia. 2014. "Myanmar Leader Backs Buddhist Monks' Call for Laws to 'Protect' Religion, Race." *Radio Free Asia*. February 27. Accessed 15 June 2015. <http://www.rfa.org/english/news/myanmar/laws-02272014174350.html>.

Shwe Aung and Solomon, Feliz. 2014. "Battle lines drawn on Interfaith Marriage proposal." *Democratic Voice of Burma*. May 16. Accessed July 1 2015. <http://english.dvb.no/analysis/battle-lines-drawn-on-interfaith-marriage-proposal/40759>.

Than, Tharapi. 2014. *Women in Modern Burma*. London: Routledge.

Thin Lei Win. 2014. "Myanmar women's rights groups oppose Interfaith Marriage Act." *Women News Network*. Accessed July 5 2015.

<http://womennewsnetwork.net/2014/05/07/myanmar-womens-rights-groups-oppose-interfaith-marriage-act/>.

Turner, Alicia Marie. 2014. *Saving Buddhism: The Impermanence of Religion in Colonial Burma*. Honolulu: University of Hawai'i Press.

United Nations. 2015. "Myanmar: UN rights experts express alarm at adoption of first of four 'protection of race and religion' bills." *United Nations Human Rights*. May 27. Accessed July 6 2015.

<http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16015&LangID=E>

.

Walton, Matthew J. 2014. "What are Myanmar's Buddhist Sunday schools teaching?" *East Asia Forum*. December 16. Accessed July 15 2015.

<http://www.eastasiaforum.org/2014/12/16/what-are-myanmars-buddhist-sunday-schools-teaching/>.

Walton, Matthew J., and Susan Hayward. 2014. *Contesting Buddhist Narratives: Democratization, Nationalism, and Communal Violence in Myanmar*, Policy Studies (Southeast Asia), No. 71. Honolulu: East-West Center. Accessed July 15 2015.

<http://www.eastwestcenter.org/publications/contesting-buddhist-narratives-democratization-nationalism-and-communal-violence-in-mya>.

Yen Snaing. 2014. "Activists Face Violent Threats After Opposing Interfaith Marriage Bill." *The Irrawaddy*. June 4. Accessed July 1 2015. <http://www.irrawaddy.org/burma/activists-face-violent-threats-opposing-interfaith-marriage-bill.html>.

Zarni Mann and Samantha Michaels. 2013. "Petition to Restrict Interfaith Marriage Garner 2.5 Million Signatures in Burma." *The Irrawaddy*. July 18. Accessed July 1 2015.

<http://www.irrawaddy.org/conflict/petition-to-restrict-interfaith-marriage-garners-2-5-million-signatures-in-burma.html>.

¹ မြန်မာနိုင်ငံသား အများစုသည် "ရိုဟင်ဂျာ" ဟူသော အသုံးအနှုံးကို ကန့်ကွက်ခြင်းကြောင့်၎င်းက "ရိုဟင်ဂျာ" ဟု မသုံးဘဲ "ဘင်္ဂါလီ" ဟု သုံးနှုံးခဲ့သည်ဟုယူဆရသည်။ (ဒေသခံမဟုတ်သော နိုင်ငံသား မဟုတ်သော ဟူသည့် အဓိပ္ပာယ်များ ပါဝင်သည့်) "ဘင်္ဂါလီ" ဟူသော အသုံးအနှုံးကို ရခိုင်ဒေသပဋိပက္ခ စုံစမ်းရေး ကော်မရှင် အစီရင်ခံစာများကဲ့သို့ အစိုးရ၏ စာများတွင်ပင် သုံးစွဲသည်။ ထို အစီရင်ခံစာကို http://www.burmalibrary.org/docs15/Rakhine_Commission_Report-en-red.pdf တွင် ရရှိနိုင်သည်။ ရယူသုံးစွဲသည့်နေ့စွဲ ၂၀၁၅ ဇူလိုင် ၅။

ⁱⁱ ၎င်းတို့၏ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်မှု အပြည့်အစုံကို <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2015/03/Myanmar-Reject-discriminatory-race-and-religion-draft-laws-Advocacy-2015-ENG.pdf> တွင် တွေ့နိုင်သည်။ ရယူသုံးစွဲသည့်နေ့စွဲ ၂၀၁၅ ဇူလိုင် ၄။

ⁱⁱⁱ ထိုနည်းသုံးမျိုးနှင့်အတူ အခြားနည်းများကို မီဒီယာများက ဖော်ပြခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့ကို Beauchamp 2013 တွင် အသေးစိတ် ရှင်းလင်းပြထားသည်။

^{iv} ယနေ့ခေတ်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ လက်ထပ်မှုပုံစံမှာ စိုးရိမ်မှုတစ်ခု ဖြစ်လာသော်လည်း အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ဥရောပတိုက်သားများ သို့မဟုတ် အခြား နိုင်ငံခြားသားများကို လက်ထပ်ခြင်းကို ကန့်သတ်သည့် ဥပဒေများ မရှိသေးပေ။ ထိုအချက်ကို မကြိုက်ကြသော်လည်း ထိုသို့ ပြုလုပ်ခြင်းမှာ လူတစ်ယောက်၏ စီးပွားရေးအခြေအနေကို မြှင့်တင်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း နားလည်ကြသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းမှာလည်း ယာယီသဘော သို့မဟုတ် ဥရောပ တိုက်သားများနှင့်သာ ဖြစ်သည် (Ikeya 2011)။

^v မှတ်သားထိုက်သော ခြားနားချက် တစ်ခုမှာ လယ်တီဆရာတော်၏ စာပေလေ့လာရေး အဖွဲ့များ ဖြစ်ပြီး ထိုအဖွဲ့များသည် အမျိုးသမီးများကို စာပေများ အလွတ်ကျက်မှတ်စေခြင်းနှင့် ရွတ်ဆိုခြင်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်စေခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ အဆင့်တန်းတစ်ခု လူထုအတွင်း ရရှိစေခြင်း ဖြစ်သည် (Braun 2013)။

Kawanami ၏ သုတေသနက အမျိုးသမီးများ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းသို့ ဝင်သောအခါ ၎င်းတို့ကိုယ် ၎င်းတို့ ထိုကဲ့သို့ မြင်နိုင်သော်လည်း အခွင့်ထူး ဂုဏ်ဆိုသည်မှာ လူအများ၏ အသိအမှတ်ပြုမှုလိုအပ်ပြီး အထောက်အထားများအရ သီလရှင်အပေါ် လူအများ၏ အမြင်မှာ များသောအားဖြင့် မကောင်းသည့်ဘက် သို့မဟုတ် ဝေခွဲမရ ဖြစ်နေတတ်ပြီး ခြွင်းချက်အနေဖြင့် သီလရှင်သည် ပညာအလွန် တတ်လျှင်သော်လည်းကောင်း သို့တည်းမဟုတ် ချမ်းသာသော မိသားစုမှ လာလျှင်လည်းကောင်း အခွင့်ထူးဂုဏ်ကို ရရှိသည်။

^{vii} ကျူးလွန်သူ များအနက်မှ တစ်ဦးသည် ထောင်ထဲတွင် မိမိဘာသာ ကြိုးဆွဲချ သေကြောင်းကြံခဲ့ပြီး ကျန်နှစ်ဦးမှာ သေဒဏ်ကျခံခဲ့ရသည်။

^{viii} ဤအပိုင်းတွင် အင်တာဗျူးထားသူများ၏ အမည်များကို ၎င်းတို့၏ လုံခြုံရေးအတွက် အမည်များကို လွှဲထားသည်။

^{ix} မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ စစ်တွေတွင် စာရေးသူများထဲမှ တစ်ယောက်ကိုယ်တိုင် အင်တာဗျူး ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၃၀ ရက်။

^x စာရေးသူများထဲမှတစ်ယောက်၏ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ စစ်တွေတွင် ကိုယ်တွေ့အင်တာဗျူး၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၃၀ ရက်။

^{xi} စာရေးသူများထဲမှတစ်ယောက်၏ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ စစ်တွေတွင် ကိုယ်တွေ့အင်တာဗျူး၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၃၀ ရက်။

^{xii} စာရေးသူများထဲမှတစ်ယောက်၏ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ စစ်တွေတွင် ကိုယ်တွေ့အင်တာဗျူး၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၃၀ ရက်။

^{xiii} မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ စစ်တွေတွင် စာရေးသူများထဲမှ တစ်ယောက်ကိုယ်တိုင်တွေ့ အင်တာဗျူး၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၃၀ ရက်။

သီးခြားပယ်ထုတ်ခံရခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးကိစ္စဖြစ်လာခြင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ မွတ်စလင်တို့၏ ဥပဒေအရ၊ ယဉ်ကျေးမှုအရ လူ့အဖြစ် ဖြစ်တည်မှု ညီညီကျော်

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှစတင်ကာဦးသိန်းစိန်အစိုးရ၏ဦးဆောင်မှုဖြင့်သိသာထင်ရှားသည့် နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကိုဖော်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ယခင်အစိုးရ၏နာမည်ကျော်ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်ခဲ့မှုများ၏အရိပ်မည်းများအောက်တွင် မျှော်လင့်မထားခဲ့သည့် အဆိုပါပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ ချီးကျူးအသိအမှတ်ပြုမှုကို လျင်လျင်မြန် မြန်ရရှိခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ပြည်တွင်းပြည်ပရှိ ဝေဖန်သုံးသပ်သူများနှင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများကမူ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ စစ်မှန်မှုရှိမရှိကို မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ကြသည်။ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးမှ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့ အလားတူ ပြောင်းလဲခဲ့သည့် တ ခြားနိုင်ငံများ၏အတွေ့အကြုံများအပေါ်အခြေခံကာ မြန်မာ့အကူးအပြောင်းသည် လွယ်ကူလိမ့်မည်မဟုတ်ဟု ထင်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ပဋိပက္ခများနှင့်ဆက်တိုက်ကြုံခဲ့ရပြီးဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် မွတ်စလင်တို့အ ကြားထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်တွေ့စေခဲ့သည့်ပဋိပက္ခများပင်ဖြစ်သည်။ လူမျိုးရေး/ဘာသာရေးလက္ခဏာဆောင်သည်ဟု မြန်မာနိုင်ငံအ တွင်း သတ်မှတ်ကြသည့် ၎င်းပဋိပက္ခများသည် တကယ်တော့ မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေးဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ မွတ်စလင်မုန်းတီးရေးစကားများ သို့မဟုတ် မွတ်စလင်များအပေါ် မကောင်းဆိုးဝါးများအဖြစ်သရုပ်ဖော်မှုများ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်ဇူလိုင်လကမန္တလေးမြို့၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးနှင့် မွတ်စလင်တစ်ဦးသေဆုံးခဲ့ပြီး မွတ်စလင်သင်္ချိုင်းတစ်ခုအပါအဝင် မွတ်စလင်ပိုင် အဆောက်အအုံများပျက်စီးခဲ့ရသည့် အဓိကရုဏ်းဖြစ်ပွားပြီးသည့် နောက်ပိုင်း မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေးအကြမ်းဖက်မှု ထပ်မံမဖြစ်ပွားတော့သည်မှာ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာ့မွတ်စလင်တို့၏စိတ်ထဲတွင်မူ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲဝယ်ကများကို ဆက်လက်ခံစားနေရဆဲဖြစ်သည်။ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စဉ်များဖြစ်ပွားနေစဉ်နှင့် ဖြစ်ပွားပြီးနောက် မြန်မာ့ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအကြားနိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် တိုင်းရင်းသားဖြစ်မှု ဆိုင်ရာကိစ္စက ရှေ့တန်းရောက်လာခဲ့ပြီး မွတ်စလင်တို့သည် မြန်မာလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အဖွဲ့ဝင်များ တကယ်ရောဟုတ်ပါရဲ့လားဟု မေးခွန်းထုတ်လာခဲ့ကြသည်။

မွတ်စလင်များအနက် ရိုဟင်ဂျာတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုသည် ယနေ့ထက်ထိမပြေလည်သေးသောကိစ္စဖြစ်ပြီး မြန်မာအစိုးရ နှင့်မြန်မာပြည်သူတို့၏ ငြင်းချက်ထုတ်ခံထားရသည့် တစ်ခုတည်းသော လူမျိုးစုတစ်ခုဖြစ်သည်။ “ရိုဟင်ဂျာ” ဆိုသည့် ၎င်းတို့၏ လူ မျိုးစုနာမည်ကိုလည်း လက်မခံကြပါ။ သို့သော်လည်း ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်သည့် တခြားမြောက်မြားလှစွာသော နိုင်ငံသားမွတ်စလင်တို့ မှာလည်း မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သက်ဆိုင်မှုရှိမရှိ ပိုမို မေးခွန်းထုတ်ခံလာနေရသည်။ ခံစားချက်ဖြင့် ပေါက်ကွဲထွက်လာကြသည့် အဆိုပါ မေးခွန်းများ အားလုံးမှာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစုလွှမ်းမိုးသည့် မြန်မာနိုင်ငံရှိမွတ်စလင်အမှတ်အသားလက္ခဏာနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ယခုသွားနေသည့်လမ်းကြောင်းသည်လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် အခြေခံဥပဒေသုံးရပ်စလုံးတွင် အမြဲတေပါရှိသည့်အချက်ဖြစ်သော လူမျိုး၊ ဇာစ်မြစ်၊ ဘာသာ၊ လိင် စသည် မခွဲခြားဘဲ နိုင်ငံသားအားလုံးကို တန်းတူဆက်ဆံရေး ဆိုသည့် အချက်ကို လေးလေးနက်နက် ခြိမ်းခြောက်နေပါသည်။

ယခုဆောင်းပါးတွင် ကျွန်တော့်အနေဖြင့် မွတ်စလင်များအပေါ် အစဉ် အလာအရ သရုပ်ခွဲခြင်းအကြောင်း ဆွေးနွေးခြင်း၊ ထိုသို့ သရုပ်ခွဲခြင်းနောက်ကွယ်ရှိ ရှုပ်ထွေးနက်နဲမှုကိုမီးမောင်းထိုးခြင်းဖြင့် မြန်မာ့မွတ်စလင်ရုပ်ပုံလွှာကို ပထမဦးဆုံးတင်ပြပါမည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသုံးခုပါ ဥပဒေအရ တန်းတူညီမျှမှုကို အာမခံသည့် သဘောဆောင်သော စာ သားများကို လေ့လာပါမည်။ ထို့နောက် ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှု ဥပဒေကြောင့် နိုင်ငံသားအားလုံး၏ ဥပဒေအရ တန်းတူ ညီမျှမှု ထိခိုက်နစ်နာရန်ကို ကျွန်တော်ဆွေးနွေးထားသည်။ တတိယအနေဖြင့် မွတ်စလင်များကို ခွဲခြားဖယ်ထုတ်ကာသူစိမ်းပြင်ပြင် ဖြစ်အောင်လုပ်သည့် “ကုလား” နှင့် “ဧည့်သည်” ဆိုသည့် အမြစ်တွယ်နေသည့်အယူအဆနှစ်ခုနှင့်ပတ်သက်ပြီး လေ့လာစူးစမ်းသုံး သပ်ပြထားပါသည်။ စတုတ္ထအနေဖြင့် ရှိသည်ဟုထင်နေကြသည့် မွတ်စလင်ခြိမ်းခြောက်မှု ပေါ်ပေါက်လာပုံကို ခြေရာခံပြန် လိုက် ထားသည်။ ပဉ္စမနှင့်နောက်ဆုံးအနေဖြင့် နိဂုံးပိုင်း သုံးသပ်ချက်များပါဝင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မွတ်စလင်များ၊ သူတို့ဘယ်သူလဲ။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မွတ်စလင်အသိုင်းအဝိုင်းအတွက် လူဦးရေဗေဒနှင့် လူမှုစီးပွားအကြောင်းအရာများကို လေ့လာဆန်းစစ်သည့် လူမှုစစ်တမ်းများကို မြန်မာနိုင်ငံ၌ တစ်ခါမျှ မဆောင်ရွက်ဖူးပါ။ မြန်မာမွတ်စလင်တို့နှင့် ပတ်သက်လာလျှင် တခုတည်းက လေ့လာကြရသည့် ၁၉၇၂ ခုနှစ်က ယေဂါ (Yegar 1972) ၏စာတမ်းသည်ပင်လျှင် စစ်တမ်းများ သို့မဟုတ် အလားတူသုတေသနအပေါ် အခြေခံရေးသားခဲ့ခြင်း မဟုတ်ပါ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းပါ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ ဘာသာဝင်ဦးရေဆိုင်ရာ အချက်အလက်များထုတ်ပြန်မှုကို အစိုးရကမပြုလုပ်သေးပါ။ မွတ်စလင်အရေး၏အလွန်ထိရှလွယ်မှုကြောင့်ဆိုသည့်အချက်ကဖြစ်နိုင်ခြေအများဆုံးဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ယင်းမတိုင်မီ ၁၉၈၃ ခုနှစ်ကကောက်ယူခဲ့သည့်သန်းခေါင်စာရင်းပါ ဘာသာဝင်ဦးရေအချက်အလက်များသည် မြန်မာမွတ်စလင်တို့နှင့် ပတ်သက်လျှင် တစ်ခုတည်းသောရနိုင်သည့်ရင်းမြစ်ဖြစ်နေပါသည်။ အဆိုပါသန်းခေါင်စာရင်းအရ ၁၉၈၃ ခုနှစ် လူဦးရေစုစုပေါင်း၏ ၃ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်းမှာ မွတ်စလင်များဖြစ်ကြပြီး ယင်းအနက် ၃ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းက ဆွန်နီနှင့် ကျန်ဦးရေက ရှိအိုက်ဖြစ်သည် (Ministry of Home and Religious Affairs 1986)။ အဆိုပါအချက်အပေါ် အခြေပြုပြီး မြန်မာအစိုးရအဆက်ဆက်နှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက မွတ်စလင်လူဦးရေကို နိုင်ငံလူဦးရေ၏ လေးရာခိုင်နှုန်းဝန်းကျင်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းခဲ့ကြသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏လူဦးရေမှာ ၅၁,၄၈၆,၂၅၃ (Ministry of Population and Immigration 2015)။ အဆိုပါ လေးရာခိုင်နှုန်းဆိုသည့် ပမာဏအတိုင်း မပြောင်းလဲဟု ယူဆမည်ဆိုပါက ယနေ့ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် မွတ်စလင်ဦးရေအနည်းဆုံး ၂ သန်းရှိသည်။ မြန်မာမွတ်စလင်ဦးရေမှာ လျော့တွက်ချက်ခံထားရခြင်းဖြစ်ပြီး အမှန်တကယ်တွင် ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းလောက်အထိပင် ရှိနိုင်သည်ဟု မွတ်စလင်ခေါင်းဆောင်အချို့ကဆိုသည်ဟု Matthews (1995) က မှတ်ချက်ပြုသည်။ ဘာသာဝင်ဦးရေ နည်းခြင်းများခြင်းက အလွန်ပင်စကားပြောသော မြန်မာကဲ့သို့သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် အစိုးရထုတ်ပြန်သော ကိန်းဂဏန်းသည် လျော့ချခန့်မှန်းသည့်ကိန်းဖြစ်နိုင်မည်လားဟု သံသယရှိပါက မှားယွင်းမည်မဟုတ်ပါ။ သို့သော် အစိုးရထုတ်ပြန်သည့်ကိန်းဂဏန်းကို အတည်ယူမည်ဆိုလျှင်တောင် လူဦးရေ ၂ သန်းရှိသည့် အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခု သည် မသိသာလှပါ။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မွတ်စလင်ဦးရေ၏ထက်ဝက်ဝန်းကျင်မှာ ရိုဟင်ဂျာများ ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်း အထူးသဖြင့် ရန်ကုန်၊ မန္တလေးနှင့် မော်လမြိုင်စသည့် မြို့ကြီးများ၌ မွတ်စလင်ဦးရေကြီးကြီးမားမားရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိမွတ်စလင်များကို အစဉ်အလာအားဖြင့် ခေါင်းစဉ်အမျိုးမျိုးခွဲကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့နာမည် အမျိုးမျိုးအောက်သို့ ခွဲထုတ်ခြင်းမှာ ယခု အသုံးမပြုတော့ပြီဖြစ်သည့် ကိုလိုနီခေတ် မျိုးနွယ်စုနှင့်လူမျိုးအုပ်စုခွဲမှု အပေါ်အခြေခံသည်။ ယင်းသည် ဗြိတိသျှလက်အောက်ခံအိန္ဒိယတွင် အသုံးပြုသည့် သန်းခေါင်စာရင်းကောက်နည်းမှ ဆင်းသက်လာခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ ယနေ့တွင် မွတ်စလင်များအပေါ် မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အများစုကရော အစိုးရကပါ တစ်စုတစ်စည်းတည်းသောအုပ်စုအသွင် ရှုမြင်ကြသဖြင့် အထက်ပါအုပ်စုခွဲသတ်မှတ်စနစ်မှာ အသုံးမဝင်တော့ပါ။

မြန်မာမွတ်စလင်များကို အစဉ်အလာအားဖြင့် တမိလိစကားပြော ကျိုလီယာမွတ်စလင်၊ အူရူစကားပြော စူရသီနှင့် မေမွန်၊ ဘင်္ဂါလီစကားပြော ဘင်္ဂါလီစသည့် အိန္ဒိယ သို့မဟုတ် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသား မွတ်စလင်များ၊ မြန်မာပြည်အလယ်ပိုင်း၌တွေ့ရသည့် အစ္စလာမ်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းသွားကြသည့် ဗမာမွတ်စလင်များ၊ သွေးနှောမွတ်စလင် သို့မဟုတ် အိန္ဒိယ/အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသွေးပါ မွတ်စလင်ဖခင်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မိခင်တို့မှ ပေါက်ဖွားဆင်းသက်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း၌ အများဆုံးတွေ့ရသည့် ဇာဘဒီးများ၊ မန္တလေးနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်၌ တွေ့ရသည့် ပန်းသေး သို့မဟုတ် ယူနန်တရုတ်မွတ်စလင်များ၊ မြန်မာပြည်တောင်ဘက်ပိုင်း၌ အများဆုံးတွေ့ရသည့် ပရူ၊ သို့မဟုတ် မလေးနွယ်မွတ်စလင်များ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းသား ရိုဟင်ဂျာများနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်သားများပင်ဖြစ်သည့် ကမန်များဟူ၍ အုပ်စုခွဲသည် (Khin Maung Yin 2005; Lambrecht 2006; Yegar 1972, 1982)။ အပေါ်ယံကြည့်ပါက အဆိုပါ အုပ်စုခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံတွင် မနုဿဗေဒဆိုင်ရာပညာများပါသည်ဟု ထင်ရသော်

လည်း အဓိကအားဖြင့် ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့တို့ ပြုလုပ်ခဲ့သည့် မျိုးနွယ်စုဗေဒအခြေခံ မနုဿဗေဒ အသိပညာဆိုသည့်အရာကို ကိုလိုနီခေတ်လွန်ပညာရှင်များက စောကြောကြသလို ဝေဖန်တိကလည်း ပြုကြသည်။ ထို့ပြင် ကိုလိုနီခေတ်မြန်မာပြည်တွင် ကောက်ယူခဲ့သည့် သန်းခေါင်စာရင်းများမှ ဆွဲထုတ်ခဲ့သည့် နည်းနာသည် အဆိုပါအုပ်စုများအကြား ထင်ရှားရှိသည့်မျိုးနွယ်ဆိုင်ရာ လက္ခဏာများအပေါ် အခြေမခံဘဲ သည်တစ်ကြိမ်မှာလည်း ဗြိတိသျှတို့ဘက်မှ သန်းခေါင်စာရင်းပြုသူ/ ကောက်သူတို့၏ သဘောအရသာသာစကားကိုလိုက်ကာ ခွဲခြားကောက်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။ ခေတ်မရှိတော့သည့် အဆိုပါနည်းနာကိုသာ မြန်မာ အစိုးရက ဆက်သုံးစွဲနေခြင်းအပေါ် ကျမ်းပြုဆရာအမျိုးမျိုးတို့က ဝေဖန်ကြသည် (Steinberg 2006; Taylor 2015; Turner 2014)။ ထို့ပြင် အဆိုပါမြန်မာမွတ်စလင်အများစုမှာ ယခုအခါ မြန်မာဘာသာ စကားကိုသာ မိခင်ဘာသာအဖြစ်သုံး နှုန်းပြော ဆိုကြရာကိုလိုနီခေတ်ကနည်းနာမှာ အုပ်စုခွဲခြားသတ်မှတ်ရာ၌ လက်သင့်ခံနိုင်စရာဖြစ်မည့်ပုံ မပေါ်ပါ။

မြန်မာမွတ်စလင်အသိုင်းအဝိုင်းအပေါ် ခေတ်ပြိုင် မနုဿဗေဒသုတေသန ပြည့်စုံလုံလောက်စွာမရှိမှု (၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင် အမှတ်အသားကိုလည်း ဥပဒေကြောင်းအရ၊ ယဉ်ကျေးမှုအယူအဆများအရ အဓိကဆန့်ကျင်ကြသဖြင့်) ယနေ့ခေတ်တွင် မြန်မာ မွတ်စလင်များကို အုပ်စုသုံးခုခွဲခြားက ပို၍အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ အစိုးရအသိအမှတ်ပြု တိုင်းရင်းသားမွတ်စလင်များ (ယခု လူဦးရေ ၅၀,၀၀၀ မှ ၁၀၀,၀၀၀ ရှိသည့် ကမန်လူမျိုးတစ်မျိုးတည်း)၊ တိုင်းရင်းသားမဟုတ်သော်လည်း နိုင်ငံသားအဖြစ်အသိအမှတ်ပြုထားသူများ (အိန္ဒိယ/အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းနွယ်ဖွား မွတ်စလင်များ၊ ပန်းသေး၊ ပရူး၊ ဇာဘဒီး၊ မြေခူး စသည်တို့ ဖြစ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာလူဦးရေမသိရ) နှင့်အစိုးရက၎င်းတို့၏ ဥပဒေအရ မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို လုံးဝလက်မခံသည့် ပြဿနာရှိနေသည့် လူအုပ်စုများ (ရိုဟင်ဂျာ၊ လူဦးရေတစ်သန်းဟုခန့်မှန်း) ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ အမှန်ပင် အဆိုပါလူမျိုးတစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုးကြား ပိုင်းခြားသတ်မှတ်မှုများအကြား မပြတ်သားသည့်စည်းမျဉ်းရှိနေသည်။ ကိုလိုနီခေတ်သန်းခေါင်စာရင်းများမှာ အထက်တွင်ဆိုခဲ့သလို လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ဘာသာစကားတစ်ခုတည်းကိုကြည့်၍သတ်မှတ်ခွဲခြားခဲ့သည်။ မြန်မာပြည်ဖွားမွတ်စလင်အများအပြားမှာယခုအခါ မျိုးရိုးဆင်းသက်မှု ရောထွေးသွားပြီဟုဆိုနိုင်သလို အဘိုးအဘွားမျိုးဆက်ထက်လွန်၍ ၎င်းတို့မူလဇာတိမြစ်ကို ပြန်လိုက်ရန်လည်း မလွယ်တော့ပါ။ ထို့ပြင် အသုံးပြုခဲ့သည့် သို့မဟုတ် လက်ခံထားသည့် လူမျိုးနာမည် များဖြစ်သည့် ပန်းသေး၊ ပရူး၊ မြေခူး စသည်တို့မှာလည်း အစိုးရ၏ တရားဝင် လူမျိုး ၁၃၅ မျိုးစာရင်းတွင် မပါတော့ပါ (လှမင်း ၂၀၁၃၊ မြန်မာပြည်သား ၁၉၉၀)။ ၎င်းတို့ ဆီလျော်မှု၊ မှန်ကန်မှု ရှိသေးသလား ဆိုသည်ကိုလည်း ပညာရှင်အများအပြားက ဝေဖန်စောကြောထားကြသည် (Steinberg 2006; Taylor 2015)။ အဆိုပါ “လူမျိုး ၁၃၅ မျိုး” စာရင်းအပေါ်ဝေဖန်စောကြောရာတွင် အထောက်အကူအဖြစ်နိုင်ဆုံးအရာမှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရ မျိုးနွယ် သို့မဟုတ် လူမျိုးစု ၉၁၇ ခုရှိသည်ဟု တွေ့ရှိရသည်ဆိုသောအချက်ဖြစ်သည်။ စာရင်းအသစ်ကို ထပ်မံစိစစ်၊ အတည်ပြုပြီး ကြေညာရဦးမည်ဖြစ်သည် (ပိုင်စိုး ၂၀၁၅)။ အလားတူပင် အဆိုပါ အိန္ဒိယ/တောင်အိန္ဒိယနှင့်တွဲစပ်နေသည့် ဝေါဟာရများဖြစ်သော ကျိုလီယာမွတ်စလင်၊ စူရသီ၊ မေမွန်စသည်တို့မှာ ယနေ့ခေတ် တရားဝင်ရေးသားထုတ်ဝေမှုများတွင် မတွေ့ရတော့ပါ။ ထပ်ပြောရလျှင် အဆိုပါ အုပ်စုခွဲခြားမှုများမှာ ဗြိတိသျှလူမျိုး သန်းခေါင်စာရင်းပြုဆရာများ၏ ဖန်တီးချက်သက်သက်သာဖြစ်သည်။ တစ်နည်းပြောရလျှင် မြန်မာမွတ်စလင်များမှာ ဗြိတိသျှတို့က ပထမဆုံး “စိတ်ကူး” ခွဲကြ (Anderson 1991) သည်ကို မြန်မာစစ်အစိုးရအဆက်ဆက်က ပြန်လည်တည်းဖြတ်၊ ပြန်လည်စိတ်ကူးကာ လက်ခံခဲ့ကြသည့် အမျိုးမျိုးကွဲနေသော အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုသာဖြစ်သည်။

လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့်ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန (လဝက) သည် မွတ်စလင်အများစုကို အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန် သို့မဟုတ် ဘင်္ဂါလီ/ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သွေး တစ်ဝက်၊ သုံးပုံတစ်ပုံ၊ တစ်မတ် စသည် ရောနှောထားသူများအဖြစ် သွေးနှောအုပ်စုသုံးခုဖြင့် ခွဲခြား သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် အားလုံးမဟုတ်လျှင်တောင် အများစုသည် တောင်အာရှနွယ်ဖွား သို့မဟုတ် တောင်အာရှဇာတိဖြစ်သည့် သဘောဖြစ်သွားသည်။ လဝကသည် မွတ်စလင်များအား နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြား (မှတ်ပုံတင်) ထုတ်ပေးရာတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ် လူမျိုးအမည်တွဲစပ်မှုမျိုးကိုလည်း ဖန်တီးခဲ့သေးသည်။ ဥပမာဆိုရလျှင် မန္တလေးရှိ မွတ်စလင်တစ်ဦးကိုင်ဆောင်သည့် မှတ်ပုံတင်အရ ၎င်းသည် အိန္ဒိယ-ပါကစ္စတန်-ဗမာ ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှပိုင်အိန္ဒိယမှ မြန်မာဘက်သို့ လူအများရွှေ့ပြောင်းလာကြသည့် ၁၉ ရာစုနှောင်းနှင့် ၂၀ ရာစုအစောပိုင်းက အိန္ဒိယနှင့်ပါကစ္စတန်မှာ ပထဝီအနေအထားအရ တစ်ခုတည်းသာဖြစ်သည်။ အလားတူပင် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဖွား မွတ်စလင်တစ်ဦးမှာလည်း မှတ်ပုံတင်တွင် အိန္ဒိယ-ဘင်္ဂါလီ-ဗမာ လူမျိုးဖြစ်နေသည်။ မန္တလေးရှိ မွတ်စလင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးကိုင်သည့် မှတ်ပုံတင်ပါ လူမျိုးအမည်မှာမူ အားလုံးထဲတွင် အထူးခြားဆုံးဖြစ်သည်။ ထိုအမျိုးသမီး၏ဖခင်ကို လဝကအရာရှိက အိန္ဒိယ-ဗမာ သွေးနှောအဖြစ် ယူဆသည်။ မိခင်မှာမူ အိန္ဒိယလူမျိုးဖခင်နှင့် ကရင်လူမျိုးမိခင်တို့၏ သမီးဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်ရာ ထိုမွတ်စလင်အမျိုးသမီးမှာ မှတ်ပုံတင်အရ အိန္ဒိယ+ဗမာ- အိန္ဒိယ+ဗမာ+ကရင် လူမျိုးဖြစ်သွားရသည်။ သူ့သွေးအရ ထိုအမျိုးသမီးသည် အိန္ဒိယ၊ ဗမာနှင့်ကရင် သွေးပါသူတစ်ဦး ဖြစ်သော်လည်း ကတ်ပြားပေါ်တွင်မူ လူမျိုးပေါင်း ၅ မျိုးဖြစ်နေသည်။ ထိုပုံစံအတိုင်းသာဆက်ဖြစ်မည်ဆိုပါက ထိုအမျိုးသမီးသာ သူနှင့်လုံးဝမတူသည့် လူမျိုးဖွဲ့စည်းပုံရှိသူတစ်ဦးကိုသာ လက်ထပ်ပါက ၎င်း၏သားသမီးတို့ မည်သည့်လူမျိုးဖြစ်မည်ကိုတွေးကြည့်၍ရသည်။ အကယ်၍ ၎င်းသာ ကချင်-ချင်း-မွန် စသည်ဖြင့် သွေးနှောထားသူတစ်ဦးနှင့် အိမ်ထောင်ကျပါက သူတို့၏သားသမီးများမှာ အိန္ဒိယ+ဗမာ-အိန္ဒိယ+ ဗမာ-ကရင်-ကချင်-ချင်း-မွန် လူမျိုးဖြစ်လာမည် ဖြစ်သည်။

မန္တလေးရှိပါရင့်မွတ်စလင်နိုင်ငံရေးသမားကြီးတစ်ဦးအား ၂၀၁၂ ခုနှစ်က ထုတ်ပေးသည့် မှတ်ပုံတင်အရ ၎င်း၏ လူမျိုးမှာ “ဗမာ”ဖြစ်သည်။ အကြောင်းက သူသည်ဗမာအစစ်ဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်ပြီး ထိုစဉ်က လဝက အရာရှိကလည်း လက်ခံခဲ့၍ ဖြစ်သည်။ တကယ်တမ်းတွင် မွတ်စလင်တစ်ဦး၏မှတ်ပုံတင်တွင် လူမျိုးနေရာ၌ ဗမာ ဟုဖော်ပြမှုမှာ ၁၉၈၀ နှင့် ၉၀ ကာလများက မြန်မာပြည်အထက်ပိုင်းတွင် မထူးဆန်းပါ။ အကြောင်းက ထိုဒေသရှိမွတ်စလင်အများအပြားမှာ ဗမာ လုံးဝစစ်စစ် သို့မဟုတ် ဗမာ သွေးအများစုပါသူများဟု ယုံကြည်လက်ခံ၍ ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း မည်သည့်မွတ်စလင်ကိုမျှ ၂၀၀၇ ခုနှစ်မှစပြီး ဗမာဟု သီးသန့်နာမည်တပ်မပေးကြောင်း လက်ရှိ လဝကအရာရှိက အထက်ပါ မန္တလေးနေ နိုင်ငံရေးသမားကြီးကိုပြောပြီး ယခု အထက်မြန်မာပြည်ရှိ မွတ်စလင်အားလုံးမှာ အထက်ကဆိုခဲ့သည့် ဥပမာများအတိုင်းပင် ၎င်းတို့၏ လူမျိုးနေရာတွင် အိန္ဒိယ/ပါကစ္စတန်/ဘင်္ဂါလီ သို့မဟုတ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နာမည်တစ်ခုခုကို ရှေ့ဆက်အနေဖြင့် ထည့်သွင်းထားကြရပြီဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ မှတ်ပုံတင်တွင် အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန် သို့မဟုတ်ဘင်္ဂါလီအဖြစ်တွင်သတ်မှတ်ခံရသည့်ဖြစ်စဉ်များကို မြန်မာနိုင်ငံနေရာအနှံ့အပြား၌ ကြားရသည်။ ယခုနှစ်များအတွင်း မြန်မာအစိုးရက ရိုဟင်ဂျာများကို ဘင်္ဂါလီဟုခေါ်ရန် နှင့် ဘင်္ဂါလီဟုသာစာရင်းသွင်းရန် ခေါင်းမာမာတောင်းဆိုမှုသည် အထက်ပါ အတွေးအခေါ်ပုံစံတစ်မျိုးသာဖြစ်သည်ဟု ယူရန်ရှိသည်။

ယခုလို မွတ်စလင်များအပေါ် လက်ရှိလူမျိုးခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံအပြင် လဝက က “တိုင်းရင်းသား” (လူမျိုး ၁၃၅ မျိုးမှဆင်းသက်သူ) နှင့် “သွေးနှော”ဟု ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းမှာလည်း ပြဿနာကြီးတစ်ခု ဖြစ်သည်။ “သွေးနှော” ဆိုသည့်စကားတွင် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုသဘောပါသည်။ မြန်မာစကားတွင် “နှော” ဆိုသည်မှာ ရောစပ်ခြင်းကိုသာမက မသန့်စင်ခြင်း (ဝါ) ရောနှောပါဝင်နေခြင်းဆိုသည့် အဓိပ္ပာယ်လည်း ဆောင်သည်။ လဝကက တိုင်းရင်းသား သို့မဟုတ် သွေးနှောဟုသတ်မှတ်ခြင်းသည် ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာနှင့်မဆိုင်ဟုဆိုသော်လည်း လက်တွေ့တွင်မူ ထိုသို့ဖြစ်နေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ (ဗုဒ္ဓဘာသာဟုသာမှတ်ရန်) နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုတို့ကို လူအများ၏စိတ်တွင် ချိတ်ဆက်စဉ်းစားပုံသည် (ဗမာ/မြန်မာမှန်လျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်သည်ဟုဆိုလို) လဝက၏ ရပ်တည်ချက်နှင့်ကိုက်ညီနေဟန်ရှိသည်ဟု ပြီးခဲ့သည့်နှစ်ပိုင်းက ပြုလုပ်ခဲ့သည့် စစ်တမ်းသုတေသနများတွင် တွေ့ရသည် (Asian Barometer Survey 2015; Lall et al 2014)။

တိုင်းရင်းသားမိဘများမှ ဆင်းသက်လာသည့်မွတ်စလင်တို့၏ နိုင်ငံသား လျှောက်ထားမှုဖြစ်စဉ်အချို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့လိုမဟုတ်ဘဲ နှောင့်နှေးကြန့်ကြာခြင်း သို့မဟုတ် ဆိုင်းငံ့ခံထားရခြင်းနှင့် လဝကရုံးသို့ အကြိမ်ကြိမ်သွားရခြင်းစသည့် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်ရပ်များကို Sai Latt (2013) က မှတ်ချက်ပြုသည်။ ဓန (တိုင်းရင်းသား) ဖခင်နှင့် ရှမ်း (တိုင်းရင်းသား) မိခင်တို့မှမွေးသည့် မွတ်စလင်သမီးမိန်းကလေးတစ်ဦး၏ နိုင်ငံသားလျှောက်ထားမှုတွင် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာခဲ့သည်။ သက်ဆိုင်ရာ လဝကရုံးသို့ ကြန့်ကြာရသည့်အကြောင်းစုံစမ်းရန် သွားသည့်အခါ မွတ်စလင်ဖြစ်သဖြင့် “သွေးနှော”ဖြစ်သည်ဟု လဝက အရာရှိက ကာယကံရှင်ကို ပြောလိုက်သည်။ နောက်တစ်ယောက်က ဓနဖခင်နှင့် အင်းသားမိခင်တို့၏ သမီး တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး မှတ်ပုံတင်တွင် “အိန္ဒိယ-ဗမာ-ဓန-အင်းသား”ဟု လူမျိုးနေရာတွင်ဖြစ်နေသည်။ ထိုမိန်းကလေးမှာ အိန္ဒိယသွေးပါသူလုံးဝမဟုတ်သော်လည်း ကိုးကွယ်မှု ဘာသာကြောင့် အိန္ဒိယကပြားဖြစ်သွားရသည်။ သူမိခင်ကိုယ်တိုင်ပင် ၁၉၈၉ ခုနှစ် (နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့က နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်များစတင်ထုတ်ပေးသည့်နှစ်) တွင် ကတ်လျှောက်ထားစဉ်ကလည်း မွတ်စလင် ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် လူမျိုးနေရာတွင် “ဘင်္ဂါလီ”ဟု ဖြည့်သွင်းခံခဲ့ရသည်။ မန္တလေးတွင်မွေးပြီး မန္တလေး၌ကြီးသော မွတ်စလင်အ မျိုးသမီးနှောက်တစ်ဦးမှတ်ပုံတင်ကတ်လဲလှယ်ရန် လဝကရုံးသို့သွားသည့်အခါမှာလည်း သူသည် “သွေးနှော”နှင့်တူပြီး ဗမာရုပ်လုံးဝမပေါက်ဟု လဝကအရာရှိတစ်ဦး က သူ့ကိုပြောလိုက်သည်။ ထို့ပြင် ကတ်အသစ်တွင် ဗမာတစ်မျိုးတည်းအစား အခြားလူမျိုးတစ်

မျိုး အမည်ကိုပါ ရှေ့ဆက်ပါလာလိမ့်မည်ဟု သူ့ကိုပြောလိုက်သေးသည်။ လဝကနှင့်ဆက်ဆံရာတွင် ထိုသို့ပြဿနာရှိသည့်အတွက် မွတ်စလင်များသည် မှတ်ပုံတင်လွယ်လွယ်ကူကူရအောင် ဗုဒ္ဓဘာသာဟုသာ ပြောဆိုလျှောက်ထားကြသည်များသည်။ လဝက၏ ခွဲခြားဆက်ဆံသည့်မူဝါဒကြောင့် ကမန်များမှလွဲလျှင် မွတ်စလင်များမှာအပယ်ခံရသူများဖြစ်လာရသည်။ တိုင်းရင်းသား ကမန်များ ပင်လျှင် ၂၀၁၄ စက်တင်ဘာလအထိ မှတ်ပုံတင်မရသေးသူများမှာ လူဦးရေ၏သုံးပုံတစ်ပုံရှိသည် (ဆုမင်းကို ၂၀၁၄)။ မြန်မာနိုင်ငံ တွင်လက်ရှိစဉ်းစားကြပုံမှာကမန်လူမျိုးသာ တိုင်းရင်းသားဖြစ်ပြီး ကျန်မွတ်စလင်အားလုံး “သွေးနော” များဖြစ်သည်။

သွေးနော ဖြစ်နေသည့် အဆိုပါနိုင်ငံသားများ နိုင်ငံသားကတ်လျှောက်ထားရာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရသည့်သက်သေ သာကော နောက်တစ်ခုမှာ ၂၀၁၁ ဇူလိုင် ၁ ရက်မှစကာ လဝကက မိုးပွင့်ဟုခေါ်သည့် တစ်ပြည်လုံး မှတ်ပုံတင်ကတ်ပြုလုပ်ပေး သည့်စီမံချက်တွင် မွတ်စလင်များကိုချန်လှပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားများအား လဝကက နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်များကို တစ်နေရာတစ်ထိုင်တည်းဖြင့်ရအောင် ဆောင်ရွက်ပေးသော်လည်း သွေးနော နိုင်ငံသားများမှာမူ မြို့နယ်လဝကရုံးသို့သွားရပြီး ကတ်ပြားရအောင်လည်း အချိန်အကန့်အသတ်မရှိစောင့်ရန်လိုအပ်သည်ဟု လဝကက ထုတ်ပြန်သည့်တရားဝင်ကြေညာချက်တွင် ပါရှိသည် (မြန်မာ့အလင်းနေ့စဉ်၊ ၃ ဇန်နဝါရီ ၂၀၁၅၊ စာ-၇)။

အခြေခံဥပဒေ၌တန်းတူညီမျှမှုကိုပြဌာန်းထားသော်လည်းညီမျှမှုမရှိသေးတဲ့မြန်မာ့ဥပဒေ

နိုင်ငံသား၊ တိုင်းရင်းသား၊ သွေးနော ဆိုသည့် အငြင်းပွားစရာသတ်မှတ် ချက်များရှိလင့်ကစား ၁၉၄၇၊ ၁၉၇၄ နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတို့တွင်မူ လူမျိုးမရွေး၊ ဘာသာမရွေး၊ လူတန်းစားမရွေး (သွေးနောဖြစ်စေ၊ တိုင်းရင်းသားဖြစ်စေဟု ဆို လို) တန်းတူညီမျှမှုဆိုရာ ပြဌာန်းချက်များရှိပါသည်။ ယခုအခါ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေအသက်ဝင်နေသော်လည်း ယခုတင်ပြ မည့်အပိုင်းတွင်မူ ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှစပြီး လွတ်လပ်ရေးသမိုင်းတစ်လျှောက် နိုင်ငံသားအားလုံး၏ဥပဒေအရ တန်းတူညီမျှမှုကို အခြေခံဥ ပဒေအရ မည်သို့ထည့်သွင်းထားကြောင်းကို မီးမောင်းထိုးပြရန်အတွက် အခြေခံဥပဒေသုံးခုစလုံးမှ ကောက်နုတ်တင်ပြမည်ဖြစ် သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အောက်ပါသက်ဆိုင်ရာအခြေခံဥပဒေပါ ပုဒ်မများ၌ နိုင်ငံသားအားလုံး ဥပဒေအရ တန်းတူညီမျှမှုကို ပြတ်သား စွာပြထားသည်။

ဇာတိမရွေး၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာမရွေး၊ ယောက်ျားမိန်းမမရွေး၊ လူမျိုး မရွေး နိုင်ငံသားဟူသမျှ သည်နိုင်ငံတော် တ ရား ဥပဒေအရာတွင် အညီအမျှသာဖြစ်သည်။ ဆိုလိုရင်းမှာနိုင်ငံသားတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးကို သို့တည်းမဟုတ် နိုင်ငံသားလူတန်းစားတစားနှင့်တစားကို တဖက်သတ်သဘော အတိုင်းခွဲခြားခြင်းမပြုရ။ (၁၉၄၇ ခုနှစ် ပြည် ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၀)

နိုင်ငံသားတိုင်း လူမျိုး၊ အဆင့်အတန်း၊ ရာထူးဌာနန္တရ၊ ဆင်းရဲချမ်းသာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာဘာ သာ၊ အမျိုးသားအမျိုးသမီးမရွေး ဥပဒေအရာတွင်ခွဲခြားမှုမရှိစေဘဲ တန်းတူညီမျှမှုရှိစေရမည်။ (၁၉၇၄ ပြည် ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၄၇)

နိုင်ငံတော်သည် မည်သူ့ကိုမဆို ဥပဒေအရာတွင် တန်းတူညီမျှ အခွင့်အရေးရရှိစေရမည်။ ထို့ပြင် ဥပဒေ၏အ ကာအကွယ်ကိုလည်း တန်းတူညီမျှစွာ ရယူပိုင်ခွင့်ပေးရမည်။ (၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု သမ္မတမြန်မာ နိုင် ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၇)

ပြောစရာရှိသည်က လက်ရှိအခြေခံဥပဒေ၏ပုဒ်မ ၃၄၈ အရ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာအပေါ်အကြောင်းပြု၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမပြုရ ဟု ယခုလိုပါရှိသည်။

နိုင်ငံတော်သည် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ မည်သည့်နိုင်ငံသားကိုမျှ လူမျိုး၊ ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာ၊ ရာထူးဌာနန္တရ၊ အဆင့်အတန်း၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ ဆင်းရဲချမ်းသာတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ခွဲခြားမှုမရှိစေရ။

သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တန်းတူညီမျှခွင့်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ သမိုင်းကြောင်းရှည်လျားခဲ့သော်လည်း ၁၉၈၂ ခုနှစ်ကပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေအရ အမှန်တရားတူညီမှုမှ ဆိုးဆိုးရွားရွားထိခိုက်သွားသည်။ ထိုအချိန်က အသက်ဝင်နေသည့် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၁၄၇ အရ နိုင်ငံသားတိုင်းအား ဥပဒေအရ တန်းတူ ညီမျှမှုကိုပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ် နှောင်းပိုင်းတွင် ဆိုရှယ်လစ်နေဝင်းအစိုးရက ရှိပြီးသားနိုင်ငံသား ဥပဒေနှစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုအက်ဥပဒေနှင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံသားအဖြစ် ရွေးချယ်ရေးအက်ဥပဒေတို့သည် မသင့်လျော်တော့ဟု ဆိုကာ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဥပဒေအသစ်တစ်ရပ် မူကြမ်းရေးဆွဲရန် အတွက် နိုင်ငံအဝန်းစီမံချက်စတင်ခဲ့သည်။

၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေနှင့် ယင်းပါ ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် ပုဒ်မများကို မကြည့်မီ ယင်းမတိုင်မီရှိခဲ့သည့် နိုင်ငံသား ဖြစ်မှုဆိုင်ရာအယူအဆများ၊ ခွဲခြားမှုများကို အရင်လေ့လာကြည့်ကြပါစို့။ လွတ်လပ်ရေးရောင်နီသန်းစကာလက အမျိုးသား ခေါင်းဆောင်ကြီးများသည် ကိုလိုနီခေတ်တလျှောက်လုံး တရုတ်နှင့်အိန္ဒိယကဲ့သို့သောပြည်ပသား အမြောက် အမြားရောက်ရှိ ခဲ့ပြီးဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအပေါ်မည်သို့ခံယူမလဲဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရသည်က အရေးကြီးဆုံးအ လုပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်ရာ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၁ အရ မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် လူများကိုအလွှာလေးခုခွဲသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံတိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးမျိုးဖြစ်သော မိဘနှစ်ပါးမှမွေးဖွားသူ (ပုဒ်မခွဲ-က)၊ မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးမျိုးတွင်ဖြစ်သော ဘိုးဘွားများအနက် အနည်းဆုံးတစ်ဦးမှ မြန်မာနိုင်ငံပိုင်နက်အတွင်းမွေးဖွားသူ (ပုဒ်မခွဲ-ခ)၊ လွတ်လပ်ရေးရရှိချိန်တွင် နိုင်ငံသားဖြစ်သောမိဘနှစ်ပါးမှမွေးဖွားသူ (ပုဒ်မခွဲ-ဂ)၊ (မြန်မာအပါအဝင်) ဗြိတိသျှပိုင်နက်တစ်ခုအတွင်း မွေးဖွား၍ လွတ်လပ်ရေးရသည့်နေ့ သို့မဟုတ် ၁၉၄၂ ဇန်နဝါရီ ၁ ရက်မတိုင်မီ ၁၀ နှစ်အတွင်း အနည်းဆုံးရှစ်နှစ်နေခဲ့ဖူးပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင်ထာဝစဉ် နေထိုင်ရန်ကြံရွယ်သူ (ပုဒ်မခွဲ-ဃ) ဟူ၍ဖြစ်သည်။ အထက်ပါ ပုဒ်မခွဲ (ဃ) နှင့်အကျုံးဝင်သူများ နိုင်ငံသားလျှောက်ထားနိုင်စေရန်အတွက် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားအဖြစ်ရွေးချယ်ရေး အက်ဥပဒေ (၁၉၄၈) ကိုပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ပို၍အသေးစိတ်ဖော်ပြရန်အတွက် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုအက်ဥပဒေကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ အဆိုပါအလွှာလေးခုအပြင် မိမိကိုယ်တိုင်နှင့် မိဘနှစ်ပါး မြန်မာပြည်တွင် မွေးဖွားပြီး မြန်မာပြည်အားထာဝရနေရပ်အဖြစ် သက်မှတ်နေထိုင်ခဲ့သည့် ဘိုးဘွားများရှိသူသည် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်လာမည်ဟုလည်း ထိုဥပဒေတွင်ပြဋ္ဌာန်းထားသည် (ပုဒ်မ ၄ (၂))။ ဤနေရာတွင် ပြောစရာရှိသည်မှာ ယခုပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုတည်းနှင့်ပင် ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံရှိလူအားလုံး မည်သည့်မျိုးရိုးမှဆင်းသက်သည်ဖြစ်စေ နိုင်ငံသားဖြစ်ပြီးဖြစ်သည်ဆိုသောအချက်ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ဖော်ပြရုံဖော်ပြပြီး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပြမထားသည့် “တိုင်းရင်းသားဖြစ်ခြင်း” ဆိုသည်မှာ အရေးကြီးသောအယူအဆတစ်ခုဖြစ်သောကြောင့် “တိုင်းရင်းသား” ဆိုသည်မှာ ၁၈၂၃ ခုနှစ်မတိုင်မီသို့မဟုတ် ဗြိတိသျှတို့ကိုလိုနီမပြုမီကစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၌နေထိုင်ခဲ့သောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံးဖြစ်သည်ဟု အက်ဥပဒေ၏ပုဒ်မ ၃(၁) တွင် ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထိုဖွင့်ဆိုချက်တွင် ဆွေးနွေးရမည့် ရှုထောင့်နှစ်ရပ်ရှိသည်။ တစ်ခုက ၁၈၂၃ ခုနှစ်မတိုင်မီကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံ၌အခြေချနေထိုင်ခဲ့ကြောင်း နောက်ကြောင်းပြန်သက်သေပြနိုင်ပါက လူမျိုးစုတစ်ခုသည်တိုင်းရင်းသားဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်ချက်က တိုင်းရင်းသားဖြစ်ခြင်းသည် လူအုပ်စုအပေါ်အခြေခံခြင်းဖြစ်ရာ ကာယကံရှင် တစ်ဦးချင်းကဆုံး ဖြတ်၍မရနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အကယ်၍ လူတစ်ယောက်သည် အစိုးရက တိုင်းရင်းသားဖြစ်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုထားသည့် လူမျိုးအုပ်စုတွင်မပါဝင်ပါက ၎င်း၏ဘိုးဘေးများသည် ၁၈၂၃ ခုနှစ်ထက်စောပြီး မြန်မာပြည်တွင်ရောက်ရှိနေထိုင်ခဲ့ကြောင်း အထောက်အထားနှင့်တကွ တင်ပြနိုင်လျှင်တောင်မှ ထိုသူအားတိုင်းရင်းသားအဖြစ်လက်မခံခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင်ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ သားဖြစ်မှု အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၃ ၌ “နိုင်ငံသားတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးကို သို့တည်းမဟုတ် နိုင်ငံသား လူတန်းစား တစားနှင့်တစားကို တဖက်သတ်သဘောအတိုင်းခွဲခြားခြင်းမပြုရ”ဟု ပြဌာန်းထားသည်။ ယင်းသည်အရေးကြီးသည်။ အကြောင်းက မည်သည့်အမျိုးအစားသို့မဟုတ် လူတန်းစားတွင် ပါဝင်သည်ဖြစ်စေ နိုင်ငံသားလူတန်းစား အားလုံးကို မခွဲမခြားဘဲ တန်းတူညီတူဆက်ဆံရမည်ဟု ဆိုထားခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ နိုင်ငံသားလူတန်းစားအားလုံးအကြား တန်းတူညီမျှရေး သတ်မှတ်ချက်သည် ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား အက်ဥပဒေကြောင့် လုံးဝပျက်သုဉ်းသွားခဲ့သည်။ နိုင်ငံသားဥပဒေအဟောင်းတွင် လူမျိုးစုတစ်ခုအပေါ် တိုင်းရင်းသားဟုတ်မဟုတ် မည်သို့ဆုံးဖြတ်ရမည်ကို မဖော်ပြထားသော်လည်း ဥပဒေအသစ်တွင်မူ လူမျိုးစုတစ်ခု တိုင်းရင်းသားဟုတ်မဟုတ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတော်အား အပြည့်အဝဆုံးဖြတ်လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားသည် (ပုဒ်မ ၄)။

နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ရှိသည့် လူတန်းစားများကိုသာ ခွဲခြားဖော်ပြခဲ့သည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှု အက်ဥပဒေကဲ့သို့မဟုတ်ဘဲ ဥပဒေအသစ်က အခွင့်အရေးလည်းမတူ၊ နိုင်ငံသားဖြစ်လာပုံမျိုးလည်းမတူသည့် နိုင်ငံသားလေးမျိုးလေးစားကို ဖန်တီးလိုက်သည်။ ၎င်းတို့မှာ ...

- မွေးရာပါနိုင်ငံသား - တိုင်းရင်းသားမိဘများမှ တိုက်ရိုက်ပေါက်ဖွားဆင်းသက်လာသူများ၊
- ဧည့်နိုင်ငံသား - ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုဥပဒေအရ နိုင်ငံသားလျှောက်ထားခဲ့ကြသည့် တိုင်းရင်းသားမဟုတ်သည့် နိုင်ငံသားများ၊
- နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ - ၁၉၄၈ ခုနှစ်မတိုင်မီ နိုင်ငံအတွင်းအခြေချခဲ့ကြသော်လည်း ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုဥပဒေအရ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် လျှောက်ထားရန်ပျက်ကွက်ခဲ့ကြသည့် တိုင်းရင်းသားမဟုတ်သူများ၊
- နိုင်ငံသား - ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ပြီးသားသူများ၊ နိုင်ငံသားမိဘ နှစ်ပါးစလုံးမှမွေးဖွားလာသူများ၊ နိုင်ငံသားမိဘတစ်ပါးနှင့် ဧည့်နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူမိဘတစ်ပါးမှမွေးဖွားလာသူ၊ နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် ဧည့်နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ မိဘတစ်ပါးနှင့် ဧည့်နိုင်ငံသားမိဘနှစ်ပါးမှမွေးဖွားခဲ့သည့် မိဘတစ်ပါးတို့မှ မွေးဖွားလာသူ၊ နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် ဧည့်နိုင်ငံသားသို့မဟုတ်နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူမိဘတစ်ပါးနှင့် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူမိဘနှစ်ပါးမှမွေးသည့် ကျန်မိဘတစ်ပါးတို့ မှ မွေးဖွားလာသူ၊ နောက်ဆုံး နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် ဧည့်နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသည့်မိဘတစ်ပါးနှင့် ဧည့်နိုင်ငံသားမိဘနှင့် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူမိဘတို့မှ မွေးသည့် ကျန်မိဘတစ်ပါးတို့မှ မွေးဖွားလာသူ။

ပထမဆုံးသောနိုင်ငံသားအမျိုးအစားသည် နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ခု၏ နိုင်ငံသားဖြစ်သွားခြင်း သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံမှအပြီးအပိုင်ထွက်ခွာသွားခြင်းမဟုတ်လျှင် ထိုသူ၏နိုင်ငံသားအဆင့်အတန်းကို ပြန်မရပ်သိမ်းနိုင်ပေ (ပုဒ်မ ၁၆ နှင့် ၁၇)။ သို့သော်လည်း ကျန်နိုင်ငံသားအမျိုးအစားများနှင့်ပတ်သက်လျှင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုပြန်ရပ်သိမ်းခွင့်ကို နိုင်ငံတော်လက်ထဲစိတ်ကြိုက်ထည့်ပေးထားခြင်းမှာ အထူးစိုးရိမ်စရာဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားမဟုတ်သည့် နိုင်ငံသားအမျိုးအစားသုံးမျိုးလုံးတွင် ပါဝင်သူအားလုံး၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုသည် သဘောတရားအရ နိုင်ငံတော်က ပြန်ရပ်သိမ်းလိုက်ရပ်သိမ်းနိုင်သေးသည်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ်ဥပဒေရေးဆွဲသူများ ၏အဆိုတွင်မူ ယခုဥပဒေသည် တိုင်းရင်းသား မဟုတ်သူများမှ ဆင်းသက်လာသူများအားလုံး မျိုးဆက်သုံးဆက်စောင့်ပြီး နောက်ဆုံး၌ နိုင်ငံသားအဆင့်အတန်း အပြည့်အဝပေးရန်ဖြစ်သည်ဟုဆိုသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ထိုအဆိုနှင့် သွေဖည်နေသည် ကိုတွေ့ရသည်။ ထိုဥပဒေ၏ ပြင်းထန်လွန်းသည့်ကန့်သတ်ချက်နောက်တစ်ရပ်မှာ အဆိုပါနိုင်ငံသားသုံးမျိုး၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ရပ်ဆိုင်းသို့မဟုတ် ရပ်သိမ်းလိုက်သည်နှင့် ၎င်းတို့သည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံသားအဖြစ်ကို လုံးဝပြန်လည်လျှောက်ထား ခွင့်မရှိတော့ခြင်းဖြစ်သည် (ပုဒ်မ ၂၂)။ ထိုပုဒ်မသည် တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံသားများပါအကျုံးဝင်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှ အပြီးအပိုင်ထွက်ခွာသွားသူသို့မဟုတ် တိုင်းတပါး တိုင်းပြည်တစ်ခုခု၏ နိုင်ငံသားဖြစ်လာသူများနှင့်သာဆိုင်သည်။

မွတ်စလင်များကို အဖယ်ခံရမှုများဖြစ်သွားစေသည့် ယဉ်ကျေးမှု အယူအဆများ

လဝက၏ “သွေးနော” အသုံးနှင့် မွတ်စလင်တို့၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ဆုံးဖြတ်သည့် ဥပဒေပါလူတန်းစားလေးမျိုးအပြင် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ကျယ်ပြန့်လာသည့် အယူအဆနှစ်ခုမှာ “ကုလား” နှင့် “ဧည့်သည်” ဆိုသည့် အယူအဆနှစ်ခုဖြစ်သည်။

ကုလားဆိုသောအသုံးမှာ ပုဂံခေတ်မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်ကတည်းက တွင်ကျယ်ခဲ့သည့်အသုံးဖြစ်သည် (Luce 1959)။ ထိုအချိန်ကမူ ကုလားဆိုသောအသုံးသည် အနောက်အရပ်ဘက်မှ လာသည်ဟု ယူဆရသူများကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ပြီး မကောင်းသည့် အနက် အဓိပ္ပာယ်မျိုးမဆောင်ပေ။ ဘုရင်နိုင်ငံတော်အတွင်းရှိမွတ်စလင်များနှင့် တိုင်းရင်းသားမဟုတ်သူများ အား “ကုလား”ဟု နေရာအတော်များများ တရားဝင်ခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ကိုလိုနီခေတ်ရောက်မှသာ “ကုလား”ဝေါဟာရသည် နှိမ်ချသည့် သဘော သို့မဟုတ် ထိုသဘောဆောင်သည်ဟု အိန္ဒိယသားများနှင့် မွတ်စလင်များက ခံစားလာကြသည် (Egreteau 2011; Ikeya 2011)။ မြန်မာတို့၏ ကုလားကြောက်ရောဂါသည် နောက်ပိုင်း အစ္စလာမ်ကြောက် ရောဂါဖြစ်လာခဲ့သည် (Egreteau 2011)။ ယင်းသည် နောက်ပိုင်းတွင် ကုလားဟုသုံးခြင်းသည် ရင့်သီးသည်ဟု ပြောင်းလဲယူဆလာခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

ကိုလိုနီခေတ်တွင် ဗြိတိသျှနှင့်အခြားဥရောပသားများကိုလည်း မြန်မာတို့က “ကုလားဖြူ”ဟုခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအသုံးကို ယခု မသုံးတော့ပါ။ အလားတူ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားအားလုံးကိုလည်း ဟိန္ဒူဖြစ်စေ မွတ်စလင်ဖြစ်စေ ကုလားဟုခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းခဲ့ ကြသည်။ ကိုလိုနီခေတ်သုံး “ကုလား” ဝေါဟာရသည် လူမျိုး၊ လူတန်းစား၊ ယဉ်ကျေးမှုအရ နှိမ်ချပြောဆိုမှုသဘောပါသည်ဟု ပညာ ရှင်များအကြား တညီတညွတ်တည်းလက်ခံကြသည် (Ikeya 2011)။ ကုလားဝေါဟာရသည် ‘အသားမည်းသူ’ ဟုလည်း ဆိုလိုပြီး အသားအရောင်ကြောင့် အသလွတ်မုန်းတီးမှုသဘောလည်းဆောင်သည် (Harvey 1946)။ ကိုလိုနီခေတ်မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥရောပ သားများကိုဖြစ်စေ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားများကိုဖြစ်စေ လူမျိုး သို့မဟုတ် လာရင်းဒေသအရည်ညွှန်းသည့် ကုလားအသုံးသည် ဘာသာရေးအဓိပ္ပာယ်မျိုး ပို၍ဆောင်ဟန်ရှိသည်။ မွတ်စလင်မဟုတ်သည့် အိန္ဒိယသားများအားလုံးကိုပါ ရည်ညွှန်းသော်လည်း ယနေ့ခေတ်တွင် ကုလားဟုပြောလိုက်လျှင် မွတ်စလင်များကိုသာ ဆိုလိုသည်ဟု နားလည်နေကြပြီဖြစ်သည်။ တရုတ်သွေးပါသည့် ပန်းသေးများကိုပင်လျှင် မွတ်စလင်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကုလားဟု ခေါ်လေ့ရှိကြသည်။ မြန်မာပြည်သားများသည် ကမ္ဘာ့အခြားအရပ် ဒေသများမှ မွတ်စလင်များကိုပင်လျှင် ကုလားဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စင်ကာပူသား မလေးမွတ်စလင်များနှင့် ဩစတြေးလျသား လက်ဘနွန်မျိုးနွယ် မွတ်စလင်များကိုလည်း ကုလားဟုခေါ်ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကုလားအသုံးသည် မွတ်စလင် များကိုအဓိကအားဖြင့်ရည်ညွှန်းပြီး နှိမ်ချလိုသည့်၊ မနှစ်မြို့သည်သဘောပါသည်ဟုဆိုလျှင် မမှားပါ။

မြန်မာနိုင်ငံရှိဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင် များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအရလည်း ကုလား အသုံးသည် စော်ကားနှိမ်ချမှုသဘောပါပြီး လူအများရှေ့ အထူးသဖြင့် မွတ်စလင် များရှေ့တွင် မသုံးဖြစ်အောင်သတိထားကြသည်မှာထင်ရှားသည်။

ကုလားဆိုသောအသုံးအနောက်ကွယ်အဓိပ္ပာယ်မည်သို့ရှိပါစေ မြန်မာပြည်ရှိ မွတ်စလင်အားလုံးနီးပါး၏စိတ်တွင် ထိုနာမည်သည် ၎င်းတို့ကို နှိမ်သောအမည်ဖြစ်သည်ဟု ခံစားရကြောင်းလည်း ၂၀၁၃ မေ၊ ၈ ရက်၊ ဇူလိုင်လများအတွင်း မွတ်စလင်ခေါင်းဆောင်နှင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ၃၀ ခန့်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်အရ ပိုမိုခိုင်မာထင်ရှားလာသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူအားလုံးက ကုလားဟုအခေါ်ခံရခြင်းကိုမကြိုက်ဟု တညီတညွတ်တည်းဆိုကြသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုနာမည်သည် သူစိမ်းတစ်ရပ်ဆန်ပြီးလျှင် အပြင်လူအဖြစ်သတ်မှတ်ခံရခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ်မွတ်စလင်တို့၏သစ္စာစောင့်သိမှုကို မယုံကြည်သည့်သဘော ဆောင်သည်ဟုဆိုကြသည်။ ကိုလိုနီခေတ်က မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာတို့သည် ၎င်းတို့၏နေရာကို ဝင်ယူကြသည့် ပြည်ပအင်အားစုများကိုမနှစ်မြို့ကြောင်း ပြသသည့်အနေဖြင့် ထိုအသုံးအနှုန်းဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ထိပ်ပိုင်းကိုဗြိတိ သူတို့လွှမ်းမိုးထားပြီး အလယ်ပိုင်းနှင့်အောက်ပိုင်းအလွှာတို့တွင် အိန္ဒိယသားရွှေ့ပြောင်းလာသူများက ဝင်စီးထားကြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာအများစု၏နေရာမှာမူ လှေကား၏အောက်ခြေသာဖြစ်သည်ဟုခံစားခဲ့ကြသည် (Chakravarti 1971; Kyaw Nyein 1958; Taylor 1974)။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၃၇ ခုနှစ်အထိ အိန္ဒိယ၏ပြည်နယ်တစ်ခုအဖြစ်အုပ်ချုပ်ခံခဲ့ရသဖြင့် အိန္ဒိယသားများမြန်မာ့နယ်မြေသို့ရွှေ့ပြောင်းမှုမှာ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုအဖြစ်သာ ရှုမြင်ခံခဲ့ရသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာနှင့်အိန္ဒိယသားတို့မှာ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး သီးခြားလူမျိုးများအဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှပိုင် အိန္ဒိယအင်ပါယာ မှထွက်ခွာလိုစိတ်ပြင်းပြနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံအဖို့ ၂၀ ရာစုအစောပိုင်းကာလက အမျိုးသားရေးဟုပြောလျှင် ကုလားဆန်ကျင်ရေး စိတ်ဓာတ်များ၊ ဖော်ပြမှုများက မပါမပြီးဖြစ်ခဲ့သည် (Chakravarti 1971; Ikeya 2011; Mazumder 2013; Siegelman 1962)။ နောက်ပိုင်းတွင် ကုလားဆန်ကျင်မုန်းတီးရေးစကားသည် မူဂျာဟစ် ရိုဟင်ဂျာသူပုန်များကို ရည်ညွှန်းသည့်အသုံးဖြစ်လာခဲ့သည်။ မူဂျာဟစ် တို့သည် ၁၉၅၀ တစ်ဝိုက်က ရခိုင်မြောက်ပိုင်းတွင် ထကြွခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့ကို “ကုလားဆိုးများ” ဟု အစိုးရသတင်းမီဒီယာများတွင် သုံးနှုန်းခဲ့ကြသည်။ ထိုအဓိပ္ပာယ်ဖြင့်သုံးသည့် ကုလား ဝေါဟာရသည် အလွန်ခံပြင်းစရာ စကားလုံးအဖြစ်ရှိနေရခြင်းတွင် ဆိုးသွမ်းမှုနှင့်ဆက်စပ်ခံရခြင်းကလည်း တစ်ပိုင်းပါသည်။

မကောင်းသည့်သဘောဆောင်သော်လည်း ကုလားဆိုသည့်အသုံးကို မီဒီယာတို့တွင်သုံးနေကြဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်ဇွန်လအတွင်း အစိုးရပိုင်မြန်မာ့အလင်းနေ့စဉ်၊ ကြေးမုံနှင့် မြဝတီနေ့စဉ်သတင်းစာတို့က တောင်ကုတ်လူသတ်မှုသတင်းကို ဖော်ပြရာတွင် “မွတ်စလင်ကုလား” ဟု ရေးသားခဲ့ကြသည်။ ထိုသတင်းစာအားလုံးက မြန်မာဘာသာဖြင့် “ကုလား”ဟု သုံးနှုန်းခဲ့ကြသော်လည်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ထုတ်သည့် နယူးလိုက်အော့ဖ်မြန်မာကမူ “မွတ်စလင်” ဟုသာသုံးနှုန်းခဲ့သည်။ ထိုသို့သောရင့်သီးသည့်အသုံးဖြင့် ရေးသားခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးသမားများ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူအများအပြားကအစိုးရကိုဝေဖန်ခဲ့ကြသည် (Aung Thet Wine 2012)။ ထို့ကြောင့်အစိုးရသတင်းစာများက “မွတ်စလင်ကုလား” အစား “ပြည်တွင်းနေမွတ်စလင်များ”ဟု ပြင်ဆင်ဖတ်ရှုရန် ပြင်ဆင်ချက်ထည့်သွင်းခဲ့သော်လည်း တောင်းပန်ချက်တော့ မထည့်သွင်းခဲ့ချေ။ လုံးဝမမှားခဲ့သည့်ထိုအမှားကိုကြည့်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ထိပ်ပိုင်းအုပ်ချုပ်ရေး အသိုင်းအဝိုင်းမှာပင် မွတ်စလင်မုန်းတီးရေးစိတ်များ ကိန်းအောင်းနေကြောင်း မြင်တွေ့နိုင်သည်။

ကုလားအသုံးအနှုန်းလောက် မပြင်းထန်လျှင်သော်မှ မွတ်စလင်များအပေါ်ခွဲခြားနှိမ်ချမှုပါသည့် အသုံးအနှုန်းတစ်ခု မကြာမီနှစ်များအတွင်း ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ယင်းက မွတ်စလင်များအား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အိမ်ရှင်များအပေါ် “ကျေးဇူးမသိတတ်သောဧည့်သည်များ” အဖြစ်ယူဆခိုင်းနှိုင်းခြင်းဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့်တခြားမြို့ကြီးအချို့တွင် ၂၀၁၂ နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်များအတွင်းဖြစ်ပွား ခဲ့သည့် လူမျိုးရေးပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားစဉ်ကာလနှင့် ဖြစ်ပွားပြီးနောက်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက အိမ်ရှင်ဖြစ်ပြီး မွတ်စလင်များက ဧည့်သည်ဖြစ်သည်ဆိုသောစကားက ကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။ မြန်မာ့လူမှုမီဒီယာ အထူးသဖြင့် ဖေ့စ်ဘွတ်တွင် ထိုသုံးနှစ်အတွင်းအ တွေ့ရအများဆုံးက ရိုဟင်ဂျာများသည် ၎င်းတို့အားထမင်းကျွေးသည့် လက်ကိုပြန်ကိုက်ရန်ကြိုးပမ်းသည့် ကျေးဇူးမသိတတ် သည့် ဧည့်သည်များအဖြစ် ပုံဖော်ရေးသားကြခြင်းဖြစ်သည်။ ကျေးဇူးရှင်လက်ဆိုသည်က ထိုဒေသ (ရခိုင်ပြည်နယ်) ၏ မူလပိုင်ရှင်များ ဟုဆိုသည့် ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ပြီး ရိုဟင်ဂျာတို့မှာ ခိုးဝင်သူများ

(ထိုထက်ကြားကောင်းအောင်ပြောလျှင်) “ဧည့်သည်များ” ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာများကိုသာမက မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းမှ မွတ်စလင်များအားလုံးကိုပါ ထိုသို့ရည်ညွှန်း ပြောဆိုလာ ကြတော့သည်။

နားထောင်ရကောင်းသလိုရှိသော်လည်း “ဧည့်သည်” ဆိုသောအသုံးတွင် အဓိက ဂယက်အနက်နှစ်ခုရှိနိုင်သည်။ ပထမ တစ်ချက်ကဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည်ကျေးဇူးရှင်များ၊ မွတ်စလင်တို့သည်ကျေးဇူးခံများဆိုသည့်နှစ်ဖက်အကြားအပြန်အလှန်ဆက် သွယ်မှုတစ်ခုကို နှစ်ဖက်စလုံးအား သတိပေးနေသလိုဖြစ်သည်။ ဒုတိယတစ်ချက်က ၂၀၁၂ နှင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ်တို့တွင် ပဋိပက္ခဖြစ် ပွားခဲ့သည့် အဆိုပါမြို့ဒေသများရှိမွတ်စလင်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအပေါ် ကျေးဇူးကန်းခဲ့သည်ဟု ရှုမြင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်က ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအနေဖြင့် မွတ်စလင်အရေး သွေးအေးမနေသင့်ဆိုသည့်ဘက်သို့ ရောက်သွားသည်။ တို့တိုပြော ရလျှင် “ဧည့်သည်” အသုံးသည် “ကုလား” အသုံးလောက် မရင့်သီး မပြင်းထန်သော်လည်း ရိုဟင်ဂျာများသာမက မွတ်စလင်များ အားလုံးအပေါ် ပြင်ပသူစိမ်းအဖြစ် ခံယူတတ်အောင် ပို၍ပို၍ လေ့ကျင့်ပေးလာနေသည့် လက်ရှိပတ်ဝန်းကျင်အနေအထားတွင် တစ်ထောင့်မှပါဝင်လျက်ရှိသည်။

မွတ်စလင်မှလုံခြုံရေးကိစ္စဖြစ်လာခြင်း

နိုင်ငံသားများအားလုံးအပေါ် ဥပဒေအရတန်းတူညီမျှမှုကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရပေးထားလင့်ကစား မြန်မာမွတ်စ လင်တို့သည် သူစိမ်းပြင်ပြင် ဖြစ်လာကြပြီး လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ၎င်းတို့၏ ဖြစ်တည်မှုအဆင့် ကျဆင်းလာခဲ့သည်ဟု ကျွန်တော် ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် မွတ်စလင်တို့၏ တည်ရှိမှုပုံရိပ်ကိုထိုးနှက်သည့် နောက်ထပ် အတွေးအခေါ်ရှိက်သွင်း မှုတစ်ခုရှိပါ သေးသည်။ ၎င်းမှာလုံခြုံရေးအမြင် ထည့်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအရ မွတ်စလင်တို့သည် နိုင်ငံခြားသားများဖြစ်ရုံမက တိုင်းပြည် လုံခြုံရေး၏အန္တရာယ်လည်းဖြစ်သည်ဟု ပို၍ပင်ယူဆလာကြသည်။

မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေး ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားလှုပ်ရှားမှုကို ဦးဆောင်သည်ဟုယူဆရသည့် ငြိမ့် လှုပ်ရှားမှုနှင့်တကွ ယင်း၏ခေါင်းဆောင် အရှင်ဇီရသူတို့မှာ မီဒီယာတွင်ရေပန်းစားသူများဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။ နေရာတကာတွင်တွေ့ရသည့် ရောင်စုံဗြယ် ငြိမ့် တံဆိပ်နှင့်အတူ ထိုလုံ့ဆော်မှု၏အစမှာ ၂၀၁၂ အောက်တိုဘာလတွင် မော်လမြိုင်မြို့၌ ရဟန်းပျိုငါးပါးဖြင့်ဖွဲ့ ခဲ့သည့်သာသနာ ဝါလက ဂဏဝါစကသံဃာ့အဖွဲ့ (သာသနာ့ခံစစ်မှားမှုများနှင့် ဘာသာရေးဆရာများကွန်ရက်)ဖြစ်သည်။ ငြိမ့် သည် အဖွဲ့အစည်းမ ဟုတ်သဖြင့် အသင်းအဖွဲ့တည်ဆောက်မှုမျိုး မရှိဘဲ အယူဝါဒရေးရာလှုပ်ရှားမှုတစ်ခုဟုဆိုကပိုင်လျော်သည်။ ၎င်းသည် တစ်တိုင်း ပြည်လုံး ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာများတွင်သာအားပေးရေး လိုက်လံစည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုသည် ယခုအခါမှာတော့ မဘာသဟုခေါ်သည့် အမျိုးဘာသာ သာသနာစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့ကြီးနှင့် ပေါင်းစည်းသွားပြီဖြစ်သည်။ မဘာသအဖွဲ့ကို ရန်ကုန်မြို့၌ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇွန်လအတွင်း တည်ထောင်ခဲ့ပြီး အထက်မြန်မာပြည်အဖွဲ့ခွဲကို မန္တလေး၌ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ မဘာသ (ဗဟို) နှင့် မဘာသ (အထက်မြန်မာပြည်) တို့၏ ဗဟိုကော်မတီ ဝင်အများစုမှာ ထေရ်ကြီးဝါကြီးဆရာတော်ကြီးများဖြစ်ကြပြီး လူပုဂ္ဂိုလ်အချို့လည်း ကော်မတီတို့တွင်ပါကြသည်။ ယင်းမှာ နိုင်ငံတော်အသိအမှတ်ပြု သံဃာ့ဂိုဏ်းကြီးကိုးဂိုဏ်းမှလွဲ၍ တခြားသံ ဃာ့အဖွဲ့များမဖွဲ့ရဟု တားမြစ်ချက်ရှိနေ၍ဖြစ်သည် (Nyi Nyi Kyaw နောက်ထွက်လာမည့်ဆောင်းပါး)။

ငြိမ့် နှင့် မဘာသ နှစ်ခုပေါင်းကို နိုင်ငံတကာမီဒီယာများက မွတ်စလင်မုန်းတီးရေး ပြန့်ပွားရေးလှုပ်ရှားမှုအဖြစ် မကြာခဏ ပင်ပုံဖော်ကြသည်။ အမုန်းတရားဖြစ်တိုင်းအကြမ်းဖက်ပါသည်ဟုအမြဲသက်သေပြ၍မရသော်လည်း၎င်းတို့၏အမုန်းစကား များသည် မွတ်စလင်တို့အပေါ် လောလောလတ်လတ် ကျူးလွန်သည့်အကြမ်းဖက်မှုများတွင် သွယ်ဝိုက် ပါဝင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ရသည် (Nyi Nyi Kyaw နောက်ထွက်လာမည့်ဆောင်းပါး၊ 2015)။ တကယ်တမ်းတွင်ရဟန်းနှင့်လူနှစ်ရပ်ပေါင်းလှုပ်ရှားမှုကြီးကချပြသည့်

အမြင်မှတစ်ဆင့် မွတ်စလင်ခြိမ်းခြောက်မှုဆိုသည့် ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ (Nyi Nyi Kyaw နောက်ထွက်လာမည့် ဆောင်းပါး၊ 2015) သလို တစ်ပြည်လုံးဗုဒ္ဓဘာသာလွှမ်းမိုးရေးစိတ် (Kyaw San Wai 2014) သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာသီးသန့် နိုင်ငံရပ်လက္ခဏာတစ်ရပ်ပေါ်ထွန်းရေးဆိုသည့် အနေအထားလည်းဖြစ်လာခဲ့သည် (Walton and Hayward 2014)။

ထိုသွားနေသည့်ပုံစံများကိုနားလည်ရန်အတွက် ကိုပင်ဟေဂင်ကျောင်းတော်ဂိုဏ်းကစဉ်းစားပြခဲ့သည့် လုံခြုံရေး ကိစ္စဖြစ် လာခြင်းသီအိုရီမှတစ်ဆင့် လေ့လာမည်ဆိုလျှင်လွယ်ကူမည်ဖြစ်သည် (Buzan, Wæver, and de Wilde 1998)။ မြန်မာပြည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏တည်ရှိမှုအပေါ် မွတ်စလင်တို့၏ခြိမ်းခြောက်မှုအတွက် “နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း လုံခြုံရေးယူမှု” (Abulof 2014) မှ ပေါ်ထွက်လာသည့် “အကြောက်တရားဟောပြောမှု” (Buyse 2014) များသည် မွတ်စလင်နှင့်ပတ်သက်သမျှ အားလုံးအပေါ် လွန်လွန်ကျူးကျူးနည်းများဖြင့်တုံ့ပြန်ရန် ၉၆၉ နှင့် မဘာသ တို့၏တိုက်တွန်းမှုများအဖြစ် ရှေးရှုသွားခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ မွတ်စလင် အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာတို့သည်မယားတစ်ယောက်မကယူကြပြီးဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မိန်းမများကိုလက်ထပ်ကာ အစ္စလာမ် သို့မဟုတ် ခိုင်းခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မိသားစုများထက် အိမ်ထောင်စုပိုကြီးအောင်လုပ်ဆောင်ကြသည်။ မွတ်စလင်တို့သည် မွတ်စလင်ချင်းသာအလုပ်လုပ်ကြသည် သို့မဟုတ် ဈေးဝယ်သည့်အခါ မွတ်စလင်ဆိုင်များမှသာ ဝယ်ယူအားပေးကြသည်။ ထို့ ကြောင့် မွတ်စလင်တို့သာ ပိုမိုချမ်းသာလာပြီး ဘဝအဆင့်အတန်းနိမ့်ကျသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသမီးများကို ပိုမိုမြို့ဆွယ်ကာလက် ထပ်လာနိုင်ကြသည်။ မွတ်စလင်ယောက်ျားများကိုယူသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မိန်းမများ အစ္စလာမ် ဘာသာသို့ကူးပြောင်းရကာမွေး လာသည့်ကလေးများလည်း မွတ်စလင် ဖြစ်လာကြသည်ဆိုသည့် စွပ်စွဲမှုကလည်းရှိသည်။ ထိုအမျိုးသားရေးဝါဒီဗုဒ္ဓ ဘာသာရ ဟန်းတော်များ၏ ဟောပြောမှုများအရ အနာဂတ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌မွတ်စလင်ဦးရေက ဗုဒ္ဓဘာသာဦးရေထက် သာလွန် ကျော် တက်သွားလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် ၎င်းတို့ရှိထားသည့် နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးပါဝါများဆုံးရှုံးရလိမ့်မည်ဆိုသည့် ရုပ်ပုံလွှာတစ်ချပ်ကိုလည်း မြင်ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမြို့ကြီးခြောက်မြို့ရှိ သာမန်လူတန်းစားဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကွင်းဆင်းသုတေသန (Schissler, Walter, and Thi 2015) အရ အဆိုပါ ၉၆၉/မဘာသ တို့ဟောသည့်တရားများကိုဗုဒ္ဓဘာ သာဝင်လူပုဂ္ဂိုလ်အများအပြားက လက်ခံကြပြီး မွတ်စလင်ခြိမ်းခြောက်မှုကိုတန်ပြန်ရန် ဘာဝလုပ်လုပ် မွန်မြတ်သော ကာကွယ်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်သည်ဟု ၎င်းတို့ကဆိုကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံကိုအစ္စလာမ်နိုင်ငံဖြစ်အောင် သိမ်းပိုက်မည့်မွတ်စလင်တို့၏ အတွင်းကျိတ်အကြံကို ပျက်အောင်ဖျက်ရန်အ တွက် ၉၆၉ နှင့် မဘာသ လှုပ်ရှားမှုက နည်းနှစ်နည်းကိုချပြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာများ၌သာ အားပေးရန်နှင့် တစ်လင်တစ်မယား ဥပဒေ၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာကူးပြောင်းမှု ဥပဒေ၊ လူဦးရေထိန်းချုပ်မှုဥပဒေနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ ထိမ်းမြားလက် ထပ် ခြင်းအထူးဥပဒေဆိုသည့် မျိုးစောင့်ဥပဒေလေးရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းရန် (ထိုဥပဒေများအားလုံးကို ၂၀၁၅ ဩဂုတ်လက ပြဋ္ဌာန်းပြီးစီး) ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဘုန်းကြီးတရားပွဲများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်ဟောပြောပွဲများ၊ ဓာတ်ပုံပြပွဲများ၊ အပတ်စဉ်ထုတ်နှင့် နှစ်ပတ်တစ်ကြိမ်ထုတ် ဂျာနယ်များ၊ လက်ကမ်းစာ စောင်များ၊ ကြေညာချက်များ၊ ဓာတ်ပုံများ၊ သီချင်းများ၊ ညီလာခံများ၊ ဇာတ်ဝတ္ထုများ၊ စာအုပ်များ၊ ရုပ်ရှင်များနှင့် လူမှုမီဒီယာတို့မှတစ်ဆင့်လည်း တစ်တိုင်းပြည်လုံး အထက်ပါစကားများ၊ တရားများပျံ့နှံ့အောင် ထို အမျိုးသားရေး သမားများက လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတည်ရှိမှုကို အဓိကအားပြုသည့် အဆိုပါ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း လုံခြုံရေးခြေ ကုပ်ယူမှုသည် မြန်မာယဉ်ကျေးမှုနယ်အတွင်းမှ မွတ်စလင် တို့၏အဆင့်အတန်းကို နောက်ထပ်ယိုယွင်းနိမ့်ကျသွားစေခဲ့သည်။ မွတ်စလင်တို့သည် ကျေးဇူးကန်းသောဧည့်သည်များဖြစ်ရုံသာမက ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏တည်တံ့မှုကိုပါ ခြိမ်း ခြောက်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်ခံလာရသည်။

နိဂုံး

မြန်မာပြည်ရှိ မွတ်စလင်အားလုံးမှာ ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်သော်လည်း၊ ၎င်းတို့မှာ အခြေခံဥပဒေပါ တန်းတူညီမျှခွင့်ကိုအာ မခံရထားသော်လည်း ၎င်းတို့သည် လူမှုရေးအရ နိုင်ငံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတို့အရ မကောင်းဆိုးဝါးအဖြစ် အမြဲလိုလိုပုံဖော်ခံနေ

ရသည်ဟု ကျွန်တော်တင်ပြခဲ့ပါသည်။ မွတ်စလင်များအနက် ရိုဟင်ဂျာတို့သည် အခြေအနေအဆိုးဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို အသိအမှတ်မပြုသေးပါ။ သို့ရာတွင် ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်သည့်အခြားမွတ်စလင်များ၊ တိုင်းရင်းသား ကမန်များ သည်ပင်လျှင် အဆိုပါ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးအရ ပယ်ထုတ်ခံရခြင်းနှင့် ခွဲခြားခံရခြင်းဆိုသည့် မြင့်တက်လာသည့်ဒီရေလှိုင်းများကို ရင်ဆိုင်နေပြီဖြစ်ပါသည်။ (Nyi Nyi Kyaw 2015)။ အဆိုပါ မွတ်စလင်မုန်းတီးဆန့်ကျင်ရေးစိတ်ဓာတ်များ ဖြစ်ပွားလာခြင်း အကြောင်းများကို ပိုမိုနားလည်ရန်အတွက် တိုင်းရင်းသား၊ မွေးရာပါ နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံသား၊ ဧည့်နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ၊ ကုလား၊ အိမ်ရှင်နှင့် ဧည့်သည် စသည့် အရေးကြီးသည့် ဝေါဟာရနှင့် အယူအဆများကို ကျွန်တော်တို့လေ့လာစစ်ဆေးခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ပို၍စိတ်ပူပန်စရာတစ်ခုမှာ မွတ်စလင်တို့အပေါ် နိုင်ငံခြားသားအဖြစ်သာမက လုံခြုံရေးကိုထိပါးသည့်အရာများအဖြစ်ပါ ရှုမြင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ အစ္စလာမ်ဘေးရန်လုံခြုံရေးဆိုသောအရာသည် တခြားအယူအဆများထက်စာလျှင် မြန်မာမွတ်စလင်တို့ အား ပို၍ဆိုးဆိုးရွားရွား ထိခိုက်နှစ်နာစေသည်။ အကြောင်းမှာ ခြိမ်းခြောက်မှုဟုသတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ထိုသူတို့အပေါ် အဆုံးစွန် အထိအရေးယူတုံ့ပြန်ရန် တောင်းဆိုသံများ ထွက်ပေါ်လာခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပြီးခဲ့သည့်သုံးနှစ်တာအတွင်း ၉၆၉/မဘသနှင့် ၎င်းတို့ကိုထောက်ခံသူများ၏ လုပ်ရပ်နှင့်အပြောတို့တွင် ထိုသို့သောတုံ့ပြန်မှုများကို ထင်ထင်ရှားရှား မြင်ခဲ့ရပြီးဖြစ်သည်။ ခွဲခြား ဆက်ဆံရေးရှိကံသွင်းမှုများနှင့် လုံခြုံရေးအစီအစဉ်များကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းမှုသာလျှင် မွတ်စလင်တို့အနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အာမခံထားသည့် ၎င်းတို့၏တန်းတူညီမျှခွင့်ကို ပြန်လည်ရရှိရန် ဖြစ်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

ကိုးကားသည့်စာများ

မြန်မာ

ဆုမင်းကို ၂၀၁၄ “ကမန်တိုင်းရင်းသားများအား မှတ်ပုံတင်ထုတ်ပေးရန် လဝက သို့ တင်ပြမည်” *The Messenger*၊ စက်တင်ဘာလ ၁၃ ရက်။
 ပိုင်းစိုး၊ ၂၀၁၅ “မြန်မာနိုင်ငံသန်းခေါင်စာရင်း မှတ်တမ်းတင်ရာတွင် လူမျိုးပေါင်း ၉၀၀ ကျော်ရှိ” *Democratic Voice of Burma*၊ ဇွန်လ ၁၈ ရက်၊ ရယူသုံးစွဲသည့်နေ့စွဲ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၁၈ ရက် <http://burmese.dvb.no/archives/98372>။
 မြန်ပြည်သား၊ ၁၉၉၀ “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ၁၃၅ မျိုး နေထိုင်ကြသော ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ” *Working People's Daily*၊ စက်တင်ဘာလ ၂၆ ရက်။

အင်္ဂလိပ်

Abulof, Uriel 2014. “Deep Securitization and Israel's “Demographic Demon.” *International Political Sociology* 8: 396-415.
 Anderson, Benedict. 1991. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.
 Asian Barometer Survey. 2015 *Myanmar Political Aspirations: 2015 Asian Barometer Survey*. Accessed September 1, 2015, <http://www.asianbarometer.org/newenglish/whatsnew/>.

- Aung Thet Wine. 2012. "State Media Comes under Fire for Stoking Sectarian Anger." *Irrawaddy*, June 5. Accessed June 6, 2012, <http://www.irrawaddy.org/media/state-media-comes-under-fire-for-stoking-sectarian-anger.html>.
- Buyse, Antoine. 2014. "Words of Violence: "Fear Speech," or How Violent Conflict Escalation Relates to the Freedom of Expression." *Human Rights Quarterly* 36: 779-97
- Buzan, Barry, Ole Wæver and Jaap de Wilde. 1998. *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers.
- Chakravarti, Nalini R. 1971. *The Indian Minority in Burma: The Rise and Decline of an Immigrant Community*. London: Institute of Race Relations.
- Egreteau, Renaud. 2011. "Burmese Indians in Contemporary Burma: Heritage, Influence, and Perceptions since 1988." *Asian Ethnicity* 12: 33-54
- Harvey, G. E. 1946. *British Rule in Burma: 1824-1942*. London: Faber and Faber.
- Hla Min. 2013. *The Way I See it: Myanmar and Its Evolving Global Role*. Yangon: Myanmar Consolidated Media Co. Ltd.
- Ikeya, Chie. 2011. *Refiguring Women, Colonialism, and Modernity in Burma*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Khin Maung Yin. 2005. "Salience of Ethnicity among Burman Muslims: A Study in Identity Formation." *Intellectual Discourse* 13: 161-79.
- Kyaw San Wai. 2014. *Myanmar's Religious Violence: A Buddhist 'Siege Mentality' at Work*. Singapore: S. Rajaratnam School of International Studies.
- Lambrecht, C. 2006. "Burma (Myanmar)." In *Voices of Islam in Southeast Asia: A Contemporary Sourcebook*, edited by Greg Fealy and Virginia Hooker, 23-30. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Luce, Gordon H. 1959. "Note on the Peoples of Burma in the 12th-13th Century A.D." *Journal of the Burma Research Society* XLII, Part 1: 52-74
- Lall, Marie, Thei Su San, Nwe Nwe San, Yeh Tut Naing, Thein Thein Myat, Lwin Thet Thet Khaing, Swann Lynn Htet, and Yin Nyein Aye. 2014. *Citizenship in Myanmar: Contemporary Debates and Challenges in Light of the Reform Process*. Yangon: Myanmar Egress.
- Matthews, Bruce. 1995. "Religious Minorities in Myanmar—Hints of the Shadow." *Contemporary South Asia* 4: 287-308.
- Mazumder, Rajashree. 2013. "Constructing the Indian Immigrant to Colonial Burma, 1885-1948." PhD diss., University of California, Los Angeles.
- Ministry of Home and Religious Affairs. 1986. *Burma: 1983 Population Census*. Yangon: Immigration and Manpower Department.

- Ministry of Immigration and Population. 2015 *Population and Housing Census of Myanmar: Union Report: Census Report Volume 2*. Nay Pyi Taw: Ministry of Immigration and Population.
- Ministry of Information. 1974. *The Constitution of the Socialist Republic of the Union of Burma*. Rangoon: Ministry of Information.
- Ministry of Information. 1991. *The Constitution of the Union of Burma*. Yangon: Ministry of Information.
- Ministry of Information. 2008. *The Constitution of the Republic of the Union of Myanmar*. Yangon: Ministry of Information, 2008.
- Nyi Nyi Kyaw. 2015 "Muslim Minorities in Transitional Societies: Different Myanmar Muslim Groups' Different Experiences in Transition." Paper presented at International Conference on Burma/Myanmar Studies, Chiang Mai, July 24-26.
- Nyi Nyi Kyaw. နောက်ထွက်လာမည့်ဆောင်းပါး။ "Islamophobia in Buddhist Myanmar: The 969 Movement & Anti-Muslim Violence." In *Islam and the State in Myanmar: Muslim-Buddhist Relations and the Politics of Belonging*, edited by Melissa Crouch. Delhi: Oxford University Press.
- Schissler, Matthew, Matthew J Walton, and Phyu Phyu Thi. 2015 *Threat and Virtuous Defence: Listening to Narratives of Religious Conflict in Six Myanmar Cities*. Yangon: Oxford University and Myanmar ICT for Development Organization.
- Siegelman, Philip. 1962. "Colonial Development and the Chettyar: A Study in the Ecology of Modern Burma, 1850-1941." PhD diss., University of Minnesota.
- Steinberg, David I. 2006. *Turmoil in Burma: Contested Legitimacies in Myanmar*. East Bridge: Norwalk.
- Taylor, Robert H. 1974. "The Relationship between Burmese Social Classes and British-Indian Policy on the Behaviour of the Burmese Political Elite, 1937-1942." PhD diss., Cornell University.
- Taylor, Robert H. 2015 "Refighting Old Battles, Compounding Misconceptions: The Politics of Ethnicity in Myanmar Today." *ISEAS Perspective 12/2015*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Turner, Alicia M. 2014. *Saving Buddhism: the Impermanence of Religion in Colonial Burma*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- U Kyaw Nyein. 1958. "Burma: An Introduction." *The Atlantic*, February 1. Accessed February 25, 2015, <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/1958/02/burma/306821/>.
- Walton, Matthew, J. and Susan Hayward. 2014. *Contesting Buddhist Narratives: Democratization, Nationalism, and Communal Violence in Myanmar*. Honolulu: East-West Center.

- Yegar, Moshe. 1972. *The Muslims of Burma: A Study of a Minority Group*. Wiesbaden: O. Harrassowitz.
- Yegar, Moshe. 1982. "The Muslims of Burma." In *The Crescent in the East: Islam in Asia Major*, edited by Raphael Israeli, 102-39. London: Curzon Press.

မြန်မာနိုင်ငံ၏လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုအပိုင်းတွင် ခရစ်ယာန် ဘာသာ၏ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍ

Benedict Rogers

မြန်မာပြည်၏ခရစ်ယာန်သာသနာသည် ဆယ်စုနှစ်များနှင့်ချီ၍ဖိနှိပ်ခံခဲ့ရသော်လည်း ဤနိုင်ငံအပေါ် ခရစ်ယာန်သာသနာ၏လွှမ်းမိုးမှု သိသာထင်ရှားလောက်အောင် ကျန်ရှိနေသေးကြောင်း ပြီးခဲ့သည့်နှစ်နှစ်တာအတွင်း ကျင်းပခဲ့သည့်ခရစ်ယာန် အခမ်းအနားများက သတိပေးလျက်ရှိသည်။ ၂၀၁၃ ဒီဇင်ဘာတွင် နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်များက မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပရိတ်တက် စတင်သာသနာပြုများ စတင်ရောက်ရှိမှု နှစ် ၂၀၀ ပြည့် နှစ်ပတ်လည် နေ့ကိုကျင်းပခဲ့သည်။ ရောက်ရှိခဲ့သူမှာ အစောဆုံးပင်လယ်ရပ်ခြားထွက် အမေရိကန်သာသနာပြုတစ်ဦးဖြစ်သူ အဒီနီရမ် ဂျပ်ဒ်ဆင် (ယုဒသန်) ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်နှစ်အကြာတွင် ကက်သလစ်များကလည်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ ကက်သလစ်သာသနာရောက်ရှိမှု နှစ် ၅၀၀ ပြည့်ပွဲကို ကျင်းပခဲ့ပြန်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ပထမဆုံးသော စိန်ဘွဲ့ရတစ်ဦးပေါ်ထွက်လာရန်လည်း ရှိနေသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်များတစ်ဝိုက်က သူပုန်များလက်ချက်ဖြင့် သေဆုံးခဲ့ရသည့် ကရင် နီပြည်နယ်သား လူဝတ်ကြောင် ဓမ္မပုတ္တဝါသဇ္ဇနာ ပညာရှင် အိုင်စိုဒေါ ငေးကိုလတ်အား “ကောင်းချီးပေးခံရသူ”အဖြစ် ကြေညာကာ သူတော်စင်တင်မြှောက်မှုအဆင့်ပြီးဆုံးမည်ဖြစ်သည် (Roughneen 2013)။ ၂၀၁၅ ဇန်နဝါရီလကလည်း မြန်မာနိုင်ငံမှဘုန်းတော် ကြီးတစ်ပါးကို ပထမဆုံးအဖြစ် ကာဒီနယ်ရဟန်းမင်းအဖြစ် ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခံခဲ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကက်သလစ်အနည်းဆုံး ၃၀၀ ခန့် ရောမသို့သွားရောက် ကာ ပုပ်ရဟန်းမင်းဖရန်စစ်ထံမှ ၎င်းတို့၏ဂုဏ်ချုပ်ဘုန်းတော်ကြီး ချားလ် မောင်ဘိုက ကာဒီနယ်တို့ ဆောင်းသည့်ခေါင်းဆောင်းအနီ လက်ခံရယူပွဲ ကိုတက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။

အရေအတွက်အားဖြင့်သေးငယ်သော်လည်း ခရစ်ယာန်တို့သည် မြန်မာ နိုင်ငံ၏လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးများ၊ ဆေးရုံ၊ ကျောင်းဆောက်လုပ်ဖွင့်လှစ်ခြင်း၊ လူနည်းစုဘာသာဝင်များအခွင့်အရေးအတွက် တောင်းဆိုခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုများတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း “နိုင်ငံရေး”လှုပ်ရှားပုံမျိုးထက် လူမှုရေးလုပ်ငန်း များတွင်သာ ပိုမိုပါဝင်ခဲ့သည်ဟုဆိုနိုင်သော်လည်း အောက်ထစ် အင်စတီကျူးရှင်းအဆင့်တစ်ခုမှာတော့ ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် လွန်ခဲ့သည့်နှစ် ၁၀၀ သို့မဟုတ် ထို့ထက်မကကြာသည့်ကာလတစ်လျှောက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေးမျက်နှာစာများတွင် တစ်တပ်တစ်အားပါဝင်ခဲ့သလို မကြာမီနှစ်များအတွင်း အကျိုးရလဒ်အပိုင်းတွင် ယင်းဖြစ်စဉ်ကိုပြန်မြင် လာရသည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအတော်များများ အကြား ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ ၎င်းတို့၏ဘာသာတရားနှင့်ယဉ်ကျေးမှု အမှတ်လက္ခဏာတို့မှာ ရစ်ပတ်ယှက်နွယ်နေသည့်အရာများဖြစ်သည်။

သက်တုံ့ရောင်စဉ်သာသနာ

ကက်သလစ်သာသနာ နှစ် ၅၀၀ ပြည့်အခမ်းအနားတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကာဒီနယ်အသစ် ချားလ်မောင်ဘိုက “ကက်သလစ်သာသနာသည် မနေ့ တစ်နေ့ကမှရောက်ရှိလာခဲ့ရုံမဟုတ်ကြောင်းတိုင်းပြည်ကိုပြောပြလိုပါသည်။ သာသနာသည် ဤနိုင်ငံထဲသို့စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့ခဲ့ပြီဖြစ်ပြီး ကျွန်ုပ်တို့သည် နိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းပင်ဖြစ်သည်”ဟု ပြောကြားခဲ့သည်(Thew 2014b)။ ဤသာသနာသည် “ရှိသမျှလူမျိုးစုတိုင်း၊ ဘာသာစကားပြောသူတိုင်း၏ ယုံကြည်သက်ဝင်မှုခံရသည်ဟု ဂုဏ်အမွှမ်းတင်ထိုက်သော” ဤနိုင်ငံ၏ အင်စတီကျူးရှင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ “တကယ့်ကိုအရောင်စုံအသွေးစုံပါဝင်သော သက်တုံ့ရောင်စဉ်သာသနာ၊ ကိုယ့်လမ်းကိုယ်ဖောက်ခဲ့သောသာသနာ၊ ကားစင်အတင်ခံခဲ့ရသည့်သာသနာ၊ ဒဏ်ရာရထားသောဆေးဆရာ၊ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၆၀ အတွင်း နိုင်ငံ၏စစ်၊ ဖိနှိပ်မှု၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှုတို့ ကြောင့် သိန်းနှင့်ချီကာစွန့်ခွာထွက်ပြေးရသူများရှိနေသည့် အထုအထောင်းခံသာသနာဖြစ်သည်”ဟု သူကဆိုသည် (Bo 2014c)။ အခြားသူများထံသို့အရောက်သွားရန်နှင့် တရားမျှတမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး တို့အတွက်အလုပ်လုပ်ကြရန် ဘာသာဝင်များကိုသူကတိုက်တွန်းသည်။ “သာသနာသည် အထောက်အပံ့မရခဲ့သည့်အချိန်မှာတောင်မှ လူမှုရေး အကျိုးပြုလုပ်ငန်းများမှ မဖယ်ခွာသွားခဲ့”ဟု သူကမှတ်ချက်ပြုသည်။ မောင်ဘိုသည် ကက်သလစ်သာသနာကို ဦးတည်ရည်ညွှန်းပြောဆိုနေ ခြင်းဖြစ်သော်လည်း ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်အားလုံးနှင့်လည်းဆိုင်သည်။

CIA World Factbook (2015) အရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ခရစ်ယာန်ဦးရေမှာ လူဦးရေ၏လေးရာခိုင်နှုန်းသာဖြစ်သည်။ ယင်းအနက် သုံးရာခိုင်နှုန်းကနစ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ကျန် ၁ ရာခိုင်နှုန်းသာ ကက်သလစ်ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ၏ ၈၉ ရာခိုင်နှုန်းလောက်အထိက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံခြားရေးဌာန (၂၀၁၃) ၏ International Religious Freedom Report ကမူ “ထိုကိန်းဂဏန်းသည် ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင်မဟုတ်သူဦးရေကို လျော့ချတွက်ချက်ထားပုံရသည်” ဟုဆိုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အင်္ဂလိကများ၊ မက်သဒစ်များ၊ လူသရင်နှင့် ပရက်စ်ဘီတေးရီးယန်းစသည့် အခြားခရစ်ယာန်ဂိုဏ်းခွဲ များစွာလည်းရှိကြပြီး လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များစွာကပင်ရောက်ရှိခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဧဝံဂေလီ၊ ပင်တီကိုစတယ်နှင့် ခရစ္စမက်တစ်ဂိုဏ်းများလည်း နောက်ပိုင်း ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။

ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဓိကခရစ်ယာန်အသင်းအဖွဲ့ကြီးသုံးဖွဲ့ရှိသည်။ ၎င်း တို့မှာ မြန်မာနိုင်ငံခရစ်ယာန်အသင်းတော်များကောင်စီ (၎င်းက နှစ်ခြင်း၊ အင်္ဂလိက၊ မက်သဒစ်၊ ပရက်စ်ဘီတေးရီးယန်းနှင့်အခြားပရိုတက်စတင့်အုပ်စု ဂိုဏ်းခွဲများကိုစုစည်းထားပြီး ဒေသတွင်းရှိ အာရှခရစ်ယာန်အဖွဲ့အစည်းနှင့် ကမ္ဘာ့ခရစ်ယာန်အသင်းတော်များကောင်စီတို့နှင့် အဖွဲ့တူဖြစ်)၊ မြန်မာနိုင်ငံကက်သလစ်ဆရာတော်ကြီးများအဖွဲ့ချုပ်နှင့် (ကမ္ဘာ့ဧဝံဂေလီမဟာမိတ်အဖွဲ့ဝင်) မြန်မာဧဝံဂေလီခရစ်ယာန် မိတ်သဟာယအဖွဲ့ (MECF) တို့ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့ကြီးသုံးခုစလုံးမှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လူမှုလုပ်ငန်းများ၊ တောင်းဆို ရပ်တည်မှုနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုပေးခြင်းတို့တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသည်။

ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် ချင်း၊ ကချင်၊ ကယား(ကရင်နီ)နှင့် ကရင်တိုင်းရင်းသားများအကြား၊ နာဂကဲ့သို့သော လူမျိုးစုငယ်လေးများကြားတွင် ကိုးကွယ်မှုများပြီး ဩဇာညောင်းသည်။ အထူးသဖြင့် ကချင်နှင့် ချင်းတိုင်းရင်းသားများအတွက် ခရစ်ယာန်ဘာသာ သည် ၎င်းတို့၏လူမျိုး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်နိုင်ငံရေးရပ်ထွက်လက္ခဏာနှင့် အတူတူပင်ဖြစ်လာတော့သည်။ “ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဘာသာရေးနှစ်ခုပေါင်းက ချင်းလူမျိုးတို့၏အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို ပြုလုပ်ဖန်တီးသည်”ဟု Salai Za Uk Ling (2009) ကရေးသားသည်။ “ထိုအစိတ်အပိုင်းနှစ်ခုသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု နီးနီးကပ်ကပ်နှင့်ခွဲထုတ်မရ အောင် ယှက်နွယ်ထားသည်။မျက်မှောက်ခေတ်များအတွင်း ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် ချင်းလူမျိုးအပိုင်း အပိုင်းထဲတွင် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းအမြစ်တွယ်လျက်ရှိသည်။ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် ချင်းလူမျိုး၏ဒုတိယယဉ်ကျေးမှုအဖြစ်သို့ ဆင့်ကဲ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။” ချင်းနှင့်ကချင်တိုင်းရင်းသား ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်း အထိသည် ခရစ်ယာန်များဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အနက် နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်များ ကအင်အားကြီး အုပ်စုဖြစ်သည်။ ကချင် နှစ်ခြင်းအသင်းတော်နှင့် ချင်းနှစ်ခြင်းအသင်းတော်တို့မှာ သက်ဆိုင်ရာ လူမျိုး များအကြား ဩဇာညောင်းသည် (Chinland Guardian 2013)။ သို့ရာတွင် ကက်သလစ်သာသနာသည်လည်း အရေးပါသည့်အခန်းမှပါဝင်သည်။ ယင်းအကြောင်းကို နောက်ပိုင်းတွင်တင်ပြပါမည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြစ်ကြီးနားကက်သလစ်ဆရာတော်ကြီးနှင့် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ ဗန်းမော်သာ သနာနယ်တို့မှာ ကချင်လွတ်မြောက်ရေးတပ် (ကေအိုင်အို) နှင့် မြန်မာ့တပ်မတော်တို့အကြား တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားစဉ်က လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတို့တွင် တက်တက်ကြွကြွရပ်ခံဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

သမိုင်း ကက်သလစ်သာသနာ၊ သာသနာပြုများနှင့် လွတ်မြောက်ခြင်း

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာချင်းခရစ်ယာန်မိတ်သဟာယ ၏ အမှုဆောင်အတွင်းရေးမှူး Dr. Hla Aung က “ခရစ်ယာန်သာသနာပြုများနှင့် ခရစ်ယာန်အယူဝါဒ မြန်မာနိုင်ငံသို့ရောက်ရှိခဲ့မှုသည် နိုင်ငံသမိုင်း၏ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုတွင် အရေးအကြီးဆုံး အပိုင်းဖြစ်သည်”ဟု ဆိုသည် (Aung 2014)။ သမိုင်းဆရာတချို့က ထိုအဆိုပါလက်ခံချင်မှလက်ခံပါလိမ့်မည်။ သို့သော် လှအောင်ကမူလူအများ “မကြိုဆိုခဲ့ကြသည့်”ခရစ်ယာန်တရားများ ဖြန့်ဖြူးမှု တွင်သာမက “ဆေးရုံ၊ ကျောင်းဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများ အတွက် စာအရေးအသားစနစ်တည်ထောင်ပေးခြင်းနှင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး စနစ်အသစ်နှင့်မိတ်ဆက်ပေးခြင်း”စသည့် “ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ ဖွံ့တိုးတက်အောင်ကူညီခဲ့သည့်” လူမှုရေးလုပ်ငန်းများအပိုင်းမှာပါ ပါဝင်ခဲ့ သည့် သာသနာပြုများ၏ကြိုး

ပမ်းမှုကိုထောက်ပြသည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာကို လက်ခံကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည့်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အကြားတွင်စာတတ်မြောက်မှု နှုန်းအမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။

ချင်းလူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ စီမံကိန်းဒါရိုက်တာ Salai Za Uk (2009) က ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် “မိရိုးဖလာမျိုးနွယ်စုစနစ်မတူညီမှုများကြောင့် လည်း ကောင်း၊ ပထဝီနယ်မြေအတားအဆီးများကြောင့် သီးခြားနေထိုင်မှုကြောင့် လည်းကောင်း တစ်ဖွဲ့နှင့် တစ်ဖွဲ့ မတည့်ဖြစ်ကာ အကွဲအပြဲကြီးသည့် ချင်း မျိုးနွယ်စုများအား စုစည်းပေးသည့်အင်အားတစ်ခု” ဖြစ်လာခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ချင်းအမျိုးသားပညာရှင်နှင့်တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ Salai Lian Hmung Sakhong (2000) အလိုအရ ချင်းလူမျိုးများအတွက် ခရစ် ယာန်ဘာသာသည် နိုင်ငံရေး အသိစိတ်ဓာတ်နိုးကြားအောင်လည်း ဘုံအမှတ်လက္ခဏာတစ်ခုနေရာမှ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ချင်း အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ခရစ်ယာန်တရားဟောဆရာများကို တလေးတစား နေရာပေးဆက်ဆံကြသည်။ အဓိကမှာ မကြာသေးမီကာလအထိ ဒေသန္တရ အစိုးရဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှာဖြစ်စေ ချင်းလူမျိုးများကိုယ်စားပြုပါဝင် ခွင့်မရခဲ့ချေဖြစ်သည်။

ကချင်၊ ကရင်နီနှင့် ကရင်တို့အတွက်လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်းဖြစ်သည်။ ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ် မယ်လဒုက္ခသည်စခန်းရှိ ကော်သူးလေး ကရင်နှစ်ခြင်း ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းစာသင်ကျောင်းနှင့်ကောလိပ်ကျောင်းအုပ်ကြီး စောဆိုင်မွန်က ကရင်ခရစ်ယာန်များ၏အကျိုးပြုမှုများရှိကြောင်းဆိုသည်။ အမေရိကန်သမ္မတဟောင်း ဂျင်မီကာတာပြီးနောက် ၂၀၀၅ ပြည့်နှစ်အတွက် Baptist World Alliance ၏လူ့အခွင့်အရေးဆုကို လက်ခံရရှိခဲ့သည့် ဆရာ စောဆိုင်မွန်သည် ကရင်လူမျိုးများအတွက်ပေးဆပ် နေသူဖြစ်သလို တရားမျှတမှုအရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် ထင်ရှားသူလည်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် သူနေထိုင်ရာဒုက္ခသည်စခန်း၌ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ရိုးရှင်းသောတောင်းဆိုမှုတစ်ခုပြုလုပ်ခဲ့သည်။ “မြန်မာနိုင်ငံသားအားလုံးအတွက် ကျွန်တော်တို့ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှု နဲ့ လွတ်လပ်မှုလိုချင်ပါတယ်။ အစိုးရဘက်ကလည်း ကျွန်တော်တို့အပေါ် ရန်သူလို၊ ကျေးကျွန်တွေလို မဟုတ်ဘဲ ညီအစ်ကိုမောင်နှမတွေလို တလေးတစားဆက်ဆံစေချင်ပါတယ်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးက ကျွန်တော်တို့ကို ကူညီစေချင်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့အိမ်ပြန်ချင်ပါတယ် ... ကျွန်တော်တို့ကိုကူညီကြပါ” (Rogers 2012, xxvii)။

ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) ခေါင်းဆောင်များနှင့် ကရင်လူထု ခေါင်းဆောင်အများအပြားမှာ ခရစ်ယာန်များဖြစ်ကြသော်လည်း ကရင်ပြည်သူလူထုအကြားတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကအများစုဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာက ကရင်လူမျိုးများအပေါ် “ခရစ်ယာန်”များအဖြစ်ဖြစ်ကြသော် လည်း ယင်းသည်မမှန်ကန်ပါ။ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်ဖြစ်သွားခဲ့သည့် ကရင်လူမျိုးအမြောက်အမြားရှိသည်မှာ မငြင်းသာသော်လည်း ကရင်လူမျိုး ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာများအဖြစ်ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

မငြိမ်သက်နိုင်သေးသော လွှဲပြောင်းရောက်ရှိမှုများ

မြန်မာနိုင်ငံ၌ခရစ်ယာန်သာသနာရောက်ရှိခဲ့ခြင်းတွင် အဆိုးမျက်နှာစာများ လည်းရှိခဲ့သည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာကို သက်ဝင်ယုံကြည်သွားခဲ့ကြသည့် တိုင်းရင်းသားများမှာ စာတတ်မြောက်မှုနှုန်းမြင့်ခြင်း၊ ကိုလိုနီအစိုးရအဖွဲ့အတွင်း အခွင့်အလမ်း ကြီးကြီးမားမားရခြင်းများအပါအဝင် ရရှိခဲ့သည့်အကျိုးကျေးဇူးများသည် ဗမာလူမျိုးတို့၏ အမြင်တွင်မူ နယ်ချဲ့လက်ပါးစေအုပ်စုများအဖြစ် အမြင်ခံခဲ့ရသည်။ Dr Hla Aung (2014) က ယင်း၏အကျိုးဆက်မှာ နှစ် ၆၀ ကျော်ကြာသည့် ပြည်တွင်းစစ် သို့မဟုတ်တည်သွား ခဲ့သည့်အချက်ဖြစ်သော ဗမာနှင့်ကျန်တိုင်းရင်း သားလူနည်းစုများအကြား “အထင်အမြင်လွဲခြင်းနှင့်ယုံကြည်မှုမရှိတော့ခြင်း” ပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ “ဗမာလူမျိုးများက ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်တိုင်းရင်းသားများအပေါ် ကိုလိုနီ နယ်ချဲ့အားပေးသူများ၊ အမျိုးသားရေး သစ္စာဖောက်များအဖြစ်မြင်ကြသလို ခရစ်ယာန်တိုင်းရင်းသားများကလည်း လူဖြူများအပေါ် ၎င်းတို့၏မိတ်ဆွေ များ၊

ကျေးဇူးရှင်များ အဖြစ်မြင်ကြသည်။ ဗမာနှင့် တိုင်းရင်းသားခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များအကြား ထိုအထင်အမြင် လွဲခြင်းနှင့် မယုံကြည်ခြင်းသည် ယ နှေ့တိုင်မပျောက်နိုင်ဖြစ်နေသည်။”

အကျိုးဆက်အနေဖြင့် မြန်မာတိုင်းရင်းသားခရစ်ယာန်များမှာ ကြီးမားသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ခံရမှုနှင့် နိုင်ငံအချို့နေရာများတွင် စစ်အစိုးရအဆက်ဆက်၏ ရက်စက်စွာနှိပ်ကွပ်မှုများကို ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှစပြီး ခံစားလာခဲ့ရသည်။ အမျိုးသားရေးမူဝါဒများအား နိုင်ငံရေးအခံရှိပြီး နိုင်ငံလိုမင်းထက်လုပ်လိုသော ဗမာဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားရေးဝါဒက မီးထိုးပေးပြန်သည်။ အဆိုပါမယုံကြည်မှုနှင့်ပဋိပက္ခသည် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းအာဏာသိမ်းသည်ထက် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အရင်စောပြီးပေါ်ပေါက် ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး စစ်အာဏာ သိမ်းရခြင်းကိုဖြစ်စေသည့် အကြောင်းရင်းများကိုပေါ်ပေါက်စေသည့် တစ်ချက်ဟုလည်း ဆိုကောင်း ဆိုနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ဒီမိုကရေစီနည်းကျတက်လာသည့် သာသနာ့အသံအသင်းက ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုနိုင်ငံတော်ဘာသာပြဋ္ဌာန်း ရန်အဆိုပြုခဲ့သည်။ ထိုအခါ ခရစ်ယာန်အများစုဖြစ်သည့်ကချင်များက တော်လှန်ပုန်ကန်ကြပြီး ၁၉၆၁ ဖေဖော်ဝါရီ ၅ ရက်နေ့တွင် ဇော်ဆိုင်းက ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ (KIO) ကို စတင်ထူထောင်သည် (Rogers 2012, 87)။ နောက်တစ်နှစ်အကြာ တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုထူထောင်ရန်ကိစ္စ ဦးနုကခေါ်ဆွဲနှေးသည့်အခါ ဦးနေဝင်းက ယင်းကိုအကြောင်းပြ၍အာဏာသိမ်းလိုက်သည် (Rogers 2012, 9)။

နေဝင်းအစိုးရအဖွဲ့အတွင်း ရာထူးကြီးထမ်းဆောင်ခဲ့ဖူးသည့် ဦးချစ်မြိုင်က ဦးနု၏ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုနိုင်ငံတော်ဘာသာ အဖြစ်ကြေညာရန်ဆုံးဖြတ်ချက် မှားသည်ဟု ယုံကြည်သည်။ “ဒါဟာ တကယ်တမ်းလိုကိုမလိုအပ်ဘူးလို့ ကျွန်တော့်အနေနဲ့မြင်တယ်” ဟု သူက *Burma Debate* ကိုပြောသည်။ “ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်က စစ်သားတစ်ယောက်ဖြစ်ခဲ့တယ်ဆိုပေမယ့် ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ယောက်ဖြစ်သလို ဘာသာရေးကိစ္စတွေမှာလည်း ခပ်များများ ပါဝင်ခဲ့ပါတယ်။ [ဒါပေမဲ့] နိုင်ငံတော်ဘာသာဆိုတာကတော့ မလိုအပ်ခဲ့ပါဘူး”(Myaing1997)။

နေဝင်းအစိုးရသည် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့စဉ် ဗမာဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားရေးဝါဒကို ဆွဲဆန့်ခဲ့ပြီးလျှင် ဗမာတို့ကြွေးကြော်သည့် “အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာ” ဆိုသည့်အယူအဆအခြေပြုဝါဒ၏ပုံဖော်မှုဖြင့် ခရစ်ယာန်များနှင့်မွတ်စလင် များအပေါ် ပြင်းပြင်းထန်ထန်ခွဲခြားဆက်ဆံခဲ့သည်။ ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အချို့သောအင်အားစုများအကြား အလွန်ထင်ရှားနေသည့် “လူမျိုးတစ်မျိုး၊ ဘာသာတစ်ခုမျိုး၊ သာသနာတစ်မျိုး”အယူအဆဖြစ်သည်။ သမိုင်းပညာရှင် Martin Smith (1999, 45) အဆိုအရ “ယနေ့ခေတ် စာသင်ကျောင်းများတွင် ကလေးများအား ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် M သုံးလုံးဖြစ်သည့် Missionaries (သာသနာပြု)၊ Merchants (ကုန်သည်) နှင့် Military (စစ်ရေး) ဆိုသည့်ကိုလိုနီ နယ်ချဲ့လက်နက်၏ နောက်ထပ် လက်နက်တစ်မျိုးသာ ဖြစ်ကြောင်း သင်ကြားကြသည်။” ချင်းပြည်နယ်တွင် အာဏာပိုင်များက “ABC” ဟုခေါ်သည့် မြွှန်းခြောက်မှုသုံးမျိုး (“A” က HIV/AIDS ရောဂါ၊ “B” က အသည်းရောင် အသားဝါ B၊ နှင့် “C” က ခရစ်ယာန်ဘာသာ) ရှိသည်ဟုပြောသည်ဟု ဆိုကြ သည်။ မြန်မာ့တပ်မတော် တွင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသူများအဖို့ ပထမရောဂါ နှစ်မျိုးရှိသည်ဟုသိသိချင်း အထုတ်ခံရပြီး ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်အရာရှိဖြစ်ပါ ကမည်မျှအရည်အချင်းရှိသူဖြစ်စေဗိုလ်မှူးအဆင့်ထက်ရာထူးထပ်မံတိုး တော့ပေ။

၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာနထံမှ သို့မဟုတ် ၎င်း၏ခွင့်ပြုချက် ဖြင့်ဟုဆိုသော စာရွက်တစ်စောင်ပျံ့နှံ့လာသည်။ ယင်းတွင် “မြန်မာပြည်မှ ခရစ်ယာန်ဘာသာကွယ်ပျောက်သွားရေးအစီအစဉ်”ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်ထားသည်။ ယင်းတွင် အချက် ၁၇ ချက်ပါဝင်ပြီး ပထမဆုံးအချက်မှာ “ခရစ်ယာန်ဘာသာကို ကိုးကွယ်ကျင့်သုံးသည့်အိမ် တစ်အိမ်မျှမရှိစေရ”၊ မည်သည့်အိမ်မျှ ယေရုအကြောင်းမည်သည့်ဟောပြောမှုများကို လက်မခံစေ ရ” ဟုဖြစ်သည် (Rogers 2007, 17)။ ထိုစာတမ်းအတိုင်း အပြည့်အဝအကောင်အထည်မဖော်ခဲ့သေးကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ အကြောင်းက ခရစ်ယာန်ဘာသာဆက်လက်တည်ရှိနေ၍ ဖြစ်သည်။ မြို့ပြဒေသများ၌ ခရစ်ယာန်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လွတ်လပ်စွာဝတ်ပြုကိုးကွယ်ခွင့် (တနင်္ဂနွေနေ့များတွင် ဆုတောင်းပွဲကျင်းပ နိုင်စွမ်း) ရသည်။ သို့သော် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ကို မမြင်သာအောင် ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်

မှုကိုမူခံရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းအဆောက်အအုံများပြင်ဆင်ရန်ဖြစ်စေ၊ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းအသစ်ဆောက်လုပ်ရန်ဖြစ်စေ ခွင့်ပြုချက်ရရန်ခက်သည်။

တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များ အထူးသဖြင့် ကချင်နှင့်ချင်းပြည်နယ်တို့၌ တရား ဟောဆရာများ အဖမ်းခံရ၊ အသတ်ခံရသည်။ ခရစ်ယာန်များ ထောင်ထား သည့် လက်ဝါးကပ်တိုင်များဖျက်ဆီးခံရပြီး ခရစ်ယာန်များအား ဗုဒ္ဓ ဘာသာဘုရားများ အတင်းဆောက်လုပ်ခိုင်းသည်။ ခရစ်ယာန်မိသားစုများမှ ကလေးငယ်များအား ပညာသင်ပေးမည်ဟုကတိပေးကာ ဘုန်းတော်ကြီးသင် ပညာသင်ကျောင်းများသို့ သိမ်းသွင်းခေါ်ယူပြီး အတင်းအဓမ္မဘာသာပြောင်း ခိုင်း၊ ကိုရင်ဝတ်ခိုင်းသည်။ ခရစ်ယာန်ဘာ သာကိုးကွယ်ခွင့်မပြုပေ။ လွန်ခဲ့သည့်လေးနှစ်အတွင်း ထိုသို့လုပ်ဆောင်မှုများလျော့နည်းကျဆင်းသွား နိုင်ပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်အတွင်း လမ်းဘေးတစ်လျှောက် လက်ဝါးကပ်တိုင် များကို ပြန်မြင်လာရသည်။ သို့သော် အစိုးရနှင့်တပ်မတော်၏ သဘောထား မှာမူ ပြောင်းလဲသွားပုံမရသေးပေ။ ထိုသို့သောချိုးဖောက်မှုများကို *Treats to Our Existence: Persecution of Ethnic Chin Christians in Burma* (Chin Human Rights Organization 2012)၊ *Religious Persecution: A Campaign of Ethnocide Against Chin Christians in Burma* (Chin Human Rights Organization 2004) နှင့် *Carrying the Cross: The military regime's campaign of restriction, discrimination and persecution against Christians in Burma* (Rogers 2007) တွင် မှတ်တမ်းတင်ပြုစုထားသည်။

ရဲဝံ့ပြတ်သားသည့်အသံ

သို့သော်လည်း အချို့သောခရစ်ယာန်ခေါင်းဆောင်များသည် သတ္တိရှိရှိဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ကြသည်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေး နှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေထံသို့ ခရစ်ယာန် အဖွဲ့ အစည်းခြောက်ဖွဲ့က ထိုသို့ချဉ်းကပ်လုပ်ဆောင်နေမှုများကို ပြောင်းလဲပေးရန် စာရေးသား၍ မေတ္တာရပ်ခံ တောင်းဆိုကြ သည်။ ထိုစာတွင်လက်မှတ်ထိုးခဲ့သူတစ်ဦးက ယခုလိုပြောသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှာ ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခံနေရတဲ့ ခရစ်ယာန်အားလုံး၊ ခရစ်ယာန် အဖွဲ့အားလုံးကိုယ်စား ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်ပေးဖို့ ကျွန်တော်တို့က ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေကို တောင်းဆိုခဲ့ပါတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ အတားဆီးခံ၊ အကန့်သတ်ခံ၊ အခြိမ်း ခြောက်ခံနေကြရလို့ပါပဲ ... အောက်ခြေအဆင့်ကို ဒီကိစ္စ သတင်းပို့ခဲ့ပေမယ့် ဘာမှထူးခြားမလာခဲ့တာမို့ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေထံကို တိုက်ရိုက်စာရေးသားတောင်း ဆိုရတာပါ။ ခုလိုတောင်းဆိုရတာဟာ တစ်တိုင်းပြည်လုံးအတွက်ပါ။ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဒီအတိုင်းဘာမှမ လုပ်ဘဲ လက်ပိုက်ထိုင်ကြည့်မနေနိုင် ပါဘူး။ ခရစ်ယာန်အသင်း အဖွဲ့တွေ ဒုက္ခရောက်နေကြတဲ့အတွက်ပါ။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ရင်ထဲမှာ နှင့်နေအောင်ခံစားရလို့ပါ။ အခြေအနေတွေထူးခြားတိုးတက်လာမလားလို့ ကျွန် တော်တို့စောင့်ကြည့်နေ ခဲ့ပေမယ့် ပိုမိုပြီးတော့သာဆိုး လာခဲ့တဲ့အတွက် ဒီတစ်နည်းပဲရှိတော့လို့ပါပဲ။ ဘယ် လိုစွပ်စွဲချက်တွေပဲရှိရှိ ကျွန်တော်တို့ဟာနိုင်ငံရေး မှာမပါဝင်မပတ်သက် မှန်းခင်ဗျားလည်းသိပါတယ်။ လွတ် လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့်ကို အတင်းဖိနှိပ်ခြင်းနဲ့ပဲဖြစ်ဖြစ် လူတွေကိုခြိမ်း ခြောက်အကျပ်ကိုင်ပြီး လက်မှတ်ထိုးခိုင်း တာ၊ ဒါမှမဟုတ် လာဘ်ပေးတာနဲ့ပဲ ဖြစ်ဖြစ် ရပ်တန့်သွားအောင်မလုပ်နိုင်ပါဘူး။ ဒီလိုလုပ်တာတွေဟာမြန်မာ နိုင်ငံမှာလုံးဝမဖြစ်သင့်တဲ့ အရှက်ရစရာကိစ္စတွေ ပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့က ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သန်းရွှေကို ဒါတွေကိုရပ်တန့် အောင်လုပ်ပေးပြီး ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ပေးဖို့ တောင်းဆိုခဲ့တာပါ။ (Rogers 2007, 19)

ယင်းသည် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များအပိုင်းက ပထမဆုံးအကြိမ် တုံ့ပြန် ပြောဆိုခြင်းတော့မဟုတ်ပေ။

၁၉၉၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံခရစ်ယာန်အသင်းတော်များ ကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌသိက္ခာတော် ရဆရာတော် ဦး အင်မ် ဇော်ယော်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံကက်သလစ်ဆရာတော်ကြီးများအဖွဲ့ချုပ် ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်သည့်တောင်ကြီးမြို့မှ ဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော်ကြီး မက်သီးယပ်ဦးရွှေတို့နှစ်ဦးက အေးချမ်းဖြိုးကောင်စီအတွင်းရေးမှူး (၁) ထံ စာတစ်စောင်အတူတကွ ပေးပို့ခဲ့ ကြသည်။ ယင်းစာတွင် ခရစ်ယာန်အသင်းအဖွဲ့များဆောင်ရွက်နေသည့် လူမှု ရေးလုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် အနာကြီးရောဂါဆေးရုံ၊ မျက်မမြင်နှင့်ဆွဲ အနား မကြားကျောင်းများ၊ ဘိုးဘွားရိပ်သာနှင့်မသန်စွမ်းဂေဟာများ၊ မိဘမဲ့ကလေး ဂေဟာနှင့်လူငယ် လုပ်ငန်းများအကြောင်းတင်ပြခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ထိုစာတွင်ဤသို့ဆက်လက်တင်ပြသည်။

ကျွန်တော်တို့အနေဖြင့် အထက်တင်ပြပါလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် လတ်တလောကြုံတွေ့နေရသည့် အခက်အခဲအတားအဆီးအချို့နှင့်ပတ် သက်၍ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲများထံ တင်ပြလိုပါသည်။ ကျွန်တော် တို့အနေဖြင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်ရောက်ရန် ဟောပြောမှုများ မလုပ်ရန်တားမြစ်ခံရခြင်း၊ ခရစ်ယာန်ဘုန်း ကြီးများကိုနှင်ထုတ်ခြင်း၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝတ်ပြုမှုများကိုတားမြစ်ခြင်း၊ ခရစ်ယာန်များကိုဖမ်းဆီး နှိပ်စက် ခြင်း၊ အချို့သောပြည်နယ်နှင့်မြို့နယ်များ၌ လက်ဝါးကပ်တိုင်များကို ဖျက်ဆီးရန်အတွက် ဘာသာစွန့်ခိုင်းခြင်း များနှင့်ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းအသစ်ဆောက်ရန်နှင့် အဟောင်းပြုပြင်ရန်အတွက် ခွင့်ပြု မိန့်များငြင်းပယ်ခံနေရပြီး ဘုရားကျောင်းပိုင်ဆောင်အဖွဲ့ရရှိရေး အတွက်ခွင့်ပြုချက်တောင်းရာတွင်လည်း နှောင့်နှေးကြန့်ကြာလျက်ရှိပါသည်။ ခရစ်ယာန်များအတွက် လက်ဝါးကပ်တိုင်ဆိုသည်မှာ လူလောက၏ဒုက္ခ ဆင်းရဲနှင့်တကွ လူသားကောင်းကျိုးထမ်းရွက်မှုကိုကိုယ်စားပြုသည့် အမွန် အမြတ်ထား ရသည့်သင်္ကေတ ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့အတွက် ကိုးကွယ်ဝတ်ပြုရာနေရာများနှင့် လက်ဝါးကပ်တိုင် ဆောက်လုပ်နိုင် မည့်မြေနေရာများရရှိဖို့က အရေးကြီးပါသည်။ စာပေစစ်ရေးအဖွဲ့သည် ခရစ်ယာန်စာပေထုတ်ဝေမှုများတွင် အချို့ သော အသုံးအနှုန်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကန့်သတ်တားမြစ်ထားပါသည်။ ၎င်းတားမြစ်မှုများကြောင့်ဘာ သာအချင်းချင်းကြား မလိုမုန်းထားမှုများကို ပေါ်ပေါက်သွားစေနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါအခက်အခဲများကြောင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ၏စိတ်တွင် ဆင်းရဲ သောကရောက်နေကြရပါသည်။ အဆိုပါအခက်အခဲများပြေ လည်သွားအောင် ကူညီပေးပါရန် နိုင်ငံအကြီးအကဲ များအား ကျွန်တော်တို့ကမေတ္တာရပ်ခံပါသည်။ သို့မှ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံး ညီညွတ်မှု၊ ပြည်သူများ၏ပေါင်းပါဝင်မှုတို့ဖြင့် ခေတ်မီ၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံ တော်ဆိုသည့်ပန်းတိုင်ကို အရောက်ချီတက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အခွင့်အရေးရသည့်အခါ ကျွန်ုပ်တို့၏လို အပ်ချက်များနှင့်အခက်အခဲများကို ဆက်လက်တင်ပြပါဦးမည်။ (Rogers 2007, 19)

မြန်မာနိုင်ငံရှိခရစ်ယာန်သာသနာသည် ၎င်း၏ကိုယ်ကျိုးစီးပွားသက်သက် အတွက်သာမက အခြားကိစ္စအတော်များ များအတွက်လည်း တောင်ဆို ရပ်ခံ ပေးခဲ့သည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်နိုဝင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံခရစ်ယာန်များကောင်စီက ကျင်းပဆဲအမျိုးသားညီလာခံသို့ အကြံပြုချက်စာရင်းတစ်ခုကို ပေးပို့ခဲ့ သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ရေးရန် အတွက် ညီလာခံ ကျင်းပခဲ့သည်မှာ နှစ်နှစ်ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေးကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌထံသို့လိပ်မူပြီးသာသ နာရေး ဝန်ကြီးဌာနသို့မိတ္တူပါသည့် စာတစ်စောင်တွင် မြန်မာနိုင်ငံခရစ်ယာန်များ ကောင်စီကအောက်ပါအတိုင်းတင်ပြခဲ့သည်။

ဘာသာရေးအဆုံးအမများမှာ အရေးကြီးသဖြင့် ဘာသာတရားများတိုးတက်ထွန်းကားစည်ပင်ပြန့်ပွားခွင့်ရသင့် ပါ သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက် များပါရှိသင့်ပါသည်။ မည်သူ့ကိုမျှမထိခိုက်စေဘဲ ဘာသာတိုင်းသာသနာပြု လုပ်ငန်းများလွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်ခွင့်၊ တန်းတူအ ခွင့်အရေးရယူကျင့်သုံး ခွင့်၊ ဘာသာရေးစာပေများ စုဆောင်းထုတ်ဝေခွင့် စသည့်အခွင့်အရေးများ ပါရှိသင့်ပါ

သည်။ မြို့တိုင်း၊ ကျေးရွာတိုင်း၌ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများနှင့်သာသနာပြုကျောင်းများ အတွက်အဆောက်အအုံ လျှောက်ထားရာတွင် တန်းတူအခွင့်အရေးပေးသင့် ပါသည်။ မည်သို့မျှမူပေါ်ပေါက်ပါက လုံလောက်သည့်တရား ဥပဒေ အကာအကွယ်ကိုပေးသင့်ပါသည်။ (Rogers 2007, 20)

၂၀၀၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ဧဝံဂေလိအသင်းတော်မှ အသင်းသားတစ်ဦးသည် ၎င်း၏အသင်းတော် အပေါ်ဖိနှိပ်မှုများရပ်ဆိုင်းပေး ရေး ဝိုင်းရံချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေထံစာရေးတောင်းဆိုသည့်အတွက်အဖမ်းခံခဲ့ရပါသည်။ ကရင်ပြည်နယ် ဘားအံမြို့ရှိစစ်ဆေးရေးဂိတ်တစ်ခု၌ ရဲဇော်ကိုဖမ်းဆီးကာ ရဲစခန်းတစ်ခု၌ပထမထားပြီး ဒေသခံအကျဉ်းထောင်သို့ပို့လိုက်သည်။ ထိုအကြောင်းကို ၎င်း၏မိသားစုက ၁၂ ရက်ကြာမှအကြောင်းကြားခံရသည်။ ရဲဇော်သည် ရန်ကုန် အင်းစိန်ကန်ဖော့ ဧဝံဂေလိအ သင်းတော်မှဖြစ်ပြီး ထိုအသင်းတော်မှအသင်းသားများမှာ ဝတ်ပြုကိုးကွယ်ခြင်းမပြုရန် တားမြစ် ခံထားရသည် (Democratic Voice of Burma 2006)။

မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ကချင်ပြည်နယ်မှခရစ်ယာန်ခေါင်းဆောင်များမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်တရားမျှတရေးတို့အတွက် ပို၍ပွင့်လင်းစွာဝေဖန်ပြောဆိုလာ ကြသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မြစ်ကြီးနားမြို့မှကက်သလစ်ဘုန်းတော်ကြီး ဖရန်စစ် ဒေါ်တန်းက ပြင်းထန်သည့်စာသားများပါသည့်စာတစ်စောင်ကို ကချင်စစ်ပွဲတွင်ပါဝင်သူများအားလုံးထံပေးပို့သည်။ ယင်းစာတွင် “နှစ် ၅၀ ဆယ်ကြာစစ်ပွဲသည် အမှန်းတရား၊ ဒုက္ခသုက္ခများမလွဲ၍ ဘာမျှမပေး ကြောင်း သဘောပေါက်ကြပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးသည်ဖြစ် နိုင်သောအရာ၊ ငြိမ်းချမ်း ရေးမှတစ်ပါးတခြားလမ်းစဉ်မရှိသဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများပြန်စရန်” တောင်းဆိုတိုက်တွန်းထား သည်။ ပဋိပက္ခ၏ရင်းမြစ်များကို ဘက်အားလုံးကဖြေရှင်းကြရန်လည်း သူကတိုက် တွန်းသည်။ ထိုရင်းမြစ်များထဲတွင် “လူမျိုးတစ် မျိုး၊ စကားတစ်မျိုး၊ ဘာသာ တစ်မျိုးတည်းကို မျက်နှာသာပေးခြင်းဖြင့် ကျန်အသိုင်းအဝိုင်းများ၏ ယဉ်ကျေးမှုနည်းလမ်းအတွင်း အနာပုပ်တစ်ခုကိုထားရစ်ခဲ့ခြင်းလည်း အပါ အဝင်ဖြစ်သည်။ ထိုအနာကို စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်စနစ်၊ အာဏာခွဲဝေမှုနှင့် သယံဇာ တခွဲဝေမှုတွင် ဝင်ရောက်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိမှုဖြင့်သာ ကုသနိုင်ပေ မည်”ဟု ၎င်းကဆိုထားသည်။ သူကစစ်ပွဲ၏ဂယက်နှင့်ပတ်သက်၍ အခြေအနေအမှန်ကိုပြောသွားသည်။ “အသင်းတော်တစ်ခုအနေဖြင့် ကျွန်တော်တို့၏နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးရသူ ပြည်သူများနှင့်အ တူလျှောက်ပါသည်။ သူတို့ဘဝများစစ်ကြောင့်ကြေမှု ပျက်စီးရသည်များ၊ ဒုက္ခသည်စခန်းများရှိ စိတ်ဓာတ်ကျစရာအခြေ အနေများ ကြောင့် ၎င်းမိသားစုများ အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာဖြစ်ရသည်များကို မြင်နေရပါသည်။” “လက်နက်ကြီးများအသုံးပြုမှု၊ ဝေဟင်မှဗုံးကြဲမှု၊ တိုက်ပွဲဖြစ်နေရာနှင့် အရပ်သားနေရာတို့အကြား နယ်မြေမကွဲမှုဖြင့်တာလာခြင်း၊ ကျွန်တော်တို့၏ ဘာသာရေးနေထုံးနေ့မြတ် များအတွင်းမမျှတသောစစ်ဆင်နွှဲခြင်း၊ လက်မခံနိုင်သောစစ်ဆင်နည်းများကြောင့် လူထောင်နှင့်ချီထွက်ပြေးရကာ လွန်ကဲသော ဆောင်းရာသီအတွင်းကလေးငယ်များနှင့်အမျိုးသမီးများအသက်ဘေးစိုးရိမ်ရသည့်နာဖျားမကျန်းမှုဖြစ်စေမှု” တို့အပါအဝင်စစ်ရိုက် မြင့်တက်လာမှုအပေါ် သူနှင့်သူ့အသင်းတော်ဆရာများ၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် များအားလုံး အထူးစိုးရိမ်မကင်းဖြစ်ရသည်ဟု ပြောသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ဖခင်ဖြစ်သူ လွတ်လပ်ရေးဗိသုကာ ဝိုင်းချုပ် အောင်ဆန်းနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအချို့တို့ လွတ်လပ်ရေး မတိုင်မီ ပင်လုံစာချုပ်ချုပ်ဆိုမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ “ပင်လုံ၌ရရှိခဲ့သည့် ညီညွတ်ခြင်းနှင့်မတူကွဲပြားမှု အခြေခံမှု” နှင့်အညီဖြစ်မည့်အနာ ဂတ်ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီမှုရအောင်လည်း တောင်းဆိုခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ထိုသဘောတူစာချုပ်ပါအတိုင်း အကောင်အ ထည်ဖော်ခွင့် မရခဲ့ချေ (Kachin News 2013)။

ဆရာတော်ကြီးဖရန်စစ်သည် စစ်ဘေးရှောင်ပြည်သူများအတွက် လိုအပ်သည် များကူညီထောက်ပံ့မှုတွင် ခရစ်ယာန်အ သင်းတော်၏ ဦးဆောင်ကဏ္ဍကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ “ကျွန်တော်တို့လက်ထဲတွင် ထောက်ပံ့စရာအနည်းငယ်မျှသာရှိသော်လည်း စေတနာရှင်များနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ အကူအညီဖြင့် ဒုက္ခသည်များထံ အရောက်ပို့ဆောင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။” သို့သော် “ကျွန်တော် တို့၏သားချင်းများ နေရပ်ပြန်သည်ကိုမြင်လိုပါသည်” ဟု သူက ဆက်ပြောထားသည်။ ထို့ပြင် သူက “မည်သူက မည်သူ့အပေါ်မှာ ဖြစ်စေ ကျူးလွန်သည် လူသတ်မှု၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာညှိုးနွမ်းစေမှု၊ လူ့အဆင့်ထက်နိမ့်သော ဘဝအခြေအနေများ၊ လက်လွတ်စပယ် ဖမ်းချုပ်မှု၊ ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးမှု၊ မသိရသောနေရာသို့ ခေါ် ဆောင်သွားမှု၊ ကလေးများကိုစစ်သားစုဆောင်းမှု စသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုအားလုံး” ကို သူက “ပြင်းပြင်းထန်ထန်” ရှုတ်ချထားသည် (Newton 2013)။

အလားတူကြေညာချက်တစ်စောင် (Toe and Zaw 2013) ကိုလည်း မြန်မာ နိုင်ငံခရစ်ယာန်များကောင်စီနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ကက်သလစ်ဆရာတော်ကြီးများအဖွဲ့ချုပ်တို့က ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် တစ်နိုင်ငံလုံးသို့ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဆယ့် ရှစ်လကြာပြီးနောက်တွင် ဆရာတော်ကြီးဖရန်စစ်သည် ဗန်းမော် ဆရာတော်ကြီးရေမွန် ဆွမ်လွတ်ဂမ်နှင့် လားရှိုး ဆရာတော်ကြီးဖိ လစ်ဇာဟောင်တို့နှင့်အတူ ပူးတွဲကြေညာချက် တစ်စောင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ “လွန်ခဲ့သည့်သုံးနှစ်တိုက်ပွဲများပြန်လည်စတင်ကတည်း ကကျွန်ုပ်တို့၏ ပြည်သူများ အတိဒုက္ခရောက်ခဲ့ကြသည်ကို မြင်ခဲ့ကြရပါသည်”ဟု ဆရာတော်ကြီးသုံးပါးကဆိုသည်။

အပြစ်မဲ့ပြည်သူရာနှင့်ချီကာသေဆုံးခဲ့ပြီး အဆင်ပြေသလိုမြေမြှုပ်သင်္ဂြိုဟ်ခဲ့ရခြင်း၊ ထောင်နှင့်ချီသောပြည်သူ များစစ်ဘေးရှောင်ရင်း လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်မညီသည့်စစ်စခန်းများ၌ခိုလှုံနေကြရကာ သူတို့၏အနာဂတ် မရေ ရာခြင်း တို့ကို မြင်တွေ့ခဲ့ရပါသည် ... စစ်ပွဲသည်ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်ပြီး မဆိုင်သူများကိုပါ အကြင်နာမဲ့ စွာဒုက္ခ ပေးခဲ့ပါသည်... ဆင်းရဲသောအပြစ်ကချင်အမျိုးသမီးများကို လူကုန်ကူးသမားများက ရောင်းစားကြပြီး နယ်စပ် တစ်ဖက်တွင် ရာနှင့်ချီသောထိုသူတို့မှာ ခေတ်သစ်ကျေးကျွန်ပြုမှုကိုခံစားနေရပါသည်။ စစ်ပွဲသည် ကျွန်ုပ်တို့ ပြည်သူများ၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကို ဖျက်စီးပစ်ခဲ့ပြီး လူငယ်လူရွယ်များအား ဘေးမကင်း သည့်လုပ်ငန်းများ မလုပ်မဖြစ်လုပ်အောင်တွန်းပို့နေပါသည် (Kachin Catholic Bishops 2014)။

စစ်ပွဲအပြင် ကချင်လူမျိုးများအပေါ်အမြိမ်းခြောက်ဆုံးအန္တရာယ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးကိစ္စကိုလည်း ဖော်ပြသွားသည်။ “ကချင်ဒေသများ၌မူးယစ်ဆေးဝါးကိုလိုသလောက်ရနေခြင်းကြောင့်ရာနှင့်ချီ၍ မူးယစ်ဆေးနွံတွင်းရုန်းမထွက် နိုင်ဖြစ်နေရပါသည်။ မျိုးဆက်တစ်ဆက်ကို တစ်တိတစ်တိဖြင့်မျိုးဖြုတ်နေသည့်ကိစ္စအပေါ် သက်ဆိုင်သူများဘက်က စိတ်ဝင်စား မှုမပြသည့်ကိုကြည့်လျှင် ကျွန်ုပ်တို့ ဒေသရှိလူငယ်များအား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖျက်ဆီးနေခြင်းလားဟု သံသယပွားစရာဖြစ်လာပါ သည်။ လူကုန်ကူးမှု၊ မူးယစ်ဆေးကုန်ကူးမှုကျယ်ပြန့်နေခြင်းသည်ကျွန်ုပ်တို့လူမျိုးအပေါ် မကြေညာဘဲစစ်တိုက်နေခြင်းသာဖြစ် သည်။” ထိုဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော်များက ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် တောင်းဆိုခဲ့သော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးသည် “တရားမျှတမှုအပေါ် အခြေခံ” ရမည်ဟု အလေးအနက် ပြောကြားသည်။ လူမျိုးစုပဋိပက္ခကိုဖြေရှင်းမည့်အရာမှာ “တိုင်းရင်းသားတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သွင်ပြင် လက္ခဏာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ သယံဇာတများမပျောက်အောင်၊ အခြေခံ အခွင့် အရေးများရအောင် အာမခံပေးမည့် စစ်မှန်သောဖက်ဒ ရယ်ပြည်ထောင်စုသာ ဖြစ်သည်။” ထိုကြေညာချက်၏နိဂုံးပိုင်းတွင်ဆိုထားသည်မှာ “ခရစ်ယာန်အသင်းတော်အနေဖြင့်တာရှည်ခံ မည့်ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိပါစေဟု ဆုတောင်းသလို အားလုံးလိုလားတောင့်တနေသည့် ထိုပန်းတိုင်ရရှိစေရန် မြန်မာနိုင်ငံ၏အလွှာအား လုံး၏ လက်တွဲလုပ်ဆောင်သွားမည်ဟု အားလုံးကို အာမခံပါသည်” (Kachin Catholic Bishops 2014)။

ကာဒီနယ် ဘို — အသံမဲ့များအတွက် အသံ

နိုင်ငံအဆင့်တစ်ဆင့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ကာဒီနယ် (ရဟန်းအမတ်ကြီး) အသစ်ဖြစ်လာသည့် ချားလ်စ်မောင်ဘိုလောက် အမြဲ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောခဲ့သည့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင် (မည်သည့်အမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်မဆို လည်း ပါဝင်) ဟူ၍အ နည်းငယ်သာရှိသည်ဆိုသည်ကိုလေ့လာသူအများစုက ယခုလက်ခံအသိအမှတ်ပြုကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်ပထမဆုံးအကြိမ် ကာဒီနယ်အဖြစ် အရွေးချယ် ခံရသည်ဟု ၂၀၁၅ ဇန်နဝါရီလအတွင်း ကြေညာလိုက်စဉ်က ၎င်းသည် မီဒီယာများ စွာနှင့်တွေ့ဆုံဖြေ ကြားခဲ့ရာတွေ့ဆုံခန်းတိုင်းတွင် သူ၏ဓာန ပြောချင်သည့်စကားကို အလေးအနက်ပြောကြားခဲ့သည်။ “အသံမဲ့များအတွက် အသံ တစ်သံ ကျွန်ုပ်ဖြစ်လိုပါသည်။ မည်သည့်အခွင့်အထူးခံမျှ၊ ဥစ္စာပစ္စည်းမျှမရှိသည့် ဘေးဖယ်ထုတ်ခံများ၊ ဆင်းရဲသားများကိုယ်စား ကျွန်ုပ်ပိုပြီးပြောဆိုချင်ပါသည်။ ယခုလို ခန့်အပ်ခံရသည့်အတွက် အစိုးရမင်းများ၊ ပြည်သူလူထုနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းရှေ့ မှောက်တွင် ကျွန်ုပ်၏အသံပိုကျယ်လာမည် ဖြစ်ပါသည်” (Mahtani 2015)။

သို့ရာတွင် ကာဒီနယ်ဘိုသည် ခေါင်းဆောင်းအနီချိုးမြှင့်ခံရသည့်အချိန် ရောက်မှ တရားမျှတမှု၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးတို့အတွက် ကျယ်ကျယ်လောင်လောင် စတင်တောင်းဆိုလာသည်မဟုတ်ပါ။ ရှေ့နှစ်များအတွင်း ပထမ လားရှိုးဆရာတော်ဘဝ၊ ထို့နောက် ပုသိမ်သာသနာဆရာတော်၊ နောက်ဆုံး ရန်ကုန်သာသနာပိုင်ဂိုဏ်းအုပ် ဆရာတော်ကြီးဘဝများကတည်းက တစ်ခုတည်းသောစကားများကိုဆိုခဲ့သူဖြစ်ပါသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့်နီးကပ်ပတ်သက်ရန် လူအများကြောက်ရွံ့ခဲ့ကြသည့် အချိန်ကပင် သူသည်မကြောက်မရွံ့ဖြင့်ဆက်ဆံခဲ့ပြီး သူဟောသည့်တရားများမှာ တရားမျှတမှုနှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးအကြောင်းအပြည့်အလုံ့ပင် ဖြစ်သည်။ ယခုနှစ်ပိုင်းအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံရင်ဆိုင်နေရသည့်လူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေး အဓိကပြဿနာများဖြစ်သည့် လူကုန်ကုန်းမှုနှင့်ခေတ်သစ်ကျေးကျွန်ပြုမှု ပုံစံ အားလုံး (Bo 2014b)၊ မြေသိမ်းယူမှု၊ တိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခ၊ ပညာရေး၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု၊ ဘာသာရေးသုတေသနများကို တန်ပြန်ခြင်း၊ အစိုးရအဆိုပြု ဘာသာမတူသူချင်းလက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုနှင့် ဘာသာကူးပြောင်းမှုအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ (Thwe 2014a)၊ ခွဲခြားဖိနှိပ်ခံရီဟင်္ဂျာများအတွက် အခွင့်အရေးနှင့် ဘာသာပေါင်းစုံတွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးနှင့် ညီညွတ်ရေး စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ခရစ်ယာန်၊ မွတ်စလင်နှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာခေါင်းဆောင်များ စုပေါင်း၍ ဘာသာချင်းညီညွတ်ရေး ကြေညာချက်များထုတ်ရာတွင် ရေးသားခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဘာသာပေါင်းစုံစကား ပွဲများစွာဖြစ်မြောက်အောင် ကြိုပမ်းခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ခြင်းတို့တွင်လည်း ဆရာတော်သည် အဓိက အကူအညီရခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နှစ်သစ်ကူးစကားလွှာတွင် ဆရာတော်သည် ရီဟင်္ဂျာတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုသည့်ဗမာနှင့်အမျိုးသားခေါင်း ဆောင်အနည်းအကျဉ်းအနက် တစ်ဦးဖြစ်လာခဲ့သည် (Democratic Voice of Burma 2014)။ ရခိုင်အရေးအခင်းနှင့်အကွဲ နောက် ဆက်တွဲဘာသာရေးမကျေနပ်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ဆရာတော်ကိုယ်တိုင် ကြေညာချက်ပေါင်းများစွာကို ထုတ်ခဲ့သည်။

၂၀၁၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလအတွင်းက *Myanmar Times* တွင် စာရေးသူနှင့် ဆရာတော်မောင်ဘိုတို့ အတူတွဲရေးခဲ့သည့် ဆောင်းပါးတွင်

မှန်ကန်သောငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် စစ်မှန်သောလွတ်လပ်မှုတို့ရရန်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏လူမျိုးရေးနှင့်ဘာသာရေးမျိုးစုံ တည်ရှိမှုကိုလေးစားရန်ဖြစ်သည် ဟု ကျွန်တော်တို့ထောက်ပြခဲ့သည်။ တိုင်းပြည်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးတစ်နိုင်ငံလုံးအဆင့် နိုင်ငံရေးတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများပါသည့် စစ်မှန်သောငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းစဉ်ကို မလျှောက်လှမ်းမချင်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲမှုသည် ပြုလုလွယ်ပြီး စစ်ပွဲပြီးဆုံးမှု သို့ရောက်မည်မဟုတ်ပါ ... တစ်နိုင်ငံလုံးအနှံ့ သေနတ်သံများအသံတိတ်ပြီး သုံးစရာမလိုတော့သည့် အချိန်၊ ပြည်သူအများ မိမိတို့နေအိမ်များသို့ အကြောက်တရားမပါဘဲ ပြန်နိုင်သည့်အချိန်၊ မြန်မာပြည်သူများ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးလည်းကောင်း၊ အစိုးရနှင့်လည်းကောင်း အပြန်အလှန်လေးစားသမှုပါသော တွေ့ဆုံစကားပြောနိုင်သည့်အချိန်ရောက်မှသာ စစ်မှန်သောငြိမ်းချမ်းရေးကို ရရှိမည်ဖြစ်သည်။

ကျွန်တော်တို့အနေဖြင့် အောက်ပါတို့ကို အလေးအနက်ဆွေးနွေးခဲ့သည်။

လူ့ဘောင်တစ်ရပ်သည် ၎င်း၏နိုင်ငံရေး၊ လူမျိုးနှင့်ဘာသာရေး မျိုးစုံ ကြွယ်ဝမှုကိုမလေးစားပါက စစ်မှန်သောဒီမိုကရေစီမဖြစ်၊ မလွတ်လပ်၊ မငြိမ်းချမ်းနိုင် ... အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း စာပိုဒ် ၁၈ တွင် အသေးစိတ်ပြထားသည့်အတိုင်း အတွေးအခေါ်၊ စဉ်းစားကြံဆမှု၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုသည် လွတ်လပ်မှုအားလုံးတို့အနက် တန်ဖိုးအရှိဆုံးနှင့် အခြေခံအကျဆုံးဟုပင် ဆိုနိုင်ပါသည်။ လူတစ်ဦး၏ယုံကြည်မှုအပေါ် လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ခွင့်၊ ကျင့်သုံးခွင့်၊ မျှဝေခွင့်နှင့် ပြောင်းလဲခွင့်မရှိလျှင် လွတ်လပ်မှုလည်းမရှိပါ။ လွတ်လပ်စွာဖော်ပြခွင့်၊ စုရုံးခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့ခွင့်၊ လှုပ်ရှားခွင့်စသည့် အခြားအခြေခံအခွင့်အရေးတို့မှာ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ကြံဆခွင့်အပေါ် မူတည်နေသည်။ ထို့ကြောင့် လူအများအနေဖြင့် မိမိတို့နှင့်ဘာသာမတူသူများအပေါ် ကိုယ်ထိလက်ရောက်ဖြစ်စေ၊ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ တိုက်ခိုက်နေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အမုန်းတရားဟောကြားရန်အတွက် ဘာသာရေး

ကိုခုတုံးလုပ်သည်ဟု လည်းကောင်း ကြားရသည့်အခါ ကျွန်ုပ်တို့များစွာကြေကွဲဝမ်းနည်းရပါသည်။ ထိုသို့သောအမုန်း စကားသည် ကမ္ဘာ့ဘာသာကြီးများ၏အဆုံးအမများနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီးဆန့်ကျင်နေပါသည်။ နိုင်ငံရေး၊ ဘာသာရေး၊ မီဒီယာ၊ ပညာရေးနှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း စသည့်ကဏ္ဍပေါင်းစုံတွင် ပေါက်ရောက်ကြွေပွားသွားသည့်အနေဖြင့် ဘာသာရေးမုန်းတီးမှုနှင့် သည်းမခံနိုင်မှုတို့ကို ဆန့်ကျင်ကြောင်း ၎င်းတို့၏အသံကိုအသုံးပြုပြောကြားပါဟု ကျွန်ုပ်တို့က တိုက်တွန်းပါသည်။ ကျောင်းများတွင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ဘာသာအမျိုးမျိုး၊ လူမျိုးအဖွဲ့စုံတို့ အကြောင်းမှန်ကန်တိကျစွာ သင်ကြားပေးပြီး ဂုဏ်ယူဝမ်းမြောက်တတ်အောင် လေ့ကျင့်ပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။ ကျောင်းသင်ဘာသာ ရေးသင်ခန်း စာများသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိဘာသာတရား များ အားလုံးအပေါ် မျှမျှတတ ဟန်ချက်ညီညီနားလည်မှုရှိစေရန်အတွက် သေချာဂရုစိုက်သင့်ပါသည်။ မည်သည့်မျှ အတင်းအဓမ္မဘာသာပြောင်းခိုင်းခြင်းမျိုးကို ဖြစ်ခွင့်မပေးသင့်ပါ။ အကြောင်းက ၎င်းသည်လူ့အခွင့်အရေးကိုဆိုးဆိုးရွားရွားချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ် ချိဖြစ်ပါသည်။ ကိုးကွယ်မှုနှင့်ယုံကြည်မှုတို့သည် လူတစ် ယောက်၏ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်မှုတို့ပင်ဖြစ်သည် (Bo and Rogers 2013)။

၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ကာဒီနယ်ဘိုသည် *Washington Post* သတင်းစာ တွင် အင်အားပါလှသည့်ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် ကိုရေးခဲ့ရာ "မြန်မာနိုင်ငံသည် မျှော်လင့်ချက်နှင့်အကြောက်တရားဆိုသည့် ဓားသွားပေါ်တွင် ရပ်နေသည်" ဟု ဆိုခဲ့ပါသည်။ ပေါ် ပေါက်လာခဲ့သည့်နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို သူကကြိုဆိုခဲ့သော် လည်း လူမျိုးရေးအရ၊ ဘာသာရေးအရလူနည်းစုများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခများနှင့် အခြားတရားမဲ့မှုများကို မီးမောင်းထိုးပြခဲ့ပြီး လူမျိုးဘာသာအသီးသီးမှ လူ အားလုံးတို့အား "မတူကွဲပြားသော် လည်းညီညွတ်မှု"ရအောင် လုပ်ကြရန် ရပ်ခံခဲ့သည်။ ဆရာတော်က "ပန်းမဝင်ခင်တက်မထောင်ရန်"သတိပေးခဲ့ရာတွင်

အမှောင်ထုက မျှော်လင့်ချက်နှင့်လုံးထွေးယှဉ်ပြိုင်နေသည့် ကျွန်ုပ်တို့ကြည့်နေစဉ် ကျွန်ုပ်တို့နုလုံးသားသည် စိုးရိမ်စိတ် အပြည့်နှင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် လှည့်စားထားသည့်အရုဏ်ဦးမဖြစ်ပါစေနှင့်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ဆုတောင်းပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံသည် ဆယ်စုနှစ်ငါးခုကြာအောင် တရားမမျှတမှုဆိုသည့် လက်ဝါးကားတိုင်ပေါ်တွင် အာဏာရှင်စနစ်၊ စစ်ကြောင့် ထွက်ပြေးရခြင်း၊ ဆင်းရဲတွင်းနှင့်ဖိနှိပ်ခြင်းဆိုသည့် သံမှိုငါးချက်ဖြင့် အစွဲခံထားခဲ့ရပါသည်။ ယနေ့တွင် လက်ဝါး ကပ် တိုင်အသစ်တစ်ခုက မြေယာသိမ်းယူခြင်း၊ အကျင့် ပျက်ခြစားမှု၊ စီးပွားရေးတွင်နိုင်လိုမင်းထက်ပြုကျင့်မှု၊ တိုင်းရင်း သားပဋိပက္ခ နှင့် စစ်ဘေးရှောင်ထွက်ပြေးရခြင်းနှင့် ဘာသာရေးအမုန်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှု ဆိုသည့် သံမှိုသစ်ငါးချောင်း ၏နှင့်အတူခြိမ်းခြောက်နေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏အနာဂတ်သည် ဟန်ချက်ညီမှုအပေါ်တွင်မူတည်နေပါသည် (Bo 2014a)။

သူ၏တရားတိုင်းတွင် ဆရာတော်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏လူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေး စိန်ခေါ်မှုများနှင့်ဆက်စပ်ပြနိုင်မည့်နည်းလမ်းကို တွေ့ရှိ သူဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၄ နိုဝင်ဘာ ၂၂ ရက်က နှစ်ပတ်လည်အခမ်းအနားတွင် " 'သင့်အားလွတ်လပ်ခြင်း သို့ခေါ်တော် မူသည့်အတိုင်း တစ်ဦးကိုတစ်ဦးချစ်ကြလော့'ဟု သံပေါလုက ဂလာတီမြို့သူမြို့သားတို့ကို ပြောကြားသကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်တို့အားပြီးပြည့် စုံသောလွတ်လပ်ခြင်းသို့ ခေါ်တော်မူသည်"ဟု ကာဒီနယ်ဘိုကပြောသည်။ အမုန်းတရားမှလွတ်မြောက်ခြင်း၊ လိုအပ်ဆန္ဒများမှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ ဖိနှိပ်မှုအားလုံးတို့မှလွတ်မြောက်ခြင်းပင်တည်း" ဟု ဆရာတော်က ကြေညာ သည် (Bo 2014c)။

ဆရာတော် ကာဒီနယ်ရဟန်းမင်းအဖြစ် တင်မြှောက်ပွဲအပြီး ရက်သတ္တ နှစ်ပတ်မျှအကြာ ၂၀၁၅ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၈ ရက် နေ့တွင် ပဲခူးတိုင်း ညောင်လေးပင်မြို့ရှိ မာရီယန်ကျောင်းဆောင်၌ ၁၁၃ နှစ်မြောက် မယ်တော်လုဒ် အခမ်းအနားသို့ တက်ရောက် လာသည့် ဘုရားဖူး ၁၀၀,၀၀၀ တို့သည် ကြားနေကျ အတိုင်း တရားမျှတမှု၊ ဆင်းရဲသားနင်းပြားများ ဘက်ကဖေးမသံ၊ ငြိမ်းချမ်း ရေးနှင့်ပြန်လည်ရပ်ကြားစေရေးစကားများကို ဆရာတော် မောင်ဘို၏တရားထဲတွင် ထပ်မံနာကြားခဲ့ရသည်။ "ဂရုစိုက်၊ အလေး မထားမှုနှင့်အတူ မနေကြပါနှင့်" ဆရာတော်က မိန့်သည်။ "လူသတ်သမားကိန်နကဲ့သို့ 'ငါသည် ငါ့ညီ၏အထိန်းတော်လော့' ဟူ၍

ဘုရား သခင်အား စိန်ခေါ်ခြင်းကိုမပြုကြနှင့်။ ဘုရားသခင်က ဤသို့ဆိုမိန့်အံ့ ‘ဟုတ်၏။ သင်သည် သင်၏အထိန်းတော်တည်း။ သူ့အားစောင့်ရှောက်ရန် သင့်မှာတာဝန်ရှိ၏’။ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် တောင်းဆိုမှုအသွင် သင်္ကေတပြုသည့်အနေဖြင့် ဆရာတော် မောင်ဘိုသည် ချီးငှက်တစ်အုပ်ကိုလွှတ်ပေးခဲ့ပြီး မြန်မာစစ်တပ်အား တိုင်းရင်းသားများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း စဉ်စတင်ဆောင်ရွက်ရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ “လူအများဟာ စစ်ကြောင့်ဒုက္ခရောက်နေကြပါတယ်။ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းအဖြေရှာဖို့ကိစ္စဟာ [တိုင်းပြည်ရဲ့] အဓိအာဏာလိုဆိုတဲ့ တပ်မတော်ရဲ့တာဝန် သာဖြစ်ပါတယ်” (Asia News 2015a)။

၂၀၁၅ ဇူလိုင်လ ၂၆ ရက်တွင်ကျရောက်သည့် မိဘများနေ့တွင် ဆရာတော် ဘိုသည် (Fides News Agency 2015) သည် အစိုးရကိုဝေဖန်မှုပါသည့် သတင်းလွှာတစ်ခုကို အမှာပါးလိုက်သည်။ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်သူများကို မိဘအရာမှာထားပြီးလျှင် ဆရာတော်က

ကျွန်ုပ်တို့၏အုပ်ချုပ်သူများအား မိဘကောင်းများဖြစ်စေရန် မျှော်လင့်ပါသည် ... ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံ၏အစဉ်အလာအရ တိုင်းပြည်ခေါင်းဆောင်များသည် လူအားလုံး၏ကောင်းကျိုးစီးပွားကို မြှင့်တင်ပေးခွင့်ရော တာဝန်ရောရှိပါသည်။ [သို့ရာတွင်] ကျွန်ုပ်တို့၏ခေါင်းဆောင်မိဘများအပေါ် ကျွန်ုပ်တို့ထားရှိသည့်မျှော်လင့်ချက်များအတိုင်း ဖြစ်မလာသေးပါ။ ထိုသူတို့သည် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးတောင်အမေရိကရောက်ခိုက် ထောက်ပြခဲ့ သလိုပင် အမြတ်အစွန်းရရှိရေး မျှော်မှန်းချက်တစ်ခုတည်း ရှိသည့် စီးပွားရေး စနစ်တစ်ခုတွင် ခရီးအရမ်းရှည်စနစ်ကိုမွေးမြူသူများဖြစ်လာကြပါသည်။

ထို့ပြင် ပေါ်ပေါက်နေဆဲဘာသာရေးချင်း သည်းမခံနိုင်မှုနှင့်တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခတို့ကိုလည်း မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။

မိဘနှင့်တူသော ကျွန်ုပ်တို့၏ခေါင်းဆောင်များသည် အစွန်းရောက်ဘာသာရေး တစ်စုကဖြစ်နေသည့် အမုန်းတရားကို ထိန်းချုပ်ရန်ပျက်ကွက်ခဲ့ကြပါသည်။ တိုင်းပြည်နေရာအများအပြားတွင် စစ်မီးကလည်းဆက်လက်တောက်လောင် ဆဲဖြစ်သည်။ လူမျိုးအားလုံး၊ ဘာသာအားလုံးမှ ကျွန်ုပ်တို့၏ညီအစ်ကိုမောင်နှမများအားလုံး တို့သည် ထိုအမုန်းဒဏ်ကိုခံစားကြရပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏သွေးချင်း ၂၀၀,၀၀၀ ကျော်သည် ယခုအခါ နိုင်ငံတွင်းစစ်ဘေး ရှောင်လှည့်လည် သွားလာနေရပါသည်။

ဆရာတော်က ဆက်လက်၍ “ဤနိုင်ငံကိုအုပ်စိုးသူများသည် လူမျိုးနှင့်ဘာသာကိုအကြောင်းပြု၍ လူတို့ အပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံ ရန်မည်သည့်ဖြားယောင်းမှုမျိုးကိုမဆို မည်သို့ရှောင်ကြဉ် ရမည်ကို သိလာပါဦးမည်လော ထိုသူတို့သည် တန်းတူညီမျှမှုကိုလက် ခံပြီးလျှင် မိသားစုတစ်ခုတည်းပုံစံအား ဖြင့် ညီညွတ်သောနိုင်ငံတစ်ခုကို ထူထောင်ပါမည်လော။”

ဆရာတော်သည် ဆန္ဒပြကျောင်းသားများကိစ္စတွင် သာသနာ့ဝန်ထမ်း အနေဖြင့် ထားအပ်သည့်ထိန်းသိမ်းမှုမျိုးရှိခဲ့သော်လည်း ကျောင်းသားများအားတောက်လျှောက်ထောက်ခံခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ်ဆန္ဒပြပွဲများကာလမှာရော “ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေး”ဟု ခေါ်ကြ သည့် ၂၀၀၇ ခုနှစ်ဆန္ဒပြပွဲများမှာရော ထိုစဉ်ကသာသနာပိုင်ဂိုဏ်းချုပ်ဘိုသည် လူဝတ်ကြောင်ဘာသာဝင်များအား ဒီမိုကရေစီအတိုက်တောင်းဆိုကြ ရန်တိုက်တွန်းခဲ့သော်လည်း သာသနာ့ဝန်ထမ်းများကိုမူ လမ်းပေါ်ထွက်ဆန္ဒ ပြခွင့်မပေးခဲ့ချေ။ ခရစ်ယာန်ဘာသာအပေါ် အစိုးရ၏မနှစ်မြို့မကြည်ဖြူမှုကြောင့်လည်း ဆရာ တော်သည် ၎င်း၏တပည့်ဘုန်းတော်ကြီးများ ဆန္ဒပြထွက်ပါက ပထမဆုံး အပစ်ခံရလိမ့်မည်ကိုလည်း သိထားသည်။ “ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်လမ်းမပေါ်မထွက်ဘဲပြည်သူတွေ လွတ်လပ်မှု၊ အခွင့် အရေးနဲ့တရားမျှတမှုတွေကို ရွေးချယ်တတ်အောင်

လမ်းပြပေးပါတယ်”ဟု ဆရာတော်က စာရေးသူကိုပြောပြ သည်။ ယင်းအစား ဘာသာဝင်များစုပေါင်း၍ဆုတောင်းပွဲများကျင်းပပြီး တရားဟော စင်မြင့်ထက်မှ ဒီမိုကရေစီနှင့်လူ့အခွင့်အရေး တရားများဟောပြောခဲ့သည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ်တုန်းကမူ ခရစ်ယာန်ဘုန်းကြီးများနှင့်သီလရှင်များ လမ်းပေါ်ထွက် ဆန္ဒပြရာတွင်ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ Bertil Linter (1989, 156) က ထိုစဉ်ကမြင်ကွင်းကိုဖော်ခဲ့သည်။

ရှေ့နေများကလည်း ရှေ့နေဝတ်စုံဖြင့်၊ ဆရာဝန်များနှင့်သူနာပြုများကလည်း ဆေးရုံအဖြူရောင်ဝတ်စုံများဖြင့်၊ ဘဏ်သမားများ၊ စီးပွားရေးသမား၊ စာရေး ဆရာ၊ ပန်းချီဆရာ၊ ရုပ်ရှင်သရုပ်ဆောင်၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများ ... အိမ်ရှင်မ များကလည်း ဒန်အိုးနှင့်ဒယ်အိုးများကိုထုရှိက်ရင်းဖြင့် ... စိတန်းလှည့်လည် ကြသည့် ဆိုက္ကားသမားများ ၊ အဝါရောင်သင်္ကန်းဝတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များ၊ အစိမ်းရောင်အလံများကိုဝှေ့ယမ်းနေသည့် မွတ်စလင်များ၊ “သခင်ယေရှုသည် ဒီမိုကရေစီကိုချစ်သည်”ဟု ကြွေးကြော်နေကြသည့် ခရစ်ယာန်ဘုန်းတော်ကြီးများ။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ကျောင်းသားများက ပညာရေးဥပဒေအသစ်ကိုပြင်ဆင်ပေး ရန်တောင်းဆိုကာ လမ်းပေါ်ထွက်ကြပြန်သည်။ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် တောင်းဆိုရာတွင် “ညီညီညွတ်ညွတ်နှင့် မယိမ်းမယိုင်”ရှိကြရန်၊ သို့သော် “မည်သည့်အကြမ်းဖက်မှုမျိုးကိုမှ” မပြုလုပ်ရန် ဆရာတော်က တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ ကျောင်းသားတို့တောင်းဆိုသည့်အရာများမှာ တောင်းသင့်တောင်းထိုက်ပြီး မျှတသည်ဟု ဆရာတော်ကဆိုကာ ကျောင်းသားများအား “ယဉ်ယဉ်ကျေး ကျေးရှိကြရန်၊ ပညာပေးကြရန်နှင့် ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲရပ်တည်ကြရန်” အားပေးခဲ့ သည် (Asia News 2015b)။

၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း အီစတာပွဲတော်တရားတော်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်မြင်ရ သည့်မျှော်လင့်ချင်စရာများ ကိုကြိုဆိုခဲ့သော်လည်း “မကောင်းဆိုးဝါးသည် လွယ်လွယ်နှင့်အလျှော့မပေးတတ်”ဟုဆိုကာသတိပေးခဲ့သည် (Dinmore 2015)။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ၊ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုကဏ္ဍ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားဆဲစိန်ခေါ်မှုများ၊ သဘာဝသယံဇာတအနိုင်ကျင့်ရယူမှုများ၊ စစ်ပွဲနှင့်တရားမမျှတမှုတို့က နိုင်ငံကိုဆက်လက်ဒုက္ခပေးလျက်ရှိသည်။ “မြန်မာပြည်သူများက တရားမျှတမှုနှင့် မျှတသည့်ဆက်ဆံမှုကို လိုချင်ကြ ပါတယ်” ဟု ဆရာတော်ကပြောသည်။ “ထောင်ပေါင်းများစွာသောလူတွေဟာ သူတို့ပိုင်တဲ့မြေတွေကို မြေမှဆိုးတွေ၊ ခရိုနီတွေလက်ထဲဆုံးရှုံးနေခဲ့ကြရပါတယ် ... မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းက မြေမဲ့ယာမဲ့ပြည်သူတွေကို တရားမမျှတမှုဆိုတဲ့ လက်ဝါးကပ်တိုင်ပေါ်မှာ ကားစင်အတင်မခံရပါစေနဲ့။” နိုင်ငံသည် “အသိုင်းအဝိုင်းများအကြား ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးကို လိုအပ် နေပါတယ်”ဟု ဆရာတော်ကပြောသည်။ မုဒိမ်းမှုနှင့်လူသတ်မှု၊ စစ်ဘေးရှောင်ထွက်ပြေးရမှုနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးကိစ္စများကိုလည်းဆရာတော်ကထည့်ပြောသွားပြီး ခရစ်ယာန်အသင်းတော်၏ တာဝန်များ “မပြီးဆုံးသေး”ဟုဆိုကာ နှိပ်ချုပ်သည်။ “မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒဏ်ရာရထားသည့်နိုင်ငံတစ်ခု၊ သွေးစက်စက်ယိုနေသည့် တိုင်းပြည်တစ်ပြည်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ကျွန်ုပ်တို့တက်တက်ကြွကြွလုပ်ဖို့လိုအပ်သည်။ အမှန်တရားဘက်ကရပ်တည်ကြလော့ ... မည်သူ့ကိုမျှကျွန်ုပ်တို့မကြောက်ရွံ့။ ကျွန်ုပ်တို့မေတ္တာသည် အားလုံးအပေါ်လွှမ်းမိုးခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤမြေပေါ်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်လောကပါလတရားများ ထွန်းကား အောင်၊ အကြင်နာတရားများယူဆောင်ရင်း၊ ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးကို မြှင့်တင်ရင်း ကျွန်ုပ်တို့ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ကြမည်ဖြစ်သည်။”

နိဂုံး

မြန်မာနိုင်ငံ၏လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စိတ်ဓာတ်ပိုင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ခရစ်ယာန်ဘာသာ၏ပါဝင်မှုမှာ အဘယ်တို့ဖြစ်ပါသနည်း။ Dr. Hla Aung (2014) သုံးသပ်သလိုပင် “ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် ခရစ်ယာန်အဖွဲ့များသည် မြန်မာပြည်

ငြိမ်းချမ်းရေး တွင် အရေးပါသောကြားခံများဖြစ်သည်။” အထူးအားဖြင့်ကချင်၊ ချင်း၊ ကရင်နှင့်ကရင်နီပြည်နယ်များ၊ တစ်နိုင်ငံလုံးမှာရော ကက်သလစ်ဖြစ်စေ၊ ပရိုတက်စတင့်ဖြစ်စေ ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် အဓိကနေရာမှပါဝင်ကြောင်းကို ပြသခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ခရစ်ယာန်ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် “သက်ဆိုင်ရာအမာခံနယ်မြေများသို့” သွားရောက်ကာ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် အရပ်သားများ အား တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးကိစ္စကိုရှင်းလင်းခဲ့ကြသည်။ ထိုခရစ်ယာန်ခေါင်း ဆောင်များသည် ပင်လျှင် မြန်မာအစိုးရထံသွားရောက် တွေ့ဆုံကာ တွေ့ဆုံစကားပြောကြရန်တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက်သူတို့မနားမနေခရီးနှင့်ခဲ့ကြသည်။

သိက္ခာတော်ရဆရာတော်များနှင့် သာသနာ့ဝန်ထမ်းများအပြင် နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားမှုနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီး ရေးရာအဖွဲ့များ၊ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ လူငယ်လှုပ်ရှားမှုများ၊ ပညာရေးဌာနများ၊ ဘာသာပေါင်းစုံညီညွတ်ရေးလှုံ့ဆော်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသည့် လူဝတ်ကြောင် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့တင်မက ကရုဏာမြန်မာလူမှုဝန်ဆောင်မှု အဖွဲ့ကဲ့သို့သော ဘာသာရေး နှယ်သည့် NGO များသည် အသက်သွေးကြောပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံခရစ်ယာန်ကျမ်းစာသင်ကျောင်း (MIT) သည် မည်သည့်ဘာသာ ဝင်ကိုမဆို လူမှုရေးသိပ္ပံနှင့်လစ်ဘရယ် အနုပညာဘွဲ့ ဒီဂရီအပြင် သီယိုလိုဂျီ ဘာသာရပ်များ လာရောက် သင်ယူရန်ဖိတ်ခေါ်သည့် ကျောင်းဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတွင်း ဂုဏ်သိက္ခာရှိပြီး လူလေးစားခံရသည့် အဆင့်မြင့်ပညာရေးကျောင်းတစ်ကျောင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုကျောင်းရှိ ဆရာဆရာမများသည် ၎င်းတို့၏သင်ရိုးများ၌လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တရားမျှတမှုနှင့်ဆိုင်သည့် ခေါင်းစဉ်များ အဦးဆုံးထည့်သွင်းသင်ကြားလျက် ရှိသည်။

ကချင်နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန် ဒေါ်ဆိုင်းရော်တည်ထောင်သည့် မေတ္တာဖောင်ဒေးရှင်း၊ ကချင်လူငယ် ဒန်ခေါင်အောင်ထူထောင်သည့် Humanity Institute ၊ ရှုလုံဖောင်ဒေးရှင်း၊ ချင်းဆရာဝန် ဒေါက်တာဆာဆာထူထောင်သည့် Health and Hope တို့အပြင် အခြားအဖွဲ့အစည်းအများအပြားမှာ ခရစ်ယာန်ဘာသာ များ၏ မြန်မာလူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ်ကောင်းကျိုးပါဝင်ပြုသည့် သာကေများ ပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် တစ်ဦးချင်းစီအလိုက် တမူထူးခြားစွာဆောင်ရွက်နေကြသည့် ခရစ်ယာန်များလည်းရှိပါသည်။ ကျားမတန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက်တွင် ဦးဆောင်နေသည့် မေမံပါယ်ဖြူ၊ ကချင်ငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ရက်ကို လည်ပတ် နေသည့် ဒေါ်ခွန်ဂျာ၊ Karen Women's Action Group မှ ဆူစန်နာလှလှစိုးနှင့် ချယ်ရီဖာဟောင်နှင့် Women's League of Chinland တို့မှာ ထင်ရှားကြသူ များဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်ရှိခရစ်ယာန်များသည် နိုင်ငံရေးလောကထက် လူမှုရေးကိစ္စရပ် များ၊ အများပြည်သူဘဝ အပိုင်းတို့တွင် ပိုမိုဆောင်ရွက်ကြသည်။ ခရစ်ယာန်အသင်းတော်သည် အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့်ရော တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့်ရောထုတ်ဖော်ကြွေးကြော်ကာ ရွှေ့အောင်တွန်းနေကြပါသည်။

ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီကို စတင်ဖော်ဆောင်လာသည့်အနေအထားတွင် အသစ် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ခရစ်ယာန်များလည်း နိုင်ငံရေးအင်စတီကျူးရှင်းများသို့ စတင်ဝင်ရောက်လာလျက်ရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၆၂၉ ဦးအနက် ၄၅ ဦးမှာ ခရစ်ယာန် များဖြစ်သည်။ ၎င်းခရစ်ယာန်ကိုယ်စားလှယ်များမှာ အာဏာရပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီမှ အများစုဖြစ်ပြီး ချင်းတိုးတက်ရေးပါတီ၊ ချင်းအမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီစသည့် ချင်းနိုင်ငံရေးပါတီများမှလည်း ဖြစ်သည်။ လွှတ်တော်အတွင်း “မျိုးစောင့်ဥပဒေများ” ဆွေးနွေးစဉ်က ခရစ်ယာန်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အများအပြား မကန့်ကွက်ခဲ့ကြသော်လည်း ဘာသာ ကူးပြောင်းမှုဥပဒေကြမ်းကို ကိုယ်စားလှယ် ၁၇ ဦးကလည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓ ဘာသာအမျိုးသမီးများ လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုအထူးဥပဒေကြမ်းကို ၂၁ ဦးက လည်းကောင်း၊ လူဦးရေထိန်းချုပ်ရေးဥပဒေကြမ်းကို ၂၈ ဦးကလည်းကောင်း ကန့်ကွက်မဲပေးခဲ့ကြသည်။

မြန်မာ့အနာဂတ်အတွက် ဥပဒေကဏ္ဍပုံဖော်ရာတွင် လွှတ်တော်အတွင်းမှနေ၍ ခရစ်ယာန်များပါဝင်ပုံကမြန်မာလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံရေးကဏ္ဍ ခရစ်ယာန်ဘာသာ၏လွှမ်းမိုးမှုနှင့် တစ်တပ်တစ်အားပါဝင်မှုဆိုင်ရာစမ်းသပ်ချက်ကြီးဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည်။

ပြီးခဲ့သည့်ရာစုနှစ်နှင့်ထိုထက်အလွန်ကာတစ်လျှောက်မှာလိုပင် ခရစ်ယာန် ဘာသာသည် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း၏အစွန်အဖျားတစ်နေရာ တောနက် အတွင်းမှနေ၍ လွတ်လပ်မှု၊ မျှော်လင့်ချက်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးတို့အတွက် တောင်းဆိုနေသည့်အသံတစ်သံ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များတွင်တိုက်ရိုက်ပါဝင်ပတ်သက်ပြီး အခြေအနေ ကို အတွင်းမှဝင်၍ပြောင်းလဲလျှင်လည်း ပြောင်းလဲပေးနိုင်ပါသည်။ စမ်းသပ်ချက်သည်နှစ်ပိုင်းပါဝင်မည်ဖြစ်သည်။ တစ်ခုကဗဟိုချက်၌ နိုင်ငံရေးအရပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ကို ခရစ်ယာန်များအား လက်ရှိစနစ်က ပေးမည်လားဖြစ်ပြီး နောက်တစ်ခုက ခရစ်ယာန်များအနေ ဖြင့် ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန် သတ္တိနှင့်စိတ်ဆန္ဒရှိမရှိတို့ပင်ဖြစ်သည်။ Hla Aung (2014) သုံးသပ်သလိုပင် ယခုလုပ်ခွင့်သာ လာသည့် အလျောက် မြန်မာနိုင်ငံ၏အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြစ်စဉ်အတွက် “ခရစ်ယာန် အသင်းတော်များနှင့် ခရစ်ယာန်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေး အကျိုးတော်ဆောင်အဖြစ် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီသဘောတရား များ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ တရားမျှတမှု၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် မေတ္တာတရားများ ထွန်းကားစေခြင်းတို့ဖြင့် ကောင်းမွန်သော သက်ရောက်မှုများပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။”

ကိုးကားသည့်စာများ

Asia News. 2015a. “Yangon cardinal calls for dialogue between military and ethnic militias to end conflict in Myanmar,” 2 March. *Asia News*, <http://www.asianews.it/news-en/Yangon-cardinal-calls-for-dialogue-between-military-and-ethnic-militias-to-end-conflict-in-Myanmar-33597.html>

Asia News. 2015b. “For Yangon cardinal Burmese Church is the voice of the poor and marginalized, a witness to Christ through its works,” 17 February. *Asia News*, <http://www.asianews.it/news-en/For-Yangon-cardinal-Burmese-Church-is-the-voice-of-the-poor-and-marginalised,-a-witness-to-Christ-through-its-works-33488.html>

Aung, Hla. 2014. “The Role of the Church in the Political Transition to Democracy in Myanmar.” In *Theology in Engagement with Church and Politics*, edited by Matthias Heesch, Thomas Kothmann, and Craig L. Nesson. Frankfurt: Peter Lang GmbH.

Bo, Charles Maung. 2014a. “Burma needs tolerance to reach its potential.” *The Washington Post*, 13 June. http://www.washingtonpost.com/opinions/burma-needs-tolerance-to-reach-its-potential/2014/06/13/6e5d3c92-ea90-11e3-93d2-edd4be1f5d9e_story.html

Bo, Charles Maung. 2014b. “Protect your youth from human Trafficking and all forms of modern slavery,” 17 September. <http://www.preda.org/news/world/protect-your-youth-from-human-trafficking-and-all-forms-of-modern-slavery/>

Bo, Charles Maung. 2014c. "Homily to mark the end the Church's 500th jubilee year in Burma/Myanmar." 26 November.

<http://members4.boardhost.com/acnaus/msg/1416956876.html>

Bo, Charles Maung and Benedict Rogers. 2013. "Myanmar's religious diversity: Dialogue trumps violence." *The Myanmar Times*, 23 August.

<http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/7918-myanmar-s-religious-diversity-dialogue-trumps-violence.html>

Chin Human Rights Organization. 2004. *Religious Persecution: A Campaign of Ethnocide Against Chin Christians in Burma*. Ottawa. Chin Human Rights Organization.

Chin Human Rights Organization. 2012. *Threats to Our Existence: Persecution of Ethnic Chin Christians in Burma*. Ottawa: Chin Human Rights Organization.

Chinland Guardian. 2013. "ZBC renamed Chin Baptist Convention", 25 March.

<http://www.chinlandguardian.com/index.php/chin-news/item/1841-zbc-renamed-as-chin-baptist-convention>.

CIA World Factbook. 2015. "Burma." <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bm.html>.

Democratic Voice of Burma. 2006. "Christian arrested and detained for writing to Burma chief," 13 March. <http://www.burmanet.org/news/2006/03/14/democratic-voice-of-burma-christian-arrested-and-detained-for-writing-to-burma-junta-chief/>.

Democratic Voice of Burma. 2014. "Archbishop of Rangoon calls for Rohingya citizenship." 1 January. <http://www.dvb.no/news/archbishop-of-rangoon-calls-for-rohingya-citizenship-burma-myanma/35645>

Dinmore, Guy. 2015. "Cardinal hits out at 'looting' of resources." 6 April. *The Myanmar Times*. <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/13921-cardinal-hits-out-at-looting-of-resources.html>

Fides News Agency. 2015. "Cardinal Bo urges leaders to build unity in Myanmar." 21 July. Fides News Agency, <http://directory.ucanews.com/news/cardinal-bo-urges-leaders-to-build-unity-in-myanmar/2451>

Kachin Catholic Bishops. 2014. "Statement of the Kachin Catholic Bishops Calling for an immediate end to the civil war in order to seek durable solution," 15 August. <http://columban.org/wp-content/uploads/2014/08/StatementofMBps.pdf>

Kachin News. 2013. "Kachin Catholic Bishop calls for peace and 'true federalism'," 12 February. <http://www.kachinnews.com/news/2481-kachin-catholic-bishop-calls-for-peace-and-true-federalism.html>

Ling, Salai Za Uk. 2009. "The Role of Christianity in Chin Society." Chin Human Rights Organization. 16 July.

Lintner, Bertil. 1989. *Outrage: Burma's Struggle for Democracy*. Hong Kong: Review Publishing Company.

Mahtani, Shibani. 2015. "Myanmar Cardinal Charles Maung Bo to Work for Religious Tolerance." *The Wall Street Journal*, 7 January. <http://www.wsj.com/articles/myanmar-cardinal-charles-maung-bo-to-amplify-plea-for-religious-tolerance-1420611495>

Myaing, Chit. 1997. "In His Own Words: Colonel Chit Myaing." *Burma Debate*, July/August.

Newton, John. 2013. "Myanmar (Burma): Catholic Church calls for end to warfare in troubled Kachin State." Aid to the Church in Need, 13 February. <http://www.acnuk.org/news.php/409/myanmar-burma-catholic-church-calls-for-end-to-warfare-in-troubled-kachin-state>

Rogers, Benedict. 2007. *Carrying the Cross: The Military Regime's Campaign of Restriction, Discrimination and Persecution against Christians in Burma*. London: Christian Solidarity Worldwide.

Rogers, Benedict. 2012. *Burma: A Nation at the Crossroads*. London: Random House.

Roughneen, Simon. 2013. "With Burma's First Catholic Saint Possible, Archbishop Hopes for Papal Visit." *The Irrawaddy*, 19 December. <http://www.irrawaddy.org/burma/burmas-first-catholic-saint-possible-archbishop-hopes-papal-visit.html>.

Sakhong, Lian H. 2000. *Religion and Politics among the Chin people in Burma*. Uppsala University.

Smith, Martin. 1999 *Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity*. London: Zed Books.

Thwe, Francis Khoo. 2014a. "For Archbishop of Yangon, marriage, conversion, and the vote are inviolable human rights." *Asia News*, 22 January. <http://www.asianews.it/news-en/For-Archbishop-of-Yangon,-marriage,-conversion-and-the-vote-are-inviolable-human-rights-30098.html>

Thwe, Francis Khoo. 2014b. "Archbishop of Yangon: Myanmar's Jubilee Church, rebuilding the nation." *Asia News*, 21 November. <http://www.asianews.it/news-en/Archbishop-of-Yangon:-Myanmar's-Jubilee-Church,-rebuilding-the-nation-32762.html>

Toe, Thomas and John Zaw. 2013. "Church leaders make rare call for peace." 18 January. <http://www.ucanews.com/news/church-leaders-make-rare-call-for-peace/67152>

US State Department. 2013. *Annual Report on International Religious Freedom*. <http://www.state.gov/documents/organization/222331.pdf>

¹ Myanmar Institute of Theology - <http://www.mittheo.com/>

မြန်မာနိုင်ငံ၏အနာဂတ်အတွက် ဘာသာပေါင်းစုံတွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးက အရေးကြီးကြသည့်အကြောင်း စောလှိုင်ဘွား

မြန်မာနိုင်ငံသည် ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံဟူ၍ဖြစ်တည်နေသော နိုင်ငံကိုဖန်တီးခဲ့သည့်သမိုင်းဝင်အဆင့်သုံးဆင့်ကိုကျော်ဖြတ်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ပထမအဆင့်ကို ၁၈၂၄ ခုနှစ် ပထမအင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲဖြင့် အစပြုသည်။ ဒုတိယအဆင့်ကို ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းမှုဖြင့် အစပြုသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲအစိုးရတစ်ရပ်ပေါ်ထွက်လာသည့်အချိန်တွင် တတိယအဆင့်အစပြုခဲ့ပြီး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံနေ့သစ်အတွက် လူထုအား မျှော်လင့်ချက်များပေးသည့် အပြောင်းအလဲများကိုဆောင်ကြဉ်းလာခဲ့ သည်။ သို့သော် ထိုနေ့သစ်သို့ရောက်ရှိရေးမှာ ဘာသာအချင်းချင်း ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုကို အသည်းအသန်လိုအပ်နေသည့် စိန်ခေါ်မှုအသစ်များကလည်း တွေ့လျက်ပါရှိနေသည်။ ယနေ့မြန်မာပြည်သူများအမွေဆက်ခံထားရသည့် အတိတ်ပြဿနာများကိုနိုင်ငံရေးနည်းလမ်းတစ်ခုတည်းဖြင့် မဖြေရှင်းနိုင်ပါ။

မြန်မာ - ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံသမိုင်းဆက်စပ်မှု

ဗြိတိသျှကိုလိုနီလက်အောက်သို့ ကျရောက်ခြင်းဖြင့် မြန်မာတို့၏ဘုရင် စနစ်အဆုံးသတ်ခဲ့ရသည်။ သမိုင်းတွင် ပထမဆုံးအနေဖြင့် မြန်မာတို့သည် အနောက်တိုင်းဂလိုဘယ် လိုက်ဇေးရှင်း၏ စစ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘာသာရေးအသွင်သဏ္ဌာန်များကို ထိတွေ့ခံစားခဲ့ရသည်။ စစ်ရေးကဏ္ဍတွင် ဥရောပသားများကသာ လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ဗမာလူမျိုးတို့သည် စုစည်းညီညွတ်သောအင်ပါယာတစ်ခု ထူထောင်ရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်သော ရခိုင်၊ မွန်၊ ရှမ်း နှင့် နတ်ကိုးကွယ်မှုများသော တောင်ပေါ်တိုင်းရင်းသားများ၏ သီးခြားလွတ်လပ် ပြီး ကိုယ့်ထီးကိုယ့်နန်းနှင့်အုပ်ချုပ်သော ဘုရင်နိုင်ငံများကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီနယ်ချဲ့များရောက်လာခြင်းသည် တိုင်းရင်းသားများ အတွက်တော့ ဗမာတို့၏နယ်ချဲ့စီမံကိန်းအဆုံးသတ်သွားခြင်းဖြစ်ပြီး ဗမာတို့အတွက်မူ ၎င်းတို့၏ယဉ်ကျေးမှုဆုံးရှုံးသွားခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ ဘာသာ သာသနာမှူးမိုန်သွားခြင်းဖြစ်သည်။

စိတ်ဝင်စားစရာတစ်ချက်မှာ မြန်မာပြည်တွင် ခရစ်ယာန်ဘာသာ၏ သက်တမ်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏သက်တမ်းနည်းတူ ရှေးကျခဲ့သည်ဟု တင်ပြနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုဂံရှိပုထိုးများနှင့် ကျန်စစ်သားဥမင်တို့တွင် ခရစ်ယာန်လက်မှုပညာ၏ ခြေရာလက်ရာများကို တွေ့ရသည်။ ပုဂံမင်းဆက် ကျန်စစ်သားမင်း (၁၀၈၄-၁၁၁၃) ၏ ကျန်စစ်သားဥမင်လှိုက်ဂူဘုရားအတွင်း နံရံဆေးရေးပန်းချီတစ်ခုတွင် ကြာပန်း၏အလယ်၌လက်ဝါးကပ်တိုင်တစ်ခုပုံကို ရေးဆွဲ ထားသည် (England 1990, 177)။ သို့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများ နှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ခရစ်ယာန်သာသနာ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ ဗုဒ္ဓသာသနာနှင့်ယှဉ်ပါက လွန်စွာနည်းပါးပါသည် (Win 1988, 270)။

ပထမဆုံးသော မှတ်တမ်းဝင် ခရစ်ယာန်သာသနာပြုအဖွဲ့ကို ၁၇၁၉ ခုနှစ် တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်း ကလဲမင့် (Pope Clement) ကဘာနဘီတပ် (Barnabites) ဦးဆောင်သောသံအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို တရုတ်နန်းတွင်းသို့ စေ လွှတ်ခဲ့သည်။ ထိုသံအဖွဲ့တွင်လိုက်ပါသွားသူတစ်ဦးဖြစ်သည့် ဖာသာ ဆီဂ်မန်ဒို ကာလီဒီ (Sigismondo Caldi) သည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ပါရောက်ခဲ့သည်။ ၁၈၂၃ နှင့် ၁၈၂၄ ခုနှစ်တို့တွင် နှစ်ချင်းသာသနာပြုများ ဖြစ်ကြသည့် အနီးနှင့် အဒိုနီရမ် ဂျပ်ဆင် တို့က သမ္မာကျမ်းစာဟောင်းနှင့် ကျမ်းစာသစ်တို့ ကို မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုပြီးစီးခဲ့ကြသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း မင်းတုန်းမင်း (၁၈၅၃-၁၈၈၁) ၏ချီးမြှောက်မှုဖြင့် မြန်မာဘုရင်မင်းဆက်များ၏ နောက်ဆုံးအချိန်ဖြစ်သည့် ထိုကာလ၌ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင်းပနိုင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာတို့၏အမြင်တွင် ခရစ်ယာန်ဘာသာစသည်တို့သည် တိုင်းခြားလက်နက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး မိမိတို့ဘာသာသာသနာနှင့် နိုင်ငံရေးအာဏာတို့အတွက်ခြိမ်းခြောက်မှုအဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာများထက် အချို့သောတိုင်းရင်းသား

နတ်ကိုးသူများက ခရစ်ယာန်ဘာသာကို ပို၍မြန်ဆန်စွာလက်ခံကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည့် အကြောင်းရင်းများထဲတွင် ယင်းလည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ဗမာလူမျိုး၏အမျိုးသားရေးလက္ခဏာကို ဖန်တီးခဲ့သည့် အဓိကမောင်းနှင်အားတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဗမာတို့၏ အုပ်စိုးမှုကိုခံခဲ့ကြရသည့် နတ်ကိုးကွယ်သူ များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သူများအတွက် ဥရောပတိုက်သားများနှင့် ခရစ်ယာန်သာသနာတို့ ဝင်ရောက်လာခြင်းသည် ကယ်တင်ရှင်များပင် ဖြစ်သည်။ ကိုလိုနီခေတ်သည် ဥရောပနှင့် ကုန်သွယ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး နှင့် ပညာရေးတို့အားဖြင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်ရသဖြင့် အကြီးအကျယ် ခေတ်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် စစ်တပ်နှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍတို့အတွက် အိန္ဒိယသားများ အမြောက်အမြား ခေါ်သွင်းလာခဲ့ရုံမက (ရှေးမြန်မာမင်းများ လက်ထက် ကတည်းက ရှိပြီးဖြစ်သည့်) ဟိန္ဒူနှင့် အစ္စလာမ်ကဲ့သို့သော ဘာသာရေးများ ကိုပါ တင်သွင်းလာခဲ့သည်။

အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းကြီးများသည် နိုင်ငံခြားသား အလုပ် သမားများကိုသာမက နိုင်ငံခြားသားကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များကိုပါ ခေါ်သွင်းလာခဲ့ပြီး ပေါင်းစည်းနေထိုင်ရေးဆိုင်ရာပြဿနာများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာသည်ဗြိတိသျှအုပ်စိုးသူတို့၏ဘာသာဖြစ်သဖြင့် အသာစီးရခဲ့သလို ယင်းကြောင့်လည်း မလိုလားအပ်သည်များ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ဗမာအမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်သည် အဆိုပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ကာလအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများဖြစ်သည့် ဦးဝိစာရ၊ ဦးဥတ္တမ၊ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များဖြစ်သည့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း တို့၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် မွေးဖွားလာခဲ့သည်။ အောင်ဆန်း၏ဦးဆောင် ကြိုးပမ်းမှုဖြင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေးရခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရရချင်း ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်မှာ မနေ့တစ်နေ့က အထိပင်ဖြစ်သည်။

ထိုကာလသည် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ခဲ့သည့် မြန်မာ့ပထမဆုံး ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနု၏ဦးဆောင်မှုအောက်ရှိ ခေတ်သစ်လွတ်လပ်သောမြန်မာနိုင်ငံကို မွေးထုတ်ပေးလိုက်သည့် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းအဆင့်ဖြစ်သည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ဆိုနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုသည့် ဘာသာရေးအခြေခံ ဗမာ အမျိုးသားရေးဝါဒနှင့်တွဲစပ်နေသဖြင့် ခေတ်သစ်မြန်မာနိုင်ငံကို တည်ထောင်ရာ၌လည်း ဗမာ့အရေး (ဆိုလိုသည်မှာ) ဗုဒ္ဓဘာသာအရေး အပေါ် အဓိကအားပြုခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအား နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်ကြေညာသည့်ကိစ္စတွင် ယင်းကို မြင်နိုင်သည် (Swearer 1995, 98)။

မြန်မာ့သမိုင်း၏ အဓိကကာလဒုတိယတစ်ခုမှာ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နေဝင်း၏အာဏာသိမ်းမှုဖြင့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလပင်ဖြစ်သည်။ ထိုစစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလအပေါ် အနောက်တိုင်းဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ကို ဆန့်ကျင်မှုသဏ္ဌာန်တစ်ခုအဖြစ် ပုံဖော်ကြသည်။ တံခါးပိတ်နေထိုင် ခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားအမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်များကို ဖိနှိပ်ခြင်းတို့အားဖြင့် တိုင်းပြည်ကို ကာကွယ်ရန်ကြိုးပမ်းသည်။ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ကျူးကျော်မှုမျိုးထက် ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒဆိုသည့် နိုင်ငံခြား အယူဝါဒကို စစ်တပ်က မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ် ဆိုသည့် ကြွေးကြော်သံဖြင့် အတင်းလက်ခံကျင့်သုံးစေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှာတော့ မြန်မာပြည်သည် ဆင်းရဲစုတ်ပြတ်သွားပြီဖြစ်သည်။ အဆုံးစွန်ဆုံးထိ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတို့ရှိသည့် နိုင်ငံအဖြစ်လည်း နာမည်ဆိုး တွင်ခဲ့သည်။ ဆိုရှယ်လစ်စနစ် အတင်းကျင့်သုံးရာတွင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍအားလုံးကို ပြည်သူပိုင်သိမ်းသည်။ သတင်းစာနှင့် မီဒီယာတို့ကို တစ်ဦးတည်းချုပ်ကိုင်သည်။ တစ်ပါတီစနစ်ကျင့်သုံးပြီး နိုင်ငံရေးအာဏာကို ဗဟိုတွင်စုထားသည်။ နိုင်ငံတကာငွေကြေးစနစ်မှ ထွက်ပစ်ခဲ့သည်။ ထိပ်ပိုင်းစစ်ခေါင်းဆောင်များအကျိုးအတွက် သဘာဝသယံဇာတရင်းမြစ် များကို အသုံးချခဲ့သဖြင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးရသူများ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြီး ယခုအခါ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၌ ဒုက္ခသည်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ ထောင်ပေါင်းများစွာရောက်ရှိလျက်ရှိသည်။

အထီးကျန်မှုဝါဒသည် နောက်ဆုံး တရုတ်နှင့်ရှုရှားတို့၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက် ရောက်ရှိရေးသို့သာ ဦးတည်သွားခဲ့သည်။ စစ်အစိုးရအနေဖြင့် ဘက်မလိုက်ကြားနေ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးသည်ဟု ဆိုနေသော်လည်း အမှန်တွင် တရုတ်၏ အခန်းကဏ္ဍသည် မနည်းမနောပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်းအဆင့်ရှိကျွန်းသစ်များပေါက်သည့် နိုင်ငံ သစ်တောများကို နိုင်ငံခြားသစ်ခုတ်ကုမ္ပဏီများကြောင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီး သစ် တောပြုန်းတီးမှုနှင့် ဂေဟစနစ်ယိုယွင်းမှုတို့နှင့်လည်း ရင်ဆိုင်နေရသည်။ စွမ်းအင်အသုံးအသန်လိုအပ်နေသည့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသည် မြန်မာပြည်၏ ကြွယ်ဝသည့် သယံဇာတများကို အမြတ်ထုတ်ရန်အတွက် ဧရာဝတီမြစ်၏ရေဝေရေလဲဒေသများ၌ လည်းကောင်း၊ သံလွင်မြစ်ကြောင်း တစ်လျှောက်၌လည်းကောင်း အကြီးစားဆည်များကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းများက ယခု နိုင်ငံကိုခါးလယ်မှဖြတ် ကာ သွယ်တန်းထားသည်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ကို ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် ထိုစီမံကိန်းများတွင် နိုင်ငံဖြတ် ရထားလမ်း၊ ပိုးလမ်းမ နှင့် အာရှအမြန်လမ်းမတည်ဆောက်ရေးများလည်း ပါဝင်သည်။ တောတောင်ထူထပ်ရာနေရာများနှင့် နယ်စပ်ဒေသများ၌ အဓိကနေထိုင် ကြသည့် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများမှာ လုပ်ကိုင်စားသောက်စရာ မြေယာများဆုံးရှုံးခြင်း၊ ကျေးရွာများဖျက်ဆီးခံရခြင်းနှင့် နေရာရွှေ့ပြောင်းရခြင်းစသည်တို့ကို ခံစားရသည်။

ထို ဒုတိယဆင့် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် မြန်မာပြည်သူတို့အတွက် အကောင်းထက် အဆိုး၊ အကျိုးထက်အပြစ်ကို ပိုပေးခဲ့သည်။ ပြည်သူလူထုအပေါ် စစ်အစိုးရကထိန်းချုပ်ရန်ကြိုးပမ်းရာ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ သည် လူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေး ကြိုးကိုင်နိုင်မှုအတွက် သုံးသည့် နိုင်ငံတော် လက်နက်ကိရိယာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဆိုရှယ်လစ်အစိုးရလက်ထက်တွင် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဗုဒ္ဓသံဃာ့ကောင်စီ (နိုင်ငံတော်သံဃာ့မဟာနာယကအဖွဲ့) တစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ လက်ရှိအနေအထားအရလည်းကောင်း၊ အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလိုင်းများတွင် လည်းကောင်း ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အထူးအခွင့်အရေးရသည့်ပုံစံတွေ့ရ သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများ နိုင်ငံရေးတွင် မပါဝင်ရန် တင်းတင်းကျပ်ကျပ်ထိန်းချုပ်ထားသည်။ အကြောင်းက နိုင်ငံအကျပ် အတည်းတစ်ခုဖြစ်တိုင်း ဘုန်းတော်ကြီးများသည်ရှေ့တန်းမှပါဝင်ခဲ့၍ ဖြစ်သည်။ စစ်အစိုးရသည်ဗုဒ္ဓသာသနာသန့်ရှင်း တည်တံ့တိုးတက်ထွန်းကားရေး ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ဘုန်းတော်ကြီးများအား ရုပ်ဝတ္ထုအားဖြင့် လိုလေသေးမရှိအောင် ထောက်ပံ့ကာ ကျေနပ်အောင်လုပ်ခဲ့သည်။ ကျန်ဘာသာရေးများကိုဖိနှိပ်ခြင်းနှင့် သည်းမခံနိုင်ခြင်းသည် နိုင်ငံတော်၏ မူဝါဒဖြစ်သလို နေရာတကာတွေ့ရသည့် လူမှုဘဝ အတွေ့အကြုံလည်း ဖြစ်သည်။

ဒုတိယအဆင့်မှ တတိယအဆင့်သို့ရွေ့ရန်လှုပ်ရှားမှုကို အထူးသဖြင့် ၁၉၈၈ ခုနှစ်က ဖြစ်ခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် ကျောင်းသားများ၏ ဆန့်ကျင်အုံကြွမှုများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် စစ်အစိုးရသည် ကိုယ်တိုင်ဦးဆောင်ပြောင်းလဲခြင်းဖြင့် အကျိုးမယုတ်ဟု သဘောပေါက်သွားသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးခင်ညွန့်ကို ဝန်ကြီးချုပ်ခန့်အပ်ပြီး ၂၀၀၃ ခုနှစ်ဩဂုတ်လ ၃၀ ရက်တွင် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးဟုခေါ်သည့် အချက်ခန့်ချက် ပါ လမ်းပြမြေပုံကို ထုတ်ပြန်သည်။ အနစ်ချုပ်အားဖြင့် အချက်ခန့်ချက်မှာ -

- (1) ၁၉၉၆ ခုနှစ်ကတည်းက ရပ်နားထားခဲ့သော အမျိုးသားညီလာခံကို ပြန်လည်ခေါ်ယူပြီးဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်အတွက် အခြေခံရမည့် မူများကို ချမှတ်ရန်၊ အမျိုးသားညီလာခံကို စစ်အစိုးရစိတ်ကြိုက်ရွေးထားသူများဖြင့်သာလက်ညှိုးထောင်ခေါင်းညှိတ်သဘော ကျင်းပခဲ့ပြီး ထိုစဉ်က နေအိမ် အကျယ်ချုပ်ကျခံနေရသည့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် အပါအဝင် အတိုက် အခံများမပါဝင်ခဲ့ပါ။
- (2) "စစ်မှန်ပြီး စည်းကမ်းပြည့်ဝသည့် ဒီမိုကရေစီစနစ်" ဟု ဆိုသည့်အရာကြီး ပေါ်ပေါက်ရေးလိုအပ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန်၊
- (3) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်တစ်ရပ်ရေးဆွဲရန်၊
- (4) ရေးဆွဲထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းအတွက် ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရန်၊
- (5) (ကိုယ့်ဟာကိုယ်သတ်မှတ်ထားသော) လွတ်လပ်၍မျှတသည့် ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပရန်၊
- (6) ရွေးကောက်ခံကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် လွှတ်တော်ခေါ်ယူကျင်းပရန်၊

(7) လွှတ်တော်က ရွေးချယ်တင်မြှောက်လိုက်သည့် ခေါင်းဆောင်များ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများဖြင့် “ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သောဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံတော်တစ်ရပ်” တည်ဆောက်ရေးဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားရန်၊

အခြေခံဥပဒေမူကြမ်းကို အတည်ပြုရန်အတွက် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ဆန္ဒခံယူပွဲတစ်ရပ်ကိုကျင်းပခဲ့သည်။ အခြေခံဥပဒေကို မဲဆန္ဒရှင်ပြည်သူများ၏ ၉၂ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းက ထောက်ခံသည်ဟု စစ်အစိုးရကကြေညာသည်။ ထိုရလဒ်ကိုအများအပြားက မယုံကြည်ကြပါ။ ပိုဆိုးသည်က ဆိုင်ကလုန်းနာဂစ်ကြောင့် သေကြေပျက်စီးဒုက္ခရောက်နေ သည့်အချိန်တွင် ဆန္ဒခံယူပွဲကိုကျင်း ပခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ ယင်းသည် ဒုက္ခသည် ပြည်သူအထောင်အသောင်း၏ဘဝများကို လုံးဝဂရုမစိုက်သည့် သဘောဖြစ်သည့် အပြင် စစ်အစိုးရများသည် ပြည်သူ့ဆန္ဒအစစ်အမှန်ကို လေးစားလိုက်နာရေးထက် မိမိတို့ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရေးကိုသာ ပိုစိတ်ဝင်စားကြောင်းကို ပြတ်ပြတ်သားသား ပြသလိုက်ခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

မည်သို့ဖြစ်စေ ထိုဆန္ဒခံယူပွဲမှတစ်ဆင့် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရွေးကောက် ပွဲကျင်းပဖြစ်ခဲ့ပြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဟောင်း ဦးသိန်းစိန်ကသမ္မတဖြစ်လာကာ အစိုးရသစ်တစ်ရပ်ကိုဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုအခါ အပြုသဘောဆောင်သည့်ပြောင်းလဲမှုများ အမှန်တကယ်ပေါ် ပေါက်ခဲ့သည်ကို အသိအမှတ်ပြုရန် အရေးကြီးသည်။ သာကေပြရလျှင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကိုပြန်လွှတ်ပေးပြီး ၂၀၁၂ ဧပြီလတွင်ကျင်းပသည့် ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်အောင် လမ်းဖွင့်ပေးခြင်း၊ တိုင်းရင်းသား လက် နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများပြန်စတင်ခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ ခေါင်းဆောင်များ (ဥရောပသမဂ္ဂ ခေါင်းဆောင်များနှင့် အမေရိကန်သမ္မတ တို့အပါအဝင်) လာရောက်လည်ပတ်ခြင်း၊ စာနယ်ဇင်းလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် စုရုံးစီတန်းဆန္ဒ ပြခွင့်တို့အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များလျှော့ပေါ့ခြင်းနှင့် (အားလုံးမဟုတ်သော်လည်း) နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားအချို့လွတ်မြောက် လာခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ရှုပ်ထွေးသည့်သမိုင်းဖြစ်စဉ်၏ အဆိုပါလက်ရှိသွားနေဆဲ တတိယအဆင့်တွင် ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေး ရှင်းတို့ကို တံခါးဖွင့်ကြိုဆိုသည့် ရေချိန်တစ်ခုပေါ် ပေါက်လျက်ရှိသည်။ ယင်းနှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံသို့ စီးပွားရေးလာရောက်လုပ်ကိုင်ရန် တစ်ကမ္ဘာလုံးက စိတ်ဝင်စားလာသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အလားအလာများ၊ ထိတ်လန့်စရာများကိုလည်း နိုင်ငံတကာက ပိုမိုအာရုံကျလာကြသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာကဲ့သို့သော ကာလရှည်ဆင်းရဲတွင်းနက်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွက် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကျိန်စာတစ်ခုဖြစ်သည်ကိုလည်း လက်တွေ့မြင်ခဲ့ရပြီးဖြစ်သည်။ မြန်မာ ပြည်၌လာရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ သဘာဝသယံဇာတပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုနှင့် ကိုယ်ကျိုးအတွက်သုံးခြင်းများကို ပိုဆိုးရွားစေသည်။ တရုတ်နှင့်ရှိသည့်ကုန်သွယ်ရေးကြောင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ တည်ငြိမ်မှုရှိစေ လိုသည့် တရုတ်၏စိတ်ဆန္ဒကိုပိုမိုမြင့်တက်စေသည် (တစ်နည်း) တရုတ်အနေဖြင့် အစိုးရမပြောင်းစေချင် သို့မဟုတ် ဆွေနှီးမျိုး စပ်အစိုးရကိုသာ တက်လာစေချင်သည်။ ယခု ရိုက်ခတ်နေသည့်ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းလှိုင်း အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းမှုတွင် သတိကြီးကြီး ထားရမည့် အန္တရာယ်များရှိနိုင်သည်ဟု Feye Leone (2006) က သုံးသပ်သည်။

ထို့ပြင် ၂၀၀၆ ခုနှစ် “State of the World’s Minorities” အစီရင်ခံစာ အရလည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အကာအကွယ်အမဲဆုံး လူမျိုးငါးမျိုးတွင်ပါဝင်နေသည် (အီရတ်၊ ဆူဒန်၊ ဆိုမားလီးယာနှင့် အာဖဂန်နစ္စတန်တို့၏နောက်တွင်ရပ်တည်နေ)။ ချမ်းသာလာသော တရုတ်တို့အပေါ် တစ်စ တစ်စ မုန်းတီးလာနိုင်ခြေ ကလည်း ရှိသည်။ သီးခြားရှိသောကိုယ်ပိုင်သွင်ပြင်လက္ခဏာများကြောင့်ဖြစ်ရသည့်ရင်းမြစ်ခွဲဝေမှုမညီမျှခြင်းသည်မလေးရှားနှင့်အင်ဒိုနီးရှား၌အသွင်ကူးပြောင်းကာလအတွင်း ဖြစ်ခဲ့သည့် လူမျိုးစုပဋိပက္ခပုံစံမျိုးအတိုင်း အနာဂတ်တွင် တရုတ်နှင့်ဗမာလူမျိုးစု တို့အကြား ပဋိပက္ခဖြစ်ကောင်းဖြစ်လာနိုင်သည်။ လက်ရှိတွင်မူ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေးကဲ့သို့သော အခြား ပဋိပက္ခများကို အာရုံလွှဲခြင်းဖြင့် တရုတ်နှင့်ဖြစ်လာဖွယ်ရှိသည့် ပဋိပက္ခကို ရှောင်ရှားထားနိုင်သည်။

အတိုချုပ်ပြောရလျှင် အပြုသဘောဆောင်သည့်ခြေလှမ်းများ လှမ်းခဲ့ပြီး ဖြစ်သော်လည်း ထိုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၏ အရှိန် အဟုန်နှင့် အတိုင်းအဆတို့ စစ်မှန်ပြီးရေရှည်တည်တံ့နိုင်မည်လား၊ အောက်ခြေလူထုနှင့် ဝေးလံဒေသရှိ လူထုတို့လည်း အကျိုးခံ စားရမည်လား ဆိုသည်ကတော့ နက်ရှိုင်းသည့် မေးခွန်းများပင်ဖြစ်သည်။

ဘာသာရေး၏အခန်းကဏ္ဍ

ရာစုနှစ်တစ်ခုစာ ဒီနိုင်ငံကို နိုင်ငံရေးအခြေများချည်းသက်သက်ဖြင့် မဖြေရှင်းနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဘာသာတရားများ၏ အခန်းကဏ္ဍ အခွင့်အရေး၏ စံနမူနာတစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်လာရပါသည်။ ဘာသာရေးယုံကြည်ချက်များသည်လူတို့ကင်းတို့၏ဘဝနှင့်တကွ တစ်ကိုယ်ရည်တိုးတက်မှု၊ လူမှုဆက်ဆံရေးတိုးတက်မှုတို့တွင် စုစည်း ဆောင်ရွက်ကြသည့် အခြေခံနည်းလမ်း တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဘာသာရေး၏အခန်းကဏ္ဍကိုလျှော့ချကာ ၎င်းကိုကန့်သတ်ခြင်းဖြင့် လူ့ဘောင်သည် လူသားအဖြစ်ကိုရခြင်း၏ မပါမဖြစ်အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ကို ဆုံးရှုံးသွားရနိုင်ပါသည်။ အမြင်မားဆုံးအဆင့်တွင် ဘာသာတရားများကပေးသည့် လွတ်လပ်ခွင့် အမျိုးအစားမှာ ဘဝအဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝစေခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့မှုမှလွန်မြောက် ခြင်း၊ တခြားသူများ၏လွတ်လပ်ခွင့်ကို ခွဲခြားနှိမ်ချသော အတ္တမှ လွန် မြောက်ခြင်း၊ အတ္တဟိတ ပရဟိတတို့နှင့်ယှဉ်တွဲသော လွတ်လပ်မှုတို့ပင် ဖြစ်သည်။

ဤသို့ဖော်ပြမှုအရ လူ့ဘောင် တစ်ရပ်အတွင်း စက်ရုပ်ဆန်ဖို့ထက် ပို၍လူသားဆန်ကာ သဟဇာတ ဖြစ်လာရေးအတွက် ဘာသာတရားများ၏ လွတ်လပ်မှုများသည် မရှိမဖြစ်အရေးပါကြသည်။ သို့သော်လည်း ယခုခေတ် ကမ္ဘာရွာကြီးထဲတွင် တစ်ခုတည်းသော အမှန် ကိုယ်စားပြုဘာသာတရားဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည့် လူ့ဘောင်မျိုး မရှိပါ။ ယနေ့ခေတ်လူ့ဘောင်၏အလှတရားမှာ သစ္စာတရားအပေါ် နားလည်မှု အမျိုးမျိုး၊ ဖော်ကြူးချက်အဖုံဖုံတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသည့် ဘာသာတရားများပင်ဖြစ်သည်။ ဘာသာရေးယုံကြည်မှု၊ ဖော်ကြူးမှုနှင့် ကျင့်သုံးပုံများ မျိုးစုံကွဲခြင်းသည် လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုနှင့် ကိုယ်ကျိုးစီးပွား တို့၏အသုံးချခံဖြစ်သွားရန် လွယ်ကူ ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေးတို့သည် လူသားတို့ကို လွတ်မြောက်စေမည့်စွမ်းအားကို ဖြစ်စေမည့် မြတ်သောပုံစံဖြင့် ပေါင်းစပ်သွားနိုင်သကဲ့သို့ လူသားတို့အားချုပ်နှောင်မည့်စွမ်းအားကိုဖြစ်စေမည့် ယုတ်ညံ့သောပုံစံဖြင့်လည်း ပေါင်းစပ်သွားနိုင်ပါသည်။ ယင်းသည် အနှောက်တိုင်း၏သမိုင်းမှာသာမက ယနေ့မြန်မာ့သမိုင်းတွင် လည်း သိသာထင်ရှားသည့် ဖြစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။

ဒီမိုကရေစီအကူးအပြောင်းကာလ မျှော်လင့်ချက်အချို့နှင့် ပွင့်လင်းခေတ်သစ် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုအချို့ရှိသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးအစီရင်ခံစာများကိုကြည့်လျှင် မြန်မာပြည်၏ ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုသက်သေများအပြည့် တွေ့ နိုင်သည်။ အငြင်းပွားဖွယ် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် 'ကိုးကွယ်မှုနှင့်ယုံကြည်မှုများ အပေါ်အခြေပြု သည်းမခံနိုင်မှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအသွင်သဏ္ဌာန် အားလုံး ပပျောက်ရေး ကုလသမဂ္ဂ ကြေညာချက်' ကို ကိုးကားထားပါသည်။ သို့ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်၏ အနှစ်သာရ များကို အစစ်အမှန်ကိုယ်စားပြုပြီး အကောင်အထည်ဖော်သည့်အဆင့် ရောက်ရှိဖို့မှာမူ လျှောက်ရမည့်ခရီးရှည်ကျန်ပါသေးသည်။

ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ အခြေခံဥပဒေတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာအား ရာထူးတစ်ဆင့် မြှင့်ပေးထားခြင်းဖြင့် အများမရသည့် နေရာထူးနှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့ကို တပ်မတော်နှင့်အတူ ပေးထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်နှင့် ဘာသာရေးအခြေပြုအမျိုးသားရေးတို့အပေါ် အခွင့်ထူး ပေးထားခြင်းဖြင့် လူနည်းစုများအသံပျောက်ကာ အခွင့်အရေးတို့လည်း ဆုံးရှုံးမှုဆီသို့လည်း ဦးတည်သွားခဲ့ရသည်။ တဖန်ယင်းသည်လည်း လူများစုနှင့်လူနည်းစုဆိုင်ရာ ဝေဝါးသည့် ယူဆ ချက်တစ်ခုအပေါ် အခြေပြုထားပြန်သည်။ လူများစုက အမြဲ မှန်ကန်ပြီး တိုင်းပြည်စည်းလုံးညီညွတ်ကာ တည်ငြိမ်နေစေရေးအတွက် လူနည်းစု အပေါ် ထိန်းချုပ်ထားနိုင်သည့် အမြဲတေအခွင့် အရေးများရှိနေသည် ဆိုသည့် ယူဆချက်ဖြစ်သည်။ လူအများ၏စိတ်ထဲ ဘာသာခြားများအပေါ်

မုန်းတီးကြောက်ရွံ့စိတ် များဝင်လာ အောင် အများစုဘာသာဝင်ထဲမှအချို့က ဖန်တီးသည်။ ယင်းကို ယုတ္တိမရှိသောအထင်များနှင့် ဇာတ်လမ်းများက ထောက်ပံ့ထား သည်။ ၄ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည့် လူနည်းစုဘာသာရေးတစ်ခုအတွင်း လူဦးရေအလျင်အမြန်တိုး ပွားလာမှုကြောင့် လူများစုဘာသာရေး သည် တစ်နည်းတစ်ဖုံ ကွယ်ပျောက်သွားလိမ့်မည်ဟု စွပ်စွဲမှုများဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ဘာသာရေးအရလူများစုကြီး၏ အမျိုးဘာသာတို့ကို “ကာကွယ် စောင့်ရှောက်” ရန်အတွက် မျိုးစောင့်ဥပဒေဆို သည့် ဥပဒေများကို အလျင်အမြန်ရေးဆွဲခြင်းနှင့်အတူ အနာဟောင်းများ ပြန်ထွက်ပေါ်လာ ကြသည်။ ထိုမျိုးစောင့်ဥပဒေများဆို သည့်မှာ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ ကူးပြောင်းမှုဥပဒေ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသမီးများ ထိမ်းမြားလက်ထပ် ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ၊ လူဦးရေတိုး ပွားနှုန်းထိန်းချုပ်ရေးဥပဒေနှင့် တစ်လင် တစ်မယားစနစ်ဥပဒေနှင့် တို့ဖြစ်သည်။ ယခုဆောင်းပါးရေးသားနေချိန်တွင်ပထမဥပဒေ ကြမ်းနှစ်ခုကို လွှတ်တော်အတွင်း ဆွေးနွေးခဲ့ပြီးဖြစ်ကာ ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသမီးများ ထိမ်းမြားလက်ထပ် ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေသည် အမျိုးသမီးများနှင့် လူနည်းစု ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် အရပ်ဘက်အဖွဲ့ ၁၀၀ ကျော်က ပြင်းပြင်း ထန်ထန်ကန့်ကွက်ခဲ့ သည့်ကြားမှ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။ ထိုဥပဒေများအပေါ် အနက်ပြန်ပုံ၊ အကောင်အထည်ဖော်မှုများကို လိုက်၍ ပိုမိုပြင်းထန် သည့်နှိပ်ကွပ်မှုများရှိလာလေမည်ဟုလည်း တိုင်းရင်း သား လူနည်းစုဘာသာရေးကိုးကွယ်သူများက ထိတ်လန့်နေကြသည်။ အဆို ပါဥပဒေများသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်တို့ နှင့်ပတ်သက်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ချိုးဖောက်မှုတို့ကို တရားဝင် ဖြစ်အောင် လုပ်ရုံထက်မပိုဟု ဆိုသူအများအပြားရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် လွတ်မြောက်စေဖို့မဟုတ်ဘဲ ထိန်းချုပ်စေဖို့အခွင့်ပေးလိုက် သည့် လိုင်စင်များဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတစ်ဝန်း အခြားဒေသများရှိ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုကို မရှိသယောင်ဖန်တီးနိုင်ရေးအတွက် အများစု ဘာသာဝင်များထံမှ မျက်နှာရစေသည့် လက်နက်များ အဖြစ် အဆိုပါဥပဒေများကို တမင်ရည်ရွယ်အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ အခြေခံဥပဒေတွင် ဘာသာရေးကိုနိုင်ငံရေးအတွက်အသုံးမချရဟု ပါရှိ သော်လည်း ဘာသာရေးသည် ပြည်သူလူထုအား အရေး ကြီးကိစ္စရပ်များ မှ အာရုံလွှဲအောင်လုပ်ရန်အတွက် သုံးသည့် ထိရောက်သည့် လက်နက် တစ်ခုဖြစ်လာသည်။ ထိုအရေးကြီးကိစ္စ များတွင် ပါဝင်သည်တို့မှာ

- ထိန်းကျောင်းဒီမိုကရေစီသို့ မသေချာသောကူးပြောင်းမှုနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး
- စစ်ရေးအသုံးစရိတ်ကိစ္စ၊ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီမှုရရေး တစ်နိုင်ငံလုံးအဆင့် ငြိမ်းချမ်း ရေးဆွေးနွေးနေချိန် စစ်တိုက်နေခြင်း
- လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ
- စစ်တပ်နှင့် အပေါင်းအပါလုပ်ငန်းများက တစ်နိုင်ငံလုံး မြေယာသိမ်းမှုများ ကြောင့် ဆင်းရဲသားတို့ကို ဆင်းရဲတွင်းပိုနက် စေသော ဆင်းရဲခွဲတေမှု
- လူကုန်ကူးမှု
- တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုမရှိခြင်းနှင့် ဥပဒေဘက်တော်သားများ၏ အကျင့်ပျက် ခြစားမှု
- အားနည်းသူအပေါ်အနိုင်ကျင့်မှုနှင့် အမုန်းတရားများဖြန့်ဖြူးမှု
- နိုင်ငံရေး၊ အမျိုးသားရေးအမြတ်ထွက်အောင် ဘာသာရေးကိုခုတ်လုပ်မှု
- အစိုးရဌာနများ၌ လူမျိုး၊ ဘာသာကိုလိုက်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု

- အောက်ခြေအဆင့်၌ ပြည်သူ့နီတိသင်ကြားမှုနှင့် ဝေဖန်ပိုင်းခြားစဉ်းစားမှု များကင်းမဲ့မှု
- သဘာဝသယံဇာတများကိစ္စတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်းနှင့် မမျှတသောစီမံခန့်ခွဲမှု၊ ဒေသခံများအတွက် လုံးဝအကျိုးမရှိ (သို့မဟုတ်) မဖြစ် စလောက်သာအကျိုးရှိသည့် အကြီးစားဆည်စီမံကိန်းများ။

အဓိကဇာတ်မြစ်တစ်ခုမှာ မိမိမှတစ်ပါးတခြားသူများ၏ တည်ရှိမှု၊ တန်ဖိုး များ၊ အခွင့်အရေးများနှင့် ပံ့ပိုးအားထုတ်မှုများအပေါ် အသိအမှတ်မပြုခြင်း၊ မလေးစားခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုကပ်ရောဂါဆိုးစွဲကပ်လာရသည်မှာ ရခိုင်နှင့် နိုင်ငံ၏တခြားနေရာများရှိ ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးရသူများ အရေး၊ အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ဆန္ဒပြ ကျောင်းသားများ နှင့် သတင်းစာဆရာများ၊ ထင်ရှားသည့်ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ အပါအဝင် ထိပ်တန်းလူ မှုတက် ကြွလှုပ်ရှားသူများအား ဖမ်းဆီးနှိပ်ကွပ် တရားစွဲဆိုထောင်ချမှုများတွင် အထင်အရှားမြင်ရသည်။

မြန်မာ့လူ့ဘောင်တွင်စွဲကပ်နေသည့် ဘာသာရေးအလွဲသုံးစားမှု၊ ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုနှင့် အနည်းစုအပေါ်အနိုင်ကျင့်မှု လက်ရှိအဖြစ်အပျက်များ အဆုံးသတ်ရန်အတွက် ပိုမိုကျယ်ဝန်း၍၊ အများပါကာ အပြုသဘော ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်သည့်လေ့ ရပ်ဝန်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပေါ်ရန် လိုအပ်သည်။ ယင်းတွင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် မီဒီယာတို့လည်း ပါသည်။ အခြေခံကျသည့် လိုအပ်ချက်များမှာ

- စကားပိုင်းများမှတစ်ဆင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များအကြား အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှု၊ နားလည်မှုနှင့်ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်မှု အားကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- အဆင့်အမျိုးမျိုးတွင် အစိုးရနှင့်အပြုသဘောထိတွေ့ဆက်ဆံရန်၊ အခြား နိုင်ငံများမှသင်ခန်းစာယူရန်နှင့်အနည်းစုဘာ သာရေးနှင့် တခြား လူနည်း စုအုပ်စုများ၏ အခွင့်အရေးနှင့်လွတ်လပ်ခွင့်တို့ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက် ရေး သင့်လျော် သည့်ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများချမှတ်ရန်၊
- အောက်ခြေလူထုအား ပြည်သူ့နီတိပညာပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အမှတ်လက္ခဏာ၊ အမျိုးသားရေးနှင့် လုံခြုံမှု အဓိပ္ပာယ်စသည်တို့နှင့်ဆိုင်သည့် အတွေးအခေါ်အဝန်းအပိုင်းဘောင်ကို ချဲ့ထွင်ရန်တို့ဖြစ်သည်။

ငြိမ်းချမ်း၍သဟဇာတဖြစ်သောလူ့ဘောင်တစ်ရပ်ဆီသို့

ယနေ့ခေတ်တွင် ဧကယဉ်ကျေးမှုကိုသာကျင့်သုံးသော လူ့အဖွဲ့အစည်း ဟူ၍ မရှိပါ။ ကွဲပြားခြားနားမှုနှင့် ဗဟုသဘော တို့သည် နေရာတကာတွင်တွေ့ရသည့် အရှိတရားတစ်ခုဖြစ်လာပြီး ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း၏ ခေတ်သစ် လက္ခဏာများက အဆိုပါ ပကတိသဘောကို ပို၍နက်ရှိုင်းသော ဗဟုယဉ်ကျေးမှုကျင့်သုံးမှုဆီသို့ ပို၍ဦးတည်မောင်းနှင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ပကတိအရှိ တရား နှင့်တကွ အမျိုးစုံလင်မှု၏တန်ဖိုးတို့ကို အသိအမှတ် ပြုကာ ထွေးပွေ့လိုစိတ်၊ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဝမ်းမြောက်လိုစိတ်မရှိပါက လူ့အ ဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပဋိပက္ခသံသရာဆက်နေမည်ဖြစ်သည်။

ပုဒ္ဒဘာသာတွင် ပဋိပက္ခ၏ အကြောင်းရင်းခံမှာ မသိမှု (အဝိဇ္ဇာ) နှင့် တပ်မက်မှု (တဏှာ) တို့ဖြစ်သည်။ ခရစ်ယာန် အ ယူတွင် ပဋိပက္ခသည် အပြစ်၊ အထူးသဖြင့် အတ္တကြီးမှု ကြောင့်ဖြစ်ရသည်။ အကောင်းမြင်ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ပဋိပက္ခတွင်လည်း ကျွန်ုပ်တို့အား ပိုကောင်းသောဘဝ၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် သဟဇာတဖြစ်မှု တို့ရှိကာ ပိုကောင်းမွန်ပြီး ပိုကျန်းမာသော လူ့ ဘောင်တစ်ခုဆီသို့ ဦးဆောင်ခေါ်ယူသွားနိုင်သည့် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော ဒိုင်မင်းရှင်းတစ်ရပ်ရှိပါသည်။ *တိုသို့ဖြစ်ရန်အ တွက် ပဋိပက္ခအပေါ် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် ကျွန်ုပ်တို့မြင်ဖို့တော့လိုပါသည်။* ပဋိပက္ခကိုပုံစံပြောင်းလဲ၍ ပို၍အပြုမာတိဆောင်

သော၊ သဟဇာတဖြစ် သော၊ ကျန်းမာသောလူ့ဘောင်တစ်ရပ်ဖြစ်အောင် မောင်းနှင်ပေးမည့် စွမ်းအားအဖြစ် လမ်းပြောင်း ပေးရန်အတွက်ယနေ့ခိုင်ယာလော့ဟု သိကြသည့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းအဖြေရှာမှုဆိုသည့် ပဋိပက္ခစီမံခန့်ခွဲမှု ယန္တရားတစ်ခုကျွန်ုပ်တို့လိုပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုရည်မှန်းချက်ပြည့်မြောက်စေဖို့ ပဋိပက္ခကို အရင်ဖန်တီးရမည်ဟု မဆိုလိုပါ။ သို့သော်လည်း ပဋိပက္ခကို ပေးထားချက်တစ်ခုအဖြစ်မြင်ကာ ပို၍အပေါင်းသဘောဆောင်ပြီး ကောင်းကျိုးများထုတ်ပေးရန်အတွက် ပဋိပက္ခစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ အသွင်ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် လမ်းကြောင်းပြောင်းလဲ ပေးခြင်းပြုလုပ်ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဆွေးနွေး နှစ်ကြောင်းဆွဲ၊ အပေါ် အောက်အမိန့်ပေးမှုဆန်သည့် စိတ်နေစိတ်ထားများကို ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်သည်။ အဲလ်ဘတ် အိုင်းစတိုင်း တစ်ခါက ပြောခဲ့ သလိုပင် "ပြဿနာဖန်တီး ခဲ့သည့် စိတ်တစ်မျိုးတည်းဖြင့် ပြဿနာကိုပြန်မဖြေရှင်းနိုင်ပါ။ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ကမ္ဘာကြီးအား အမြင်သစ်ဖြင့်ပြန်မြင်လို့ လေလာ သင်ယူရမည်ဖြစ်သည်။" နှစ်ကြောင်းဆွဲစဉ်းစားနည်းအရ မတူညီမှုများအား ဆန့်ကျင်ဖက်များ အဖြစ် မြင်သည်။ အပေါ်မှ အောက်အမိန့်ပေးအလုပ်လုပ်သည့် ပါဝါတည်ဆောက်ပုံနှင့် တွဲဆက်ထားသည့် နှစ်ခုတွဲအယူသည် ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းမရအောင် လုပ်သွားသည်။ အကြောင်းမှာ တစ်ဖက်ချင်းစီက တစ်မျိုးတည်းကျန် အောင် အားထုတ်၍ဖြစ်သည်။

သဟဇာတဖြစ်သည့်လူ့ဘောင်ဆိုသည်မှာ ပဋိပက္ခလုံးဝမရှိသော သို့မဟုတ် တစ်မှုထူးခြားမှုအားလုံးကို တစ်ညီတည်းဖြစ်အောင်လုပ် ထားသော ဧကလူ့ဘောင်ပုံစံတစ်မျိုးမဟုတ်ပါ။ ထိုသို့သော ပုံစံတူဆင်တူမှု၏ အပေါ်ယံရုပ်သွင်မျှကိုပင် ရရန်အတွက် အတင်းအကျပ်၊ ဖိနှပ်သွတ်သွင်း၊ ဖယ်ထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဝါးမျိုယူခြင်း နည်းဖြင့်သာဖြစ်နိုင်ပြီး ယင်းသည် မျှတမှုရေချိန် ပိုနိမ့်ကာ တာရှည်လည်း ခံမည်မဟုတ်ပေ။ သဟဇာတဖြစ်သောလူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဆိုသည်မှာ ပါဝင်ဖက်မတူ ကွဲပြားမှုများသည် တန်ဖိုးစံများထားရှိပုံချင်းတူညီပြီး ပဋိပက္ခပေါ်လာ သည့်အခါလည်း ပိုပြီးဖန်တီးမှုပါကာ စေ့စပ်ဆွေးနွေးပြီး အပြန်အလှန် ဆက်ဆံရေးနည်းလမ်းဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုတင် မက တစ်ခုလုံးကိုအကျိုးရှိစေသည့် ပိုကောင်းသည့် ဖြေရှင်းနည်းတစ်ခုကို ရှာဖွေသည့်လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ တံခါးဖွင့်ပြီး လက်ကမ်းကြိုဆိုသောလူ့ဘောင်တစ်ခုတွင် လူတစ်ဦးချင်းစီ၌ အခွင့်အရေးများရှိသလို အခန်းကဏ္ဍလည်းရှိသည်။ ယင်းသည် မိမိတစ်ပါးသော အခြားအရာများ၏တန်ဖိုးကို အသိအမှတ် ပြုကာ လေးစားပြီး ဘုံအကျိုးစီးပွားကိုရှာဖွေသည့် လူ့ဘောင်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် မိမိနှင့်သူတစ်ပါး၊ အတ္တနှင့်ပရတို့ မျှနိုင်သမျှ မျှအောင်ထားသည့် လူ့ဘောင်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ကဏ္ဍတိုင်း၌ တရားမျှတမှုနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးမှုတို့ရှိသော လူ့ဘောင်ဖြစ်သည်။

သဟဇာတရှိသောလူ့ဘောင်ဆိုသည်မှာ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင် သော လူ့ဘောင်မျှသာဖြစ်သည်ဟု အချို့က ဆိုကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ အကျဉ်းသဘောငြိမ်းချမ်းရေးသည် မပါဝင်မဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ခြင်း၊ ဝင်ရောက်ကြားမဝင်ခြင်းဆိုသည့် ပဋိပက္ခဖြစ် နေသည့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းများအား လုံးဝခွဲထုတ်ထားမှုအပေါ် အခြေခံသည်။ ယင်းသည် တကယ်တော့ ဆုတ်နုတ်သည့် ယှဉ်တွဲနေထိုင်မှုပင်ဖြစ်သည်။ ရေရှည်သဟဇာတ အမှန်တကယ်ဖြစ်ထွန်းသည့် လူ့ဘောင်တစ်ခုဖြစ်ဖို့ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ရုံသက်သက်ထက် အဆင့်ပိုမြင့်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း၊ အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ လက်ခံခြင်းနှင့် အပြုသဘော ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်းတို့မပါသော ယှဉ်တွဲနေထိုင်ရုံသက်သက်ဖြင့် တာရှည်ခံသည့် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် သဟဇာတဖြစ်မှုတို့ကို ရရှိရန်မသေချာပါ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏သမိုင်းကြောင်းနှင့် လက်ရှိအနေအထားများအရ ဘာသာ မတူ၊ ယဉ်ကျေးမှုမတူသော လူမျိုးများသည် ရာစုနှစ်များစွာကြာအောင် အဓိပ္ပာယ်ရှိသောအပြန်အလှန်ဆက်ဆံရေးမရှိဘဲ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ရန် တတ်နိုင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် လူမျိုးစုများ သူ့ဟာသူ ကိုယ့်ဟာကိုယ်နေထိုင်ခဲ့ကြ သော်လည်း ချစ်ချင်ခင်ခင် စည်းစည်းလုံးလုံးနေထိုင်မှုမရှိကြသေးသည့် လူ့ဘောင်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော ယှဉ်တွဲနေထိုင်မှုသည် အကြောက်တရား၊ အမြင်လွဲမှု၊ သံသယနှင့် အမှန်းတရား၊ ထိုမှသည် အကြမ်းဖက်မှုဆိုသည့် ထောင်ချောက်အတွင်းသို့ အလွယ်တကူ သက်ဆင်းသွားနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ သဟဇာတဖြစ်သည့်လူ့ဘောင်တည်ဆောက်ဖို့ဆိုလျှင် အပြန် အလှန်နားလည်မှု၊ လေးစားမှုနှင့်ယုံကြည်မှုတို့နှင့်အတူ အားလုံး၏ ရှင်သန်နေထိုင်ပိုင်ခွင့်ကို လေးစားသော ကျန်းမာသည့်ဆက်ဆံရေးများ ထူထောင်ခြင်းဖြင့် တည်ရှိနေထိုင်မှုဘက်သို့ တက်တက်ကြွကြွ လျှောက်လှမ်းရမည်ဖြစ်သည်။

ရှင်တို့နေထိုင်မှုအယူအဆနှင့်အပြိုင်ရှိသည့် နောက်ထပ် အယူအဆတစ်ရပ်မှာ သဘောထားကြီးသည်းခံမှုဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်သူတို့သည် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သဘောထားကြီးသူ၊ သည်းခံ တတ်သူများအဖြစ် ပုံဖော်လေ့ရှိကြသည်။ သဘောထားကြီးသည်းခံမှုကို တစ်ခါတစ်ရံ ခန္တီတရားနှင့် သံတူကြောင်းကဲ့ သုံးနှုန်းနားလည်ကြသေးသည်။ သဘောထားကြီးသည်းခံမှုသည် ငြိမ်းချမ်းသောယှဉ်တွဲနေထိုင်မှု ဖြစ်စဉ်ကို ကူညီတည်ဆောက်ပေးနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းအပေါ် အလွန်ကျဉ်းမြောင်း ပေါ့ရွတ်စွာ ဖွင့်ဆိုမည်ဆိုပါက “သဘောထားကြီးသည်းခံမှု” သည် အားပျော့သည့်အရာ ဖြစ်သည်။ သဘောထားကြီးသည်းခံမှု၏ ကျဉ်းမြောင်းသောပုံသဏ္ဌာန်သည် တစ်စုံ တစ်ခုအပေါ်တည်မှီနေရသဖြင့် သူချည်းသက်သက်အားဖြင့် ရေရှည် သဟဇာတဖြစ်မည့် လူ့ဘောင်ကိုရမည်ဟု ယုံကြည်စိတ်ချ၍မရနိုင်ပါ။ လျော့ရဲသောယှဉ်တွဲနေထိုင်မှုသည် အလွယ်တကူ အားကုန်သွားနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လူ့ဘောင်အသိုက်အဝန်းတစ်ခုအတွင်းရှိ လူသား များအနေဖြင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး သည်းခံရန်မလိုဟု မဆိုလိုဘဲ မတူညီမှုများအား အင်အားအဖြစ်၊ ကွဲပြားစုံလင်မှုအား သဟဇာတအဖြစ်၊ ပြောင်းလဲပစ်ခြင်းဖြင့် လူ့ဘောင်ကိုဟန်ချက်ညီကာ အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်း အောင်ထိန်းထားစေနိုင်မည့် အပြုသဘောဆောင်သော ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုတစ်ခုလိုအပ်သည်ဟုသာ ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သဘောထားကြီးသည်းခံမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုမိုကျယ်ဝန်းနက်ရှိုင်းသော ဖွင့်ဆိုချက်ကို ၁၉၈၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် “ကိုးကွယ်မှုနှင့်ယုံကြည်မှုများ အပေါ်အခြေပြု သည်းခံနိုင်မှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအသွင်သဏ္ဌာန် အားလုံး ပပျောက်ရေး ကုလသမဂ္ဂ ကြေညာချက်” တွင် တွေ့နိုင်သည်။ အထွေထွေညီလာခံက “ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်သည့်ကိစ္စများတွင် နားလည်မှု၊ သည်းခံမှုနှင့် လေးစားမှုများ ထွန်းကားစေရန်” ဟု မှန်ကန်စွာဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် “ထိုကဲ့သို့သော သည်းခံနိုင်မှုပုံစံအားလုံး၊ အသွင်သဏ္ဌာန် အားလုံးတို့ကို အလျင်အမြန်ဖယ်ရှားရေး လိုအပ်သမျှစဉ်ဆောင်ရွက် ရန်နှင့် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအပေါ်အခြေခံ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများမဖြစ်အောင် တားဆီးရန်နှင့် တိုက်ဖျက်ပစ်ရန်” အတွက် သဘောတူခဲ့ကြသည်။ ထိုကြေညာချက်၏ အပိုဒ် ၂ (၂) တွင် ဤသို့ဖော်ပြထားသည်။

လက်ရှိကြေညာချက်အလိုမှာ “ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအပေါ် အခြေခံသော သည်းခံနိုင်မှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု” ဆိုသည်မှာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု အပေါ်အခြေခံသော စည်းဝိုင်းခြားမှု၊ ဖယ်ထုတ်မှု၊ ကန့်သတ်မှု သို့မဟုတ် မျက်နှာသာပေးမှုတစ်ခုခုကိုလည်းကောင်း၊ ၎င်း၏ရည်ရွယ်ချက် သို့တည်းမဟုတ် အကျိုးရလဒ်အားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံ လွတ်လပ်ခွင့်များကို ညီတူညီမျှ အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ ခံစားခွင့်ရခြင်း သို့မဟုတ် ကျင့်သုံးခွင့်များ ဆုံးရှုံးပယ်ဖျက်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် တစ်စိတ် တစ်ဒေသဆုံးရှုံးနစ်နာရခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း ဆိုလိုသည်။

ဆိုလိုသည်မှာ တခြားဘာသာရေးများအပေါ် သဘောထားကြီး သည်းခံခြင်းသည် မိမိမှတစ်ပါးအခြားဘာသာများတည်ရှိမှု၏ တန်ဖိုး နှင့်တကွ လွတ်လပ်ခွင့်တို့ကိုအသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ လက်ခံခြင်းနှင့်၎င်းတို့၏ ဂုဏ်ကိုထုတ်ဖော်ခြင်းဆိုသည့်ကောင်းမြတ်သည့် တရား ပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် “အနောက်တိုင်းဆန်ခြင်း”လည်မဟုတ်သလို “အရှေ့တိုင်းဆန် ခြင်း” လည်းမဟုတ်ပေ။ ထို့ပြင်ဘာသာ တရားတစ်ခု၏ အဆုံးအမနှင့်သာ တိုက်ဆိုင်ခြင်းလည်းမဟုတ်ပေ။ လူတိုင်းလူတိုင်းသည် မတူကွဲပြားမှုများ ရှိလင့်ကစား ဘုရားသ ခင်၏ ပုံရိပ်အတိုင်း တူညီသောဂုဏ်သိက္ခာ၊ လွတ်လပ်မှု၊ တာဝန်ဝတ္တရားတို့ဖြင့် တန်းတူညီမျှဖန်ဆင်းထားခြင်းဖြစ်သည်ဆိုသည့် ခရစ်ယာန်တရားတော် နှင့်လည်း ညီပါသည်။ ထို့ပြင် ၎င်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏မွန်မြတ်သောတရားဖြစ်သည့် ခန္တီပါရမီနှင့်လည်း သဘောချင်း တိုက်ဆိုင်ညီညွတ်ပါသည်။

ဘာသာရေးနှင့်ပတ်သက်လျှင် သဘောထားကြီးသည်းခံနိုင်ခြင်းသည် တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုမပါသော ထုံထုံထိုင်းထိုင်း သည်းခံမှုမျိုးမဖြစ်သင့်ဘဲ ရင်ထဲကနှစ်နှစ်ကာကာယုံကြည်မှုအပေါ် အခြေခံသော သည်းခံမှုမျိုးသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။ အခြားဘာသာတရားများ၏ ကိုယ်ပိုင်ဂုဏ်အင်များအပေါ် နှံ့နှံ့စပ်စပ် သိမြင်နားလည်မှု၊ အသိအမှတ်ပြုလက်ခံမှုမပါသော သာမန်သည်းခံပေးနိုင်မှုသည် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ သဟဇာတဖြစ်မှုနှင့် တည်ငြိမ်မှုတို့ထွန်းကားရန်အတွက် မလုံလောက်သေးပါ။ ယင်းသည် ဆုတ်နစ်သော

သည်းခံမှုအဆင့်သာရှိပါသည်။ ဘာသာရေးအရရော လူ့ကျင့်ဝတ်အရရော တက်ကြွသော သည်းခံမှုသည် မေတ္တာတရားနှင့် တရားမျှတမှုအပေါ် အခြေခံပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ၎င်းသည် မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာ ဟူသည့် ဗြဟ္မဝိဟာရတရားလေးပါးအပေါ် အခြေခံသည့် ကောင်းမြတ်သည့်တန်ဖိုးပင်ဖြစ်သည်။ ထိုနေရာတွင်သည်းခံမှုဆိုသည်မှာ မသိကျိုးကျွံပြုမူမဆိုလိုဘဲအခြားသောအရာများနှင့် အပေါင်းသဘော၊ အပြုမာတိတိပါ၊ ထိတွေ့ ဆက်ဆံခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ပိုမိုကျယ်ဝန်းနက်ရှိုင်းသောသစ္စာတရားကို ရှာဖွေနေသည့် ကျန်းမာသန်စွမ်းသော စိတ်သဘောထားတစ်ခုဖြစ်သည်။

အပြုသဘောသည်းခံမှုသည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအဆင့်မှာရော လူ့အဖွဲ့အစည်း အဆင့်၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်မှာပါ ခွင့်လွှတ်ခြင်းနှင့် ယှဉ်တွဲလာသည်။ ၎င်းသည် နားလည်ပေးနိုင်ရန်သာမက အခြားဘာသာများနှင့်ပတ်သက်၍ ကိုယ်ကျင့်တရားအရရော ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအရပါ ပြတ်ပြတ်သားသား ခြုံငုံရှုမြင်တတ်စေဖို့ပါ ရည်ရွယ်သည်။ ယင်းသည် တလွဲကောက်ယူမှု၊ အကြောက်တရားနှင့် သံသယတို့ကို လုံးဝဖယ်ရှားပေးပါသည်။

အကြောက်တရား၊ မလိုခြုံမှု၊ သံသယနှင့် မယုံကြည်မှုတို့ကို ကျော်လွှား နိုင်မည့်တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းမှာ ဥစ္စုတေမှထွက်လာပြီးလျှင် တစ်ဘာသာနှင့်တစ်ဘာသာ တွေ့ဆုံ စကားပြောပြီး အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော ဘာသာရေးသဘောထားကြီးမှုလေ့ကို မျိုးစေ့ချစိုက်ပျိုးရန်ဖြစ်သည်။ ဘာသာတရားများကြား ငြိမ်းချမ်းရေးမရပါက ကမ္ဘာကြီးတွင် လုံးဝ ငြိမ်းချမ်းရေး မရနိုင်ဟု ဘာသာတရားများကိုလေ့လာသူ ဟန်းစ် ကွန်း (Hans Kung) က ဆိုမိန့်ခဲ့ဖူးသည်။ ထို့ပြင် ဘာသာဝင်အချင်းချင်းကြား ဆွေးနွေးမှုမရှိဘဲနှင့်လည်း ဘာသာ တရားများအကြား ငြိမ်းချမ်းရေးမရှိနိုင်ပါ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းလိုစိတ်သည် အနည်းဆုံးတော့ မကြာ သေးမီနှစ်များအတွင်း တိုးပွားလာနေသည်။ သာဓကအနေဖြင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နှင့် ၂ရက်နေ့တို့တွင် “လုံခြုံရေး ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး” ဘာသာပေါင်းစုံ ပညာရပ်ဆိုင်ရာညီလာခံကျင်းပခဲ့သည်။ Institute for Global Engagement နှင့် သီတဂူအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်တို့ ပူးပေါင်းကျင်းပခြင်းဖြစ်သည်။ အပြန်အလှန် မျှဝေလှလှနိုင်ရန်အတွက် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့၊ ပညာရေးအလွှာနှင့် အစိုးရ ဌာနများမှခေါင်းဆောင်များ တွေ့ဆုံခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ နောက်သာဓကတစ်ခုမှာ ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှစပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘာသာ ပေါင်းစုံ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုကိုမိတ်ဆက်ကာ ထွန်းကားအောင် အားစိုက် ခွန်စိုက်ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည့် မြန်မာနိုင်ငံခရစ်ယာန်ကျမ်းစာသင်ကျောင်း၏ ဂျပ်ဆင်သုတေသနဌာန၏ လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ ယင်းဌာနသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာနာပြုတက္ကသိုလ် နှင့်အတူလက်တွဲ၍ “ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ခရစ်ယာန်ဘာသာတွေ့ဆုံစည်းဝေးမှု များဖြင့် ပို၍သဟဇာတဖြစ်သောလူ့ဘောင်ဆီသို့” (၂၀၁၃ အောက်တိုဘာ ၃၀)၊ “ချစ်ခြင်းမေတ္တာ” (ဩဂုတ် ၂၉၊ ၂၀၁၄) နှင့် “ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ခရစ်ယာန်ရှုထောင့်များမှ ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးအပေါ် ဝေဖန်ပိုင်းခြား အကဲဖြတ်ခြင်း” (ဩဂုတ် ၂၈၊ ၂၀၁၅) ခေါင်းစဉ်များဖြင့် စည်းဝေးပွဲများ ပူးပေါင်းကျင်းပခဲ့သည်။ လက်တွေ့လုပ်ငန်းအဆင့်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက်ဘာသာရေး၊ မြန်မာ နိုင်ငံကွန်ရက်သည် ကလေးသူငယ်များကိစ္စ ဘာသာတရားများကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို အားပေးမြှင့်တင်လျက်ရှိသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ဘာသာရေး - မြန်မာပြည် ကွန်ရက်သည် ကိုလံဘီယာတက္ကသိုလ် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အခွင့်အရေးများအစီအစဉ်၊ သီတဂူ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်နှင့် ဂျပ်ဆင်စင်တာတို့နှင့်ပူးပေါင်း၍ ဘာသာပေါင်းစုံဆွေးနွေးပွဲ - ဘာသာတရားအရင်းခံ လူသားချင်းညီညွတ်ရေး ညီလာခံကို ကျင်းပခဲ့သည်။

မြန်မာပြည်ငြိမ်းချမ်းရေးပြန်လည်ထူထောင်ရေးဗဟိုဌာနသည် တိုင်းရင်း သားလက်နက်များနှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရေး နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများဖြစ် အောင်ကြိုးပမ်းရင်း ဒေါက်တာကျော်ရင်လှိုင်၏ဦးဆောင်မှုဖြင့် မတူကွဲပြားမှုနှင့်အမျိုး သားညီညွတ်ရေးဌာနကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ဇန်နဝါရီလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ဘာသာအချင်းချင်း သဘောထားကြီးမှု အခမ်းအနားကို ပထမဆုံးစတင်ကျင်းပခဲ့သည်။ အလားတူ ၂၀၁၅ ဇူလိုင် ၃၀ ရက်တွင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံဘာသာပေါင်းစုံ ဆွေးနွေးရေးအဖွဲ့သည် Lutheran World Federation နှင့်ပူးပေါင်းကာ ဘာသာအားလုံးဆက်ဆံရေး ခိုင်မာအားကောင်းစေခြင်း ခေါင်းစဉ်ဖြင့် အခမ်း

အနားတစ်ရပ်ကျင်းပခဲ့သည်။ ထို့ပြင် လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးအဓိကရုဏ်း ကာကွယ်တားဆီးရေး လုပ်ဆောင်ရန်အတွက်မန္တလေး၊ လားရှိုး၊ တောင်ကြီးစသည့် မြို့ကြီး အချို့ရှိ လေးစားထိုက်သောဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ ဦးဆောင်မှုဖြင့် ဘာသာပေါင်းစုံ ချစ်ကြည်ရေးအဖွဲ့မျိုးစုံ ပေါ်ထွက်လာလျက်ရှိသည်။ လူငယ်အဆင့်ကိုကြည့်လျှင် လူမှုရေးအဖွဲ့ ၁၀ ဖွဲ့၊ ပူးပေါင်း၍ မေတ္တာစက်ဝိုင်း အမည်ဖြင့် ပူးပေါင်းအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ဖန်တီးကာ အောက်ခြေလူထုကြား ဘာသာပေါင်းစုံ ဆွေးနွေးပွဲများမြှင့်တင်ရေး ဆောင်ရွက် လျက်ရှိသည်။ ထို့ပြင် ပန်းစကား ကဲ့သို့သော ဂီတပညာရှင် စောဖိုးစွား ပါဝင်သည့် သတ္တိရှင်လူငယ်အဖွဲ့များ၏ လှုပ်ရှားမှု များ လည်းရှိသည်။

အနှစ်ချုပ်ရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ငြိမ်းချမ်း၍ သဟဇာတဖြစ်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအပြည့်အဝဖြစ်ထွန်းရေးလမ်းတွင် ရှိနေသည့် အတား အဆီးအများအပြားကိုကျော်လွှားနိုင်ရေးအတွက် ခိုင်ခံ့သော ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်၊ ဘာသာချင်းသည်းခံ မှုများကို အရေးတကြီး လိုအပ်နေပါ သည်။ အားရစရာတစ်ခုမှာ ဘာသာပေါင်းစုံညီညွတ်ရေး စီမံကိန်းများ၊ လှုပ်ရှားမှုများ ပေါ်ထွက် လာပြီး အဆိုပါလိုအပ်ချက်များဖြည့်ဆည်းကာ ဘာသာရေးကို နိုင်ငံရေးအတွက် အသုံးပြုမှုကိုတိုက်ဖျက်နေခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာ နိုင်ငံ၏အတိတ်သမိုင်းသည် ကြမ်းရှသလှသော်လည်း မျက်မှောက် ခေတ် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများ - အထူးသဖြင့် လူငယ်လူရွယ် များအကြား ဘာသာပေါင်းစုံ ညီညွတ်ရေးကြိုးပမ်းမှုများပေါ်ပေါက်လာခြင်းကြောင့် နိုင်ငံ၏အနာဂတ်နှင့် လူထုအတွက် မျှော်လင့် ချက်ရောင်ခြည်များ သန်းလာပြီဟုဆိုနိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

ကိုးကားသည့်စာများ

England, John. 1990. "The Earliest Christian Communities in South East Asia." *Asia Journal of Theology* 4(1): 174-185.

Leone, Feye. 2006. "Burma on Fire? Risk Assessment for Globalization." *Journal of IPS* 5(Spring): 9.

Swearer, Donald K. 1995. *The Buddhist World of Southeast Asia*. New York: State University of New York Press.

Win, Kambawza. 1988. "Colonialism, Nationalism and Christianity in Burma." *Asia Journal of Theology* 2(2): 270-281.

**မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကလေးသူငယ်များအပေါ် မတရားပြုမှုအပေါ် တုံ့ပြန်ခြင်း - ပုသိမ်မြို့ရှိ ဆင်းရဲမွဲတေမှု၊
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနှင့် ဘာသာတရား
ဆိုင်းမိုင်အောင်**

ခေါင်းဆောင်မှု၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု များ၌ ဘာသာရေးကိုင်ရှိုင်းသော အမျိုးသမီးများ၏အခန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာအပေါ် သုတေသန လုပ်ဆောင်နေစဉ်အတွင်း ပုသိမ်-မြောင်းမြ စကောကရင် နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်အသင်းရှိ အမျိုးသမီးများစောင့်ရှောက်မှု ဒါရိုက်တာ ဒေါ်စိန်ချစ်နှင့် သမီးဖြစ်သူ နော်အဲသာခူတို့ကို သိကျွမ်းခွင့်ရခဲ့သည်။ အားကျစရာကောင်းလှသည့် ဤအမျိုးသမီးနှစ်ဦးသည် သားမယားပြုကျင့်မှု၊ အခြားပုံစံများဖြင့်အနိုင်ကျင့်ခံရမှုများခံခဲ့ကြရသည့် ဆင်းရဲနံ့ချာသည့် ဘာသာရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများ ဆိုသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လျစ်လျူရှုခံ၊ အကျဉ်းခံရဆုံးသောသူများအား အကာအကွယ်ပေး စောင့်ရှောက်ခြင်းကာမူအမှန်ပေါ်ပေါက်အောင်ကူညီပေးလျက်ရှိကြသည်။

ပုသိမ်မြို့သည် လူဦးရေစုစုပေါင်း ၃၁၅,၆၀၀ မျှသာရှိပြီး စကောကရင် တိုင်းရင်းသားများနေထိုင်ရာ မြို့ငယ်လေး တစ်ခုဖြစ်သည်။ ကရင်လူမျိုးများသည် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်အများစုပါဝင်သည့် တိုင်းရင်း သားအုပ်စုတစ်ခုဖြစ်သဖြင့် ပုသိမ်မြို့တွင် ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းများ နှင့် ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများစွာကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစုနေထိုင်ရာ တိုင်းပြည်တစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း ပုသိမ်မြို့သည်ဤနိုင်ငံ၏ အဆိုးရွားဆုံးသော လူမှုရေး ပြဿနာများအနက် တချို့ကိုကိုယ်စားပြုဖော်ကျူးလျက်ရှိသည့် ဒေသလေးတစ် ခုဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေးအကြောင်းရင်းများကို အခြေခံ သည့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများသည် အကြင်နာမဲ့လှစွာပင် ပေါင်းစပ်ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ကာ၊ ယင်း၏အ ကျိုးဆက်ကြောင့် ဓားစာခံဖြစ် ကြရသူများမှာ အများအားဖြင့် ကလေးသူငယ်များ၊ အထူးသဖြင့် မိန်းက လေးများ ဖြစ်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးအတွက် သင်ခန်းစာများကို ပုသိမ်မြို့ရှိဤပြဿနာ ရပ်များ၏ အကြောင်းရင်းများနှင့် တုံ့ပြန်မှုများကိုဆန်း စစ်ခြင်းမှ ရရှိနိုင်ပါ သည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားမြို့ကြီးများမှာကဲ့သို့ပင် အနီးပတ်ဝန်းကျင်ရွာများမှ လူ များသည် အလုပ်အကိုင်ရှာဖွေရန် ပုသိမ်မြို့ပေါ်သို့ တက်လာကြသည်။ အများစုမှာ အသက် ၁၀ နှစ်ဝန်းကျင်ကလေးငယ်များဖြစ်ကြသည်။ ကလေးများမှာ အခကြေးငွေအနည်းအကျဉ်းဖြင့် စေခိုင်း၍ရနိုင်သော ကြောင့် ကလေးအလုပ်သမားများကို ပုသိမ်မြို့တွင် အများကလက်ခံ ထားကြသည်။ လယ်ယာလုပ်ငန်းအပေါ်တွင်သာ လုံးလုံးမှီခို၍ရသည့်ဝင်ငွေရှိကြသော အနီးအနားရွာများမှ ဆင်းရဲသားမိသားစုများစွာတို့သည်၎င်းတို့၏ ကလေး များကို အလုပ်သမားပွဲစားများထံ စေလွှတ်ကြသည်။ သို့မှသာ မိဘများ သည် သားသမီးများထံမှလုပ်ခဝင်ငွေကိုရရှိကာ ၎င်းတို့၏သားသမီးများကို ကျွေးမွေးပြုစုကြရတော့မည်မဟုတ်ချေ။ ထိုမှသည် ထိုကလေးငယ်များသည် လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များ၊ ရတနာဆိုင်များ၊ လူသုံးပစ္စည်းဆိုင်များ၊ ခေါက်ဆွဲစက်ရုံများနှင့်သကြားစက်ရုံများ၌ တစ်လလျှင်အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၀ ထက်နည်းပါးသည့်လုပ်ခလစာနှင့် အတူ ကျောတစ်ခင်းစာနှင့် ဝမ်းဝရံလောက်ဖြင့် အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြမည် ဖြစ်သည်။ သူတို့သည်တစ်ရက်လျှင် လေးနာရီမျှပင် အိပ်စက်ကြရခြင်းမရှိဘဲ၊ အလုပ်ကိုမူ အရွယ်ရောက်ပြီးလူကြီးတစ်ဦးကဲ့သို့ပင် များပြားလှစွာ အလုပ်လုပ်ကြရသည်။ အလုပ်သမားပွဲစားများမှတစ်ဆင့် ပုသိမ်ကဲ့သို့သောမြို့များသို့ သွား ရောက်ကြသည့် မိန်းကလေးငယ်များသည် ချမ်းသာကြွယ်ဝသူများ၏ အိမ်များနှင့် ဈေးဆိုင်များ၌ အိမ်ဖော်ဖြစ်သွားကြသည်။ အချို့မိန်းကလေးများသည် ၎င်းတို့၏အလုပ်ရှင်များ(သို့) အလုပ်ရှင် မိသားစုများ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှု သို့မဟုတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ခံကြရပြီး၊ အချို့သည် အရွယ်မရောက်မီမှာပင် အနိုင်ခန်း (သို့) ညကလပ်များတွင် လိင်အလုပ်သမားများ ဖြစ်သွားကြသည်။

"ကလေးတွေကို မြို့ကြီးပြကြီးတွေမှာရှိတဲ့ အဲလိုနေရာမျိုးတွေမှာ သွား အလုပ်လုပ်ဖို့ မဖြစ်မနေလွှတ်ရတဲ့ အဓိကအကြောင်းရင်းကတော့ ဆင်းရဲ မွဲတေမှုကြောင့်ပါ" ဟု ဒေါ်စိန်ချစ်က ပြောသည်။ "မိဘတွေက ဘာမှစဉ်းစားမနေပဲ သူတို့သားသမီးတွေကို အလွယ်တကူ သွားခွင့်ပြုရတဲ့အကြောင်းရင်းက သူတို့သားသမီးလေးတွေ ဘာတွေဖြစ် လာနိုင်မယ်ဆိုတာ၊ ဒါမှမဟုတ် ဖြစ်လာမယ့်အကျိုးဆက်ကို ကြိုမြင်နိုင် လောက်တဲ့ ပညာဉာဏ်မဟုတ်သော မရှိကြလို့ပါ" ဟု သူမက ဖြည့်စွက်ဆိုခဲ့သည်။

ပုသိမ်-မြောင်းမြ စကောကရင်နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်အသင်းဆိုင်ရာ အမျိုးသမီး ဌာနသည် လိင်ပိုင်းအနိုင်ကျင့်ခံသို့မဟုတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ ကလေးငယ်များကို အကူအညီပေးရေးနှင့် ကာကွယ်ပေးရေး ရည်ရွယ်ချက် များဖြင့် ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့

ခြင်းဖြစ် သည်။ ထိုကလေးငယ်များအလုပ်လုပ်သည့်ဆိုင်များသို့ပုံမှန်သွားရောက် အားပေး ခြင်းဖြင့် ဒေါ်စိန်ချစ်နှင့် အမျိုးသမီး ဌာနကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် ကလေး ငယ်များရော၊ ၎င်းတို့၏အလုပ်ရှင်များနှင့်ပါ ရင်းနှီးလာရန် ကြိုးပမ်းကြသည်။ ကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်များသည် ရန်ပုံငွေအသုံးစရိတ်အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရှိကြသဖြင့် ရံဖန်ရံခါဆိုသလိုပင် ထိုဆိုင်များမှ ဝယ်ယူအားပေးရန် အစီအစဉ်ရှိထားသော ကြေးရတတ်မိတ်ဆွေများနှင့် ဆွေမျိုးမကင်းသူများ ကို ဆိုင်များသို့ခေါ်ဆောင်သွားကြကာ ကလေးအလုပ် သမားများ၊ ၎င်းတို့၏ ဆိုင်ရှင်များနှင့်ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုကို စတင်ရယူကြသည်။ အမျိုးသမီးဌာနသည် ယင်းတို့၏ပထမဆုံး နှစ်အတွင်းမှာပင်ပုသိမ်မြို့ရှိ ကလေးအလုပ်သမား ၂၀၀ ကျော်နှင့် ရင်းနှီးယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့သည် သက်ဆိုင်ရာအလုပ်ရှင်များ၏ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် တနင်္ဂနွေနေ့ တိုင်း ကလေးငယ်များကို ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းသို့ အပို့အကြိုစီစဉ်ပေးခဲ့ကြပြီး၊ ဘုရားကျောင်းတက်ပြီး အိမ်သို့ဘေးကင်းလုံခြုံစွာရောက်ရှိစေရေးကိုလည်း ဂရုစိုက်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အချို့သောယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းများသည် အမျိုးသမီးဌာန၏လုပ်ငန်းများကို အတန်အသင့်အခက်အခဲတွေ့ စေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သားမယားပြုကျင့်ခံရခြင်းကို ရှက်စရာအဖြစ် ရှုမြင်ကြ သဖြင့် ယင်းသို့ပြုကျင့်ခံကြရသူများသည် ထိုအကြောင်းကို မည်သူ့ကိုမျှ ပြောလေ့မရှိကြပေ။ ရလဒ်အနေဖြင့် မတရားပြုကျင့်သူများသည် ပြစ်ဒဏ်မှလွတ်မြောက်သွား လေ့ရှိကြသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလအတွင်းက ပုသိမ်မြို့အနီး ကျေးရွာတစ်ခုမှ အသက်ငါးနှစ်အရွယ် မိန်းကလေးငယ် လေးတစ်ဦးသည် စစ်သားတစ်ဦး၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာမတရားပြုကျင့်ခံခဲ့ရပြီး၊ ထိုအဖြစ်အပျက်ကြောင့် စိတ်ဒဏ်ရာဆိုးရွားစွာ ခံခဲ့ရသည်။ မိန်းကလေး၏ တစ်ဦးတည်းသောအုပ်ထိန်းသူအဖေသည် ယင်းအဖြစ် အပျက်နှင့်ပတ်သက်၍ ကလေးငယ်သည် ရက်စက်စွာသားမယားပြုကျင့် ခြင်းခံခဲ့ရရာမှ ရရှိခဲ့သည့်ဒဏ်ရာဖြစ်ကြောင်း ကလေးငယ်၏ဆရာမ ဖြစ်သူက ပြောမပြမချင်း မသိရှိခဲ့ပေ။ ကနဦးက ကလေးငယ်၏မိသားစုသည် ထိုကိစ္စကို တရားရုံးသို့တိုင်တန်း ရန်မှာ ရှက်ဖွယ်ကိစ္စတစ်ခုဟူ၍ စဉ်းစား ခဲ့သဖြင့် လျှို့ဝှက်ထားလိုက်ကြ ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင်၎င်းတို့သည် (မတရားပြုကျင့်သူ) စစ်သား၏ ခြိမ်း ခြောက်မှုကိုလည်း ခံခဲ့ကြရသည်။

ယင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ များစွာအခဲမကြေဖြစ်ကြသဖြင့် တစ်ရွာတည်း နေ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတစ်ဦးဖြစ်သော ကောင်းခန့်မော်ဆိုသူသည် မည်သို့ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း ရန်ကုန်မြို့ရှိ လူမှုဝန်ထမ်းတစ်ဦး ဖြစ်သော လပန်း ဆိုသူထံမှအကြံတောင်းမေးမြန်းခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ အမျိုးသမီးကူညီထောက်ပံ့ရေးအဖွဲ့အစည်းများစွာ ရှိခဲ့ သည့်တိုင်ပင် ယင်းတို့အနက်တစ်ဖွဲ့တစ်လေကမျှ သားမယားပြုကျင့်ခံရ သူများအတွက် စိတ်ဒဏ်ရာကုသရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာအကြံ ဉာဏ်ပေးခြင်းများမဆောင်ရွက်ပေးကြပေ။ ထိုအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများသည်အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်သည့်အမှု အခင်းများနှင့် ပတ်သက်လိုခြင်းမရှိသည်ကို သိရှိရသည်မှာ အလွန်ပင်သွေးပျက်ထိတ်လန့်စရာကောင်းလှပါသည်။ အဓိက အကြောင်းရင်းမှာ ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာအလုပ်များ ကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လူမသိသူမသိအေး ဆေးစွာနေသွားရန်လို သည်ဟု ခံစားကြ၍ပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် နောက်ဆုံးရလဒ်မှာမူ အမှန်တကယ်အကူအညီကိုအလို အပ်ဆုံးဖြစ်သည့်အမျိုးသမီးများအား၎င်းတို့က ဥပေက္ခာပြုလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ် သည်။

ရွာမှတက်ကြွလှုပ်ရှားသူနှင့်ရန်ကုန်မှလူမှုဝန်ထမ်းတို့သည်စိတ်ပျက်လက်ပျက်ဖြင့် ပြန်လာခဲ့ကြရာတွင်နောက်ဆုံး၌ ဒေါ်စိန်ချစ်နှင့်ဆက် သွယ်မိခဲ့ကြသည်။ သူမသည် ဆောင်ရွက်ဖွယ်များစွာရှိနေပြီးဖြစ်သည့်တိုင်ပင်ထိုကိစ္စကိုမဆိုင်းမတွလက်ခံ ခဲ့သည်။ မတရားပြုကျင့်သူသည် စစ်သားတစ်ဦးဖြစ်သဖြင့် စစ်ဥပဒေဖြင့်စီရင်ရမည် ဟု ဒေါ်စိန်ချစ်က ထိုသူတို့ကို အသိပေးခဲ့ သည်။ မတရားပြုကျင့်ခံခဲ့ရသူသည် အရပ်သားတစ်ဦးဖြစ်သဖြင့် သူတို့လုပ်နိုင်ခဲ့ သမျှအရာအားလုံးမှာ နောက်နောင်တွင်အဆို ပါစစ်သား၏ ဖြစ်လာနိုင် ဖွယ်အန္တရာယ်ပြုမှုများမှ ကလေးငယ်ကို အကာအကွယ်ပေးရန် ကြိုးစား သွားရေးပင်ဖြစ်သည်။ ဒေါ်စိန် ချစ်သည် မိန်းကလေးငယ်လေး၏မိသားစုနှင့်တွေ့ဆုံခဲ့ကာထိုမိန်းကလေး၏ရှေ့နေနှင့်အတူ ရဲစခန်းသို့ ကြိမ်ဖန်များစွာသွားခဲ့သည်။ မတရားပြုကျင့်ခဲ့ရသူမိန်းကလေး၏ မိသားစုကိုလည်း ကလေးငယ်ကို နူးညံ့ညင်သာစွာစကားပြောဆိုပြီး သူခံစားချက်ကိုဂရုစိုက် ဆက်ဆံပေးရန် ပညာပေးရင်း မိန်းကလေး၏စိတ်ဒဏ်ရာရောဂါကုသမှုတွင် ကလေးငယ်၏မိသားစုပါဝင်လာအောင်ဒေါ်စိန်ချစ်က လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဒေါ်စိန်ချစ်သည် ကလေးငယ်လိုအပ်သည့်ဆေးကုသမှုအားလုံး အသေ အချာရရှိစေရေးနှင့် စိတ်ချယုံကြည် သူများမှတစ်ဆင့် လိုအပ်သည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပံ့ပိုးကူညီမှုများ ရရှိစေရန်လည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဒေါ်စိန်ချစ်သည် ကလေး ငယ်၏အမူကိစ္စနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရဲစခန်းသို့သွား ရောက်ခဲ့ချိန်တိုင်းပင် အံ့အားသင့်စရာကောင်းလောက်အောင်ပင် မကြုံစဖူးလေး စားမှုများ ရရှိခဲ့သည်။ သူ့လိုအနေအထား နောက်ခံအခြေအနေမှလူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထိုကဲ့သို့ ဆက်ဆံခံရ လေ့မရှိပေ။ ကံမကောင်းအကြောင်းမလှစွာပင် ကျူးလွန်ခဲ့သူစစ်သားသတင်းလည်း မည်သူမျှ ဘာမျှကြားရတော့သလိုစစ် ခုံရုံးကမည်သို့စစ်ဆေးအမိန့်ချ လိုက်သည်ကိုလည်း မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ ကြားသိခဲ့ရခြင်း မရှိတော့ချေ။ အဆိုပါစစ်သား

တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသည့် စစ်အခြေစိုက်စခန်းသည် ထိုကိစ္စကိုမည်သည့်နည်းနှင့်မျှတာဝန်ခံခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့သဖြင့်နောက်နောင် အလားတူကိစ္စရပ်မျိုး ဖြစ်ပွားလိမ့်မည်မဟုတ်ဟူ၍ ကတိကိုမရှိချေ။ "စိတ်မကောင်းစရာကောင်းစွာပဲကျွန်မလုပ်နိုင်တာအားလုံးက ကိစ္စတွေဆိုးဆိုးရွားရွားဖြစ်လာတဲ့အချိန်ကျမှကူညီဖို့ဖြစ်လာတာပဲ" ဟုဒေါ်စိန်ချစ်ကပြောသည်။

ပုသိမ်မြို့ရှိ ဒေါ်စိန်ချစ်၏နေအိမ်သို့အလည်အပတ်သွားခဲ့စဉ်အတွင်း မတရား ပြုကျင့်ရန်ကြံစည်ခံရဖူးသည့် ဆယ်ကျော် သက်အရွယ် မိန်းကလေးငယ် တစ်ဦးကို တွေ့ခဲ့ရသည်။ သူမသည် ပုသိမ်မြို့အနီးကျေးရွာတစ်ခုမှ ဖြစ်သော်လည်း သူမရွာထဲသို့ ဝင်ရောက်တိုင်း သူမအပေါ်မကောင်းကြံစည်သူက အမြဲတစေ စိတ်အနှောက်ယှက်ပေးကာ ခြိမ်းခြောက်ခြိမ်းခြောက်နေဆဲဖြစ်သဖြင့် အဝေးသို့သွားရောက်ကာ ရှောင်နေခဲ့ရသည်။ ဒေါ်စိန်ချစ်သည် ပုသိမ်ရှိမိမိ၏မိသားစုနှင့်အတူ နေထိုင်ရန် သူမအားခေါ် ဆောင် သွားရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ထိုမိန်းကလေးသည် ဒေါ်စိန်ချစ်၏စောင့်ရှောက်မှုအောက် တွင်ရှိခဲ့ကာ မိန်းကလေး၏ ရွာမှမိဘများသည် သူမကိုမကြာခဏလာ ရောက်တွေ့ဆုံခဲ့ကြသည်။ "သူက ချစ်စရာ ကောင်မလေးတစ်ယောက်ပါ။ သူဟာ ကျွန် မတို့မိသားစုနဲ့ အခုလိုနေရလို့ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုရနေပေမယ့် ဖြစ်ခဲ့ရတဲ့အဖြစ်ဆိုးကြောင့် သူ့အခုထိ စိတ်ခြောက်ခြားနေပြီး၊ အိမ် ထဲမှာ သူ့မိန်းမယောက်ျားလေးတွေ့သည်ရှိရင် အိပ်ပျော်ဖို့ခက်ခဲနေတုန်းပဲ" ဟု ဒေါ်စိန်ချစ်က ပြောသည်။ ထိုသို့ဖြစ်သောကြောင့် ဒေါ်စိန်ချစ်သည် မည်သည့်ယောက်ျားလေးကိုမျှ သူမအိမ်တွင် ညအိပ်ညနေ တည်းခိုခွင့်မပြုတော့ချေ။

အခြားအမှုကိစ္စတစ်ခုမှာ အိမ်ဖော်တစ်ဦးအား မတော်တဆထမင်းအိုးတူး သွားအောင်ချက်ခဲ့သည့်အတွက်ကြောင့် အိမ်ရှင်ဖြစ်သူကသူမ၏လက်ကို မီးရှို့အပြစ်ပေးခဲ့သည့်ဖြစ်စဉ်ဖြစ်သည်။ မီးလောင်သည့်အင်္ဂါရာကြောင့်သူမ၏ညာဘက်လက် တစ်ခုလုံး အသုံးပြု၍ မရတောင့်လောက်အောင်ပင် အင်္ဂါရာပြင်းထန်ခဲ့သည်။ ကျူးလွန်သည့်မိသားစုသည် လူသိများသည့်အ တွက် အမှုသည်ပုံမှန်ထက်ပိုမိုကြာမြင့်ကာယနေထက်တိုင်ပင် ဖြေရှင်းပြီးခြင်းမရှိသေးချေ။ ထိုအမှုရုံးချိန်းအတွက်ဒေါ်စိန်ချစ်သည် ရန်ကုန်သို့လာနေရသည်။ သူမ၏ကြံ့ခိုင်သည့်စိတ်ဓာတ်နှင့် ဇွန်ပဲကြီးမှုတို့နှင့်အတူပင် ဒေါ်စိန်ချစ်ကကျူးလွန်သူများအားဥပ ဒေအတိုင်းအပြစ်ပေးမချင်း လက်လျှော့သွားမည် မဟုတ်ဟု ဆိုခဲ့သည်။

နည်းပါးလှသည့်ဝင်ငွေနှင့် အင်အားကြီးသည့်ကြေးရတတ်များနှင့် ရင် ဆိုင်ရာမှ ကြုံတွေ့ရသည့် အခက်အခဲများကြားမှ ဒေါ်စိန်ချစ်နှင့် သူမ၏လုပ် ဖော်ကိုင်ဖက်များသည် ၎င်းတို့အလုပ်ကို မည်သည့်စေ့ဆော်မှုဖြင့်လုပ် ကိုင်နေကြသနည်းဟူ၍ ကျွန်မစဉ်း စားမိခဲ့သည်။ "ကျမ်းစာသင်ကျောင်းက ကျောင်းပြီးလာကတည်းက ဘုရားသခင်ရဲ့ အမှုတော်ထမ်းဖို့၊ လူသားဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့် တင်ဖို့နဲ့ သူတို့တစ်တွေ ဘယ်ကိုရောက်နေနေ၊ ဘာတွေပဲလုပ်လုပ် သူတို့ဟာအရေးပါတယ် ဆိုတာကိုနားလည်အောင်လုပ်ပေးဖို့ စတဲ့တာဝန်တွေကို ထမ်းဆောင်ဖို့ရာ ကျွန်မအမြဲစိတ်ကူးနေခဲ့တယ်" သူက ကျွန်မကို ပြောပြသည်။ မိသားစု၏ ခြွင်းချက်မရှိနား လည်မှုနှင့်ထောက်ခံမှုကြောင့် လွန်ခဲ့သည့် ၂၇ နှစ်တာကာလလုံးလုံး သူ့အလုပ်ကို အပြည့်အဝဆောင် ရွက်နိုင်ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း လည်း ဒေါ်စိန်ချစ်က ဖြည့်စွက်ပြောဆိုခဲ့သည်။

အမျိုးသမီးဌာနသည် ၎င်းတို့ကိုထောက်ခံသည့် ရှေ့နေများနှင့် အတူ အနီးကပ် လက်တွဲဆောင်ရွက်ကြသည်။ ၎င်းတို့အ နက်အများစုမှာ စေတနာအလျောက်အခကြေးငွေယူခြင်းမရှိပဲ ကူညီကြခြင်းဖြစ်သည်။ ယနေ့အခါတွင် အမျိုးသမီးဌာနသည် လူထု အတွင်း၌ ဤလုပ်ငန်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် ပုသိမ်မြို့ရှိ ဥပဒေကျောင်းသား ၁၁ ဦး ခန့်ကို သင်တန်းပေးလျက်ရှိသည်။ အ ထက်တွင်ဆိုခဲ့သည့် ဥပမာများကဲ့သို့သောအမှုဖြစ်စဉ်ပေါင်း တစ်နှစ်လျှင် ၇၀ ကျော်ရှိကြောင်း ဒေါ်စိန်ချစ်က ပြောသည်။ မတရား ကျူးလွန်ခြင်းခံကြရသော မိန်းကလေးငယ်လေးများသည် သူတို့ ကိုယ်သူတို့ ဘာဖြစ်နေမှန်းနားမလည်နိုင်လောက်အောင်ပင်ငယ် ရွယ်လွန်း ကြသည်။

ဤနှစ်များအတွင်း အမျိုးသမီးဌာနကကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းထားသော အမှု ဖြစ်စဉ်များကို စိစစ်ကြည့်ရာတွင် ဖြစ်စဉ်အများ စု၌ နှစ်နာသူများသည် စကောကရင်လူမျိုး ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များဖြစ်ကြပြီး၊ ကျူးလွန်ခဲ့ ကြသူများမှာ အခြားလူမျိုး(သို့) အခြား ဘာသာဝင်ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုသည် ပုသိမ်မြို့ရှိ ဤပြဿနာရပ်များ၏ နောက် ကွယ်မှ အဓိကအ ကြောင်းရင်းဖြစ်သော်လည်း ဥပဒေစိုးမိုးမှုမရှိခြင်း၊ လူ မျိုးရေးအစွဲထားခြင်း စသည်တို့ကဲ့သို့သော အခြားသော အခြေခံအကြောင်း များကြောင့်လည်း ကျူးလွန်သူများသည် မည်သည့်ပြစ်ဒဏ်မျှ ကျသင့်ခြင်း မရှိပဲ ဤသို့သောပြစ်မှုများကို ကျူးလွန်လျက်ရှိကြ ခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ဤဖြစ်စဉ်၌ ပုသိမ်မြို့သည် ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခုလုံး၌ ကြုံတွေ့ နေရသည့် ပိုမိုကြီးမားကျယ်ပြန့် သည့်စိန်ခေါ်မှုတစ်ခု၏ သာဓကတစ်ရပ် အဖြစ်လည်း ထင်ဟပ်နေပေသည်။ ကလေးငယ်များအပေါ် အလားတူမတရားပြုကျင့်မှုများ မည်သည့်အခါမျှ မဖြစ်ပွားစေရေးအတွက် နိုင်ငံတော်က ဖွံ့ဖြိုးပြီးအားကောင်းရန်လိုပါ သည်။ သို့မှသာလျှင် ဒေါ်စိန်ချစ်နှင့်သူမ ကဲ့သို့သောအမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များ သည် "အခြေအနေများ ဆိုးဆိုးဝါးဝါးဖြစ်လာချိန်၌" အကူအညီပေးရန် ထပ်တလဲလဲ ကြိုးပမ်းရခြင်းမျိုးကဲ့သို့သော အဖြစ်အပျက်များနှင့်ကြုံရတော့ မည်မဟုတ်ပေ။ ဤသို့ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် အနာဂတ်ကာလသို့ ရှေးရှုရန်အတွက် "အထက်မှအောက်" (အစိုးရဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ) နှင့် "အောက်ခြေ မှအထက်" (အထူးသဖြင့် ဘာသာရေးအသင်းအဖွဲ့များမှ အရပ်ဖက်လူ့ အဖွဲ့အစည်းများ၏ဆောင်ရွက်ချက်နှင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှု) ပုံစံနှစ်မျိုးစလုံး ဖြင့် အပြောင်းအလဲများလုပ်ကာ ဂရုစိုက်မြှင့်တင်ပေးကြရန်လိုအပ်ပြီ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ-မွတ်စလင်နှစ်ဖက်ဆက်ဆံရေးအပေါ် နိုင်ငံတကာ၏ ထိတွေ့မှု

Owen Frazer

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် မွတ်စလင်အသိုင်းအဝိုင်းတို့အကြား ဆက်ဆံရေးမှာ ပြီးခဲ့သောနှစ်များအတွင်း နိုင်ငံတကာ သတင်းဌာနများ၏ မပါမဖြစ် အကြောင်းအရာပင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂၊ ၂၀၁၃ နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်များအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အကြမ်းဖက် ပဋိပက္ခများ၊ “ရိုဟင်ဂျာအရေး” ကိစ္စ၊ မွတ်စလင်မုန်းတီးရေးစကားများဖြင့် တက်လာမှု၊ အငြင်းပွားစရာ “မျိုးစောင့်ဥပဒေများ” နှင့် “လှေစီးဒုက္ခသည်” အကျပ်အတည်းတို့မှာ နိုင်ငံတကာ၏စိတ်ဝင်စားမှုကို ရရှိခဲ့သည်။

ထိုသို့ မီဒီယာ၏စိတ်ဝင်စားမှုရပြီး အားလုံးလက်ပိုက်ကြည့်မနေကြဖို့ ဖိအားပေးမှုများရှိလင့်ကစား ထိုအရေးနှင့်ပတ်သက်လျှင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းကအထူးသတိ ထားခဲ့သည်။ အနည်းဆုံး နားလည်ပေးနိုင်စရာအကြောင်းပြချက်နှစ်ရပ် ကြောင့်ဖြစ်သည်။

ပထမဆုံးအနေဖြင့်မည်သူကမျှ ငြိမ်နေသောရေထဲသို့ ခဲလုံးပစ်မချလိုပါ။ မြန်မာနိုင်ငံသည်သိမ်မွေ့သောနိုင်ငံရေးအသွင် ကူးပြောင်းမှုကို ဖြတ်သန်းလျက်ရှိသည်။ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး၊ အရပ်သားအစိုးရပေါ်ထွန်းရေးတို့နှင့်အပြိုင် တစ်ဖက်ကလည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များအကြား ငြိမ်းချမ်းရေးစေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများလည်းပေါ်ပေါက်ခဲ့ သည်။ ထိုဖြစ်စဉ်နှစ်ခုစလုံးကို နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက အနီးကပ်စောင့်ကြည့်ကြ၊ အားပေးထောက်ခံကြသည်။ မွတ်စလင်-ဗုဒ္ဓဘာသာပဋိပက္ခကို အလွန်အမင်း အတင်း ရှေ့တန်းတင် ခြင်းနှင့် မြန်မာအစိုးရအား ဖိအားပေးခြင်းတို့သည် အဆိုပါဖြစ်စဉ်များကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးသွားစေပြီး အန္တရာယ်ဖြစ်စေမည်ဟု ၎င်းတို့ကစိုးရိမ်ကြသည်။

ဒုတိယအနေဖြင့် မီးနှင့်ကစားရသကဲ့သို့အန္တရာယ်အလွန်များ၍ဖြစ်သည်။ ထိုအရေးကိစ္စနှင့်ပတ်သက်လျှင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအပေါ် အဓိကမကျသော အမြင်ရှိသူများရှိသည်။ “ရိုဟင်ဂျာ”လူနည်းစုများဘက်က နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များ၏ ဝင်ရောက်ကူညီမှု၊ မည်မျှဟုထင်မြင်ယူဆကြသည့် ရခိုင်ပြည်နယ်၌ ပေးနေသော နိုင်ငံတကာအကူအညီများ၊ နိုင်ငံတကာသတင်း မီဒီယာများ၏ ဇောင်းပေးဖော်ပြမှု စသည့်အချက်များအားလုံးကြောင့် နိုင်ငံတကာသည် “ရိုဟင်ဂျာ”လိုလားသူများ၊ မွတ်စလင်လိုလားသူများဟု တံဆိပ်ကပ်ခံရသည်။ သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံတကာအနေဖြင့် ထိုအရေးကိစ္စအပေါ် အပြုသဘော ဆောင်ရွက်ရန် အခက်အခဲဖြစ်ရသည်။ မိမိတို့နှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည့် ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းသည် မိမိကြောင့် ဒေသခံတို့၏ယုံကြည်ထောက်ခံမှုလျော့ကျသွားသလိုလည်း ဖြစ်စေနိုင် သည့်အန္တရာယ်ရှိသလို ထိုအရေးနှင့်ပတ်သက်လျှင် အဖြူနှင့်အမည်း ဆိုသည့် ထိပ်တိုက်ပုံစံမျိုးဖြစ်အောင်ပြုသည့် ကြေညာချက်များ၊ ပြုမှု ဆောင်ရွက်မှုများကြောင့်လည်း နိုင်ငံတကာအနေဖြင့် ဒေသခံအဖွဲ့များ အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်မည့် ခွင့်ကို ကျုံ့သွားအောင်လုပ်ခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

သို့ရာတွင် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်မွတ်စလင် တို့အကြားတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မည့် အပိုင်း၌ မပါဝင်၊ သို့မဟုတ် မပါဝင်သင့်ဟု မဆိုလိုပါ။ သည်အတိုင်းထားလိုက်ပါက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် မွတ်စလင်များကြားမှ ပဋိပက္ခသည် တိုင်းပြည်၏ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလမ်းတွင် ကြီးမားသောအတားအဆီးကြီးတစ်ခုဖြစ်သွားပေလိမ့်မည်။ ဒေသခံအင်အားစုများက ရှေ့ဆောင်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း ယခုကိစ္စတွင် နိုင်ငံတကာ၏အခန်းကဏ္ဍကိုလည်းမမေ့သင့်ပါ။ သို့ရာတွင် အပြုသဘောဆောင်ရွက်သည်ဆိုရာတွင် နှစ်ဖက်ဘာသာဝင် များကြား ဘယ်အရာများကြောင့် တင်းမာမှုများဖြစ်ရသည်ကို ကောင်းစွာနားလည်ရန်၊ မည်သည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ပြီးခဲ့ပြီကို သိရှိထားရန်၊ မလိုလားအပ်သည်များကိုမဖြစ်စေဘဲ ပိုကောင်းအောင် မည်သို့လုပ်ရမည် တို့ကို နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက်ဖြစ်ထားရန် လိုအပ်သည်။

နှစ်ဖက်ဘာသာရေးအုပ်စုကြားတင်းမာမှု၏အကြောင်းရင်းများ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူများစုမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်သည်။ နိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၈၉ ရာခိုင်နှုန်းကျော်မှာ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၊ ၄ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ခရစ်ယာန်၊ ၄ ရာခိုင်နှုန်းမှာ မွတ်စလင်နှင့် ၃ ရာခိုင်နှုန်းက တခြားဘာသာဝင်များဖြစ်သည် (CIA World Factbook n.d.)။ နှစ်ဖက်ဘာသာဝင်များကြားဆက်ဆံရေးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ-မွတ်စလင် အပြန်အလှန် တွန်းထိုးလွန်ဆွဲပုံများသည် ရှုထောင့်တစ်ခုမျှသာဖြစ်ပြီး၊ အဆိုပါ အသိုင်းအဝိုင်းနှစ်ရပ်ကြားယေဘုယျဆက်ဆံရေးကသာလျှင်လတ်တလော အရေးကိစ္စရပ်များ၏ အဓိကကျသည့် အပိုင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်မွတ်စလင်တို့ကြား တင်းမာမှုများကို ခွဲခြမ်း လေ့လာရာတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၏ ထူးခြားသည့်အခြေအနေ၊ ယင်း ပြည်နယ်အခြေအနေက နိုင်ငံ အခြားဒေသများရှိ ဘာသာရေးအခြေ အနေများ အပေါ် သက်ရောက်မှုတို့ကို အသိအမှတ်ပြုဖို့အရေးကြီးသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်ကိုကြည့်လျှင် ပဋိပက္ခ၏အဓိကအကြောင်းရင်းတစ်ချက်က “ရိုဟင်ဂျာ” ဆိုသည့် အမည်အပေါ် နိုင်ငံတော် အဆင့်ဝိဝါဒကွဲပြားမှု ဖြစ်သည်ဟု တိုက်ရိုက်လုံခြုံရေးပြောနိုင်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ သီးခြားကိုယ်ပိုင် လူမျိုးတစ်မျိုးကို ထိုအမည်က ကိုယ် စားပြုသည်ဆိုခြင်းကို အာဏာပိုင်များ၊ ဩဇာညောင်းသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားသူများနှင့် မြန်မာပြည်သူအများစုက လက်မခံကြပါ။ ၎င်းတို့ကို “ဘင်္ဂါလီမွတ်စလင်” ဟုသာခေါ်ပြီး ယင်းကို ကြည့်လျှင် “ရိုဟင်ဂျာ”ဟု ဆိုနေကြသူအများစုမှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှဝင်ရောက် လာကြသူများသာဖြစ်သည်ဆိုသည့် အားကောင်းသော ရိုက်သွင်းမှုတစ်ခု မည်မျှခေါင်းထဲသံမှီစွဲနေပြီလဲဆိုသည်ကို သိနိုင်သည် (Stein 2014b: 42)။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် “ရိုဟင်ဂျာ”ဟု ခေါ်သူများကို မြန်မာနိုင်ငံသားအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုသလို မြန်မာနိုင်ငံသား တိုင်းရင်းသားများရသည့် အခွင့်အရေးများကိုလည်း တန်းတူမရကြပေ (ICG 2014: 9-10)။

ရခိုင်ပြည်နယ်၏ အောက်ခြေအဆင့်တွင် ရိုဟင်ဂျာ/ဘင်္ဂါလီမွတ်စလင် တို့၏ လိပ်ခဲတည်းလည်းဖြစ်နေသည့် အဆင့်အတန်းနှင့်စပ်သည့် ပြဿနာများမှာ အသိုင်းအဝိုင်းနှစ်ခုကြားဆက်ဆံရေးအဆင့်ရှိ အခက်အခဲများ ကြောင့် ပိုမိုဆိုးရွားနေရသည်။ တိုးပွားလာနေသည့် “ဘင်္ဂါလီမွတ်စလင်” ဦးရေကြောင့် ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တို့၏ စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် နိုင်ငံရေး အကျိုးစီးပွားများ ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသည်ဟူသော ပျံ့နှံ့နေသည့် ကြောက်ရွံ့မှု ကလည်း ကြီးကြီးမားမား ဒုက္ခပေးသည့် အကြောင်းရင်းခံဖြစ်သည်။ နှစ်ဖက်လူအဖွဲ့အစည်းအကြား အထိအတွေ့အဆက်အဆံမရှိခြင်း ကြောင့်လည်း အကြောက်နှင့်သံသယတို့မှာ ပိုဆိုးလာရသည်။ ရလဒ်မှာ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် နားလည်မှုလွဲခြင်း၊ တစ်ယောက် အကြောင်းတစ်ယောက်မသိခြင်းတို့ ပိုကြီးထွား လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင်ဖြစ်ခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ရပ်များ၊ အိုးပျောက်အိမ် ပျောက်ဖြစ်ခြင်းနှင့် ဒုက္ခသည်စခန်းများ၌ ရိုဟင်ဂျာ/ဘင်္ဂါလီအမြောက် အမြား ခိုလှုံခြင်းများကြောင့်လည်း အသိုင်းအဝိုင်းနှစ်ခုအကြား ထိတွေ့ ဆက်ဆံမှု ပို၍လျော့ကျခဲ့ပြန်သည်။

ဘာသာရေးပဋိပက္ခများဖြစ်ခဲ့သော နိုင်ငံတခြားဒေသများ၌လည်း ဒေသ အဆင့်နှင့် နိုင်ငံအဆင့် အကြောင်းရင်းခံများအကြား အလားတူ အညမညသဘောများရှိသည်။

နိုင်ငံအဆင့်တွင် “ရိုဟင်ဂျာအရေး”သည် လူဝင်မှုကိစ္စ၊ မွတ်စလင်ဦးရေ ပေါက်ကွဲမှု၏ခြိမ်းခြောက်မှုဆိုသည့်အထင်စသည်တို့နှင့် ဆွဲယူချိတ်ဆက် ထားသည့် (မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒဖြန့်မှုများနှင့်အတူ) ဟောပြော လှုံ့ဆော်ရိုက်သွင်းမှုနှင့် စပ်ဆက်နေသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားလှုပ်ရှားမှုများ (အထင်ရှားဆုံးဥပမာမှာ မဘာသ) က မိမိတို့၏တန်ဖိုးများ၊ ရှင်သန်နေထိုင်ပုံနည်းလမ်းများ အခြိမ်းခြောက်ခံနေရပြီဟု ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအကြား အကြောက်တရား ဖြစ်လာအောင် ဆွပေးခဲ့သည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ၎င်းတို့က တစ်ချိန်ကဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ခဲ့ဖူးသည့် အင်ဒိုနီးရှား၊ အာဖဂန်နစ္စတန်စသည့်နိုင်ငံများ၌ အစ္စလာမ်ဘာသာ မည် သို့ထိုးဖောက်ခဲ့သဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာပျောက်ကွယ်သွားရပုံများကို သမိုင်း ဇာတ်ကွက်ဖြင့် ဥပမာပေးသည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာ့ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားမှုများနှင့် လည်း လှည့်တိုက်ပေးကာခြောက်လှန့်သည် (Walton and Hayward 2014: 17-18)။ ထိုသို့ ဝါဒဖြန့်ချိမှု၏အောင်မြင်မှုကို ယခုနှစ်အစောပိုင်းက “မျိုးစောင့်ဥပဒေ” ဟုခေါ်သည့်ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခဲ့ခြင်းတွင်တွေ့ နိုင်သည် (Asian Tribune 22 August 2015)။

ထိုအတွေးအခေါ်များ အားကောင်းလာခြင်းတွင် အကြောင်းရင်းခံများစွာရှိ သည်။ ယင်းတို့အနက် ဝါဒဖြန့်ချိရေးသမားများ၏ မီဒီယာကိုကျင့်လည်စွာအသုံး ချမှု၊ ၎င်းတို့နှင့်အမြင်ကွဲပြားသူများ၏အသံများကို ပိုမိုကြားရအောင် ပြုလုပ်ရန်အခက်အခဲ

ရှိခြင်း၊ အသက်ဂုဏ်ဝါကြီးသူများစကားကို နားထောင်ရသည့် သမိုင်းကြောင်းနှင့်အစဉ်အလာကပုံဖော်ပေးလိုက်သည့်နိုင်ငံရေးနှင့် ပညာရေးစနစ်၏အမွေ တို့ပါဝင်သည်။

အဆိုပါ အမျိုးသားရေးလုံဆော်ဟောပြောမှုများကို ကျားကန်ပေးထား သည်က အမျိုးသားရေးစရိုက်လက္ခဏာအပေါ် ကိုယ်ပိုင်နားလည်ယူဆ ထားချက်ဖြစ်သည် (Stein 2014a: 2)။ မြန်မာမှန်လျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်သည်ဆိုသည့် သမိုင်းနှင့်ချီ ပြီးညီ မျှခြင်းချ ခြင်းသည် ဘာသာခြားဖြစ်ပါက မြန်မာမစစ်ကြောင်း သရုပ်ဖော်ရပိုလွယ်ကူ သည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။^၁ ထို့ပြင် မဘ သ၏ စကားကိုနားယောင်ကြသူများအနေဖြင့် ရိုးရိုးသားသား စိုးရိမ်မိကြမည်ဟု နားလည်ပေးနိုင်သော်လည်း အဆိုပါနယ်မြေများ၌ ထို ယုံကြည်မှုကိုကောင်းကောင်းအသုံးပြုနိုင်သည့်အပြင် ဘာသာရေးအမိ ကရုဏ်းများပေါ်ပေါက်မှုသည် တစ်ခါတစ်ရံ၌ ဒေသခံ သို့မဟုတ် နိုင်ငံ အဆင့် ဇာတ်ကောင်များ၏နိုင်ငံရေးအမြတ်ထွက်အောင် လုပ်နိုင်သည် ဆိုသည့် သုံးသပ်မှုများလည်းရှိသည် (Frazer and Miller 2015)။

မြန်မာနိုင်ငံ နေရာဒေသအနှံ့ရှိ မတူညီသောအခြေအနေများကို သိရှိ နား လည်ထားရန် အရေးကြီးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ဒေသအားလုံး၌ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်မွတ်စလင် အဓိကရုဏ်းများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည် မဟုတ်ပါ။ ယင်းကိုကြည့်လျှင် ဒေသအသီးသီးရှိ မွတ်စလင်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်းများကြား ဆက်ဆံရေးအခြေအနေမှာ ဒေသအလိုက် အကြောင်းရင်းခံများကို လိုက်၍ ဖြစ်ပေါ်ရခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိသာနိုင်ပါသည်။ အသိုင်းအဝိုင်းနှစ်ဖက်ကြား စီးပွားရေးအရပြိုင်ဆိုင်မှု၊ ဒေသအလိုက် နိုင်ငံရေးချိန်ဆမှု၊ ထိုဒေသ၏သမိုင်းတစ်လျှောက်ရှိခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မွတ်စလင်ကြားဆက်ဆံရေး စသည်တို့မှာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရနိုင်သည့် အကြောင်းရင်းခံအချို့ပင်ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ ဒေသအလိုက်နှင့် နိုင်ငံအဆင့် အကြောင်းရင်းခံများအားလုံး၏ အထက်တွင်ရှိသည်က နိုင်ငံတကာ ဆိုသည့် ဒိုင်မင်းရှင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ စစ်သွေးကြ အစ္စလာမ်တို့၏ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတကာ၌ ပျံ့နှံ့သည့်ဝါဒဖြန့်ချိမှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မွတ်စလင်တို့အပေါ် ထားသည့်အမြင်များကို ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ပါရီမြို့ ချာလီဟက် ဘဒိုတိုက်ခိုက်မှုနှင့် အရှေ့ အလယ်ပိုင်းရှိ အစ္စလာမ္မစ်နိုင်ငံတော် (IS) ပေါ်ပေါက်မှုတို့သည် မွတ်စလင်ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် ပတ်သက် လျှင် ဥပမာအပေးခံရသည် (Schissler, Walton & Thi 2015: 18)။ အထူးသဖြင့် "ရိုဟင်ဂျာ"ဘက်မှ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း က ဝင်ရောက် ဖေးမပြောဆိုမှုများကို တန်ပြန်သောအားဖြင့် အာဏာပိုင်များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားသူများအကြား ခံစစ်စိတ်ဓာတ်တစ်ခု မွေးဖွားလာခဲ့သည် (Dolan and Gray 2014: 13)

နှစ်ဖက်အသိုင်းအဝိုင်းကြား ငြိမ်းချမ်းသော ဆက်ဆံရေးပေါ်ထွန်းစေရန် လုပ်ဆောင်နေမှုများ

၂၀၁၂ ခုနှစ်နှင့်နောက်ပိုင်း အဖြစ်အပျက်များထဲမှ ဘာသာရေးလူမျိုးရေး တင်းမာမှုများကို လျော့ကျရေး နိုင်ငံအဆင့်နှင့် ဒေသအဆင့် ကြိုးပမ်းမှု များ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ထိုကြိုးပမ်းမှုအများအပြားမှာ တင်းမာမှုများမြင့်တက်မလာအောင် ကာကွယ် ရန်နှင့် နှစ်ဖက်အသိုင်းအဝိုင်းများကြား ပြန်လည်ရင်ကြားစေ့ သင့်မြတ်ရေး ရေရှည်လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရေးတို့တွင် အဓိကလုပ် ဆောင်နေကြသည်။ ၎င်းတို့၏ရည်မှန်းချက်မှာ နှစ်ဖက်အသိုင်းအဝိုင်းများအကြားသော် လည်း ကောင်း၊ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးအ တွင်းသော်လည်းကောင်း စိတ်နေသဘော ထား များ၊ အပြုအမူများနှင့် ဆက်ဆံရေးများ ပြောင်းလဲရေးဖြစ်သည်။ ယင်းသည်ဆက် တိုက်လည်းလုပ်ဆောင်ရမည့်၊ ကျယ်လည်း ကျယ်ပြန့် လာရမည့် အရေးကြီး လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း အထက်တွင်မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သလိုပင် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်သူ့ဗဟိုပြုကြိုးပမ်းချက်များ ကို အားပေးရေးတွင် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏လက်လှမ်းမီမှုအားနည်းနေသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းမှာနိုင်ငံတကာဘက်လိုက် ခြင်း၊ အကုတ်မကင်းခြင်း ကြောင့် မဟုတ်ဘဲ ၎င်းတို့ကိုမလိုလားသူများဘက်ကနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းအားလုံးအပေါ် သိမ်းကျိုးပြီး ၎င်းတို့သည် ဘက်လိုက်သည်ဟု အများကမြင်လာအောင်လုပ်ရလွယ်ကူ၍ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သောလုပ်ငန်းများလုပ်နေသည့် ပြည် တွင်းအဖွဲ့များထံ နိုင်ငံတကာ မှ တိုက်ရိုက်အကူအညီပေးမည်ဆိုပါက ပြည်တွင်းအဖွဲ့များ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်ပတ်သက်၍ ထိခိုက် မည့်အလားအလာကလည်း ပြောရ လောက်အောင်ကြီးသည်။ နိုင်ငံတကာအင်အားရှိအိုအနည်းငယ်မှာမူ ၎င်းတို့၏ပြည် တွင်းမိတ် ဖက်များ ထိုသို့ တံဆိပ်ကပ်၊ အစွပ်စွဲခံရခြင်း အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်အတွက် လူမသိ သူမသိသာ အကူအညီပေးလျက်ရှိသည်။ ထိုသို့ပေးရာတွင် တိုက်ရိုက်နည်းစနစ်အကူအညီပုံစံဖြင့်လည်းကောင်း၊ မြန်မာပြည်ထဲရှိ အင်အားစုများအချင်းချင်း ဖြစ်စေ၊ အခြား

နိုင်ငံများမှ အင်အားစုများနှင့်ဖြစ်စေ အမြင်ချင်းဖလှယ်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများ ရအောင် ကူညီပေးခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင် လျက်ရှိသည်။

ယခုဆွေးနွေးခဲ့သည့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်သူ့ဗဟိုပြု ကြိုးပမ်းမှုများအပေါ် နိုင်ငံတကာအကူ အညီပေး သည့် ကိစ္စတွင်တွေ့ရသော အချို့သောအတားအဆီးများသည် လုံးလုံး မလိုလားအပ်သောအရာဖြစ် သည်ဟု မမှတ်ယူရန် အရေး ကြီးသည်။ အကောင်းဘက်မှကြည့်လျှင် ယင်းကြောင့် ထိုသို့သောကြိုးပမ်းမှုများ တွင် ဒေသခံများကဦးဆောင်ခွင့်ရလာပြီးလျှင် နိုင်ငံတကာငွေကြေးနှင့် အကူအညီများ ရှိတ်တရက်တရားဟောဝင်ရောက်မှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာ တတ်သည့် ပြဿနာများမရှိ တော့ဘဲ ရေရှည်တည်တံ့မည့်နည်းလမ်းဖြင့် ရှေ့ ဆက်သွားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာက အကောင်းဆုံးကူညီနိုင်သည့်အပိုင်း

၎င်းအကူအညီများကို မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော်လည်း အကယ်၍ ပြဿနာ၏ ဇာစ်မြစ်အချို့ကိုဖြေရှင်းသည့်အပိုင်းတွင် တိုးတက်မှုမရှိခဲ့ပါက ဘာသာ ရေးနှစ်ခုကြားတင်းမာမှုမဖြစ်အောင် ကာကွယ်စီမံရေးနှင့် အသိုင်းအဝိုင်း နှစ်ခုပြန် လည်သင့် မြတ်ရေးကြိုးပမ်းမှုများ မှန်းသလောက်ခရီးမပေါက် ဖြစ်သွားနိုင်သည်။ ဗဟိုချက်တွင်ရှိသည့် ရိုဟင်ဂျာ/ဘင်္ဂါလီတို့၏ နိုင်ငံ သားအဆင့် အတန်းကိစ္စကိုလည်း ဖြေရှင်းပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအရေးကိစ္စကိုမဖြေရှင်းဘဲထားလျှင်ရခိုင်ပြည်နယ်၌အသိုင်း အဝိုင်း နှစ်ခုကြားဆက်ဆံရေး တိုးတက်အောင် စိတ်ရှိသလောက်မကြိုးပမ်းနိုင် ဖြစ်နေပေမည်။ ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ခုတည်း အပေါ်အခြေခံသည့် အမျိုးသားရေး လက္ခဏာကိုသာ စွဲကိုင်နေသမျှ ကျန်နေရာဒေသများ၌ မွတ်စလင်ဆန့်ကျင် ရေးစိတ်ဓာတ်များ ဆူပွက်အောင် ထိုအရေးကိစ္စကိုခုတိုးလုပ် ဆက်လက် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ထိုအရေးကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်လျှင် နိုင်ငံတကာဇာတ် ကောင်းများလည်း ပါဝင်ဖို့လိုသည်။ အကြောင်းမှာ နိုင်ငံတကာတွင်ယုံ့နေသော ဝါဒဖြန့် လှူ ဆော်မှုများသည် မြန်မာပြည်အပေါ် လည်းဂယက်ရိုက်၍ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့် ထိုအရေးကိစ္စအပေါ် ၎င်းတို့မည်သို့ ချဉ်းကပ်လုပ်ဆောင်မည်ကို အသေအချာစဉ်း စားသင့်သည်။ ထိပ်တိုက်တွေ့သည့်ပုံစံဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးရှုထောင့်တစ်ခုတည်းမှ ခြေကုပ်ယူကာဖြေရှင်းနည်းသည်တွေ့ရသ လောက်အလုပ်မဖြစ်ပါ။ လေ့စီးဒုက္ခသည်အရေး ငြင်းခုံမှုများက အခြေကိုပေးသည်။ ယင်းနှင့်ပတ်သက်လျှင် စကားကနစ်မျိုးကွဲ နေသည်။ နိုင်ငံတကာက ယင်းအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာအဖြစ်မြင်သည်။ လေ့စီးဒုက္ခသည်များမှာ မြန်မာပြည်တွင်းဖိနှိပ်ခံ ရသဖြင့် ထွက်ပြေးလာ ကြသော ရိုဟင်ဂျာများဖြစ်သည် (Amnesty International 2015)။ မြန်မာအစိုးရဘက်ကမူ ယင်းအပေါ် ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုကိစ္စအဖြစ် မြင်သည်။ ပင်လယ်ပြင်ရောက်ထိုရွှေ့ပြောင်းသူများမှာ မြန်မာနိုင်ငံရင်ဆိုင်နေရသည့် ရွှေ့ပြောင်း စွန့်ခွာသွားလာမှုပြဿနာကြီး၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ်သာဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံမှ လူအများ ရေကြည် ရာမြက်နုရာရှာဖွေရန် ထွက်သွားနေကြ၍ဖြစ်သည်။ (Thane 2015)။

မြန်မာအာဏာပိုင်များအနေဖြင့် ထိုအရေးကိစ္စကိုင်တွယ်ရာ၌ အဓိက အခက်အခဲကြီးများ ရှိနေသည်။ ယင်းသည်၎င်းတို့ ၏ပြည်တွင်းရေးကိစ္စဖြစ်သည်ဟုမြင်ပြီး ပြင်ပမှ လာ၍ နောက်ယုတ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံတကာ အသိုင်း အဝိုင်း အပေါ် ထိုကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ မယုံကြည်ကြဘဲ ဘက်လိုက်သူများဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ဖြစ်နိုင်သေးသည်မှာ ယခုအထိ ထိုကိစ္စ ကိုဖြေရှင်းရန် စိတ်မဝင်စားသေး ၍ဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးအခြေအနေကလည်း ရိုဟင်ဂျာ/ဘင်္ဂါလီကိစ္စကို ကိုင် တွယ်နိုင် မည့်အလားအလာမရှိပါ။ ၂၀၁၅ နိုဝင်ဘာရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ မိမိတို့အား မွတ်စလင်ဘက်သားများဟု တံဆိပ် ကပ် ခံရမည်ကို စိုးသဖြင့် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးသမားများက နှုတ်ဆိတ်နေကြသည်။ ရွေးကောက်ပွဲလွန်သည့်နောက်တွင် ထိုကိစ္စကိုဆွေး နွေးနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။

ဆွေးနွေးပွဲစတင်ပေးနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းနှစ်ရပ်ရှိသည်။

ပထမအခွင့်အလမ်းမှာ လေ့စီးဒုက္ခသည်အကျပ်အတည်း ကိုယ်တိုင်ပင် ဖြစ်သည်။ လူသားချင်းစာနာမှုကိစ္စနှင့် လူကုန် ကူးမှုပြဿနာတို့က မြန်မာအပါအဝင် ဒေသတွင်းအစိုးရများအကြား အခြေရှာရန်ဖိအားဖြစ်စေသည်။ မေလကကျင်းပခဲ့သည့် ဒေသတွင်းထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲသို့ တက်ရန် အစောပိုင်းက ငြင်းဆန်သော်လည်း နောက်ဆုံး မြန်မာဘက်က တက်ရောက်ရန်သ

ဘောတုလိုက်ခြင်းက ဆွေးနွေးအဖြေရှာပွဲအတွက် လမ်းစဉ်သလို ပူးပေါင်းအဖြေရှာမှထိရောက်မည်ဆိုသည့်သဘောလည်း ဆောင်သည် (Cochrane 2015)။

လူဝင်မှု၊ လေ့စီးသမားများနှင့် ဘာသာရေးအသိုင်းအဝိုင်းများကြား ယှဉ် တွဲနေထိုင်ရေးကဏ္ဍ မေးခွန်းများမှာ မြန်မာ တစ်နိုင်ငံတည်းအတွက် ထုတ် နေရသည်မဟုတ်ပေ။ အတူတကွမျှဝေခံစားပြီး ပူးပေါင်းအဖြေရှာခြင်းသည် လက်ညှိုးထိုးပြီးအ ပြစ်တင်ခြင်းထက် မြန်မာအာဏာပိုင်များအပေါ် ပိုမိုစာနာနားလည် သွားစေနိုင်ပါသည်။ (Jitcharoenkul 2015)။ နိုင်ငံတကာအ နေဖြင့် ရိုဟင်ဂျာတို့၏ အဆင့်အတန်းအပေါ် ယတိပြတ် ရပ်တည်တောင်းဆိုနေရသက်သက်မှ ပြဿနာဖြေရှင်းရေးချဉ်းကပ် လုပ်ဆောင်မည်ဆိုပါက ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းအဖြေရှာနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်း တစ်ရပ်ကို ကူညီဖန်တီးပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ယင်း သို့ဖြစ်ရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသားရေးဝါဒီများအပါအဝင် သက်ဆိုင်သူအားလုံး၏အမြင်ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးတို့ကို အသိအမှတ်ပြုပြီး အလေးအနက်ထားစဉ်းစားမှုရှိဖို့တော့ လိုအပ်သည်။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ဖော်ဆောင်နေသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်က ဒုတိယမြောက်အခွင့်အ လမ်းဖြစ်သည်။ အစောပိုင်းအဆင့်မှာပင်ရှိနေသေးပြီး ရှေ့လျှောက်အခက်အခဲများကို ကျော်လွှားရဦးမည်ဖြစ်သော်လည်း အချိန်တန်လျှင် အမျိုးသားရေး လက္ခဏာဆိုသည့် ပိုဘောင်ကျယ်သည့်မေးခွန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပြန်လည်ဆန်းစစ်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ကို ၎င်းကဖန်တီးပေးလာ နိုင်ခြေရှိသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲသည့်အဆင့်မှ ငြိမ်းချမ်းရေးအထိုင်ကျရေး ခိုင်မာသည့် ဆွေးနွေးမှုများသို့ တက်လှမ်းပြီဆိုသည်နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ အား တိုင်းပြည်၏အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ခံစားစေလိုသည်ဆိုပါက အမျိုးသားရေး လက္ခဏာကိုစွဲ၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကိုစွဲပုစ္ဆာများကို နောက်ဆုံး ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည် ဖြစ်သည်။ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ချဉ်းကပ်နိုင်ပါက လူမျိုးဖြစ်မှု၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုတွင် ဘာသာရေးသရုပ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍကိုပြန် စဉ်းစားပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် နိုင်ငံတော်တို့အကြားဆက်ဆံရေးကိုလည်း ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်မည့် အခြေအနေတစ်ခုကို ၎င်းက ပေးအပ်လာနိုင်ပါသည်။

ယင်းသည် တကယ်ပင် အလွန်သိမ်မွေ့သည့်ကိစ္စဖြစ်ပြီး ချက်ချင်း လုပ်ဆောင်ဖြေရှင်းရမည့်ကိစ္စတော့မဟုတ်ပေ။ သို့သော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အောင်မြင်မှုအပေါ် နိုင်ငံတကာ ၏ လိုလားမှုသည် ယင်းဖြစ်စဉ်နှင့်အတူပါလာမည့် အခွင့်အလမ်းကို မမြင်ရလောက်အောင်အထိတော့ ဖြစ်မသွားသင့်ပါ။ အားလုံးပါဝင်သော အမျိုးသားရေးလက္ခဏာသတ်မှတ် ခြင်းတွင် အသေး စိတ်စဉ်းစားမည်ဆိုပါက နောင် ဘာသာရေးအသိုင်းအဝိုင်းများအကြား တင်းမာမှုများမြင့်တက်မလာအောင် ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ပါလိမ့်မည်။

နိဂုံး

ရွေးကောက်ပွဲ၊ ရေကြီးရေလျှံမှုနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ညှိနှိုင်းမှုများက ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံ ရေးစင်မြင်နှင့် သတင်းခေါင်းစဉ် များကို လွှမ်းမိုးကောင်း လွှမ်းမိုးထားနိုင်ပါလိမ့်မည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မွတ်စလင်ဆက် ဆံရေးကိစ္စကတော့ ဖြေရှင်းနိုင်ရန်ကြာလိမ့်ဦးမည်။ အရပ်ဘက်ကဏ္ဍအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရပ်ရွာလူထုတို့၏ အရေးပါသည့် ကြိုးပမ်းမှုများသည် အဆိုပါတင်းမာမှုများမဖြစ်အောင် စီမံထိန်းချုပ်ရာ တွင် တစ်တပ်တစ်အားပါဝင်လျက်ရှိသည်။ ဒေသခံအ ဖွဲ့များ၏ ဂုဏ်သိက္ခာမထိခိုက်အောင် ဂရုပြုပြီးပေးသည့် နိုင်ငံတကာ၏သီးခြားအကူအညီများက အထောက်အကူဖြစ်ပါသည်။

ပို၍အရေးကြီးသည်က ပြဿနာ၏မူလဇစ်မြစ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း နိုင်ရေးဖြစ်သည်။ ယင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာပုစ္ဆာ အဖြေရှာခြင်းနှင့် အမျိုးသားရေးလက္ခဏာ အယူအဆအပေါ် ဆွေးနွေးပွဲဖြစ်အောင် အားပေးခြင်းတို့သည် ငြိမ်းချမ်း သောလူ့ ဘောင်တစ်ခုအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်များကို ချပေးနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာအနေဖြင့် ယခုကိစ္စတွင် အပြုသဘောဖြင့်ပါဝင် ကူညီလိုသည် ဆိုပါလျှင် ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံသည့်ပုံစံမျိုးကို ရှောင်ရှားပြီး အဆိုပါ အရေး ကိစ္စများအပေါ် အာဏာပိုင်များနှင့်ဆွေး နွေးအဖြေရှာနိုင်မည့် နည်းလမ်း များကိုချပြနိုင်မည့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုပါသော၊ ပြဿနာအဖြေရှာ သော လမ်းစဉ်ကိုလိုက် ဖို့လိုမည်ဖြစ်ပါသည်။

ကိုးကားသည့်စာများ

- Amnesty International. 2015. "Why are the Rohingya fleeing Myanmar?" 28 May. Available from: <<https://www.amnesty.org>>. [26.08.2015].
- Asian Tribune. 2015. "Discriminatory 'Race and Religion' bills in Myanmar: Threaten to fuel tensions ahead of elections". 22 August. Available from <<http://www.asiantribune.com>>. [26.08.2015].
- CIA World Factbook. Available from: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>. [26.08.2015].
- Cochrane, J. 2015. "In Reversal, Myanmar Agrees to Attend Meeting on Migrant Crisis." *New York Times* 21 May. Available from: <<http://www.nytimes.com>>. [26.08.2015].
- Dolan, T. and Gray, S. 2014. *Media and Conflict in Myanmar: Opportunities for Media to Advance Peace. Peaceworks No. 92*. Washington: United States Institute of Peace.
- Frazer, O. and Miller, M. 2015. *Working on Religion, Peace and Conflict in Theravada Buddhist Countries: reflections by practitioners*. Zurich: Center for Security Studies and the Network for Religious and Traditional Peacemakers.
- International Crisis Group (ICG). 2014. *Myanmar: The Politics of Rakhine State. Asia Report No. 261*. Brussels: ICG.
- Jitcharoenkul, P. 2015. "Meeting agrees to help migrants." *Bangkok Post* 30 May. Available from: <<http://www.bangkokpost.com>>. [26.08.2015].
- Schissler, M., Walton, M.J. and Thi, P.P. 2015, "Threat and Virtuous Defence: Listening to narratives of religious conflict in six Myanmar cities." *M.MAS working paper 1:1*. Yangon: Myanmar Media and Society project.
- Stein, S. 2014a. *Interreligious Tension in South and Southeast Asia. CSS Analyses in Security Policy No. 148*. February. Available from: <<http://www.css.ethz.ch>>
- Stein, S. 2014b. "The Rakhine Investigative Commission and majority-minority violence in Myanmar." *Working in and on Myanmar: Reflections on a 'light footprint' approach. Working Paper 5/2014*. Bern: swisspeace.
- Thane, S. 2015. "Stop boat crisis blame game." *Myanmar Times* 8 June. Available from: <<http://www.mmtimes.com>>. [26.08.2015].
- Walton, M. and S. Hayward. 2014. *Contesting Buddhist Narratives: Democratization, Nationalism, and Communal Violence in Myanmar*. Honolulu: East-West Center.

^၁ “မြန်မာ” ဆိုသည့်စကားကိုယ်နှိုက်က လူများစုလူမျိုးဖြစ်သည့် “ဗမာ” မှ ဆင်းသက်လာပြီး အမျိုးသားရေးလက္ခဏာတည်ဆောက်သည့် မူလ ဖြစ်စဉ်ကိုယ်တိုင်က လူနည်းစုများပါဝင်မှုမမြင့်မားကြောင်း ပိုလို့ပင် ပြဆို လျက်ရှိသည်။

အများနှင့်မတူသော်လည်း ပြစ်ချက်ရှိနေသည့် မြန်မာပြည်၏ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် ချဉ်းကပ်မှု - နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုအမြင်တစ်ရပ်

Tina L. Mufford

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအရအကူးအပြောင်းကာလ ပြီးဆုံးဖို့ခရီးဝေးသေးပြီး နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ ကံကြမ္မာမည်သို့အဆုံးသတ်မည်ကို မသိရသေးသည်မှာမငြင်းသာသော်လည်းဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် မူဝါဒဆိုင်ရာအစိုးရ၏လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံကိုကြည့်လျှင် လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ခွင့် သို့မဟုတ် ယုံကြည်ခွင့်နှင့် ယင်းနှင့်ဆက်စပ်လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ်လွှမ်းမိုးထားရှိသည့် ၎င်း၏သဘောထားကိုပါ ပြက်ပြက်ထင်ထင်ပြသလျက်ရှိသည်။^၁ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှဘာသာရေးအစိုးရများထံမှရော၊ လောကီသန့်သန့် အစိုးရများထံမှပါ စကားအရိပ်အခြေများကိုကြည့်လျှင် မြန်မာပြည် သည်မျိုးရောအနေအထားတစ်ခုသို့ စိတ်မကောင်းစရာရောက်ရှိနေခဲ့ပြီ ဟု သိနိုင်သည်။ ယင်း၏ရလဒ်မှာ အနည်းစုဘာသာတရားများနှင့်လူနည်းစုတိုင်းရင်းသား များအတွက် အထူးသဖြင့် ထိတ်လန့်စရာပင်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဘယ်တုန်းကမျှ တရားဥပဒေ သို့မဟုတ် လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုဆိုသည့်အခြေခံရပိုင်ခွင့် ကျင့်သုံးခြင်းကို ကောင်းမွန်စွာကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့်နိုင်ငံမဖြစ်ခဲ့ပါ။ အသေအချာပြောရလျှင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ကဏ္ဍသစ်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ဘာသာ သာသနာရေးတွင် လွတ်လပ်စွာယူဆနိုင်သောအခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ဆောက် တည်နိုင်သောအခွင့်အရေးဟူ၍ သတ်သတ်မှတ်မှတ်ဖော်ပြထားခြင်းဖြင့် နိုင်ငံသားများ၏ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ကို ပေးထားသည်။ ကံမကောင်းစွာပင် ၎င်းသည်ဗုဒ္ဓဘာသာအား အထူးအသိအမှတ်ပြုထား ပြန်သည်။ ယင်းနည်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ဘာသာဝင်များ၏အဆင့်အတန်း ကို တစ်ဆင့်မြှင့်ပေးထားပြီး မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေးစိတ်ဓာတ်များနှင့် ဘာသာခြင်းတို့အားလက်မခံမကြည်ဖြူနိုင်မှုအပေါ် တရားမျှတမှုတစ်ခု အဖြစ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

လွတ်လပ်သောနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာခြင်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ခဲ့သည်မှာသံသယ ဖြစ်စရာမရှိပါ။ သို့သော်လည်း အချိန်ကြာသည်နှင့်အမျှ လူမျိုး၊ ဘာသာနှင့် အမျိုးသား စရိုက်လက္ခဏာတို့ ပေါင်းစည်းသွားမှုသည် တိုင်းပြည်၏ ယဉ်ကျေးမှု ပေါင်းစုံကြွယ်ဝမှုနှင့် ထိပ်တိုက်တိုးတော့သည်။ တူညီမှုနှင့်တစ်ခုတည်းဖြစ်မှုတို့ကို ရောပစ်လိုက်ကြသည်။ နိုင်ငံလူဦးရေ၏ ပြောပလောက်သည့်ပမာဏရှိသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး စုများသည် ပြည်ထောင်စုသားဖြစ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ပိုင်သီးခြားလက္ခဏာ ပိုင်ဆိုင်ခြင်းဆိုသည့်ပန်းတိုင်နှစ်ခုကိုရောက်အောင် ရုန်းကန်နေရသည်။ ယင်းနှစ်ခုမှာ တစ်ခုမရှိမှတစ်ခုရှိရမည့်အရာမဟုတ်ပါ။

လွတ်လပ်ရေးဗိသုကာကြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းမှန်းခွဲပုံအရဆိုလျှင် မြန်မာပြည်သည် ဗဟုစနစ်နှင့် လူမျိုးဘာသာပေါင်းစုံစနစ်တို့ကိုလက်ခံ သည့် နိုင်ငံရေးနှင့်ဘာသာရေးမရောသော နိုင်ငံတော်ဖြစ်ရပေမည်။ ယင်းမှာ လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများကိုလည်း ပြည်ထောင်စုအတွင်း ပါဝင်လာစေရန်ရည်ရွယ်ပြီး ပြည်ထောင်စုကိုမွေးဖွားပေးလိုက်သည့် ပင်လုံတချုပ်၏အသက်သွေးကြော အခြေခံမူလည်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းလုပ်ကြံခံရပြီးနောက်ပိုင်း ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုလက်ထက် ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံတော်ဘာသာ သတ်မှတ်လိုက်သည်တွင် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများ၏စိတ်ထဲသစ္စာအဖောက်ခံရသလိုခံစားခဲ့ရသည်။ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်မှုများကို လည်းဖြစ်ပွားခဲ့သည်မှ ယနေ့ထက်ထိပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ နိုင်ငံတော်ဘာသာသတ်မှတ်ချက်သည် ၁၉၆၂ ခုနှစ်မတ်လ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းအာဏာသိမ်းကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုပယ်ဖျက်လိုက်သည်အထိသာ သက်တမ်းခံခဲ့သော်လည်း ဘာသာတစ်ခုကို အထူး အခွင့်အရေးပေးခဲ့ခြင်း၏စနစ်သည် လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုကို မြန်မာနိုင်ငံကိုင်တွယ်ပုံကို ဆက်လက်ပုံဖော်ခဲ့ပြန်သည်။

ထိုနောက်ခံသမိုင်းကို စိတ်ထဲတွင်ထားလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်မျိုးဖောက်မှုသည် နိုင်ငံတော်နှင့် သာသီးသန့်ဆိုင်သည်ဟု အလိုအလျောက် သုံးသပ်ကြမည်ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုကျန်ဘာသာများထက်တစ်ဆင့်မြှင့်ပေးခဲ့ခြင်း၏အမွေ သည် ယနေ့ထက်တိုင် တည်ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော်၏ ကမကထဖြင့် ဗုဒ္ဓ ဘာသာတည်တံ့ပြန့်ပွား ရေးလုပ်ဆောင်မှုကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်မျိုးဖောက်မှုကိုမြင်နိုင်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ပံ့ပိုးခြင်းသည် အမွန်မြတ်ဆုံး၊ အလုပ်သင့်ဆုံးအဖြစ် ရှုမြင်ခံရသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ရှုထောင့်တမျိုးအရ မြန်မာအစိုးရသည် အိရန်၊ ဆော်ဒီအာရေဗျနှင့် ဆူဒန်တို့ရှိ ဘာသာရေးအစိုးရတို့နှင့် တစ်စိတ်တစ်ဒေသတူသည် ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိရန်တွင် ဘာသာရေးအရလူနည်းစုများကို အစိုးရကကာ

ကွယ်ပေးထားပြီး ပါလီမန်၌ကိုယ်စားပြုတက်ရောက်ခွင့်ပြုထားသော် လည်း ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုပေါ်အခြေခံကာ အစိုးရကခွဲခြား ဆက်ဆံမှုများ ရှိသည်။ အကြောင်းမှာ နိုင်ငံ၏ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းများမှာ ရိုးယား အစွလာမိအယူ၏ အောက်ခြေဒေါက်များအပေါ် အားပြုထား၍ဖြစ်သည်။

သမ္မတဟတ်ဆန် ရိုဟာနီသက်တမ်းအတွင်း လူနည်းစုဘာသာရေးအုပ်စု များ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ပိုဆိုး ရွားလာခဲ့သည်။ သို့သော် လည်း သူတက်လာခါစက လူမျိုးအားလုံး၊ ဘာသာအားလုံး၊ လူနည်းစုဘာသာ တရားများ ပါမကျန် အောင် တရားမျှတမှုရစေရမည် ဆိုသည့် ကတိစကားကြောင့် အကောင်းမြင်ခဲ့ကြသေးသည်။ လက်တွေ့တွင်မူ ကိုယ်ထိလက် ရောက်တိုက်ခိုက်မှု၊ နှောင့်ယှက်မှု၊ ဖမ်းချုပ်မှု၊ ဖမ်းဆီးမှု၊ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချမှုများအားလုံး ပိုများခဲ့သည်။ ထို့အတူပင် မြန် မာအစိုးရသည်လည်း ဥပဒေအရ၊ မူဝါဒအရ၊ လက်တွေ့ ကျင့်သုံးပုံအရ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ချိုးဖောက်မှုတွင် တက်ကြွ သောအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်သည်ကိုတွေ့ရသည်။

စာသင်ခန်းအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သည့်ကျောင်းသားများအား ဗုဒ္ဓ ဘာသာဘုရားစာများရွတ်ခိုင်းခြင်းပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မရှိသည့် ကျေးရွာများ၌ စေတီတည်ခြင်းပဲဖြစ်ဖြစ် အစိုးရသည် နိုင်ငံပိုင်ရင်းမြစ်များ ကိုအသုံးပြု၍ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ဇောင်းပေးမြှင့်တင်မှုရှိသည်ကို တစ်ပုံစံတည်း မြင်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် ဘာသာသာသနာကိုစော်ကားသည်ဟု စွပ်စွဲခံရသူများအတွက် ပြင်းထန်သောအကျိုးဆက်များလည်းရှိသည်။ စာရေးဆရာနှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ပါတီဝင်ဟောင်း ထင်လင်းဦးသည် ဘာသာရေးအခြေခံအမျိုးသားရေးဝါဒနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အစွန်းရောက်ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အသုံးချခံနေရသည့်အပေါ်ဝေဖန်မိ သည့်မှတ်ချက်များကြောင့် အလုပ်ကြမ်းနှင့်ထောင်ဒဏ်နှစ်နှစ် ကျခံနေရသည်။ အစိုးရ၏လုပ်ဆောင်ချက်များသည် မြန်မာပြည်အ တွင်းလွတ်လပ်ခွင့်များ ယုတ်လျော့ကျဆင်းလာမှုကိုသာမက ဗုဒ္ဓသာသနာတည်တံ့ရေးအမည်ခံ အားနည်းသူများ ကိုနှိပ်ကွပ်နိုင်ရေး အတွက် အစိုးရက ဥပဒေကိုအသုံးပြု ခြင်းကိုပါ ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ ဦးထင်လင်းဦးအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ခုလုံးအပေါ် သိမ်း ကြိုးဝေဖန်မှု မျိုး မလုပ်ခဲ့နိုင်သော်လည်း သူ့ကိုထောင်ချရာတွင်အသုံးပြုခဲ့သည့် သာသနာတော်ညှိုးနွမ်းစေမှုကိုယ်တိုင်က နိုင်ငံတ ကာလူ့အခွင့်အရေး စံညွှန်းများနှင့်မကိုက်ညီပေ။

သို့သော်လည်း ထို ဘာသာရေးဆရာတစ်ပိုင်းအာဏာရှင်အစိုးရတစ်ခု တည်းကိုကြည့်ရှုရုံဖြင့် မြန်မာပြည်၏ဘာသာ ရေးလွတ်လပ်ခွင့် ချိုးဖောက်မှုအခြေအနေမှန်ကို အပြည့်အဝသိရှိစေနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ထို့အတွက် မြန်မာပြည်အတွင်းချိုးဖောက် မှုများကို တရုတ်၊ မြောက် ကိုရီးယားစသည့် အခြားသော ရိုးရိုး အာဏာရှင်အစိုးရများ ကျူးလွန် သည့် ချိုးဖောက်မှုများနှင့်နှိုင်းယှဉ် ကြည့်နိုင်သည်။ ထိုနှစ်နိုင်ငံလုံးတွင် နိုင်ငံတော်သည် ဘာသာတရား သို့မဟုတ် နိုင်ငံ တော်ကို စိန်ခေါ်သည့် မည်သည့်အိုင်ဒီယို လိုဂျီကိုမဆို မယုံကြည် သို့မဟုတ် မနှစ်မြို့သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရုတ်အစိုးရသည် တရားဝင်ဘာသာတရားငါး ခုကို အသိ အမှတ်ပြုထားသော်လည်း ၎င်းတို့ကြီးကြပ်သည့် ဘာသာရေးအုပ်စုများကို အကာအကွယ်ယူ၍သာ လုပ်ဆောင်သည်။ ဝိဂါမ္ဘတ်စလင်များသည် လူများစုဟန်လူမျိုးများနှင့် လူမျိုး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကားအရ သီးခြားစီဖြစ်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ခွဲခြားဆက် ဆံမှုမျိုးသာမက ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် ဆိုးဆိုးရွားရွားချိုးဖောက်မှုမျိုး နှင့်ပါရင်ဆိုင်နေရသည်။ ရိုဟင်ဂျာမွတ်စ လင်များသည်လည်း ထိုနည်းတူဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ဝိဂါမ္ဘတ်စလင်အများစုနေထိုင်သည့် ရှင်းကျန်ဒေသ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရ ဒေသတွင် ဒေသအာဏာပိုင်များသည် ဘာသာရေးကိုးကွယ်ကျင့်သုံးမှု များကို ကန့်သတ်သလို သတ်မှတ်ချက်များကိုချိုးဖောက်သည်ဟု တွေ့ရှိ ရသူများကိုလည်း တိုး၍ဖမ်းဆီးလျက်ရှိသည်။ တရုတ်အစိုးရထိပ်ပိုင်းကမူ ဝိဂါမ္ဘတ်စလင်များသည် အကြမ်းဖက်သမား ဖြစ်သည်ဟု စွပ်စွဲသည်။ ထိုသို့စွပ်စွဲခြင်း၏အကြောင်းရင်းတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမှာ ထိုသို့ ဇာတ်ခင်းရခြင်းသည် အဆင်ပြေပြီး ထိုမွတ်စလင်တို့၏ ဘာသာ ရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် အခြားအခွင့်အရေးများကို ပိတ်ပင်ရခြင်းမှာ လည်း လိုအပ်၍လုပ်ရခြင်းဖြစ်သည်ဟု အပြကောင်းရန်ဖြစ်သည်။

တရုတ်အစိုးရကပြောသည့် ဇာတ်လမ်းကိုကြည့်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ပျံ့နှံ့နေသည့် မွတ်စလင်တို့၏ဘာ သာရေး နယ်ချဲ့ဇာတ်လမ်းများ၊ အစိုးရက မွတ်စလင်များအား ထိန်းချုပ်ရန်ကြိုးပမ်းမှုများနှင့် ဆင်တူနေသည်။ ရိုဟင်ဂျာမွတ်စလင်တို့၏ သက်သေခံလက်မှတ်များကို ပြန်ရှုပ်သိမ်းခြင်းဖြင့် မဲပေးပိုင်ခွင့်များဆုံးရှုံးခဲ့ကြရသည်။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကိုလည်း အကြီးအကျယ်ငြင်းပယ်လိုက်သည့်အတွက် ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲတွင်လည်း အဆိုပါလူမျိုးစုမှမွတ်စလင်များမှာ ဝင်ရောက်အ ရွေးချယ်ခံခွင့်မရပေ။ ထို့ပြင် ဝတ်ပြုကိုးကွယ်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍လည်း အစိုးရသည် ဘာသာ ရေးဆိုင်ရာညွှန်ကြားမှုများ၊ စု ပေါင်းဝတ်ပြုမှုများနှင့် ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများ ပြုပြင်ခြင်း၊ အသစ်ဆောက်လုပ်ခြင်းတို့ တွင် အထူးကန့်သတ်ထိန်းချုပ်

ထားသည်။ ပြင်ပမှလေ့လာသူတစ်ဦးအနေဖြင့် မြန်မာပြည်တွင်ဖြစ်နေသည့် အစ္စလာမ်ဘာသာလွှမ်းမည်ကို ကြောက်ရွံ့မှုသည် ၎င်း၏ဆင်ခြင်တုံ တရားဘောင်နှင့်လွတ်သည်ဟုဆိုကာ ပယ်ချခြင်းမျိုးမလုပ်သင့်ဘဲ ထို အကြောက်တရားများကို ဖွဲ့စည်း ထားသည့် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း တိမ်မြုပ်နေသည့် အယူအဆလွှဲများကိုပါ လေ့လာစစ်ဆေးသင့်သည်။

ဝိဂါမ္ဘတ်စလင်များအပေါ် အထက်ပါနိုင်ငံကွပ်မျက်မှုများအပြင် ခရစ်ယာန် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများကို ဘူဒိုဇာဖြင့်ထိုးဖျက်ခြင်း၊ လက်ဝါးကပ်တိုင်များဖြုတ်ချခြင်း၊ တိဘက်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကို ဖိနှိပ်ခြင်းနှင့် ဖာလွန်ကောင်း လှုပ်ရှားမှုကို လုံးဝပိတ်ပင်ခြင်းတို့ ကိုလည်း ပေကျင်းသည် ကိုယ်တိုင်သော်လည်းကောင်း၊ တစ်ပါးသူတို့လုပ်သည် ကို အားပေးအားမြှောက်ပြု သော်လည်းကောင်း၊ နှစ်မျိုးစလုံးသော်လည်း ကောင်းလုပ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ မိမိပြည်သူများအနေဖြင့် မိမိတို့ယုံကြည်ရာကို လွတ်လပ်စွာဖြင့် ဆောင်ရွက်ကာမျှနှင့် နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းထား ခြင်း၊ အပြစ်ပေးခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းခြင်းတို့ကို ခံစားရသဖြင့် အထက်ပါ လုပ်ရပ်များမှာ ပိုမိုကြီးကျယ်ခဲ့ရသည်။ ထို့အတူပင် မြန်မာပြည်၌လည်း ယခုနှစ်အစောပိုင်းက ချင်းပြည်နယ်တွင် ဒေသ အာဏာပိုင်များက ဘုရားရှိခိုးကျောင်းလက်ဝါးကပ်တိုင်တစ်ခုကို ဖယ်ရှားရန်အမိန့်ပေးခဲ့သည်။ ယင်းသည် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ လက်ထက်ကတည်းက ကျင့်သုံးခဲ့သည့်မူဝါဒဖြစ်သည်။

လက်တွေ့အဖြစ်များမှရော စံညွှန်းရှုထောင့်များအရပါ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှု များအရတင်မက မြန်မာပြည်၏ အထက်ပါ နှစ်နိုင်ငံနှင့် လုပ်ပုံကိုင်ပုံ ဆင်တူမှုသည် အစိုးရချဉ်းကပ်သည့် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်မူဝါဒနှင့် တကွ အခွင့်အရေးမျိုး စုံမျိုး ဖောက်မှုမှာ သာအဆုံးမသတ်သွားပါ။ အကြောင်းက အစိုးရ၏မူဝါဒများကို နိုင်ငံတော်နှင့်သီးခြားရပ်တည်သည့် အင်အားစုများ၊ အတိအကျဆိုရလျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများ ဦးဆောင်သည့် ငြိမ့် လှုပ်ရှားမှု၊ အမျိုးဘာသာသာသနာစောင့်ရှောက်ရေး အဖွဲ့ (မဘသ) တို့က အကြီးအကျယ်လွှမ်းမိုးထား၍ ဖြစ်သည်။ ပြောရလျှင် မျိုးစောင့်ဥပဒေလေးခုကိုပြဋ္ဌာန်းခဲ့ရာတွင် မဘသအ ဖွဲ့ကသာ စတင်စဉ်းစား၊ အကြမ်းရေးသားကာ ဥပဒေပြုပေးရန်လည်း အစိုးရအဖွဲ့အပေါ် ပြောင်ပြောင်တင်းတင်းပင် ဖိအားပေးခဲ့ ခြင်းဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်ရာ မူဝါဒရေးရာပိုင်းတွင် အစိုးရအဖွဲ့က အပေါ်မှအောက်သို့သွား သည့်ပုံစံမျိုးဖြင့်အကောင်အထည်ဖော်သော် လည်း ယင်းမူဝါဒများနောက် ကွယ်ရှိ လှုံ့ဆော်မှုများမှာမူ အောက်မှအပေါ်သို့ တက်လာသည့် ပုံစံမျိုးဖြစ် ပြီး ယင်းတို့မှာလည်း ဘာသာရေးအရ၊ လူမျိုးရေးအရ အားနည်းအုပ်စု များကို ဖိနှိပ်ခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတည်တံ့ရေးကိုပန်းပြကာ သဘောထား ကြီးမူနှင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမီးထိုးပေးလိုကြသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီး အချို့၏ အမျိုးသားရေး လိုလားချက်များမှ ပေါ်ထွက် လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အစိုးရဘက်ကလည်း ဘာသာရေးအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်အောင် သွေးထိုးပေးပြီး ကျူးလွန်ခဲ့ကြသူများ (အထူးသဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်၌ ရိုဟင်ဂျာမွတ်စလင်တို့အပေါ် ၂၀၁၂ ခုနှစ်က တိုက်ခိုက် မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူများ) ကို အ ရေးမယူဘဲကင်းလွတ်ခွင့်ပြုထားသည့် အခြေ အနေတစ်ခုကိုပံ့ပိုးပေးထားခြင်းဖြင့် အစိုးရ၏မူဝါဒကို တိုက်ရိုက် လွှမ်းမိုးသည့် လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး၊ တစ်ဘာသာနှင့်တစ်ဘာသာကြား နာကြည်းမုန်းတီးမှုနှင့် အမြင်မှားအယူမှားဖြစ်ခြင်းဆိုသည့် သံသရာကို ဆက်လက်ရှည်စေပါသည်။

သို့ဖြစ်ရာ မြန်မာပြည်၏ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ချိုးဖောက်မှုတွင် မြင်ရသည့် မျိုးစပ်သဘောသဘာဝကိုကြည့်လျှင် သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ ထုံးစံများ ရောပြွမ်းယှက်ဖြာမှုကိုသာမက ဒီမိုကရေစီအစိုးရ ပုံစံတစ်ရပ်သို့ ကူးပြောင်းနေသည်ဟု ရုပ်ပြထားသောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ တစ်ခါတစ်ရံ ဖွင့်ဆိုရခက်သော မျှော်လင့်ထားချက်များကိုလည်း မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ရှင်းအောင်ဆိုရလျှင် မျိုးစပ် ဆိုသည်ဝေါဟာရကိုအသုံးပြုရာတွင် မျိုးစပ် နိုင်ငံရေးစနစ်အကြောင်း စဉ်းစားပုံနှင့်ရောထွေးသွားစေ ရန်မဟုတ်ပါ။ မည်သို့ဖြစ်စေ လက်ရှိဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ချိုးဖောက်မှုများနှင့် အစိုးရ၏ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်အပေါ် သ ဘောထားထားရှိပုံတို့ကို ပိုမိုဘောင်ကျယ်သည့် နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှု ဘောင်အတွင်းမှ စဉ်းစားရန်အတွက်မူ ယင်းသည် အသုံးဝင်သည့် မျက်မှန်တစ်ခုဖြစ်သည်။

မြန်မာပြည်၏ မသေချာမရေရာလှသော အကူးအပြောင်းကာလအတွင်း နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းသည် ထိုနိုင်ငံထံမှ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် နှင့်ပတ်သက်၍ ဘာကိုမျှော်လင့်နိုင်ပါသနည်း။ မြန်မာပြည်သည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးမလုပ်မ ဖြစ်အောင် ကို ဗဟိဒ္ဓရော အဇ္ဈတ္တရောကပါ ဖိအားပေးမှုနှင့်ရင်ဆိုင်နေပြီးလျှင် အဆိုပါ ဖိအားအများ စုသည် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်တကွ ဆက်စပ်လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် မည်သို့မျှ မသက်ဆိုင်ပေ။ မြန်မာ့ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို လွှမ်းမိုးနေသည့် အခြား အချက်များကို ဖယ်ထုတ်မစဉ်းစားပါက ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေးလူနည်းစုများနှင့် တကွ

မြန်မာ့လူ့ဘောင်တစ်ခုလုံးအပေါ် သက်ရောက်သည့် ချိုးဖောက်မှုများကို လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ပေါ်ပြက်ပြက်ဖြေရှင်း ချက် ဆန်ပေလိမ့်မည်။ အစိုးရတစ်ရပ်၊ သို့မဟုတ် မဘသကဲ့သို့သော ဇာတ်ကောင်များက ဘာသာရေးကို နိုင်ငံရေးအတွက် သို့မဟုတ် တခြားကိစ္စရပ်များအတွက် အသုံးပြုသည့်အခါ ထိုသူတို့သည် အန္တရာယ်များသောအကွဲအပြားများကို သာဇန်တီးသည်မဟုတ်ဘဲ ရှိပြီးသားလူမျိုးဘာသာယဉ်ကျေးမှု မျိုးစုံလင် မှုကိုရော၊ အမှတ်အသားသရုပ်ကိုရော ဆုတ်ဖြုတ်လိုက်နိုင်သည့် အန္တ ရာယ်လည်းရှိ ပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အီရန်၊ တရုတ်စသည့်နိုင်ငံများပုံစံအတိုင်း လမ်း ကြောင်းလွဲမသွားနိုင်သော်လည်း ဘာ သာရေးတစ် ခုနှင့်တစ်ခုအကြား မလိုလားအပ်သောအက်ကြောင်းများဖန်တီးခြင်းဖြင့် အန္တရာယ်များသော နယ်မြေအတွင်းသို့ ဆက်လက်ကျွတ်လျက်ရှိသည်။ မြန်မာပြည်၏ယနေ့ သိမ်မွေ့သောအနေအထားနှင့် ခွဲခြားရန်ခက်ခဲမှုကို ကြည့်လျှင် ၎င်း သွားနေသည့်ချဉ်းကပ်မှုပုံစံသည် မည်သည့် ချဉ်းကပ်မှုမျိုးမှမဟုတ် (ဦးတည်ရာမဲ့သော၊ တရားမဝမဟုတ်သောမူဝါဒ၊ လက် တွေ့နှင့်ဥပဒေ သဗ္ဗာရန်ပေါင်း)သည်ကိုတွေ့ရမည်ဟု ငြင်းကောင်းငြင်းနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ထိုစကားသည် လက်ရှိအစိုးရ ၏ပါးနပ်မှုနှင့် အစွန်းရောက်သမား များစွဲကိုင်သည့် ပိုကြီးထွားလာနေသောလွှမ်းမိုးမှုတို့ကို အကြီးအကျယ် လျော့တွက်ရာ ရောက်ပါလိမ့်မည်။

သို့ဖြစ်လျှင် ဤမြန်မာ့လူ့ဘောင်သည် ကြည်ညိုလေးစားရသော ဗုဒ္ဓဘာသာခေါင်းဆောင်များထဲရောက်နေသည့် အစွန်းရောက်သူတို့ထံမှ စကားသင်နေရသည့်နိုင်ငံပေလော။ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဟုတ်သည်။ သို့သော် ထိုသို့ဆိုခြင်းမှာလည်း မြန်မာ နိုင်ငံရှိ သူလိုဝါလိုပြည်သူတစ်ဦး၏ တွေးတောကြံဆနိုင်စွမ်းကို အပြည့် အဝမြင်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကိုယ့် အတွက်သာကိုယ်တွေး၍ ကိုယ်ကိုယ်တိုင်နှင့် ကိုယ့် မိသားစုများအတွက် ပိုကောင်းစားရေးကိုသာ ကာလရှည်ကြာ အိပ်မက် မက်လာခဲ့သူအများအပြားရှိသည်။ ယင်းသည် ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ခဲ့သည့် ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှု၏အင်အားက ကျွန်ုပ်တို့အား သင်ပြခဲ့သည့် အရာပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်၏ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် ထိုစိတ်ဓာတ်အတွင်း မှသာလျှင် ရှေ့ဆက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အစိုးရအနေဖြင့် အခြေ ခံလူ့အခွင့်အရေးများကို အစစ်အမှန်ကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှု အပိုင်းတွင် ဦးဆောင်ဦးရွက်မှုကို ပြသနိုင်မှသာလျှင် ဖြစ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုကာကွယ်ပေးရမည့်အခွင့်အရေးများထဲတွင် လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ် ယုံကြည်ခွင့်လည်း ပါဝင်သည်။ ယင်းသည် လူတစ်ဦးချင်း၏ရွေးချယ်မှု ကိုသာမက အမျိုးသားထုတစ် ရပ်၏ စုပေါင်းတွေးတောကြံဆယုံကြည်မှု ကိုပါ ကိုယ်စားပြုသော အားလုံးနှင့်ဆိုင်သည့်အခွင့်အရေးဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်အခြေမှာ အခြေရောတစ်ခုဖြစ်သည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ပို၍သဘောထားကြီးမှုပါသော ဖျောင်းဖျားနားချမှုနောက် ကွယ်၌ ဦးဆောင်မှုနှင့်တရားဝင်မှုတို့ကို ပေးရမည်ဖြစ်သလို ဘာသာအား လုံး၏ခေါင်းဆောင်များကလည်း မိမိဘာသာတည်တံ့အောင်လုပ်ခြင်း သည် တခြားဘာသာဝင်များ၏အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် တစ်ခြားစီမံဟုတ်ဟု သိရှိသဘောပေါက်ကာ ပြုမူဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ် သည်။ ယင်း နှစ်လမ်းသွားချဉ်းကပ်မှုအားဖြင့် လက်ရှိ နားလည်မှုလွဲခြင်းများ၊ မယုံကြည်ခြင်းနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လူမျိုးခြားကြောက်ရွံ့ မုန်းတီး မှုနှင့် လူမျိုးကြီးစိတ်ဓာတ်သွတ်သွင်းမှုများကို သက်ဆိုး ရှည်အောင် လုပ် နေသည့် အပေါ်အောက်ဖြစ်စဉ်ကိုရော အောက်မှအပေါ် သွားဖြစ်စဉ်ကိုပါ ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာ ပြည် တစ်မူထူးခြားမှု၊ အများနှင့်ကွဲပြားမှုရှိသလောက် တစ်မူထူး ပြီး ကွဲပြားထင်ရှားသည့် ချဉ်းကပ်မှုအရောတစ်ခုသည် လူသား အားလုံး၏ စစ်မှန်သောလွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်ကို လေးစားရန် တိုင်းပြည်က လိုအပ်နေသည့်အရာမျှသာပင်ဖြစ်သည်။

တရားမျှတပြီး ငြိမ်းချမ်းကာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့် မြန်မာ့အနာဂတ် တစ်ခုဆီသို့ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် တစ်ဦး၏ အမြင်
ကာဒီနယ် ချားလ်စ် မောင်ဘို

ယနေ့ကာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဘာသာတရားကိုးကွယ်သူများသည် ခရစ်ယာန်အသင်းတော်ဘာသာဝင်များ၏ အခြေခံ သဘောတရားတစ်ခု ကို အခြေခံလျက် ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးရင်ဆိုင်နေရသည့် ပြဿနာများကိုကိုင်တွင်ဖြေရှင်းရန်အတွက်ကွဲ ရစည်း ကြရမည်ဖြစ်သည်။ အင်မောသိုသွားရာလမ်း ဆိုသည့်ခရစ်ယာန်ပုံပြင်အတိုင်းပင် ကျွန်ုပ်တို့သည်ကနဦး၌ အသိအမှတ် မပြုနိုင်ကြ သော်လည်း ခရီးတစ်ခု သွားနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။

လာမည့်နှစ်များ၌ အတူတကွဖြစ်မြောက်ရန်မျှော်လင့်ထားသည့် ရှင်းလင်း ပြတ်သားမှု၏အစိတ်အပိုင်းသည် တရားမျှတ မှု၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လူသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအကြောင်းကို မည်သို့မည်ပုံတွေးတောကြံဆကြမည် ဆိုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ လူမှုရေးရာအကြောင်းရင်းများ သက်သက်သာ မဟုတ်ချေ။ ခရစ်ယာန်ဘာသာအတွက် ၎င်းတို့သည် ဓမ္မကျမ်းစာရေးရာများ၊ သမ္မာ ကျမ်းစာဟောင်းမှ သဘောတရားရေးရာများနှင့် သမ္မာကျမ်းစာသစ်၌ ဖြည့်စွက်အပ်သော ဒေသနာတော်၌ ဖော်ပြချက်များလည်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤ၌ ကျွန်ုပ်၏လုပ်ငန်းမှာ ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံ၌ တရားမျှတမှု၊ ငြိမ်းချမ်းမှု နှင့် လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့အတွက် စိန်ခေါ်မှု များစွာကြုံကြိုနေရ ခြင်းများ နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ကိန်းဂဏန်းများကို ရွတ်ပြနေရန်မဟုတ်ချေ။ (ထိုကိစ္စကို တခြားသူတို့ကပိုမိုကျွမ်း ကျင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။) ဤ၌ ကျွန်ုပ်၏ကြောင့်ကြံအလေးထားမှုမှာ ဤကိစ္စရပ်များကို ယုံကြည်မှု သက်သက်ဖြင့် စူးစမ်း ရှာဖွေရန်နှင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များသည် အားလုံးအတွက် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစေရေးအတွက် မည်သို့မည်ပုံရှုမြင်ပြီး လက်တွေ့ကျ ကျရှေးရှုနိုင် ရှေးရှုသင့်မည်ဆိုခြင်းကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်သွား ရန်ဖြစ်သည်။

ဤဆောင်းပါးတွင် ၁) နိုင်ငံတစ်ခုနှင့် ပြည်သူတစ်ရပ်အဖြစ် ယနေ့ကျွန်ုပ် တို့ရင်ဆိုင်ရသည့် အဓိကစိန်ခေါ်မှုများနှင့် အ ခွင့်အလမ်းများ၊ ၂) ခရစ် ယာန် သာသနာအတွက် လုံ့ဆော်အားပေးမှုနှင့် လမ်းညွှန်မှုနှင့် ၃) ဤသည်တို့ သည် အားလုံးအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် လူသားဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုများဆီသို့ မည်သည့်မည်ပုံဦးတည်သွားမည်ဆိုခြင်းတို့ကိုဆွေးနွေးသွားမည် ဖြစ်သည်။ အဓိကကျသည်မှာ ဤသည်တို့ဖြစ်သည်။ ခရစ်ယာန်သာသနာအသင်းတော်သည် အင်ဂျီအို တစ်ခုထက်ပိုသည်။ ဘုရားကျောင်းသည် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများထဲမှ တစ်ခုမျှသာမကပါ။ မြန်မာနိုင်ငံရှိသာသနာသည် သာသနာအဖြစ်ဖြင့်၊ သတ်သတ်မှတ်မှတ် ရှိသော ဘာသာဝင်အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုအဖြစ် အားလုံးအတွက် အထူးသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံ၏ အကြည့်ခံရဆုံး သောလူများအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် လူသားဖွံ့ဖြိုးရေးတို့ကို ပြတ်သားစွာတောင်း ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။

ကျွန်ုပ်တို့ဘယ်နေရာတွင် ရှိကြသနည်း၊ ကျွန်ုပ်တို့ဘယ်နေရာတွင် ရောက်နေကြသနည်း။

တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ၁၃၅ မျိုးရှိသည့် ဤသက်တံ့ရောင်နိုင်ငံ၊ ဤ ရွှေနိုင်ငံလောက် ကံကောင်းသည့်နိုင်ငံအနည်းအ ကျဉ်းသာရှိခဲ့ပါသည်။ သဘာဝတရားကြီးသည် မြေပေါ်မြေအောက် သယံဇာတများနှင့်အတိ ဖြစ်နေစေပြီး၊ ကျောက်မျက်ရတနာ များ၊ တွင်းထွက်ပစ္စည်းများ၊ သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့များ၊ သစ်တောကြီးများနှင့် ထိုမျှမကသည့် သယံဇာတများဖြင့် အချမ်းသာဆုံးနိုင် ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်အောင် လက်ဆောင်ပေးထားပါသည်။ နိုင်ငံတွင်းမှ မြေလိမ်မြေကောက်စီးဆင်းလျက်ရှိသည့် ဧရာဝတီမြစ်ကြီး သည်လည်း ကျွန်ုပ်တို့၏ သမိုင်းမီခင်တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ စိတ်ဓာတ်အမွေအနှစ်၊ ယဉ်ကျေးမှုမျိုးစုံ၊ သဘာဝကျမှုနှင့် ဘဝနေပျော်မှုများအတွက် ကျွန်ုပ်တို့သည် လူမျိုးတစ်ရပ်အဖြစ် ကမ္ဘာ၏ လေးစားအားကျမှုကို ရရှိထားပြီးဖြစ်သည်။

ယခုတိုင်ပင် ကျွန်ုပ်တို့သည် သမိုင်း၏ အလှည့်အပြောင်းတစ်ခု၌ ရပ်တည်လျက်ရှိသည်။ လူမျိုးတစ်မျိုးအဖြစ်ကျွန်ုပ်တို့ သည် ကျိတ်ငိုခဲ့ရသည့် ညတာရှည်များကို လွန်မြောက်ခဲ့ပြီး နီးထနေပြီဖြစ်ပါသည်။ လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်ငါးခုတာမျှအတွင်း ကျွန်ုပ်တို့၏အပြစ်ကင်းစင် သော ပြည်သူများကြုံတွေ့ခဲ့ရသကဲ့သို့ ငြီးငွေ့စရာကောင်းလှပြီး လူမဆန်လှသည့် ဝေဒနာဒဏ်ရာတစ် ခုကို မည်သည့်နိုင်ငံမျှ ကြုံတွေ့ဖူးမည် မဟုတ်ချေ။ အကျဉ်းထောင်များအတွင်းမှတိုက်ပိတ်ခံထားရသူများ၏ တိတ်ဆိတ်သည့်ည များ၊ ပြည်တွင်းမှစစ်ဘေးရှောင်သူတစ်ဦး၊ ဒုက္ခသည် တစ်ဦး၊ "တရားမဝင်"ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတစ်ဦးတို့၏ တိတ်ဆိတ်ညများ၊

လူသူ အရောက်အပေါက်နည်းလှသည့် ဝေးလံခေါင်းဖျားဒေသများရှိ မှောင်မှိုက်သည့်အခန်းများ၌ ဝမ်းနည်းပူဆွေးမည့်သည့် တစ်ဦးတစ် ယောက်မျှမရှိကြရှာသူများ၏ တိတ်ဆိတ်ညများ၊ စစ်၊ ငတ်မွတ်မှုနှင့် မျက် ရည်များ၏ တိတ်ဆိတ်ညများ၊ စိတ်ဝင်စား စရာကောင်းလှသည့် ကြောက် လန့်မှု၏ တိတ်ဆိတ်ညများ။

ဤပြဿနာများသည် မျိုးစုံလှပေသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏နိုင်ငံတွင် ဝမ်းနည်းစရာအကောင်းဆုံးနှင့် အရှည်ကြာဆုံးပဋိပက္ခ ကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ သဘာဝတ္တ တရားမျှတမှုကို ငြင်းဆိုခြင်းသည် ဤပဋိပက္ခ၏ အခြေခံ အကြောင်းရင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဘာ သာရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများသည် ထိုတရားမျှတမှုမရှိခြင်း ကို ခါးစည်းပြီးခံထားကြရသည်။

ယင်းမှသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုနှိမ့်ကျခြင်းသံသရာကိုဖြစ်စေခဲ့ရာ ၎င်းသည် အထူးသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏လူငယ်မျိုးဆက်၊ အနိုင်ကျင့် အခံရဆုံးသော မျိုးဆက်အတွက် ရက်စက်လွန်းလှသည်။ ထိုငယ်ရွယ်သူများလက်ခံရရှိလိုက်သည့်အမွေသည် နာကျင်မှုများ၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှု၊ ကျေးကျွန်ပြုမှု၊ လူကုန်ကူးမှု၊ မူးယစ်ဆေးစွဲမှုနှင့် ထိုထက်များပြားသည့် ဒုက္ခဖြစ်စဉ်များကို ဖြစ်လာစေသည်။ ဤသည်မှာ ကျိန်စာတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးသည် အဆုံးစွန်ထိအောင်နှိမ့်ကျသွားသည့်အခါ လူငယ်ပြဿ နာများမှာ ဆိုးသည်ထက်ဆိုးသွားပါတော့သည်။

အခွင့်အရေးများလည်းဆုံးရှုံး၊ သယံဇာတများလည်း ခေါင်းပုံဖြတ်ခံထားရ သည့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအတွက် စစ်ပွဲများသည်လည်းကောင်း၊ နေစရာဘုံပျောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဆိုးဆိုးရွားရွား ဒုက္ခပေးခဲ့ပါပြီ။ ဤပြဿနာပေါင်း သောင်းခြောက်ထောင်ကိုဖြေရှင်းရန်ကြိုးပမ်းသော်လည်းတစ်ခုတည်းသောယဉ်ကျေးမှု၊ တစ်ခုတည်းသောဘာသာစကား၊ တစ်ခု တည်းသောဘာသာတရားကို မကျော်လွန်နိုင်ဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။ တစ်ခုတည်းသောယဉ်ကျေးမှုသည် သယံဇာတများကိုအများ စုက ခေါင်းပုံဖြတ်နေသည့် ဖြစ်စဉ်တွင်တည်ရှိလျက်ရှိပြီး၊ ဒုက္ခသည်များနှင့် ရွှေ့ ပြောင်းနေထိုင်မှုပြဿနာများကို ပိုမိုဖြစ်ပွားစေသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏လူသားဂုဏ်သိက္ခာကိုထိပါးခံရ သော အော့နာလုံးနာဖွယ် အကြမ်းဖက်မှုမျိုးစုံဖြင့် နေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။ သို့တိုင်ပင် ၎င်းတို့၏စိတ်ဓာတ်ရေးရာစမ်းရေသည် ခြောက်ခန်းသွားခြင်း အလျဉ်းမရှိပဲ ၎င်းတို့၏အသရေ တင့်မှုသည် မည်သည့်အခါမျှ ယုတ်လျော့ သွားခြင်းမရှိချေ။ ကမ္ဘာကစောင့်ကြည့်ခဲ့သည့်အတိုင်း ကျွန်ုပ်တို့၏ကြံ့ခိုင်ခံ့ခိုင်စွမ်းပြင်း သည့်ပြည်သူများသည် အရှုံးကိုလက်ခံခဲ့ခြင်းမရှိချေ။ ၎င်းတို့၏ သတ္တိပြောင်မြောက်သောဆောင်ရွက်ချက်များဖြင့် ထိုသူတို့ သည် ဤနိုင်ငံကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်နှင့် ဒီမိုကရေစီလမ်းကြောင်းသို့ ရောက်ရှိ စေရန် တံခါးပွင့်စေခဲ့သည်။

ပြီးပြည့်စုံသွားပြီ သို့မဟုတ် ခရီးပန်းတိုင်ရောက်ရှိလုနီးပြီဟူ၍ ကျွန်ုပ်တို့ စိတ်ကထင်ယောင်ထင်မှားမဖြစ်ကြပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ သည် အရာရာ၏ကနဦးတွင်ရှိကြပြီးဖြစ်သော်လည်းယင်းသည် သမိုင်းဝင်မည့် အခွင့်အရေးပေးနေသည့် ကာလတစ်ခုသာဖြစ် သည်။

လူသားဂုဏ်သိက္ခာရှာဖွေခြင်းရှိ ခရစ်ယာန်လမ်းညွှန်ဆိုင်းဘုတ်

ကျွန်ုပ်တို့၏နိုင်ငံ၌ ခရစ်ယာန်လူသားပါဒကို ပြန်လည်ရှာဖွေတွေ့ရှိရန် ယခုအချိန်သည် အလိုအပ်ဆုံးဖြစ်ပေသည်။ လူ သားပါဒသည် သမ္မာကျမ်းစာ၏ပထမဆုံးစာမျက်နှာမှပင် စတင်ပါသည်။ ကမ္ဘာဦးကျမ်း၌ ယောက်ျားနှင့်မိန်းမဖန်ဆင်းခြင်းဆိုင်ရာ ခန့်ညားလှသည့် သရုပ်ပြမှုတွင် ယောက်ျားသည် ဘုရားသခင်၏ရုပ်ပုံလွှာအတိုင်း ဖန်ဆင်း ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖွင့်ဟထားသည်။ လူသားအားလုံးသည် ဘုရားသခင်၏ ပုံစံတူကိုယ်ပွားပင်ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ ဘာသာတရားများစွာတို့အတွက် ခက်ခဲသည့်ယူ ဆချက်တစ် ခုဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လူသားတစ်ဦး၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မည်သည့်အခါမျှ ဈေးဆစ်၍ မရစကောင်းဆိုသည့်နေရာမှရပ် ၍ကျွန်ုပ်တို့ဆက်စဉ်းစားကြပါမည်။

ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ အတူတကွဖြစ်တည်လာမှုသည် လူသားဂုဏ် သိက္ခာကိုအတည်ပြုခြင်းဆိုင်ရာ မြင့်မြတ်သည့် ခရီးတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ လူ့အဖြစ်ကိုရခြင်း၌တွေ့ရသည့် ပရမတ္ထဆိုင်ရာသော၊ အတူတကွ မွေးဖွားလာသော၊ ဘုရားသ ခင်ထံမှရသော ကျက်သရေဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဤကမ္ဘာမြေပြင်ပေါ်ရှိ မည်သို့သောစွမ်းပကားမျိုးကမျှ ထိုဂုဏ်ကျက်သရေကို ဖျက် လိုဖျက်ဆီးလုပ်ရန်၊ အလွဲသုံးစားလုပ်ရန်နှင့် အားပျော့သွားအောင် လုပ်နိုင်သည်ဟု သွေးနားထင်မရောက်သင့်ပေ။ အင်ဂျီအိုများ သည် လူများကို “အကူအညီခံစားနေသူများ”၊ တစ်ခါတစ်ရံ ၎င်း တို့ကို ကိန်းဂဏန်းများအဖြစ်အဆင့်နှိမ့်ဖော်ပြသော်လည်းဘုရား သခင်ကို ယုံကြည်သူများမှာမူ ဘာနှင့်မှနှိုင်းတူ၍ မရသော ကိုယ်စွမ်း ကိုယ်စနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကိုဘုရားသခင်ထံမှ အမွေရရှိထား

သည့် လူသားတစ်ဦး အဖြစ် လူသားတိုင်းကို ဆက်ဆံကြရမည်ဖြစ်သည်။ ဤအမြင်သည် အသက်နှင့်အသက်ရှင် ရန်ကြိုးပမ်းမှု ကြားမှခြားနားချက်ကို လည်းကောင်း၊ တန်ခိုးတော်၏အစွမ်းကိုလည်းကောင်း၊ သန်းနှင့်ချီသော ထိတ်လန့်နေသူများအပေါ် အသည်းနှလုံးကင်းမဲ့သူလက်တစ်ဆုပ်စာမျှ၏ ရက်စက်မှုကိုလည်းကောင်း လက်မခံပါ။

ဘုရားသခင်၏သားတော်သမီးတော်များသည် ဤနေရာ၌ ယခင်ကတည်းကပင် ရှိလာခဲ့ကြသည်။ ထွက်မြောက် ရာ ကျမ်း၌ ဘုရားသခင်က သူသည် "ဆင်းရဲသူများ၏ ငိုကြွေးမှုကိုကြားသိပြီး၊ ယင်းဒုက္ခကျေးကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်မြောက်စေ ရန် ဆောင်ရွက်ပေးလိုသည့် ဘုရားသခင်" အဖြစ် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထား သည် (ထွက်မြောက်ရာကျမ်း ၃)။

မောရှေအားဘုရားသခင်က ခေါ်တော်မူ၍ "မြင့်မြတ်သည့်နိုင်ငံ" တစ်ခုပေါ်တွင် ရပ်တည်နေသောအဖြစ်ကြောင့် သူ၏ဖိနပ်ကို ချွတ်ထား သင့်ကြောင်း ပြောပြသည် (ထွက်မြောက်ရာကျမ်း ၃:၅)။ ထို့နောက် "ငါသည် ငါ့သားသမီးများ၏ ငိုကြွေးသံကို ကြားခဲ့ရသည်" ဟု ကိုယ်တော်က ထုတ်ဖော်ကြေညာ၏ (ထွက်မြောက်ရာကျမ်း ၃:၇)။ ယနေ့အချိန်အခါတွင် လူ့ဘဝဒုက္ခဆင်းရဲကိုရင်ဆိုင်ကာ လူသားအပေါင်းတို့ အား မောရှေကဲ့သို့ပင် ကျေးကျွန်ဘဝမှဦးဆောင်ခေါ်ထုတ်သွားရန် ဘုရား သခင်က ကျွန်ုပ်တို့အား တာဝန်ပေးတော်မူပြီ။ ဤလုပ်ငန်းသည် ဖြစ်နိုင်စရာမရှိဟုထင်မြင်ရသော်လည်း ကတိကဝတ် တစ်ခုရှိပါသည်။ ငါသည် သင်တို့နှင့်အတူရှိနေအံ့ (ထွက်မြောက်ရာကျမ်း ၃:၁၂)။

ယေရှုသခင်က ဤသို့ဆိုခဲ့သည်။ "ထာဝရဘုရား၏ဝိညာဉ်တော်သည် ငါ့အပေါ်၌တည်တော်မူ၏။ အကြောင်းမူ ကား ဆင်းရဲသားတို့အား ဝမ်းမြောက်စရာ သတင်းကို ကြားပြောစေခြင်းငှာ ငါ့ကိုဘိသိက်သွန်းပေးတော်မူပြီ။ ဖမ်းသွားချုပ်ထားလျက်ရှိသော သူတို့အား လွတ်ခြင်းအကြောင်းနှင့် မျက်စိကန်းသောသူတို့အား မျက်စိမြင်ပြန်ခြင်း အကြောင်းကို ပြစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ညည်းဆဲခံရသော သူတို့ကို ကယ်မ စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ထာဝရဘုရား၏ မင်္ဂလာနှစ်ကာလကို ကြားပြော စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း ငါ့ကိုစေလွှတ်တော်မူပြီး" (ရှင်လုကာ ၄:၁၆-၁၉)။ ယေရှုသခင်သည် မသွယ်မဝိုက်ဆိုခဲ့သည်။ အရှင်၏နိုင်ငံတော်သည် မတရားမှုဟူသမျှကို လျစ်လျူမရှုခဲ့ပေ။ ဤသည်မှာ အင်အားကြီးမားလှသည့် သတင်းစကားတစ်ခု ဖြစ် သည်။ လွန်ခဲ့သောလေးနှစ်ကဆိုလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ဤစကားများကိုဆိုသူသည် အပြစ်ပေး အကျဉ်းချခံရမည်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် သမိုင်းတွင်နက်ရှိုင်းစွာပါဝင်ပတ် သက်နေသည့် ဘုရားသခင်တစ်ဦးအကြောင်း ဖြစ်သည်။ ပရိုတက်စတင့်ဘာသာရေးဆရာ ကားလ်ဘာ့သ်၏ စကားတစ်ခွန်းသည် ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အထူးပင်သက်ဆိုင် လျက်ရှိ သည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် လက်တစ်ဖက်တွင် သမ္မာကျမ်းစာအုပ်တစ်အုပ်ကို ကိုင်ထားပြီး ကျန်တစ်ဖက်တွင် သတင်းစာ တစ်စောင်ကို ကိုင်ထားသင့်ပေသည်။ ဘုရားသခင်သည် နေ့ရက်တစ်ခု၏အဖြစ်အပျက်များမှတစ်ဆင့် ကျွန်ုပ်တို့ ကိုစကားပြော သည်။ သူသည် သက်ရှိထင်ရှားရှိပါသည်။

ကာလကြာမြင့်စွာတိုင်ကပင် ကျွန်ုပ်တို့မြန်မာနိုင်ငံသား ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်များသည် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုမတူ၊ ဘာသာစကားမတူမှုအတွက် ဖိနှိပ်ခံခဲ့ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် သခင်ယေရှု၏အမှာစကားကို နေ့စဉ်ဘဝမှသပ်သပ်စီခွဲထုတ်ကာ ဘုရားကျောင်းမှာသာဝတ်ပြုရင်း ကျွန်ုပ်တို့သည်ခရစ်တော်အားကိုးကွယ်သူ အဖြစ်သက်သက်သို့လျော့ကျသွားအောင် သွေးဆောင်မှုတစ်ခုရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ယခုအခါ ကျွန်ုပ်တို့သည် ခရစ်ယာန်ဘာသာတရား၏ ထိထိဝင်ဝင် အဆင့်တစ်ခုသို့ ချဉ်းနင်းကြရတော့မည်ဖြစ်သည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်များဆောင်ရွက်မှုတွင် ယုံကြည်ချက်ထားရှိခြင်း၊ ကမ္ဘာကြီးသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဘုရားပွဲတော်အတွက်နေရာ၊ လမ်းမသည် မြင့်မြတ်သည့်မြေပြင်ဖြစ်လာကြပြီး၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ပြန် လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့အတွက် ပွဲတော်ကို ဆက်လက်ကျင်းပပါသည်။

ရိုမန်ကက်သလစ်ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ဘုရားကျောင်း၏ လူမှုရေး သင်ကြားမှုများတွင် ဤအမြင်ကို စိတ်ပါဝင်စားစွာ ဖြင့်ပင် ထည့်သွင်းအတည်ပြုထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး ဘန်နဒစ် (၁၆) ၏သာသနာရေးအမှာစာ *Caritas in Veritate* တွင် ယေရှုခရစ်တော်သည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ခုလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အတွက်ကြောင့် တရားမျှတမှု၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုလုပ်ရပ်များမှာ ခရစ်ယာန်အဖြစ်သို့ရောက်ရာလမ်း၏ အဆင့်များ ဖြစ်ကြောင်း ဝေဝေဆာဆာဖော်ပြထားသည်။

- ထို့ကြောင့်ပင် လူသားဂုဏ်သိက္ခာနှင့်ပတ်သက်၍ ခရစ်ယာန်ဘာသာ၏ အမြင်ကို စာသားရေးထိုးဖော်ပြရလျှင် -
- ဘုရားသခင်၏ရုပ်သွင်ပြင်နှင့်တကွ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကို အသေအချာ ခိုင်မာစေသော လူသားပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏အမြင်၊
 - "သူဆင်းရဲတို့၏ငိုသံကိုကြား" သဖြင့် လူသားသမိုင်းသို့ဝင်ရောက်ခဲ့သော ဘုရားသခင်တစ်ပါး -- ထိုသမိုင်းသည် အနှောင်အဖွဲ့မှ ဘုရားသခင်က လွတ်မြောက်စေသော ကယ်တင်မှုများဖြင့် မြင့်မြတ်ခဲ့ပြီဖြစ်သောသမိုင်း။

- လူသားလွတ်မြောက်မှုအတွက်၊ ဒုက္ခခံစားနေရသူများအတွက်မျှော်လင့်ချက် အတွက် ခရစ်တော်ပြောခဲ့သည့်အရာ၊ ခရစ်တော်၏သာဝကများအနေဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့က ခရစ်တော်ပြောခဲ့သည့်အတိုင်းအမှန်ဖြစ်လာအောင် တိုက်တွန်းသံ၊

ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်နိုင်သည့်အရာ

ယုံကြည်ချက်ရှိသူများနှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံသားများတွင် တာဝန် ရှိကြရုံမျှမက အခွင့်အလမ်းများပါရှိကြပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကိုယ်တိုင် လုပ်ကြသည်ထက် အခြားယုံကြည်ချက်ရှိသူများနှင့်ပါအတူ လက်တွဲ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် စတင်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီရှင်သန်ရေးအတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ကျယ်ပြန့်စွာချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုလိုအပ်ပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးများ၊ စီးပွားရေးအခွင့်အရေးများနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုထွန်းကားသည့်ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်တို့အတွက် အလေးထားဆောင်ရွက် ခြင်းသည် နိုင်ငံတော်ကြီးပွားရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတို့အတွက် လမ်းဖွင့် ပေးပါသည်။

ရည်မှန်းချက်ကြီးပြီး၊ ယဉ်ကျေးမှုအရအလေးထားသည့် လူသားဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုအစီအစဉ်တစ်ရပ်ကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ဒေသအားလုံး၌ ဆောင်ရွက် သွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစသည်တို့ သည် ဖွံ့ဖြိုးရေးမဟာဗျူဟာများ၌ မိန်းကလေးများနှင့် အမျိုးသမီးများ အတွက် ဦးစားပေးဆောင်ရွက်မှုနှင့်အတူ ရင်နှီးမြှုပ်နှံမှုပြုသွားရန် အလွန်ပင်လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။

လူသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေးစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ထွေပြားမှုကို လက်ခံသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်ကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ တည်ဆောက်သွားရမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးကြီး ၇ ခုနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု ၁၃၅ မျိုးတို့သည် နိုင်ငံအတွင်း ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်မျက်နှာစာနှင့် ကိုယ်ပိုင် နေရာများရရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဘာသာစကားတို့ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းနှင့် ကာကွယ်ပေးခြင်းတို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ပိုမိုတိုးတက်စေမည်ဖြစ်သည်။ ကချင်နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တို့ရှိ ပဋိပက္ခတို့သည် ပေါ်လွင်ပါသည်။ သို့စင်လျက် ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံ၌ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက်တောင်းဆိုမြည်တမ်း နေကြသည့် အခြားဒေသများလည်းရှိပါသေးသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဘာသာတရားများအကြား နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ဆွေးနွေး ပွဲများ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အပူတပြင်းဆောင်ရွက်ရမည့် ကိစ္စဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ကျွန်ုပ်တို့တွင် လူသားတစ်ဦးကို ကမ္ဘာတွင် မျက်နှာရစေမည့် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်မှုရှိရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ယင်းသည် တိုင်းရင်းသားအားလုံးနှင့် ဘာသာဝင်အားလုံးကိုလည်း ညီတူညီမျှခံစား စေရမည်ဖြစ်သည်။ အားလုံးအကျိုးအမြတ်ရှိစေသော၊ အထူးသဖြင့် အပယ်ခံလူတန်းစားများ အတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသော သမာသမတ်ကျသည့်ကုန် သွယ်ရေးကိုတိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အကျိုးအမြတ်အားလုံး၌ မြန်မာနိုင်ငံသားများသည် အဓိကအကျိုး စီးပွားခံစားရသူ နေရာများ ရရှိရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဤနိုင်ငံသည် ဆယ်စုနှစ်ငါးခုစာမျှ ဒုက္ခခံစားခဲ့ရပြီး တိုင်းတစ်ပါး၏ လုယက်ယူငင်မှုများကို မဖွင့်ပေးထားပါ။

ဤအခြေအနေများတွင် ဘုရားကျောင်းသည် မည်သည့်နေရာ၌ တက်ကြွစွာပါဝင်နိုင်မည်နည်း၊ ထပ်၍ဆိုရလျှင် ခရစ်ယာန်သာသနာသည် အင်ဂျီအိုတစ်ခုထက်ပိုသည်။ သာသနာသည် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အစားထိုးပြောင်းလဲနေရာယူနိုင်သော နောက်ထပ် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုထက်ပိုပါသည်။ ယင်းသည် လူသားတိုင်း၏ဘုရားသခင်နှင့် ဆက်သွယ်မှုကြောင့် ထိုလူသား၏ ဖြစ်တည်မှုဆိုင်ရာဂုဏ်သိက္ခာကို အတည်ပြုပေးသော ဘာသာရေးအသင်းအဖွဲ့တစ် ခုဖြစ်သည်။ ဘုရားကျောင်းသည် လူသားအားလုံးအတွက်၊ အလုံးစုံသော လူများအတွက် စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်ရပါသည်။ ယင်း၏ဆိုလိုရင်းမှာ အနည်းဆုံး အရာခြောက်ခုဖြစ်သည်။

၁။ ကျွန်ုပ်တို့၏တောင်းဆိုမှုနှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏သာသနာပြုမှုဆိုင်ရာ တစ်မှုထူး ခြားချက်ကို ထိန်းသိမ်းခြင်း။ ကျွန်ုပ်တို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုမှာ အလုံးစုံလူသားလွတ်မြောက်မှုနှင့် ကယ်တင် ခြင်းဆိုင်ရာ ဘုရားသခင်စေ့ဆော်သည့်အမြင်တစ်ခုဖြစ်သည်။ စိတ်ဓာတ်ရေးရာတန်ဖိုးများသည် ကျွန်ုပ်တို့ကို ဆက်လက်သက်ဝင်လှုပ် ရှားစေသည်။ ယေရှုသခင်နှင့် တွေ့ဆုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ယေရှုသခင်၏ လုပ်ငန်းတာဝန် သည်လည်းကောင်း ကျွန်ုပ်တို့ ၏အခန်း ကဏ္ဍပင်ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏အခန်းကဏ္ဍသည် ဘုရားသခင်တစ်ပါးတည်းအပေါ်သာ အာရုံထားခြင်းဖြင့် ပြီးပြည့်စုံနှင့်ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ယင်းနှင့်ကင်းကွာခဲ့ပါက ကျွန်ုပ်တို့သည် ဘာသာရေးဝန်ဆောင်မှုပေး ကာ ရန်ပုံငွေရှာနေသည့် အင်ဂျီအိုတစ်ခုအ

ဖြစ်သာလျှင် အဆင့်လျော့ သွားကောင်းသွားနိုင်ပေသည်။

၂။ ကျွန်ုပ်တို့၏အခြေအနေနှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏လူမှုရေးရည်မှန်းချက်ကို နားလည် သိမြင်ခြင်း ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အခြေအနေအကြောင်းကို လေ့လာနေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဒုက္ခအများဆုံးခံစားနေကြရသူများအကြားတွင် တည်ရှိ ပေးခြင်းအားဖြင့် သက်သောင့်သက်သာရှိလှသည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ဘုရား ကျောင်းများနှင့် ဘာသာရေးဌာနများမှ လူမှုရေးရည်မှန်းဆောင်ရွက်ချက် သို့ ရွေ့လျားသွားကြရမည်။ လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် ခရစ်ယာန်သာသနာ ရေးပုံစံအသစ်တစ်ခု ဖြစ်သည် ဆိုခြင်းကို နားလည်သိမြင်ခြင်းဖြင့် ဘုရားကျောင်းကို အပယ်ခံလူတန်းစားများအကြား တည်ရှိစေရန် ဦးတည်သွားသင့်သည်။

၃။ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများသည် အား လုံးအတွက်ဖြစ်စေခြင်း စီးပွားရေးနှင့် အရပ် ဖက်လူအဖွဲ့အစည်းသို့ တံခါးဖွင့်ပေးသည့် နိုင်ငံသစ် များသည် အလွန်အန္တရာယ်များသည့် ချောက်ကမ်းပါးစွန်းတွင်ရပ် တည် ရလေ့ရှိကြသည်။ အင်အားကြီးသူများနှင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာသူများသည် အသွင်ကူးပြောင်းသည့်ကာလများ၌ အမြဲတစေပင် အကျိုးခံစားကြရသူများဖြစ်တတ်ကြပြီး လူအမြောက်အများကိုမူ ပိုမိုဆင်းရဲမွဲတေစေသည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနှင့် အရှေ့တီမောနိုင်ငံတို့သည် ဆိုးရွားသည့်သာဓကများ ဖြစ်ကြသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများစွာနှင့် အင်ဂျီ အိုများလာရောက်အကူအညီပေးနေကြ သည့်တိုင်ပင် ယင်းနိုင်ငံများသည် လွန်ခဲ့သည့်ဆယ်စုနှစ်များထက် ပိုမို မွဲတေ ဆင်းရဲနေကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ကိုင်ရာတွင် အဆင်းရဲဆုံးနှင့် ကူကယ်ရာအမဲ့ဆုံး လူတန်းစား များအဓိက အကျိုးဖြစ် မဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်နှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုတို့ကိုလည်းကောင်း စောင့်ကြည့်သည့် ပြည်စောင့် တာ ဝန်ကို ဘုရားကျောင်းများက ယူရန်လိုအပ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသားများ၏အမည်ဖြင့် လှူဒါန်းငွေများသည် အပယ်ခံလူ တန်း စားများထံ အသေအချာရောက်ရှိစေရေးအတွက် ကျွန်ုပ်တို့သည် အင်ဂျီ အိုများနှင့် မဖြစ်မနေပူးပေါင်းဆောင် ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။

၄။ လူမှုရေးကဏ္ဍများတွင် ပိုမိုပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ခရစ်ယာန်သာသနာရေးအဖွဲ့များသည် ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး မှတစ်ဆင့် နိုင်ငံတစ်ခု တည်ဆောက်ရေးတွင် အဓိကပါဝင်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ပညာတတ်ပြီး ကျန်းမာသည့် နိုင်ငံတစ်ခုဖန်တီးရာ၌ ခရစ်ယာန်သာသနာရေး၏အကူအညီကို လိုအပ်ပါသည်။ သာသနာဝင်များသည် အချိန်ပေး လုပ်ကိုင်ကြပြီး နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံး၌ ပျံ့နှံ့လျက်ရှိကာ လူစွမ်းအားတစ်ရပ် တည်ဆောက်ရေး၌ မည်သူနှင့်မဆို ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရန် အဆင်သင့်ရှိနေပါသည်။

၅။ မည်သည့်ဘာသာဝင်ဖြစ်စေ စိတ်တူသဘောတူပုဂ္ဂိုလ်များ အားလုံးနှင့် အတူတကွပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားရန် ဆုံးဖြတ်ခြင်း ရန်ငြိုးထားခြင်းများအတွက် အချိန်ကာလသည် ကုန်ဆုံးသွားရန်လိုအပ် သည်။ ပိုမိုထိရောက်ရေးအတွက် ဘုရားကျောင်းများသည် အခြားဘာသာဝင် များ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့်ပါ ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်သွားရန်လိုအပ်သည်။

၆။ ခရစ်ယာန်သာသနာကို လူသားများ၏ဝန်ဆောင်မှုဌာနအဖြစ် တာဝန် ပေးခြင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူသားအားလုံးကို သို့ပင် ခရစ်ယာန်သာသနာမှလူများသည် လည်း အပြည့်အဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်မည့်အခွင့်အလမ်းများကို မရရှိခဲ့ကြသူ များဖြစ်သည်။ ဘုရားသခင်နိုင်ငံတော်၏ အမှုထမ်းများအဖြစ် သူတို့သည် ကောင်မွန်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများကိုပြု ရေးအတွက် အရည်အချင်းများနှင့် အသိပညာများ လိုအပ်ကြပါသည်။

နိဂုံး

ယေရှုကဏ္ဍသို့ဆိုသည်။

ခိုက်ရန်ပြုခြင်းကိုငြိမ်းစေတတ်သောသူတို့သည် မင်္ဂလာရှိကြ၏။

ဖြောင့်မတ်ခြင်းတရားကို ဆာမ္မုတ်တောင့်တသောသူတို့သည်မင်္ဂလာရှိကြ၏။

ကောင်းကင်ဘုံ၌ရှိတော်မူသော သင်တို့၏အဘသည် ပြည့်စုံသကဲ့သို့ သင်တို့သည်လည်းပြည့်စုံခြင်းရှိကြလော့။

ဤသို့ပြောခြင်းဖြင့် ယေရှုသည် ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျွန်ုပ်တို့ ဘာလုပ်ရမည်ကို အကျဉ်းချုပ်ပြောပြသွားပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့သည် ကျွန်ုပ်တို့ နိုင်ငံ၏ ဒုက္ခများကို ဖြေရှင်းပေးပါလိမ့်မည်။ အတိတ် ကာလက လူများစွာတို့သည် အစိုးရ၏လုပ်ရပ်များကြောင့် များစွာ ထိခိုက်နစ်နာခဲ့ကြရသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များ၌ မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ ချန်ရစ်မထားရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရကို ကျွန်ုပ်တို့

အသင်းတော်အနေနှင့် ပန်ကြားအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံသားတိုင်းသည် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်း စဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ခံစားကြုံတွေ့ရန်လိုအပ်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် မျှော်လင့်ချက်ရှိနေကြသူများ ဖြစ်ကြသည်။ မျှော်လင့်ချက်သည်ကျွန်ုပ်တို့အားလွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၅၀ တိုင်ကပင် တွန်းအားပေးခဲ့သည်။ ရန်သူများအားလုံးအကြားမှ ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ခဲ့ကာ မကောင်းမှုကိုအကြောင့်အရွံ့ မရှိတွန်းလှန်ခဲ့ ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် မျှော်လင့်ချက်များ တစ်ဖန်ပြန်လည် ရှိရောင်ခြည် သမ်းလာသည်နှင့်အတူ ကျွန်ုပ်တို့သည်လည်း ယေရှုခရစ်တော်၏ နှုတ်ခပေါ်၌ တော်များဖြင့် ခွန်အားတိုးလာရသည်။

အသင့်၌ မုန်ညင်းစွေကလေးလောက်မျှ ယုံကြည်ချက်ရှိခဲ့ပါလျှင် သင်သည် ထိုတောင်ကြီးကို "သည်နားမှဟိုနားသို့ရွှေ့လော့" ဟူ၍ပြောဆိုနိုင်ပြီး၊ ထိုအရာသည် သင်ပြောသည့်အတိုင်းပင် ရွှေ့သွားပါလိမ့်မည်။ ယုံကြည်ခြင်းရှိလျှင် သင်တို့မတတ်နိုင်သောအမှုမရှိ။

ရှင်မသေ ၁၇:၂၀

¹Disclaimer: ယခုစာတမ်းကို စာတမ်းရှင်၏သီးခြားကိုယ်ပိုင်အစွမ်းအစဖြင့် ပြုစုခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုစာတမ်းပါ ထင်မြင်ယူဆချက်များမှာ စာတမ်းရှင်၏ကိုယ်ပိုင် အမြင်များသာဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု Commission on International Religious Freedom ၏ထင်မြင်ချက် သို့မဟုတ် သဘောထားကို ထင်ဟပ်ခြင်းမရှိပါ။